

5434 *z. 1*

Bibl. *z. 1*

II

1

Epistola

Celsissimi Principis Căjetani Sołtyk No-
minati Episcopatus Cracoviensis, ad Vene-
rabile Capitulum Cracoviense, die 25
Decembris 1758, Varsavia.

In omnibus quidem admirabiles circa me Dei
Optimi Maximi dispositiones adoro, sed ulti-
mum, quod refero donum, fateri me cogit:
"Dextera Domini fecit virtutem, Dextera Domini
exaltavit me." Superna enim illa Providentia ita
cor, benevolentiamque iusti, pii, optimique
Principis, Patris Patriae, Serenissimi Regis Do-
mini mei Clementissimi disposuit, ut Is, accep-
ta notitia de obitu Celsissimi olim Łatuski Epis-
copi Cracoviensis, Ducis Severiae, magno, Ecclesiae,
Reipublicae, Diaecesis, Senatus, quae egregijs doti-
bus, praeclaris gestis, solida eruditione, prudenti
consilio, nota pietate, zeloque illustravit, damno, e
viris erepti, me huic vacanti Cathedrae admove-
re, in animum induxit, prout defacto Regia sua Nomina =

tionem destinare dignatus est. De quo coelestis benedictionis munere, prosperoque rerum mearum eventu Illustrissimas, Perillustres, Reverendissimas et Admodum Reverendas Dominationes Vestras certiores praesentibus faciens, gratulor mihi summopere, unum me non longe priusdem e praestantissimo Eorundem caetu, gremioque, summo nunc praefigi regimini, Pastoremque destinari. Delegatus a Sacra Regia Majestate Perillustri et Admodum Reverendus Gorzenski expressam literis Serenissimi Regis erga me voluntatem explicabit, invocabitque Dominationum Vestrarum vota et suffragia electiva. Nec dubito de optato effectu, confidens pergratae Eorum affectioni, qua ut me hactenus prosecuti sunt, ita in praesenti casu Majestatis dispositioni se conformaturas, subindeque vota et expectationem meam complexuros spero. Cum vero bene perspectos habeam gradus mei nexus, vocari me videlicet ad imponendas vires integras, conatus et sollicitudinem, bono, utilitatique amplissimae, ornatissimaeque istius Diocesis, commendando me validis Dominationum vestrarum orationibus, quatenus mecum, et pro me divinas implorent miserationes, quibus, tanto ferendo ponderi, munerique gerendo, idoneus efficiat, perficiatque. Interim firmiter persuasos esse volo, de ardenti meo, testificandae additionis, ac aestimationis tam in genere omnium, quam in specie singulorum, desiderio, continuo studio.

2

Responsum

Venerabilis Capituli Cracoviensis

De die 29 Decembris 1758.

Quam Celsitudo Vestra assistricem sibi Providen-
tiam ad provisionem vacantis Pontificatus profi-
tetur, Nos eandem favore Gregis et nostri boni, jus-
tius Nobis vendicamus. Talem enim locus hic sanctior
Vavelli volebat Pontificem, in quo claritati nomi-
nis, quae Vestram Celsitudinem ornant nobilissimae
correspondeant dotes. Nominationi Sacrae Regiae
Majestatis Domini nostri clementissimi in elec-
tione, id, quod ex parte nostri desideratur, commu-
ni voto, singulari officio subscribimus, eoque alacrio-
ri, quo propensiori animo ferebamur, gratulamur.
Vive vosper diu, concessis frui, futuris Dei et
Ecclesiae hujus incrementum, amantes Te olim Fratres,

nunc ut Pater Filios redama et suscipe, Qui profi-
temur unanimi corde respectum, amorem et debitam
reverentiam.

Kajetana Sotyka Biskupa Krakowsk.
 do Magistratu miasta Krakowa. D. 22 Junii 1759.
 Praenobiles etc.

Oblieram list Wł. P. de ib currentis, wzywający
 mojej pomocy i instancji do J. M. Im. Pana Hedmana
 W. Koronnego i do J. M. Generata artylerji Koronnej
 o allewianę w niektórych zgłoszeniach z okazyi
 ablitajacego się regimentu artylerji Koronnej
 do Krakowa sta formowania tamże garnizonu
 ciężkiego mającego. To pewna, że zawrze sta tego
 przerażonego miasta miastem partykularny sta,
 cunek, seraz ras' przez ofjcie urzędu i dostojni
 słwa pasterskiego, powziętem był do tej stolicy
 mojej szczególne przywiązanie i chęć sınıad,
 czenia waretkami sitami mojej przychylności,
 affektu i dobrego iyerenia, o cern pod bytność
 moją niedawną tamże Wł. P. o sererere upewnij
 Tem, lecz obumierzy Bogu i ludziom sınıciy Wł. P.
 uow postępek zasnuwiał mnie, ciziko do kłnq
 stusznym islem, zgasił we mnie szacunek
 i osłodził Dobrze iyerenia, a przez obowiazki
 pasterskiego pisierotowania poturza mnie
 do crynienia i rukania sprawiedliwej zemsty
 i kary o zmniejszoną cześć i chwale boską,
 o zdeplane swięte i chwalebne Pradków zwę,
 craje, o ponizoną religię, o wrgardzone pastor.

skie napomnienia. Zdumiałem się całą, zgorz. Tem niekoniecznie zasygnalizowały najmniej spodziewanej wiadomości, żeście Akasolików w mieście Krakowie mierzkańców od asystowania procesy publicznej w Boże Ciało uwolnili i Dyspensowali, a podobno dla jakiegoś nikczemnego interesu. Co za srogi i niegodziwy Magistratus Krakowski postępek? odpowiedzieć mi proszę, Kto wam dał moc i powagę odmieniania i wywracania to, co się dzieje cici i chwaty P. Boga i obrządków Kościelnych, takai to kartiwość o wiary? takai to pobożnych Pradków i antecessorów swoich w utrzymywaniu religii brwatości i rywosti? Co się wpośród graffujących heretyj świeżotliwie utrzymywato na rozrywki wiary Katolickiej, to teraz w posród pokłonu Kwidnacji i panijacji religii z kanią i religijnością obalacie i stajecie się fautores i obrońcy heretyków. Żebyście zaś dopełnili swojej rachwatości, odrzucilibście pańskie nasre o poprawę dopuszczonego błędzi przestrogi, uchylenie wam imieniem moim przez J. M. Imb. Księcia Suffragana i oficjarskiego. Nie macz mnie to sprawiedliwie bolci i zasmucać? mamie obrońcom heretyków, iroficielom cici i uszanowania Usajonemu w Sakramencie Ołtaria Boga, który nie byłko

godzin jest, ale i chce tego, aby przedtem wrzel-
 kie upadło Molans, świadczy pasterski affekt i otu-
 ng? Czy mógłbym się tego w poczynkach mego Pastorka
 spodziewać, co domaga? Cieszyłem się i winszowałem
 sobie, że stawia uderzeniem rąk i słowem wiary,
 caci i chwaty Boskiej osiętem stolice Kraków; alisi
 znajdują oryginalność i oryginalność, która jako jest ja-
 wnym i niezawodnym grzechem, tak stwarznie obawiam
 się, aby ta jedna sprawa nie sięgnęła gniewu i
 zamsty Boskiej, lewie sam albowiem żyje Bóg, który
 całe niepodobaję się ożron swoim miastu nie
 tylko z ziemią zrównań, ale i imię ich zatraca.
 it jakże sobie może pooblebiać Kraków, że się
 Bogu podobą, gdy mu chwaty odejmuje, znosi święte
 zwyczaj i ustawy i nie słucha pasterskich napom-
 nień. Prudaliscie honor Boski, który dotąd od nieprzy-
 jaciół wiary odbierał, bac' się stwarznie potrzeba, a-
 by ten rysek prawdziwie świętokradki nie przys-
 pieczył widocznych kar Boskiej dowodów, które
 nad podobnymi Takłomcami wykonat. Mógłbym
 i sprawiedliwie udeci się do rygoru prawa nie-
 odwołanie. Poalepniję jednak po ojcowsku iże
 miejsce refleksowania się w popetnionym błędzie
 i cędam nicodwołnej odpowiedzi, czy to myślicie
 o poprawie się krzywdziej Boga i ponizajcej honor
 jego akcji, ażeby wiedział jakie dalsze w tej mi-
 ne przyzwolonej rąkliwości mam formować kro-

ki, gdyż o tem upewniam, że całą moją mądrość
i usilność trącić będę, abym zmniejszoną cześć
Boską i zmiewarioną powagę mojej zwierzchności
ci winydkował. Znam albowiem dobre powin-
ności urzędu mego, którą mnie do pomnożenia
czi Boskiej, a nie do znoszenia onej obowiązuje.
Pokażę Włanom widocznie, że nie dopiero, ale za-
szere heretycy w Krakowie Processyom w Boie Esto assys-
sowali z bronią i niepostuszeni od zwierzchności Du-
chownej Karani byli, jako się za czasu Wielkiego an-
tecessora mego Xcia Lubieńskiego praktykowało.
Pytam się Włanów, kto wam dat moze Dyspensowania
w rzeczach Duchownych i jako fautores hereticorum
prosequar legibus ecclesiae et Reipublicae. Pytam
się naostatek, czy żyje w nich dawne prawo, że w mie-
ście Krakowie ad iura Civitatis nie byli przypus-
czeni heretycy bykto pod danie submissi, że w
treść cięcech wyrzekę się błędów. Taką to była
dawnych Krakowa magistratów zierliwość, którą
gdyskie Włanowie na wieczne swoje przed Bogiem,
kościółem i światem zawstyżenie i nozę nader
szpetną z pośredka siebie wygnali, mnie zosta-
je obligacya zastawiać się za honor Boski.
Czekam nieodwrotniej odpowiedzi i zostawam etc.

I Trzy, die 22 Junii 1759.

List

X. Kajetana Sotyka biskupa Krakow.
do Stanisława Małachowskiego Starosty
wólczyńskiego, r. 1762.

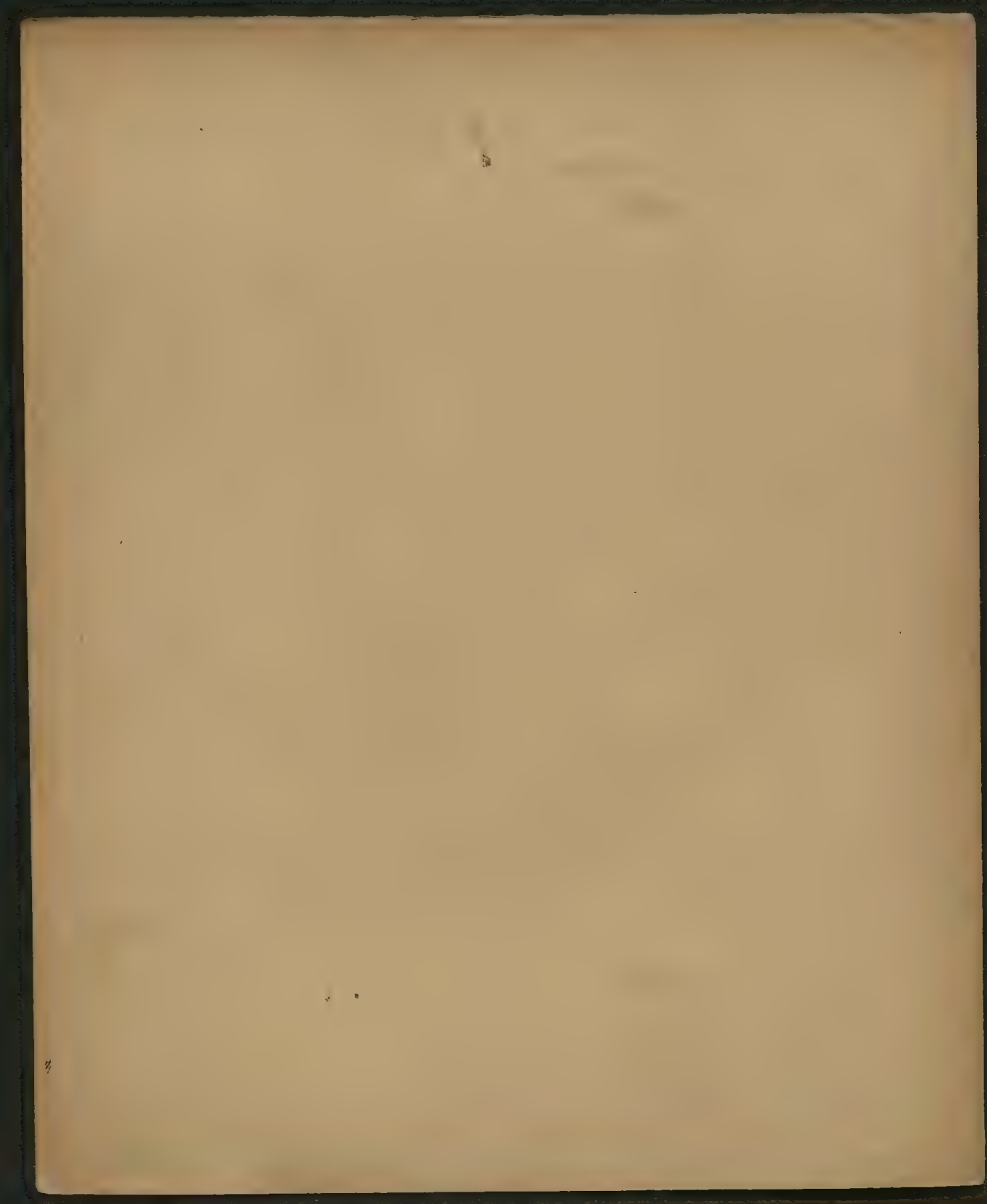
Listem ^W M. M. Pana przez umyślnego pisanym
zostawiam uwiadomionym, iż wyjechałszy stąd tak w
Woli Piotrowskiej jako i w Opolu byłes dla traktowania
interesem z J. W. M. Państwem Ekscelencyą, iż
Jasce oraz J. W. M. Pan, abym dla uczynienia między Niemi
medyacyi, mógł zjechać do Korcienic, gdzieby także zjechać
chcieli. Przyrzekłszy J. W. M. i, iż się stąd oddalać nie będę,
i adną miarą, teraz wyjechać nie mogę, lecz in Decem-
bri, gdy Król J. M. (jako zwykły czynić) na polowę
nie na trzy niedziele wyjedzie i ja wtedy do
Kielc wyjechać zamyslam, skąd zjechałbym n.
myślnie do Piotrowina dla uczynienia tej medy-
acyi, Która jednak jeżeli i teraz bezemnie za-
konczyć się może, serdeczniebym życzył, ile
jak miarkuję z J. W. M. Dobrodziejki, że się
i Grocholicami może kontentować będzie. Także
wzq dwuzy rezolucyę zostawiam z przywizaniem
i szacunkiem etc.

(r. 1762)

Respons
Stanisława Matakowskiego starosty wawoobnick.
na List powyższy.

Jak najgłębsze przychodzi mi do ręki u nóg J.O.
W.X. Mici Dobrodzieja podziękowanie, że przy tych
publicznych pracach pałacy i sił swoich nie
zapuści zbliżenia się do Piotrowina, gdzie bierze
na siebie prowincję medycyny strony wrystkie
generalnie Powagą swoją pasterską ubogostwa,
wciążąc i w porządanych daj Boże, skutkach
zawartego pokój ustrzeżliwając. Cudności
jako Wielkiego w Kościele Bożym Pastora, i
pilniej przeczności jako pobożnego senatora,
i wszechkij in rebus agendis Doskonałości J.O.W.
X. Mici Dobrodzieja przyczyna to będzie potrzebna,
którą niedługo w tych partykularnych interesach,
ale w większych i wyższych okolicznościach
podróżować moderari sensibus orbem, gdy i
na samém miejscu osłyszę i okrepię między
swoimi wskrzesić i wznieść miłość i pod kiel,
komieć zielną, Sta którą zdrowia swego szacowne,
go nie litujesz, w Piotrowinie Preerency, Re.
zydeacy i Prezydency Jego iustitia et pax osca,
labant. Mici mi więcej nie zbywa, tylko przy
obietanego przybycia J.O.W. X. Mici Dobrodzieja wy.
znaczenia na Kłócy Dzieni Dopraszać się. A Serce
Kopię listu J.W. Łukaszelana Łandomirskiego Dobro.

Daieja wraz z responsem moim przytaczysz,
nieustannie jego polecić się Prolektcyi i szerzyć
się być & jak najgłębszym uszanowaniem J. W. X.
Miś Dobrodzieja etc.

List

Karola Królewicza Księcia Kurlandskiego
do H. Kajetana Sołtyka biskupa
krakowskiego,
pisany z Drezna d. 6 Octobris 1763.

Malgré l'affliction amère, dont mon coeur est navré, et l'abattement de tous mes sens par le plus grand et irréparable malheur dont il a plu à Dieu de nous accabler, je ne scaurois manquer cette première occasion pour Vous marquer mon cher Prince qu'une goutte remontée vient de nous enlever hier au soir entre quatre et cinq heures le meilleur de Rois, et le Pere cheri non seulement de ses enfans, mais aussi de tous ses fidels sujets.

Votre attachement mon Prince pour ce bon Maître me laisse facilement juger du chagrin, que cette si triste nouvelle Vous causera et l'amitié, que Vous m'avez témoignée en tant d'occasions m'assure d'avance que connaissant

toute l'étendue de la porte que je fait. Vous
y prendrez de la même part, comme Vous avez
fait en tout ce qui me regardoit. Dieu veuille
de tourner de la Pologne tous les malheurs,
qui en peuvent résulter et me procurer l'occa-
sion de prouver à ce Royaume entier, que je
souhaiteris pouvoir contribuer au prix
de mon sang et de ma vie à sa tranquillité.

Je suis trop pénétré encore de douleur
pour pouvoir ajouter ici, autre chose, que
la confiance en votre chère amitié et la vin-
cerité de la mienne pour Vous mon cher
Prince, ne scaurvient être plus parfaites,
ainsi que l'estime et considération, avec la
quelle je suis et serai toute ma vie

Monsieur mon cher Prince
Vôtre très affectionné Ami
Charles.

le 6te 8bre 1763
de Drede.

S

Odpoowiedz

K. Kajetana Sołtyka biskupa Krakow.
na list powyższy.

Il est au dessus de toute expression de marquer à Votre A. R. combien j'étois vivement frappé de la funeste et à jamais irreparable nouvelle de la mort inopinée du meilleur de Rois, et du plus cheri des Maîtres. Cette fatale nouvelle me vint le co. du cour. par la voie de Petricau, V. A. R. vient de la confirmer par la lettre, qu'elle me fait l'honneur de m'écrire le 6 de ce Mois.

Votre sensibilité Monseigneur, et la vivacité de Votre affliction renouvelleroit en moi ces sentimens de la plus vive douleur, si elle pouvoit être susceptible d'accroissement. Mon attachement toujours très respectueux ma fidélité à ce service de cher Maître, que Dieu vient de nous enlever et surtout ma reconnaissance, et mon zèle pour tous les bienfaits dont j'en étois comble, pénétrent mon ame d'une telle force, que j'ai peine à me reconnoître. Ah Prince adorable, je ne puis me représenter la vivacité de la Votre, et de toute la Serenissime et Auguste Famille, sans fremir, et je prie ardemment cette Providence qui nous frappe, dans sa rigueur, de nous consoler dans sa miséricorde V. A. Royale, et toute la Serenissime Famille se l'attirerint par une resignation parfaite à la divine volonté.

Les sentimens de Bonté dont V. A. R. daigne
m'assurer la continuation, et l'Intérêt qu'Elle
veut bien prendre à notre Pays devenu orphelin
par la perte de son Auguste Roi et tendre Pere,
sont pour moi un sujet non médiocre de consolá-
tion. Daignez de même, Monseigneur, être très con-
vaincu, que le devouement, le zele et la reconnois-
sance, que j'avois voué à Sa Majesté le Roi,
de gl. memoir passeront, par le juste devoir
que ma gratitude m'impose à V. A. R. et à toute
la Serenissime Famille, et c'est de quoi je Vous
supplie Monseigneur de me faire la grace de
l'en bien assurer, et d'être Vous même très per-
suadé de l'inalterabilité de ces mêmes sen-
timens aussi bien que du profond respect, a vie
le quel je me ferai honneur d'être tout ma vie

Monseigneur

De Votre Altesse Royale
le très humble et très obeis-
sant serviteur

Cracovie, ce 15 Octobre 1763.

List

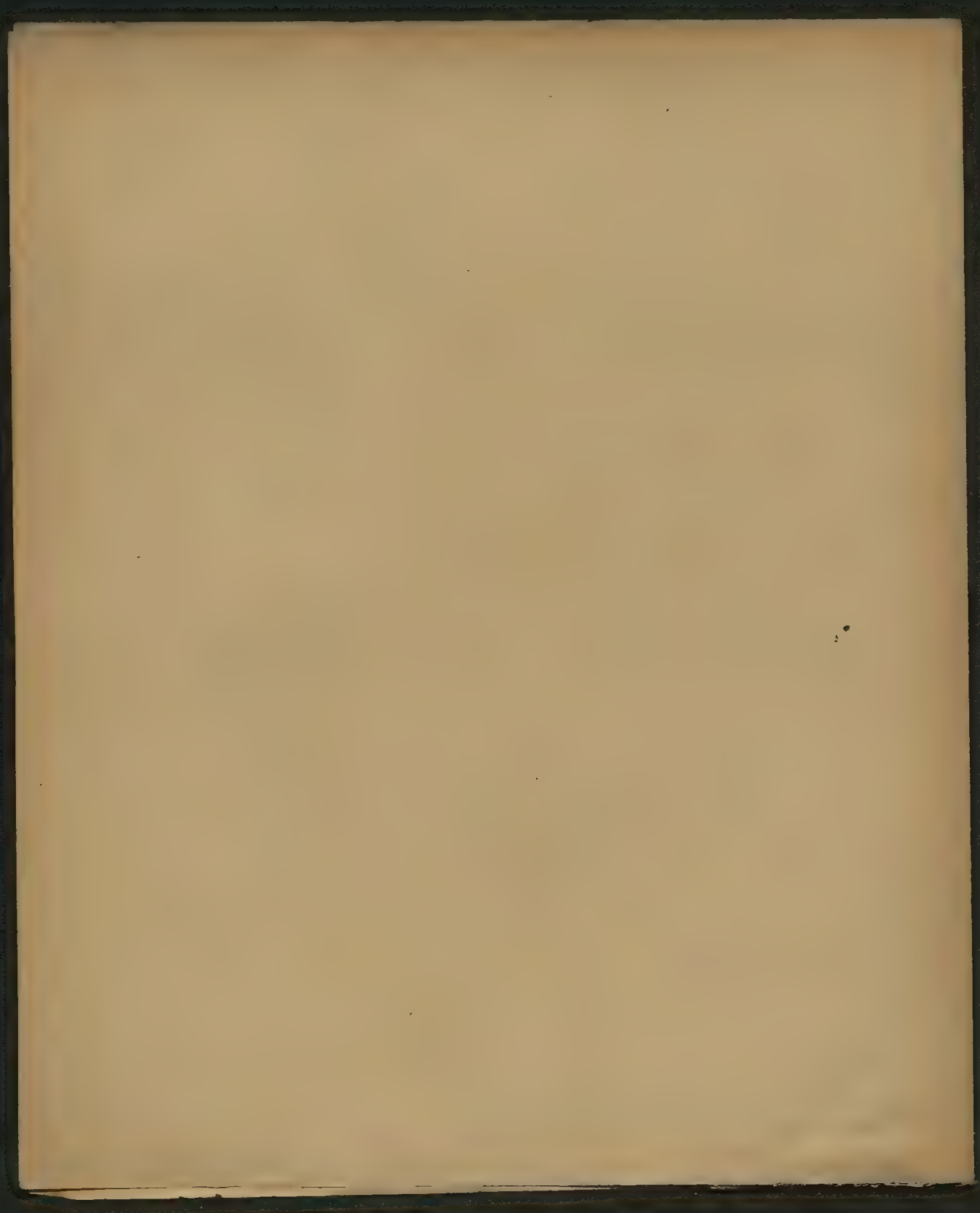
9

Fryderyka Królewicza Elektora
Saskiego do K. Kajetana Soltyka
biskupa Krakowskiego
pisany z Drezna d. 6 Octobris 1763.

Narzeczaj nam B. Bóg dnia wtorekajszego nieważniem
nie mniej strasliwym jako niespodzianym, to jest powo-
łał do siebie Króla, ojca mego, przez śmierć króla
wprawdzie dla smutnego, ale okrutną dla mnie, że
nawet nie miałem czasu na to się przygotować. Spo-
dziewam się i obiecuję sobie Mł. K. Biskupie, że w
obług pobożnego wychoju i wiary naszej będzieś chciał
nakazać w swojej dycezyi nabożeństwo po duszę
tego króla, który się prawie naszywał grunwaldową po-
bitwą i prowadził chrześcijańską, że mógłby
licząc przychylnego być mi wielką ulgą w mojem utr-
pieniu.

A chociaż boleść, którą jestem świadomy jest wielką
i opłakliwą, przeciw niej postać nie mogę
zapomnieć o tem Królestwie, które tak bardzo ko-
chał ojciec i Dziad mój, ani o wiernych szlach-
tach, im dalek rzeczywiste dowody prawdziwego do-
mku przywiązania. Łączę mocno z stratą, którą
poniosłem i miałbym sobie za wielką i drogą po-
ciechę, gdybym ja mógł krajem naszym i pałką naszą
pochożyć, ukoić, namienić: przedsięwziąć obra-
tów i Królestwa wszystkie moje starania i pomoć, jaką
tylko będę jej mógł dać, jeżeli i tak i sampla dawny

[illegible]

14

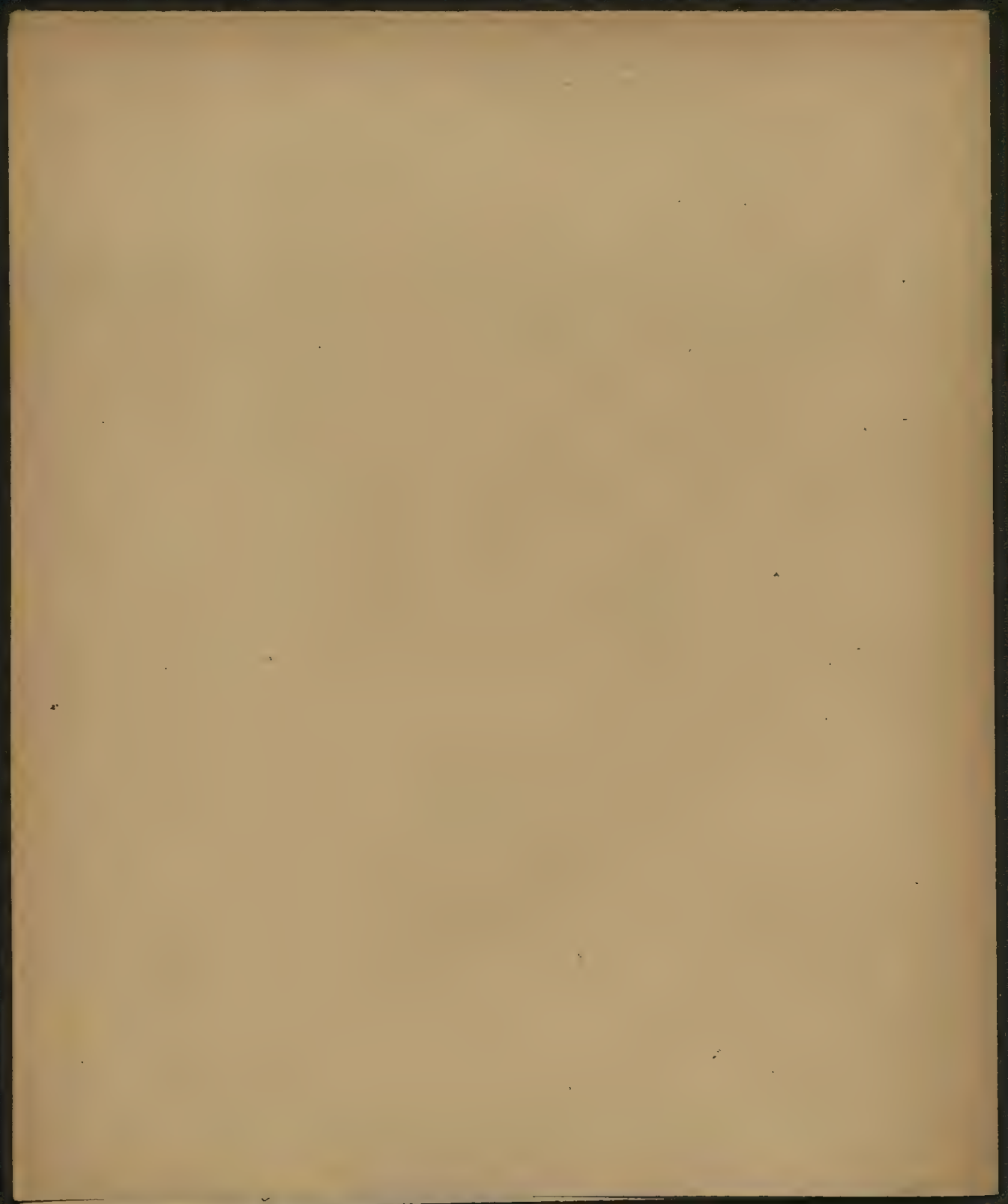
Respons

X. Kajetana Soltyka bisk. Krak.
na powyższy list Królewicza Fryderyka,
pisany z Krakowa d. 15 Octobris 1763.

Chyć się dnia dzisiejszego dochodzić mić praca powrót
odgrywania Łaskawej list d. 6 pra^{ca} ^{scis} pisany, któ-
rym M. Królewiczowski ^{dozwolił} ucać mić rangę.
Odyby serce moje to uowina wstróś przebudzenie
umysł mój tem niesmaczkiem fatalnem i nigdy nie-
plakaniem poniesiony! które mi odbiła Kajetana
wacę Tróla; Najukochańszego Pana i. mógł mić
łaskę dla siebie pójść, Łady to tylko oświadczenia
i ekspreza M. K. i E. M. i. mogłyby mić powrócić sen-
tymentu i ukoie. Tróbnosć i udzielenie w wre-
nie nanej, Ładicki przynioły chwalebne, które an-
może były fundamentem charakteru M. K. i E. M. i.
niech mi bóg porieka w tym jego smutku, jak
i ja z tych tylko wyprawy niejątkę ulgę w moim
cieszku zali i siłę, które mić ustajmaje
po śmierci tak wielkiego Monarchy.

C, co za strata dla Cyprawy, nanej osieraić, a pra-
wie wrota niektórych pogranicznych potęg, go-
slajęcej! Niech Bóg dobrotliwy to wzniesie przed-
waję rany, jako M. K. i E. M. i. tego mi się spodziewa-
łakcie, żeby wzniesie rany chwały napierai
intency i zamyły M. K. i E. M. i. Kłóżyły tylko sam
podziś obni tąd z owa naszych i wielu niewysnowy

ział i smutek, w którym teraz cały naród nasz jest
położony. Jaż nie wątpię, żeby nie mogło zapo-
mnieć o szczęściu swojem, którego pod słodkim i
chwałobnym rządem S. p. Augusta II^{go} dełała, i któ-
gusta III^{go} ojca M. H. i E. Mli przywrócić, nie miał on
zgody na ukończenie tego samego szczęścia prze-
pracowanie i rząd M. H. i E. Mli, co jeżeli nastąpi,
i ja chęć moją łatwo będę z chęcią całego Nar-
odu na utrzymanie na tronie naszym M. H. i E.
Mości, moja gorliwość, moja pobożność i reżymowa
tak wielkich dobrodziejstw, które na mnie J. R. Mości
a ojciec S. p. Jego alac rządy, są mi za niepomota-
niam, w tej mierze prawe, i to prawo na spr-
wiedliwość ufundowane, tem bardziej może
uprzedzić o tem M. H. i E. Mości że jestem tego u-
siebie zdania, iż pod rządem tak pobożnego
i mądrego Pana jak M. H. i E. Mości jest, cały
naród nasz bezgłęboko i szczerze przy-
wrócić, któremu się pod Jego antecessorami pisał.
Ta więc gorliwość, pobudzony, który znowu w sercu
mojem ku sobie J. R. Mli S. p. ojca, M. H. i E. Mli cho-
wał będę, tego samego momentu, w którym mnie
piętna o śmierci Jego doświada nowina, nakaza-
tem w całej dycece mojej publicznie modły za
duszę Jego, i sam, codziennie nie przestaję nam
kazać Jego Bogu w prywatnych modliwań mo-
ich i niegodnych ofiarach.
Supplikuję na ostatku M. H. i E. Mości, ażeby był wyperstwa,
Dowany o moim najgłębszym respektue i najsta-
niejszem przywiązaniu, z którym mi honor pisać się.

3

List

Jana Klemensa Branickiego Kaszte-
lana Krakow. i Hetmana w. Kor. do J. Ka-
jetana Sołtyka Biskupa Krakow. pi-
sany z Janowca d. 18 Maja 1764.

Ja kom miał honor przytomnie upraszać J. O.
Waszej Xiążęcej Mci Dobr. o darowanie mi byt-
ności swojej w Mościokach, tak i z miejsca tego
ponawiam gorące i unizone prośby o tę samą łaskę,
w natężonem mając upragnieniu szczególnie prowi-
tania Waszej Xiążęcej Mci za niedziel dwie na
miejscu wyrażonem, wszelkie oraz kroki i czyn-
ności chcąc mieć zawsze zaszczycone radę i powa-
gą Waszej Xiążęcej Mci, w najwyższym i przewyż-
szającym ekspresze będące u mnie szacunku, i przy
której bono omine umocnionego na fundamencie

prawa i słuszności interesu pomysłny obiecywać
może sukces. Letaż zatem ufności w przyjaciół
J. O. Waszej Książcej Mici sentymentach, w niecierpli-
wym przybycia oczekiwaniu z zupełnym zostaje
respektem.

Respons

K. Kajetana Sołtyka Biskupa Krak.
na list Jana Klemensa Branickiego
Kasztelana Krak., z Pizy d. 19 Maja
1764.

Zostaję i na tem miejscu uszczegółwionym korespondencyą JOWM Pana Dobrodzieja wczoraj datowaną z Janowca, żądającą oraz przybycia mego za niedziel dwie do Mosiusk.

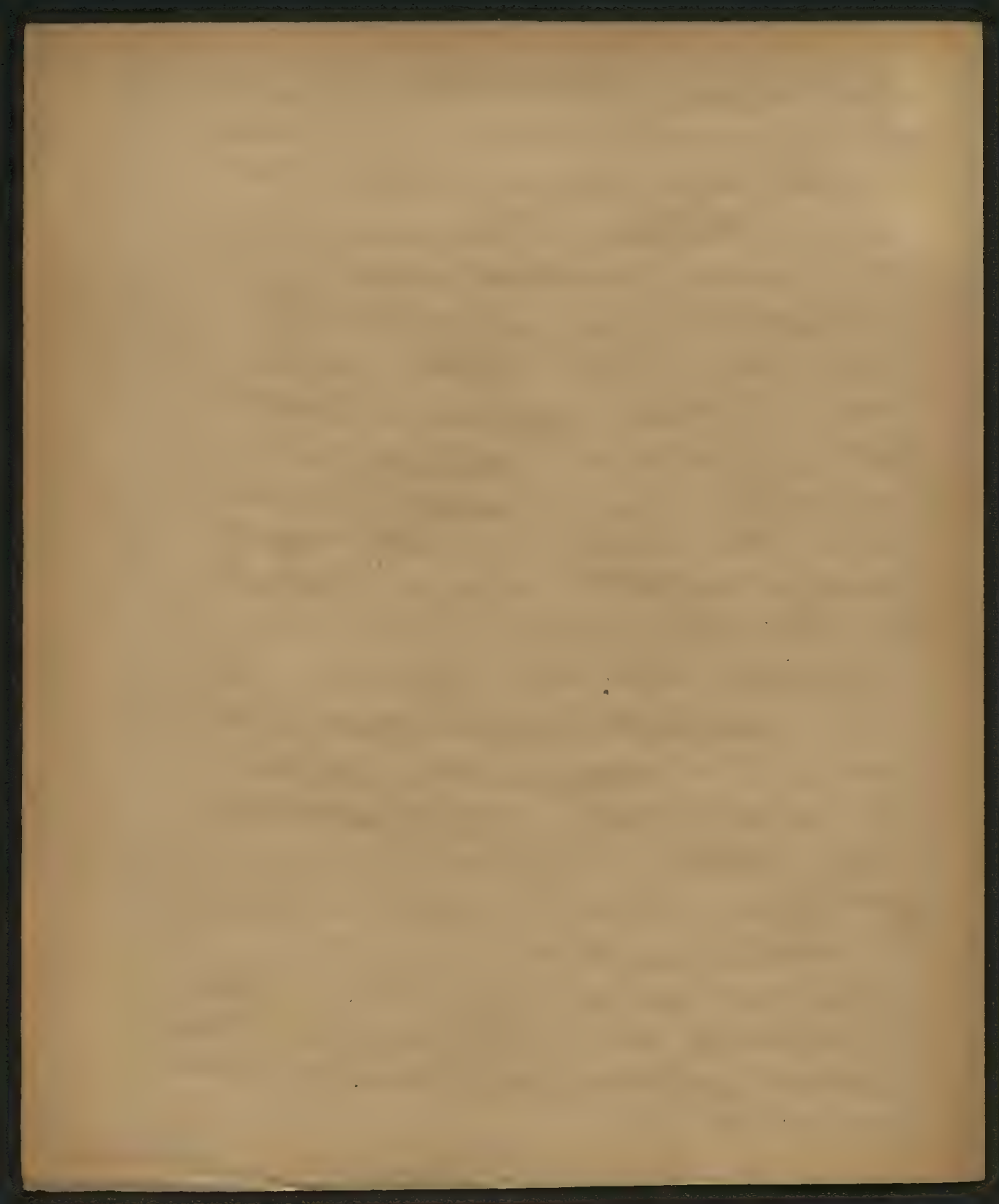
Obędąc równie żarliwym z JOWM Panem o dobro i całość ojczyzny, tudzież żalosnym na gwałty wolności i prawom naszym porzucone, nieproszony ani namawiany od nikogo, sam z siebie oświadczyłem się z szczera ochotą znajdować się na każdym miejscu w teraźniejszych krytycznych okolicznościach z JOWM Panem. Za to moje oświadczenie nie tylko że mało cobyłem podziękowany, ale nawet miarkowałem, iż dosyć ciężko przyjęte było, której indyfferencji drugiego dnia skutki przynatem przez odmianę tego bez zniechęcenia się ze mną, co pierwszego sacrosancte sanctum erat: jakoto, aby kon-

federacyi uczynienie zawieszone było do dalszego czasu,
interim sine me de me blankiet na nią podpisany.
Pierwszego dnia unanimitate consensu obrany byłem depo-
zytaryuszem wszystkich transakcyi, którebyśmy ukła-
dali i podpisywali, a tej subyekcyi dla usługi publicz-
nej chętnie się podjąłem i narażając z rana uprasza-
łem JOWM Pana, ażebyś mi wszystkie listy i skryp-
ta regulujące się ad circumstantias temporis, do depo-
zytu oddawał, o czym miś Taskawie upewnić raczyłeś.
Examinowałem mocno sumnienie moje, wczémem
się przemieształ, że ten blankiet od JOWM Pana
Senatorów i Posłów podpisany na ręce JOWM Pana
a nie na moje oddany. Z umartwieniem więc mojem
obligowany byłem wziąć rezolucyą niechęć w
tamte kraje, której gdy nie zwykłem odmięć,
przepraszam JOWM Pana, że im służyć w Mosko-
wach nie będę. Upewniam jednak rzetelnie i nieza-
wodnie, iż chociaż oddalony, nieodstępny jednak sta-
tecznie będę od sentymentów JOWM Pana et alio-
rum recte sentientium pro patria, co bardziej dowo-
dy, niż słowa comprobabunt. A jako mam nieustan-
ną troskliwość o dobro publiczne, tak z tej pobudki
śmiem radzić i upraszać JOWM Pana, abyś ten

blankiet podpisany, za konsekwencją tych którzy go podpisali, w ogień wrzucić: wiele bowiem z tych konsekwencji za sobą pociąga, które J.W. J.P. Wojewodzie Krakowskiemu JOWM Panu w Kozienicach przetożym; a nade wszystko lubo całym sercem i zgorą i spodziewam się najdłuższego życia JOWM Pana, jednak że wszyscy śmiertelni jesteśmy, broni Boże śmierci na JOWM Pana, mógłby się ten blankiet dostać w przeciwną ręce, i mogliby go zaryć, do czego by chcieli, a tym co się podpisali, jednym możeby się potem nie chciało manifestować, drugichby nieumiarano manifestów. Przestrzegam, iż znajdują się już tacy, którzy bardzo żałują, że się podpisali.

Musi być już dotąd wiadomo JOWM Panu, jako we środę przeszedł J.P. Liżisz J.M. Wojewoda Ruski dopominał się w Senacie pozwolenia, jeżeli może tak z wojakiem, które mu Ręplta pod komendą oddał, jako też i z awaryjarnem pojści przeciwko JOWM Panu, na co nastąpił unanimo bez najmniejszej kontradykcji consensus.

Na koniec upewniam szczerze, że i w odległości non sensibilitate, sed cordialitate pragnę być na zawsze z mocnem przywiązaniem, winnym respektem i uszanowaniem etc.

List

17
K. Kajetana Sołtyka biskupa Kraków.
do Stanisława Augusta Króla polsk.
pisany z Kielc dnia 28 Września 1764.

Najjaśniejszy Królu Panie mój
Miłościwy.

Z Głównego Ligna zostawszy W. H. Mł. Monarcha,
Tron ten osiadającym, który na każdą stronę
sa całego nad samą wolnością panuje, znasz
najdoskonalszą najświętszą obowiązek Karidego Oby-
watela, żeby toczynie usiłować, co zbawienie,
go Głównie sądzi, o kłótnie w okropnej bez-
Królewia porze, kiedy Republika z ojcowskiej
Króla wstąpi Prawa i wolności narodowe utrzymu-
jącą ogółem, wresztem najkrytyczniejszym
okolicznościom celem się staje. Kroki moje w ostatnim
bezkrólewiu czynione nie są W. H. Mł. i te
środkiem ich sama miłość Dobra publicznego bytu,
nie potrzeba wywołać przed Monarcha, w Patryotyzmie do nas,
dow na ziemi najwyższych wypielegnowanym i uformo-
wanym. Lna Bóg skrytości serca przenikający, zna Głowy
zna, iem tylko na jej interes patrzy, iem zawrze usi-
łować Idąc się sercem i osobą do sprawowania najs-
Karalszych Dział Republiki w przeszłych obradach walnych,

zem przybył na zjazd wybrania W. K. Mli do posiadania Ma,
jestatu, i że wraz z innymi pragnętem głosem moim o,
zasięgnie światu wolę Króla Królów i Pana Panujących, Kto,
ra W. K. Mli do wstąpienia ogromności Tronu polskiego odnie,
Ków przeznaczyła. Ale że okoliczności W. K. Mli wiadome,
oddalały mnie od szczęścia widzenia dnia tego, w którym
Bóg zastępów z narodem Polskim mówił, wskazując jask,
cem wszechmocności swojej Osobę W. K. Mli zawsze najwyj,
szni Królewskimi przymiotami orzobioną, powróciłem do
dyktacji mojej błagając Boga z Kapłanami i ludem mi powie,
rzonym o jak najszczęśliwsze odprawienie aktu wybrania
Króla nadewszystko Głównie interesującego.

A gdy już to wybranie ziszczo się na Osobie W. K. Mli i przy,
mierza między nim a Ręką poprzyzysiężone zastęły; nim
mi przyjdzie oświadczyć, tym listem poprośzę oświad,
czenie wierniej W. K. Mli już jako Panu memu rekogni,
cji, w nocniem zostając ufaniu, iż gdy sta uszczęśliwie,
nia powszechnego najtęsklawsze Cnotliwości rozpocz,
Dzień osadziło W. K. Mli na Tronie wolnego Narodu,
tak radkiewiczami cnotami i Dokonał Prawo ojczystych
naukę jasniejszego, nie Jask Wierze i Wolności upa,
daci, Prawa i ustawy nadwzrostone wzmożniła i co,
Kółwik z obrotów wypadło, w kluby przyzwoliła
zwrócić.

Ta zaś rekognicja moja, aieby zupełną szczeroś,
ci i szczelności miała Wiarę i żeby opaczne znisz,
czony były mniemania, że mnie Duch uporu ad

fovendum spokojności publicznej wbić wstrząs,
 mywać; owszem żeby przeciwnie pokazać, że na
 Dewszystko spokojności publicznej przekładam,
 mam honor prezentować W. K. Mł. recess od
 manifestu wraz z Bracią, młymi uczniony;
 Koniec najgorętszym życzeniem, ażeby niekoi
 cnota Dobroci Boska, która nam W. K. Mł. za
 Pana wyznaczyła, zdrowie Jego utrzymywata
 nieśkaridelnie w najdłuższym czasie, na którym
 się Dobro Rzeczy gruntuje, Bolewając Go wstrząs
 Niemni ~~do~~ogostawienistwy, których byłoby panują,
 cych pragnienia nasilęć mogą, Dodając mu
 jak najobficiej światła swego do sprawowania
 najdłuższych Królestwa Jego rządów; oraz schy
 lam głowę na uszanowanie Tronu, zagrzewam
 serce do wierności i miłości ku Panu, nakła
 niam umysł do słuchania rozkazów Jego, i
 wyznawam się być z najgłębszym respektem
 W. K. Mł. L. M. M.

Wierna rada i najniższy Anga

Kajetan Sołtyk
 Biskup Krakowski.

Respons
Stanisława Augusta Króla Polskiego
na List powyższy.

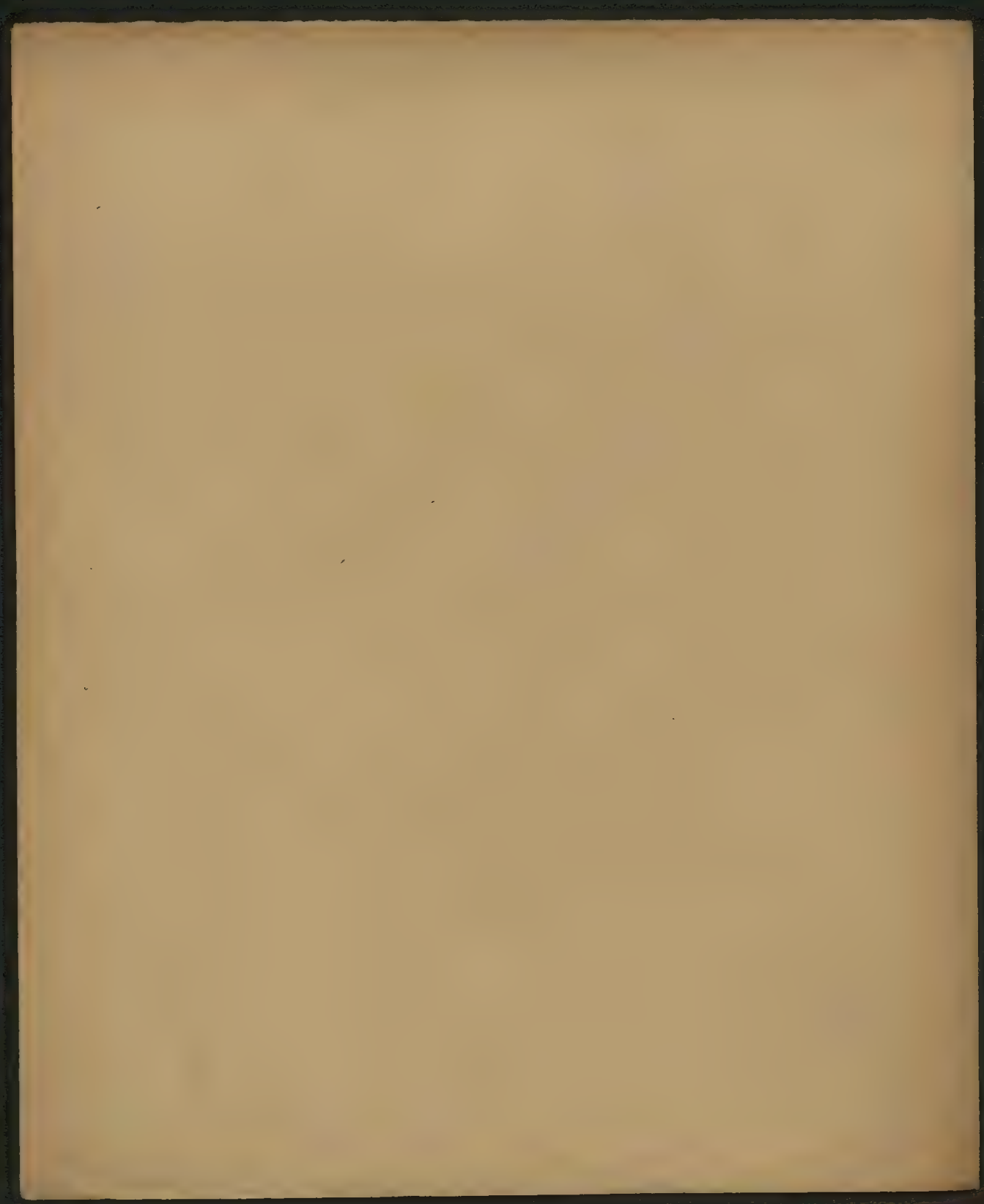
Przewielebny w Bogu Uprzejmie Nam
Mity!

List Uprzejmości Waszej i Recess od Manifestu
wraz z Bracią suymi uczyniony odebrawszy,
jak mocne znajdujemy Dobrych Jego Sta Ojczy-
zny myśli i ku nam zyceliwości oświadczanie,
tak niemniej żywą czujemy w sercu pociechę,
że Łagrodę swoję z powszechniem Stanów Rzpłdij
zadaniem, mi chęć ubliżyć powinnego z Obo-
wiązków Senatorskich w sprawowaniu Rządów
Nam przez wybranie na najpićwrsze w Ojczy-
zinie Dostojeństwo powierzonych spólnie z na-
mi usiłowania. My z wyroków Boskich powo-
dani i jednomyślnem Wolnego Narodu zadaniem
na tym stopniu osadzeni, ufności w nas po-
toronej pragnąc czynić zadany, o to się starać
według poproszyszonego Rzpłdij Przyrzecze-
nia nieustannie będziemy, co podane wsta-
dy naszej Państwa usreśliwić moie. Do
czego ze namysły i chęci nasze wierną Thrółowi
i Ojczyzinie radę Uprzejmości Waszej wspie,

12
rane będą, jako się spodziewamy, tak przyj-
mując wdziernie upewnającą nas o Re-
setnosci Sentymentów i gorliwości Perca
jego Rekoznicy, w oświecaniu ogłaszone,
go listownem poprzedzeniem przybycia,
Dobrego mu zaskiem od Pana Boga życzymy
zdrowia.

Datum w Warszawie, ^{Id. 4} ~~Id. 6~~ ^{Octobris} ~~Id. 6~~ 1764.

Stanisław August Król mps.

Respons

Stanisława Augusta Króla Polskiego
na List K. Kajetana Soltyska Biskupa
na Kraków.

21

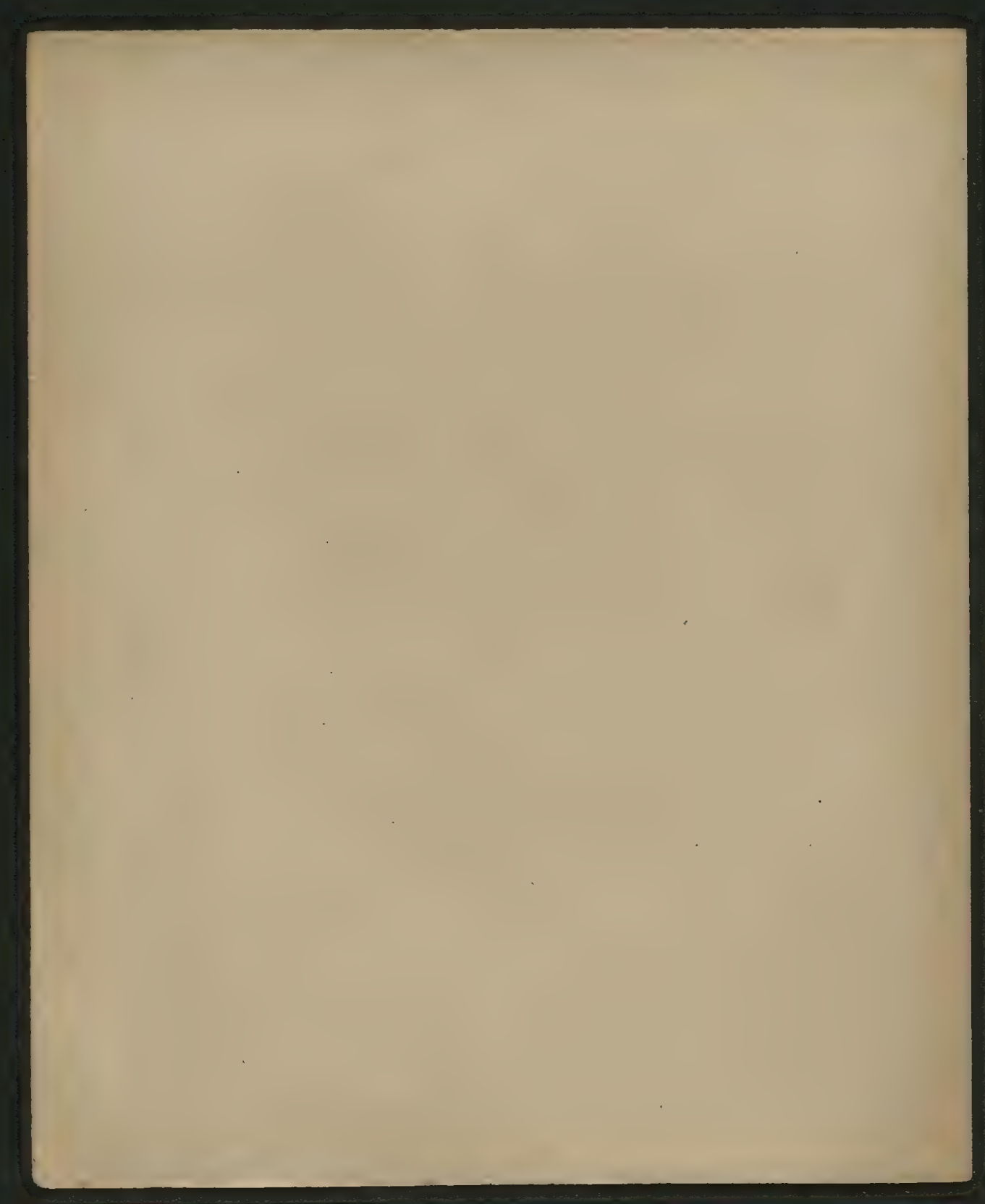
Przewielebny w Bogu, uprzejmie Nam
mity!

List Uprzejmości Waszej i Reces od Ma:
nifestu wraz z Bracią swymi uroczony
odebrawszy, jak mocne znajdujemy dobrych
tego dla Ojczyzny myśli i ku Nam życliwos:
ci oświadczenia, tak nie mniej żywą czujemy w
sercu pociechę, że łącząc swoje z powszechnem
Stanów Rzeczypospolitej zdaniem, niechcąc
ubozyc' powinno z obowiązków senatoro-
skich w sprawowaniu rządów Nam przez wybranie
na najpierwsze w Ojczyźnie dostojenstwo po-
wierzonych wspólnie z Nam iustowania, by z
wyroków boskich powołani i jednomyślnem wol-
nego narodu ządaniem na tym stopniu osadzeni,

uśności w Nasz położonej pragnąc czynić
zadosyć, o to się starać według poprzysiężo-
nego Rzeczypospolitej przyrzeczenia nieustan-
nie będziemy, co podane władzy naszej Panst-
wa uszczęśliwić może, do czego ze zamyśle
nasze i chęci wierną Królowi i Ojczyźnie
rada Uprzejmości Waszej wspierane będą
jako się spodziewamy, tak przyjmując wdzięcz-
nie upewniającą Nas o rzetelności sentymentów
i gorliwości serca Jego rekognicyz, w oczeki-
waniu listownem poprzedzeniem przybycia do-
brego Jm. zatył od Pana Boga zyczymy
zdrowia.

Datum w Warszawie, d. 4 Octobris 1764.

Stanisław August Król.

List
X. Kajetana Soltyka bisk. Krak.
do Krole Stanisława Augusta
pisany d. 13 Julii 1765.

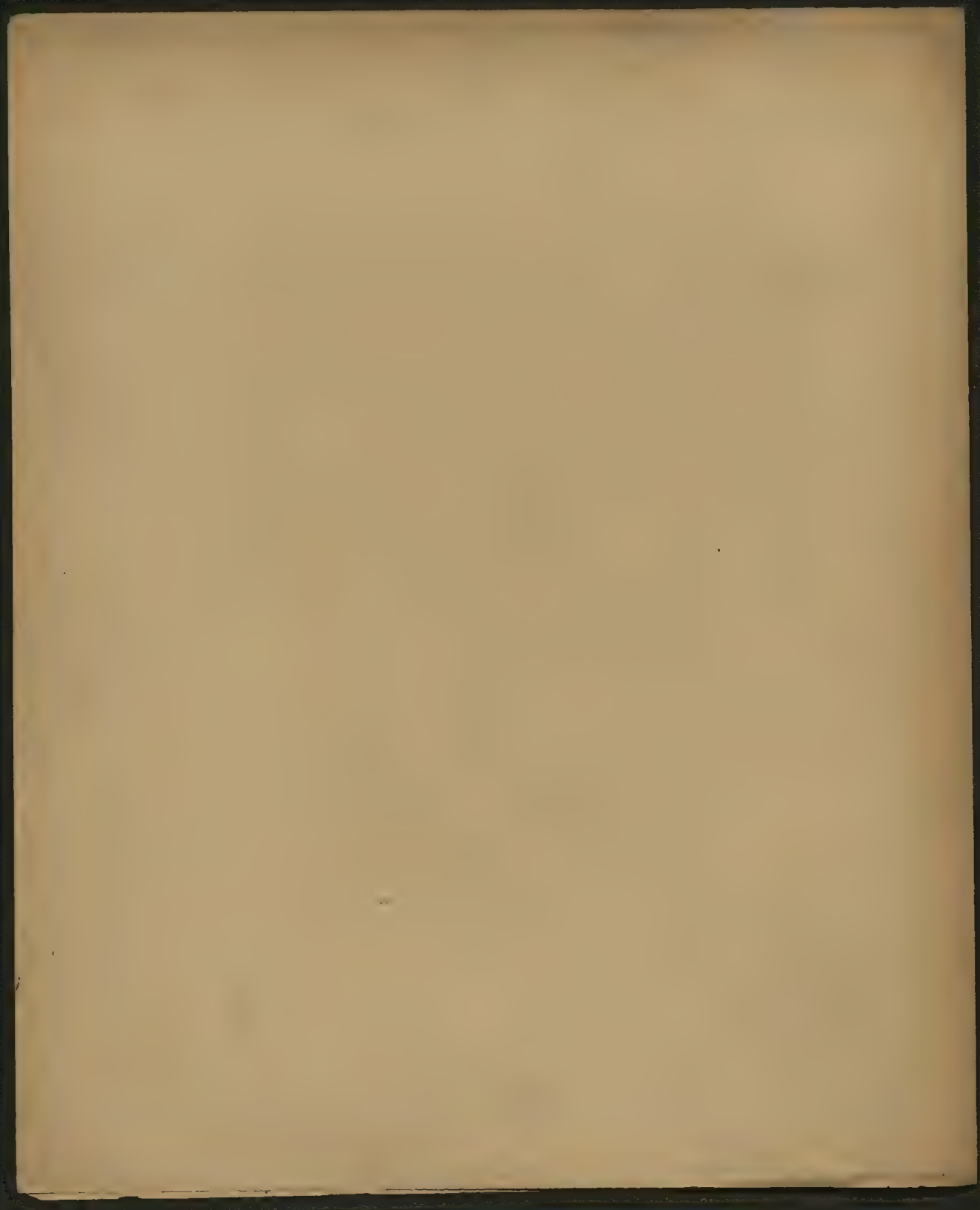
Przebrałem wstępny M. K. Mł. przez ~~prof.~~ ^{prof.} Potkańkę,
przez Królewskiego prawnika do wyzniesienia Akademii
Krakowskiej; aby woli i pragnieniom M. K. Mł. założyć
wyżni, na tymczasie wyzniesie inwalidzkiego i w przyszły
porządek. Leci wszystkie prawniki. W całym małym
honor M. K. Mł. wiadomości i troskliwość jego prze-
kłada, a krajowi sobie poświęconą, nader przy-
czyna w pomniejszeniu i dostrzeżeniu nauki uspokoić.
Po skonczonij zaś Młęgij, która wiele czasu
potrzebowanie będzie, nie będę publikował (zwłaszcza
i pracy mojej, jeżeli pierwszy o wszelkich okolicznościach
ciach M. K. Mł. informować mi będzie; jego Pan'ski
zdania dęczy; i rozkazać nie odbiorę.

Parlykolarne wiadomości informują mnie, iż książę
de Jorc, królewicz angielski, odwiedzi nas w Kró-
lewie i w Warszawie zamieszkać, mając dobre wypra-
wiło serca i umysłu M. K. M. i że tak dyploma-
tycznego gościa również, będzie naszego przy-
jściem i namawianiem, nie przystojącego miłostka-
nia. Któż koniecznie chciałby się z nim i z jego
biorem inwazyi oddać go do woli, i dyspozycji
putnej M. K. M., a sam siebie prostekey i bawiającej
kierowy, ~~zprawiam~~ ^{zprawiam} się być z nim, najgłębzej i szczerze etc.

Respons
Króla Stanisława Augusta na list
powyższy.

Prerwiołoby w Bogu uszyjmić Nam miły! Jan⁸ 1765,
sob' ofiarę dwor. obowiązek Obierającego, tak chętnie
wyznajemy, iż nam jest nader miłe oświadczenie w li.
Świe W. X. Mli de die 13. currenti: wyrażone, tyżże się
pałacu Jego Ścisłego Nam in casu przybycia pagra.
niemego gościa, tak gracznie ofiarowanego, Której
ści' uszyjności tak żarliw' peshony, że W. X. Mli po nas
takto względy nasze dla siebie i w partykularnych z tej
oharyi wyynikających okoliczności.

Doniesione nam rozprawcie wizyty Akademii Krakow
skiej i zamierzone od W. X. Mli dla planu i wyrażenia
naszego powołności pomazać tę, Którą prawdziwie
mamy i dawna opinia, że i przez przymioty swoje
niepospolite, i przez żarliwą i skuteczną dla nas
kooperacyę wstać nie Dobrotem obywatelstwa nadre,
mu senatorowi przywoić, Edwalsie W. X. Mli nie
jedną kamień kawały w drodze ulepszenia, uszagił.
wienia i ozdoby narodu naszego. Dawno się w Polsce
pytawo: quibus auxiliis byt' moie co Dobrego, Kiedy
przybyłej rady i młodych braci wieść na soba, moie
nie ptonnie obiecywać sobie Król polski, że nie dar-
mo będąc kłopotliwie, i Kładem w niej pyczył, jak i
lesac osobie W. X. Mli z serca naselkich od Boga
najszpetniejszych pyjamy, pomysłów. Jan w Warszawie.
d. 17 Julii 1765. Stanisław August Król.

Liść

25

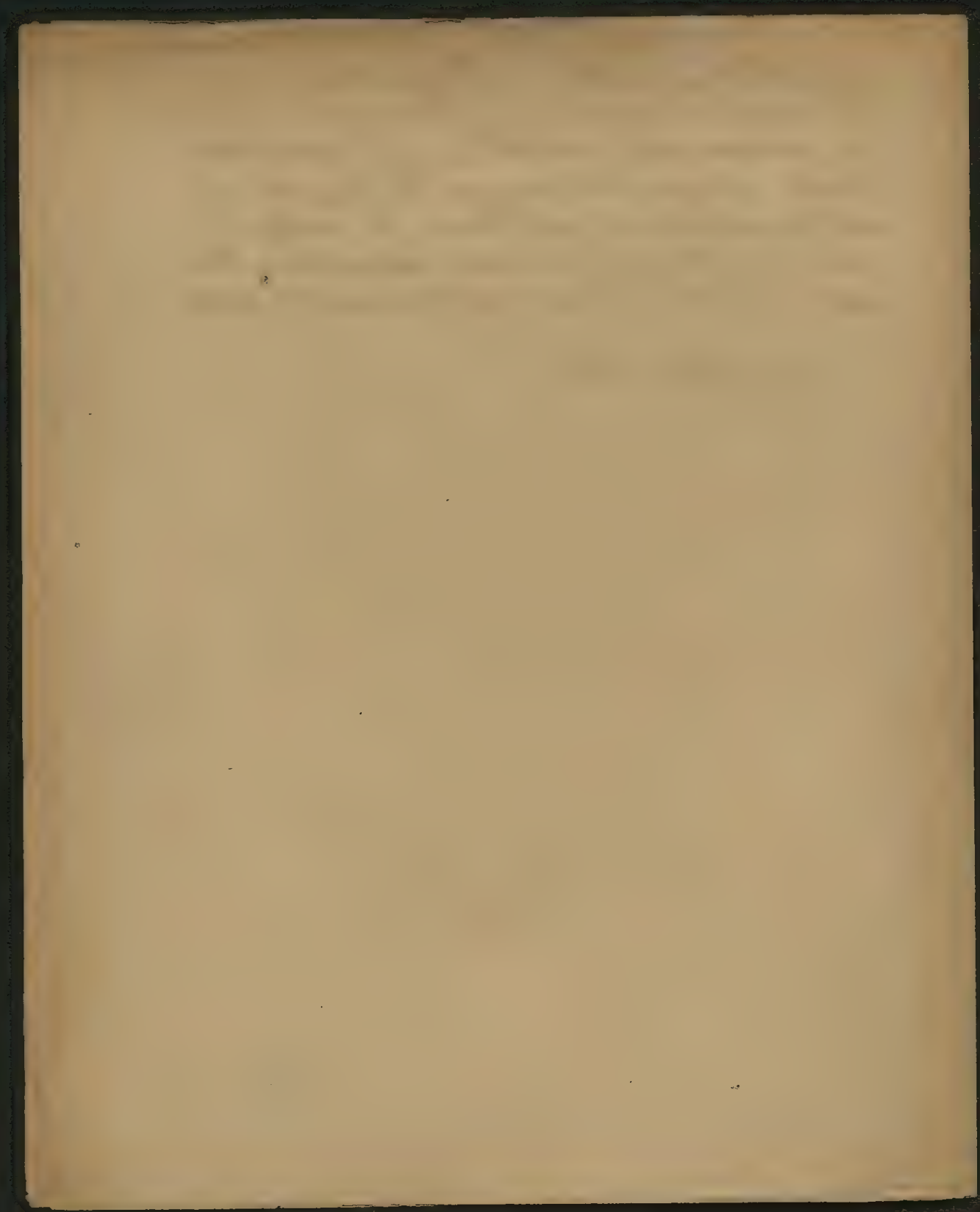
Króla Stanisława Augusta do K. Ka-
jetana Sołtyka biskupa Krakow.

Przewielebny i Bogu upieczmie Nam miły! Przywołac
Do skutku Konstytucyjną sejmową Koroną i nasiej Sprowa.
Decyzję tu do Warszawy ex Archivu Kamern Wrochowski,
go papierów publicznych, ni konna przyzworciej nie
mogliśmy polecić wykonania tego jako Waszej K.
Mli petnigiemu równie z checią i nuni jednostką o.
bowiędnie przyjęto wnie z brzeście senatorskie na
osoby swoje. Posytamy W. K. Mli naznaczyć go
pierwszemu Komisarzowi, reskrypt z Kancelaryi Ka-
siej ad mentem prawa wydany, nie wątpię, że roz-
chotę i uosobosia, pomyśle, że publiczna, upatany
wzycias i sposobność, jak może być najprędzej
obędziem następnego gdy potrzebne są tu Komisarzowi
w tym czasie takowe. Papierów do nagrypij z Dru-
kami petersburskim i berlińskim pacytują się po-
dług swoli Papłoj mających. Camierzyte pójnania
w narodzie wielkimi pragniotami stawę W. K. Mli,
a Nam nowa, pod obaczę do oświadczenia stowa-
nych, z osobliwem osoby jego poważaniem, gentymen-
sów naszych, w których kiersztwe mu zdrowia i an-
pupitnego ukontentowania przychylności terora syca-
my. Pan w Warszawie, ~~cała reszta~~
d. 24 Julii 1765.

Stanisław August Król.

Najbardziejnie upatruję jednego a Komisarza do
przewiezienia do Warszawy wybrań, jeżeli już Ktoś
by rozkazem o to M. R. Mli nie jest poproszony,
ale gdy się pogróżka, pogrzać do tej publicznej
usługi usiłować nie pasciłam. Nie postaje mi
nie więcej, jako przy powinnem rozważaniu Ma
jestatu roznąć się być p najgłębzym respektiem etc.

D. 22 Julii 1765.

Excerpt z Listu

27

X. Kajetana Soltyska biskupa Krak.
do X. ~~Andrzeja~~ ^{Andrzeja} ~~Włodzkiego~~ ^{Włodzkiego} ~~Ło~~ ^{Ło} ~~Kancelerzego~~ ^{Kancelerzego}
Koronnego,
pisanego d. 27 Julii 1765.

Kopie responsu mego do Prosta JMci nie przysłałem
JMci, gdyż spodziewałem się, że sam przysłał Kom-
muniowanemu biskupowi. Wyrażam w liście do Czł. Asysty jego
Pana, iż w nieodbitym kłuciu do Archiwum biskupie-
go, przez prawa i sędziów Senatorów, przez Stolarza sędzi-
ów, przez to tego do Prosta JMci a do Kancelaryi unio-
nowy przez ostatnią Konstytucję. Albowiem Piaszki
Pisarek Sędzijskiej Komory przychodzi do mnie i pokła-
pije mi reskrypt prezydentowej Komisji skarbowej
która mu wysłała kłucie do Archiwum zapisać, co
ma być przysłać, do Dyspozycji mojej. Nie pojmuję, na-
le, co te kłucie mają być według prawa w Senatorów
wychować, mają do zgubienia w Komisji skarbowej,
któdy dawnego Prawa ostatnią Konstytucję Sejmu Kor-
onationis, nie tylko nie zmieniła, ale owszem utwier-
dziła (fol. 30. Tit. Assekuracya konserwacyi Papierów
publicznych) o te słowa: "Do odwarcia to kłucie w
Krakowie Archiwum W.M. Senatorów kłucie negocj-
nie mają, także Konstytucja Sejmu Coronationis 1764
wymagała godnych ludzi do Inspektora-utornia,
czasu do tego dnia dosyć wiele wymagała, bo pięć
roku, a Junio do ultimau ^{Decem}bris. Chciała, żeby
tenże Inspektarz pro prima Januarii anni current.
nie był wygotowany, i do tego dnia brzości wicłany

i do exekucyi przeprowadzonej. Wtem, że ^{techni} ~~z~~ delegowani perfecterunt opus, wien, że jest wydrukowa-
ny, a jednak już kończymy ultimos dies ^{excessu} men-
sis ^{Julii} Octob. z tym Instytutem i co nie w nim
kawiara nie wieny. Quare observantia legum?
Interim P. Pisarze na Komorach pp. Strandy po dro-
gach, banoni duchownych, sełkarskie Kupcom, chłopi-
stom, agnoscące i adierstwa czynią ad libitum suum,
jakoby w podatkach ultimie, consummentiae, cze-
pami na sobie manę experyencya. Sto generabie le,
dowie nas nie przeprowadzić do utracenia uni z
Idan'skieu Commoreu i wyjścia z Kraci worodnie
wielki barożo milionów, a i to niecierpić jone
niezłomne, nieży tylko do czasu kawierone.
Ola Baga. 'Iustores Legum memento iurament. vestri.'

25
n

1/3
m

1/4
1

1/5
1

1/6
1

1/7
1

1/8
1

1/9
1

1/10
1

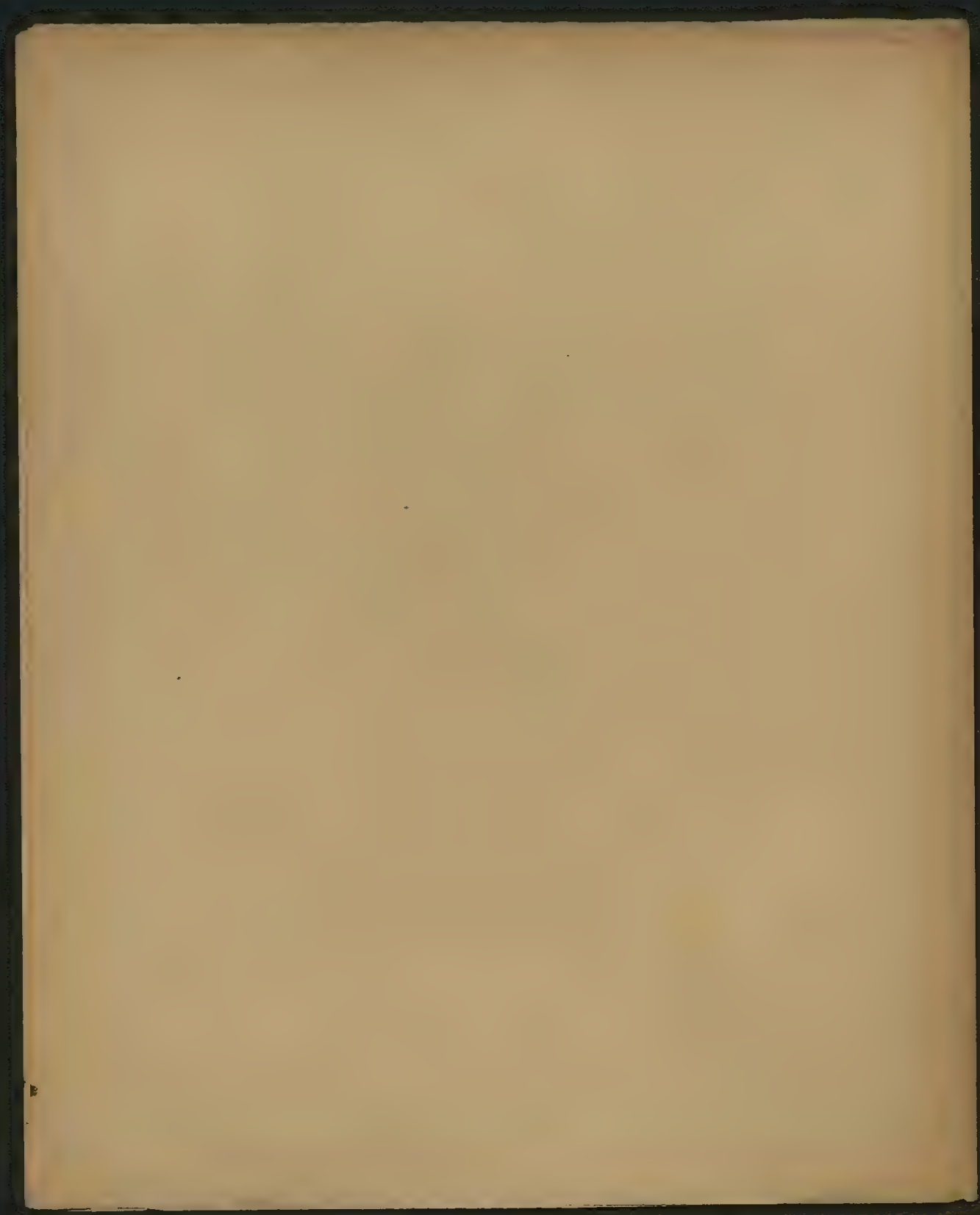
1/11
1

1/12
1

1/13
1

1/14
1

1/15
1

List

22

X. Kajetana Sołtyka Biskupa Krakows.
do Stanisława Augusta Króla Polskiego
pisany ~~z~~ z Krakowa d. 1 Augustu 1765.

Tak najpilniejszą prawną exekucją, jak najprędzej wo-
li i rozkazów W. K. Mł. wypełnienie niegdyś ~~do~~ cel
najistotniejszej, staraniem się nieodwrotnie włożone na
nasze Dzieło Komisarzy wyjecha Archiwum z Zamku
Krakowskiego ekspedycją i do Warszawy przestaci. Dopó-
nie mogli mi do tej akceleracji tak J. M. Pan Maciej Jan Osiński
simski, który inne Komisarzy w Białym, w Starobinie
Lipnickim z dekretu assestorskiego rozpoczęto zaliczono.
wad a tu natychmiast popieścić dla nieodwrotnego
wyroczów W. K. Mł. wykonania: jako też: J. M. Pan
Michałowski Słobin: Krakowski, który lubo atakował
wiele patrymonij interesami jednaki przez postuszenie
słowo Gł. Powa, nie było onex porumiewy tu przy-
był, ale z wielką łatwością, podjął się J. M. Pan
cham do Warszawy przytemże Archiwum. To Krok
oprócz innych w Gł. Powa na publicznym funkcjonach
dystrybucyjnych zastay jako mowemur wyphiglanicki.
Tak służyć do nich tych gońcyk ze szlach miar ten
Gł. pokornie rekomendować sam siebie do exstet.
ge nazywania do uslug publicznych i jego Państwa, je-
żeli mnie W. K. Mł. a prawników xologym unać będzie
wary i t. d. a Gł. przeszego W. K. Mł. uwzględnienia;

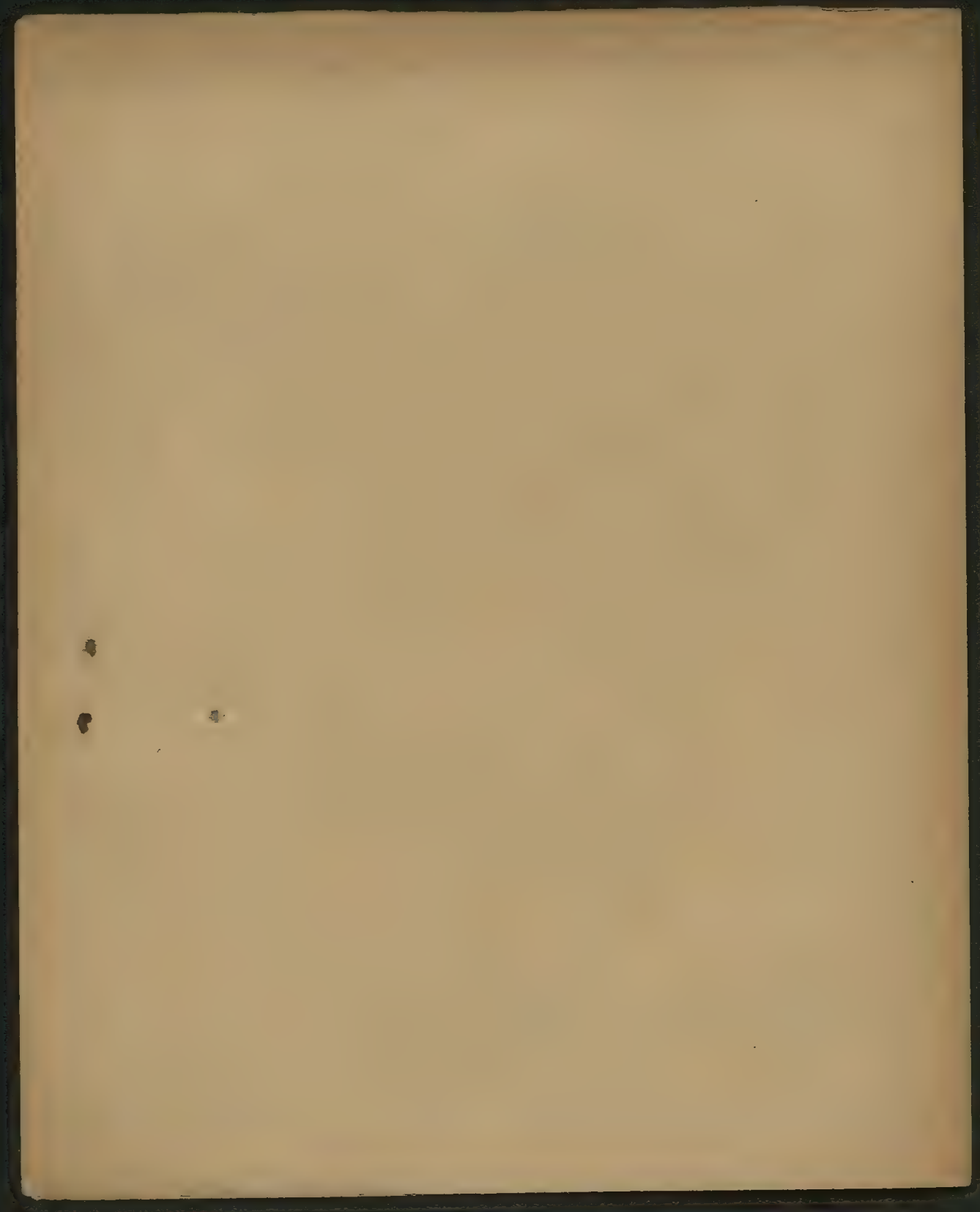
że już Was wyjechał. Jm. Pa. Siedlecki z Sienie Archiwum
a procie G. Currona stawi w Warszawie na podaniu,
słafetę wyprawioną, wymagając być z najwyższymi
respektem.

Respond
Króla na List powyższy.

Pracowiteby w Bogu uprzejmie nam miły! Pismo
Upamiętnia Nasz do jak najprędszego wypełnienia xte,
corcielku exchuyi prawa na wyjęcie papierów publi.
canych z Zauhu Karkowskiego, i przestanie innych do
Warszawy, tym więcej Nas kontentuje, że i Sienie
Sienie i sprosib zaproszenia pobliszych Kommissarów
do wspólnej pro publico pracy, a w szczególności Mro.
Gronego Siedlecka Karkowskiego do jechania przy Sienie
Archivum pod bezpieczeństwem przysługujących ostrożności,
ści do W. X. c. k. k. swoich naczynnych, zgadzając się
właśnie i zaproszenie z najprędszą, która mia od Nas
stwierdzi Nieleby X. Potkanderzy Koronny w najmię
orzeniu. Moższ przeto M. X. Moji być pryncipi, że jako
Goswiedziaczny chci Jego z przydatnością skwapliwą
do zagnienia, zabawy obowiązku na siebie wto,
konym, taki miło nam być podawać Mu do tego
pragmatyczne orazę, dyktat Upamiętnia Nasz wrośwe
go xawsz bez alteracyi Xronia, z którego przagwóce
nia doskonałego pożądana wiadomość jest osobliwa, ser
ca Naszego powiecho. ~~W Warszawie~~ ~~W Warszawie~~

Dan w Warszawie, d. 3 Augusti 1765.

Stanisław August Król.

List

31

Andrzeja ~~Michałowskiego~~ ^{Młodzieńczego} Podkanclerzego
 Koronnego do X. Kajetana Sołtyka Bis-
 kupa Krakow., pisany z Warszawy d. 3 Augustu
 1765.

Skutkiem zapewne i chęci prowadzić w granicę sercu mego
 i kontentowaniu z wiadomości J. C. M. A. Mł. z drzewa, a że
 niestety przez winne do osoby jego przysparzanie, ale że
 przez zgodny i powszechność, narodu szacunek J. C.
 M. A. Mł. szlachetny i wielki Kosciołowi i ^{Głównie} ~~Wszystko~~ przysłużyć.
 Nie wątpię zaś M. A. Mł., jako Najjasniejszy Książce
 był z tego kontent, gdyż ma relację uzyskać, i gdzie to
 M. A. Mł. w swoim do Niego liście potwierdzi. W tym
 liście oświadczone gotowości i ochoty do wypełnienia
 włożonej na M. A. Mł. Komisji względem Archiwum powin-
 na go upewnić o wziętym prowadzić jej przez Gł.
 jasnejego Biskupa przysięgi, jakże wyjątek myśli M. A. Mł.
 o wypełnieniu swym, cugami racjonalnego Archiwum i prz.
 Dami do relacji jego włożonej nadwornej dragonii, do
 Nias przystąpić być może. Jak ten Nias Biskup umie
 obowiązać i z przejawia się swoim dostojestwem poro-
 ga, mekcy uzyskać, już tedy można być bezpiecznym, że
 to Archiwum racjonalnie i niecierpliwie w dróżce nie poślą-
 me, i w całości za przeobrażenie jego dla prowadzących instru-
 kcy, żeby przeobrażać na porządek i ułożenie opisać.
 Do Warszawy przyjdzie, już nie masz czasu patrzeć
 się myśleniem, żeby miał do otwarcia Skarbu Koronnego

nam, parzon Komplet, bo gdy się Sylw do Archa liście
ich potrzebna tymczasem, potrafi zapisać Księcia
Człowieka i Stolica Krakowskiego sprawdzić,
na resztę na mój ostatni, żeby to Archiwum Spro-
wadzić, a ten chętnie to uczyni, ile, że ten tu po urzęd
Stolica Krakowska nie był. Mam honor cały ten Król
dzięki temu M. X. M. wypisać, spójrzając się, że mu
będzie przyjemny i że radby posunięcia Państwa uprze-
dzić, do tego dyskursu dysponując swoje Księstwo rehouse.
Za M. Pasceki, pisarz Komory Krakowskiej domost
M. X. M. przystąpił na swoje do Komisji skarbowej
Klucza do Archiwum, nie powinno być jego radzić,
najlepiej wiedząc, że to jest zażytek od przeszłego pań-
stwa niepięknego, popracownicy zaś tak przeto być nie
mogą, bo jest to jest wiadomo, że Komisja skar-
bowca wymaga radzić państwa, na przygotowanie dla niej.
której Senatuści Klucza, ale z oddaniem ich na przel-
cie ich M. do Warszawy rehouse, tymczasem radzić
publikacja potrzeba nicodotować przewierzenia Archi-
wum prymusa, przyznawając M. X. M. że nie może wtem
podziwować, że skarbowemu officialiscie odpowiedzialne
Klucza postać i M. X. M. rozkazów sturkać państwa.
Bardziej M. X. M. perowu, że Instrumencie skarbowego
Goda, przewidziana publikacja niechceni przeraka
samego Archańskiego Państwa, ale sprawić bliżej przel-
nowi niepomatu z rozkazami przedwini berliński
prezenty wynikającym w tym przetrzymaniu defektu samie
za rozkazami sądzić, i w razie swoim gdy tego prze-
siewista Komisja da etanowu Republiki sprawić, albo
i M. X. M. niechceni w tym nie do przel-
-

[illegible]

Do tego, żeby przynajmniej Warszawa, najpiękniejsza Królowa,
coś na podobieństwo porządku, cudziemuś miast
utrzymywana była, między innymi porządku i miary,
nie i to, żeby wszyscy gospodarze, niestawny Warsza,
w ~~całej~~ wszelkiej generacji kondycji dawali znać
jednostce Urzędowi Łaski wielkiej o przyjeżdżających
do ich domów i ojeżdżających z nich, że masz tu niekogo
tak z państw jako i partykularnych ludzi, którzy tej dę
spokojni nie chwalili, i nie czynili jej zażość. Nie
przyszło mi się jednak pytać, czyli Pan Burgabia po-
tencjał wielki bierz zachowuje, a to jest, nie żałuje,
wywoł, to pewnie potrafi, jeżeli Wł. Mł. nie wracają, bo
głównie J. Mł. Frymase Burgabia to samo być niechce,
i natychmiast odczekać załóżnie, aby się mógł raczyć
jego rozrządzenia punktualnie sprawować.

Wydawam mi na koniec stępną, Łasce nieustannie etc.
do P. S. to napisanym liście dowiaduję się, że Wł. Mł.
Głównie i Najjaśniejszego Pana setafoś przyjął, donosząc
o wyprawie J. Mł. Pana Kobiłki Krakowskiego z domu
Archivo, i rękopiśmiennego mojego, że był Wł. Mł.
z Królewską coincident. Wtem i to, że Najjaśniejszy Pan
pisuje zaraz z prawdziwej oświadczenia wdzięczności.

List

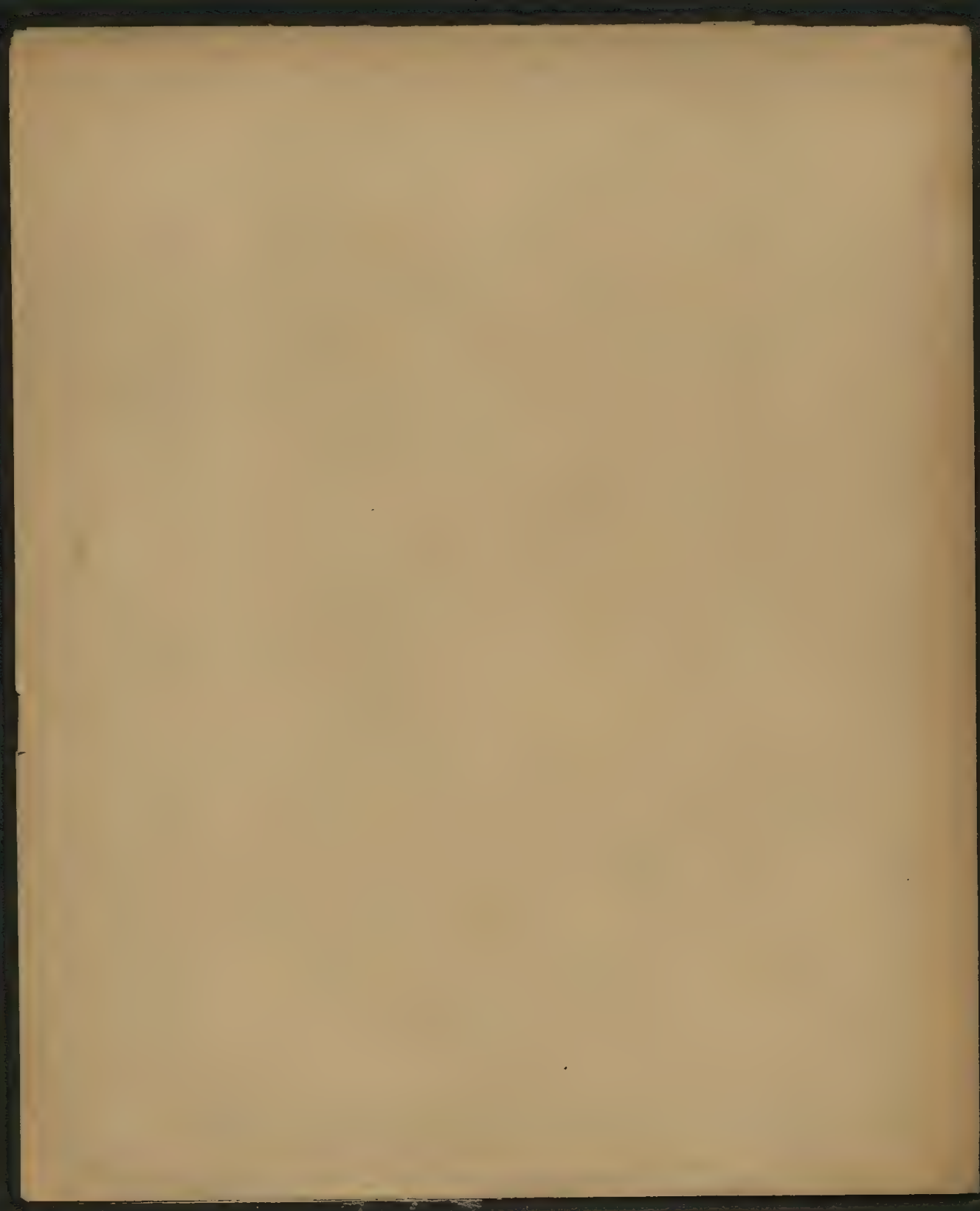
25

Teodora Wessla Podskarbiego Koronnego
do K. Kajetana Sotyka Biskupa Krakow.
pisany z Warszawy d. 23 Julii 1766.

Stanowisz w Warszawie doszły mi do ręki niektóre wiaśco,
mnie, które założył J. O. W. Kiej Mł. Dob. jak najprędzej
komunikować, a że listownie dopisać mi jest prze-
ciężkie, więc upraszam W. Mł. Dob., aby tego z doświad-
czonych przyjaciół swoich postać tu ręką na miej-
sce, któremu bym mógł może mieć otworzyć i jej bezpie-
cznie powierzyć. Upieściłam W. Mł. Dob., że wspomni-
me ciębałości wiążę z Korespondencją, w których jego
interesów tyrać się, dla tego unyhmie te sprawy do W.
K. Mł. Dob. Kroki, czego widowni pokazać, z jaką jestem
dla niego atencją. Oddaj mi to oraz J. O. W. K. Mł. Dob.,
Tascei jestem z należytym uszanowaniem etc.

So odebrałem tym listie Kiej J. O. Biskup Krakow-
ski wyśłał z araz affidowanego J. K. Kierownictwa
Schol^{um} Kiej Theologa i spowiednika swego, który stawa-
wszy w Warszawie die 27 Julii, parat był z J. Mł. Sana Pod-
skarbiego Koronnego. Ten natraczył mi die 28 eiusdem.
So jest natraczył audyencyę o godz. 5^{wie} 1/2. Na czas natra-
czonej go przyjeżdżał J. Mł. Theolog, zastat z J. Mł. Sana Pod-
skarbiego Kiej Represina, Postę Kopyjskiego i J. Mł. Sana Kiej,
wójs Połostkiego przytomny, co tam Kiej Represina mówił.

niżej z Korespondencji pokażę że. Porodciwszy J. X.
Theolog a Warszawy pragnie. Nie Hui. Biskupowi Wra.
Korowianu list o gładana Cosharbiu. -

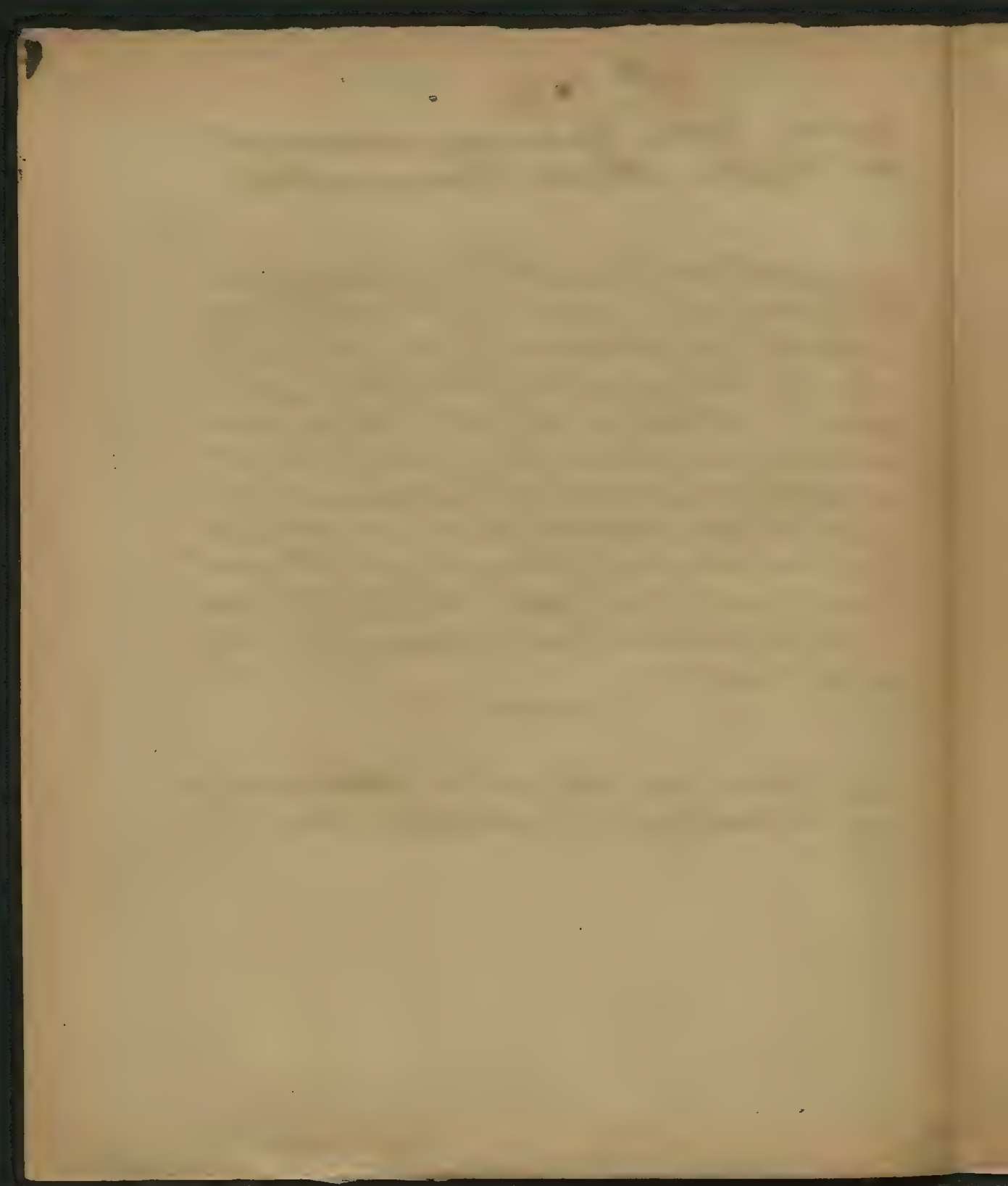
Liść drugi

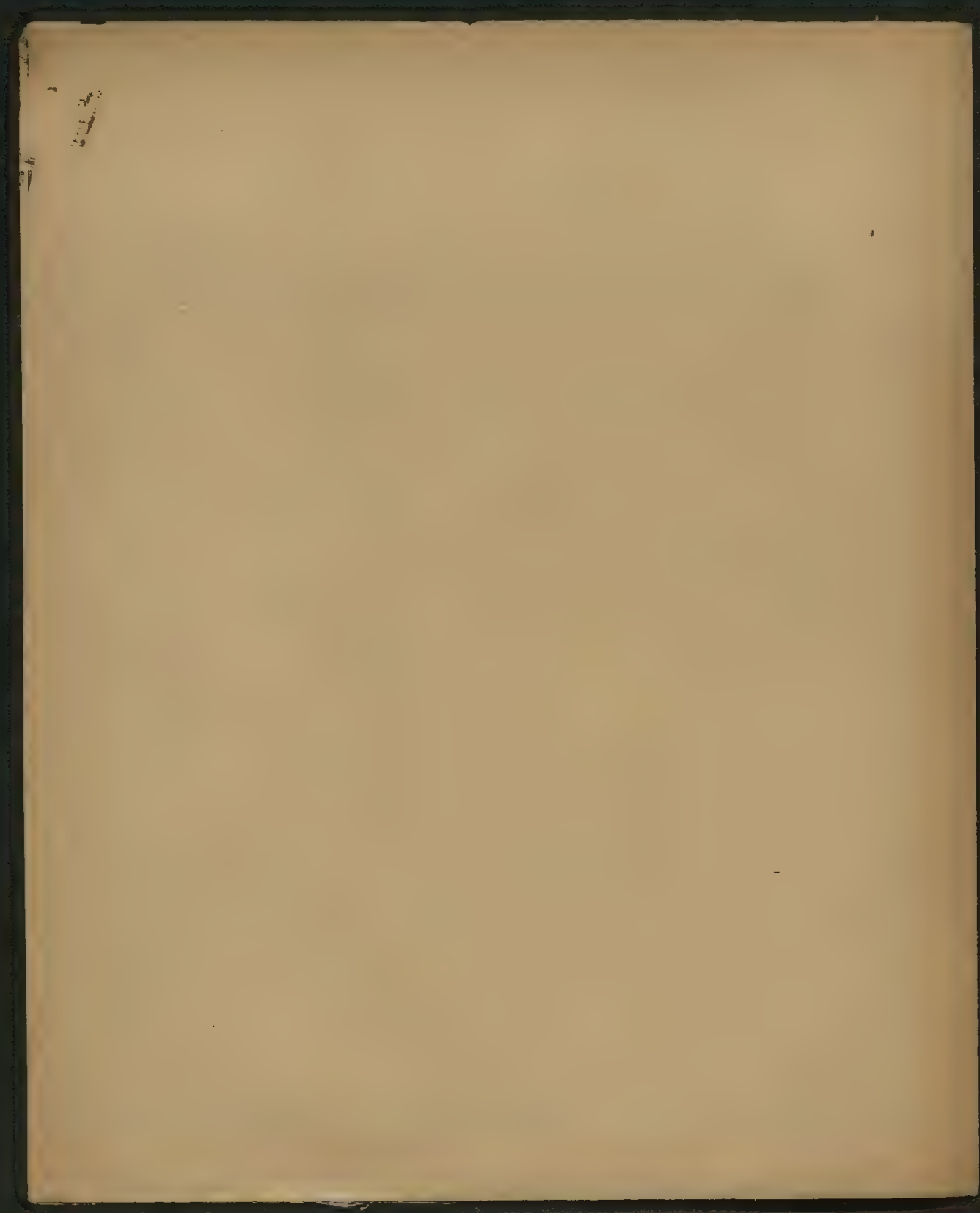
37

Teodora Westla Podkarbiego Koronnego
do X. Kajetana Sołtyka Biskupa Kra. Kor.

Lepiej Jk. Theolog M. X. Mł. Dob, cały interes opowia-
dzieli potrafi, jak ja opisać. Chciej M. X. Mł. Dob, wierze,
że ten krok samegoś siebie końcem przystęgi jego sączytem;
aby mi mógł kontynuować Taski M. X. Mł. Dob, podyskoi-
szczeli mi dowodami ustąg moich, i na tym fundam-
encie śmiało upraszać, aby i cierpliwością i jak
możliwością flegmą i zachodzącym okolicznościach sobie
poradzić należy. Pardonnez Monsieur cette liberté
en faveur des sentimens d'un inviolable et respect
avec le quelle je ne reſperai d'être. C. S. Jk. Theologa
w dalszych tych okolicznościach zająć należy, bo w nim
najduję sposobność.

Po odebraniu tego listu, wystat się Jmć Biskup unypl.
nego do Warszawy z niżej wyrażonemi listami. —

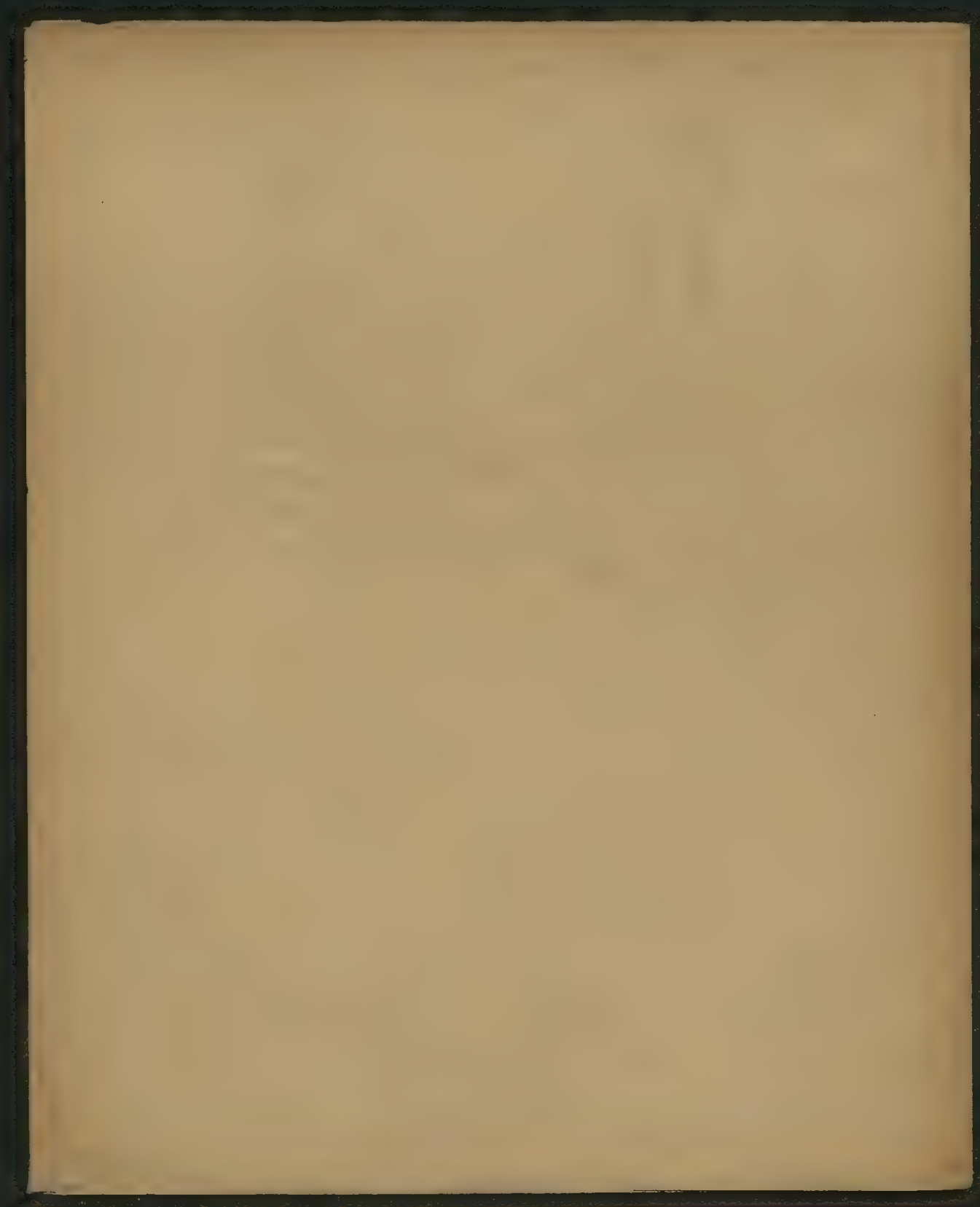
Liść

X. Kajetana Sołtyka Biskupa Krakow
do Króla Stanisława Augusta, pisany
d. 1 Augusta 1766.

Świadom jestem pomysłom Ojczyzny i Tronowi
obowiązek powinności moje, że W. K. M. i. M. M. Kłose,
go Wierchmistrz Ojczyzny użyczył, wierzę je-
stem, zwierzać się wszelkich tajemnic do wiadomości
mojej przychodzących, a do interesów Państwa ściągających.
Jm. W. Podskarbi Wielki Koronny. tawarowy w
Warszawie napisał mi przez swoje dla mnie przyjaciela,
że na w okolicznościach wielkiej wagi praestawia
mnie, lecz nie może powierzać listowi, żądając, abym
raczej przysłał kogoś kwiernych do sekretu państwa, który
mógłby to wszystko mogło być odkryte, a przez niego mnie.
Postatem tedy X. Theobalda mego, który wexwany przez
tegoż Jm. W. Podskarbi Koronnego stał w niego
stał Jm. K. Repnina, Posta Najjaśniejszego Cesarstwa
Rosyjskiej; Jm. K. fana Wojewodę Podlaskiego Janusza;
że Jm. K. Repnin zażądał od Tatarskiego Inżeniera Monar-
chii swojej dla mnie i domu mego wświadczenia; i kon-
synowat, że jest w mojej mojej, a jednać sobie i dla
familijskiej Tatarskiej wielkiej Monarchii byłam
tylko nie był przeciwny interesowaniu się, że Najjaśniejszy
Imperatorowy o wóhne religii dysydentów w tym
Królestwie exercitium, którego użyczył i mocno pragnie,
i żąda, aby się to stało, z dawańiem, że się to koniecznie
stać musi, inaczey byłoby w Państwie zaniechanie, na

które obajstnie potrzeiby nie mogła, będą protektor.
Na praw: wolności polskiej. Dlatego nie będy sprzezi.
wiały się /: Stawa się dziecia J.M. Repnina /: Książę Biskup
Wakowski sam jeden tłum; na co już wyspy prawa.
Lepo, zycząc, aby się koniecznie przychylił do tego projektu,
któremu gdyby się nasadził sprzeciwiać, odwrócał mu,
że to, co się dawniej stać miało, terazby swym uporem
nowo sobie ściągwał, to jest, że karze i morderstwie, jak
tylko zasięgnąłby się J.M. Repnin wiadomości o władze,
miał się dziecia Biskupa pro Sejmickark przez listy i pro-
jawień swoich przeciwko Adamowi Dyjczyńskiemu, Łasko,
raz i wojsko rosyjskie wkrócy i zekwestrować będzie
rosyjskie dobra i inbasy, nie tylko Biskupstwo Kra-
kowskie, ale też całej jego familii, Polaków takich,
jak i w osobie dziecia Biskupa pomysliwy. Gdy się potem
Książę Teolog pytał J.M. Pana Radziwiłłowskiego, co by ona
czyła ta ostatnia pogroźka? dostałemu jej Linke pro-
tokół, że jako Monarchia Rosyjska niekiedy Bisku-
pów polskich; laty karnego jakim był Prymasa Polackie-
go miał, w Detence, który się stało i z dziecia Biskupa
pewn tego wypróżnego wiecie się co postawego mogą do-
widzieć i oszty. pierwocem W.K. Mł. jako Panu i Królowi ma-
mu, obrońcy praw, wolności, swobod i osób naszych i inb-
rany się całej tej tajemnicy peten niekwestowanego za-
dzwienia, że wprost od stądniego potraży, którym się
po serwilizacy jego radom, cięsiwym, wprost bjażacy
mujj, pagrańcionie zasięgię, i lat okropno potra-
chy bjażymujj, w cudzych Państwach interesów nie wla-
cego się, ale właśnie powołanej sobie powołani priny-
cego, że wkrępie, że i W.K. Mł. Pana o serwilizacy nasom.

... swego gorliwego i hojnego i hojnego
opatrującego nas i nieustannie do nas
... przed Tron Jego zawsze usposobiona, że jako jesteś
... obowiązuje bronić Kościoła i wiary przed
... i datę tego jaśnie mawiać całej Europie
... chwalebnie na Jejnie nieustannie swojej Koronie
... dyjdyden towarzyszą, daję i siewie w
... przedsięwzięcia zachęcających nas do gorliwego
... religijnego chrześcijańskiego utrzymywania, tak namyślać
... swój protekcyjny gorliwość naszą w całość wiary, Kości-
... broni, przy niej obstarować dyjdyden i rozszerza-
... wszelką naszą i siłę broni, z ofiarą, węgierskiego
... i goła jest, również jako M. K. M. C. M. M. M.
... i najgłębsze rozumowanie, a którego
... być, etc.

List

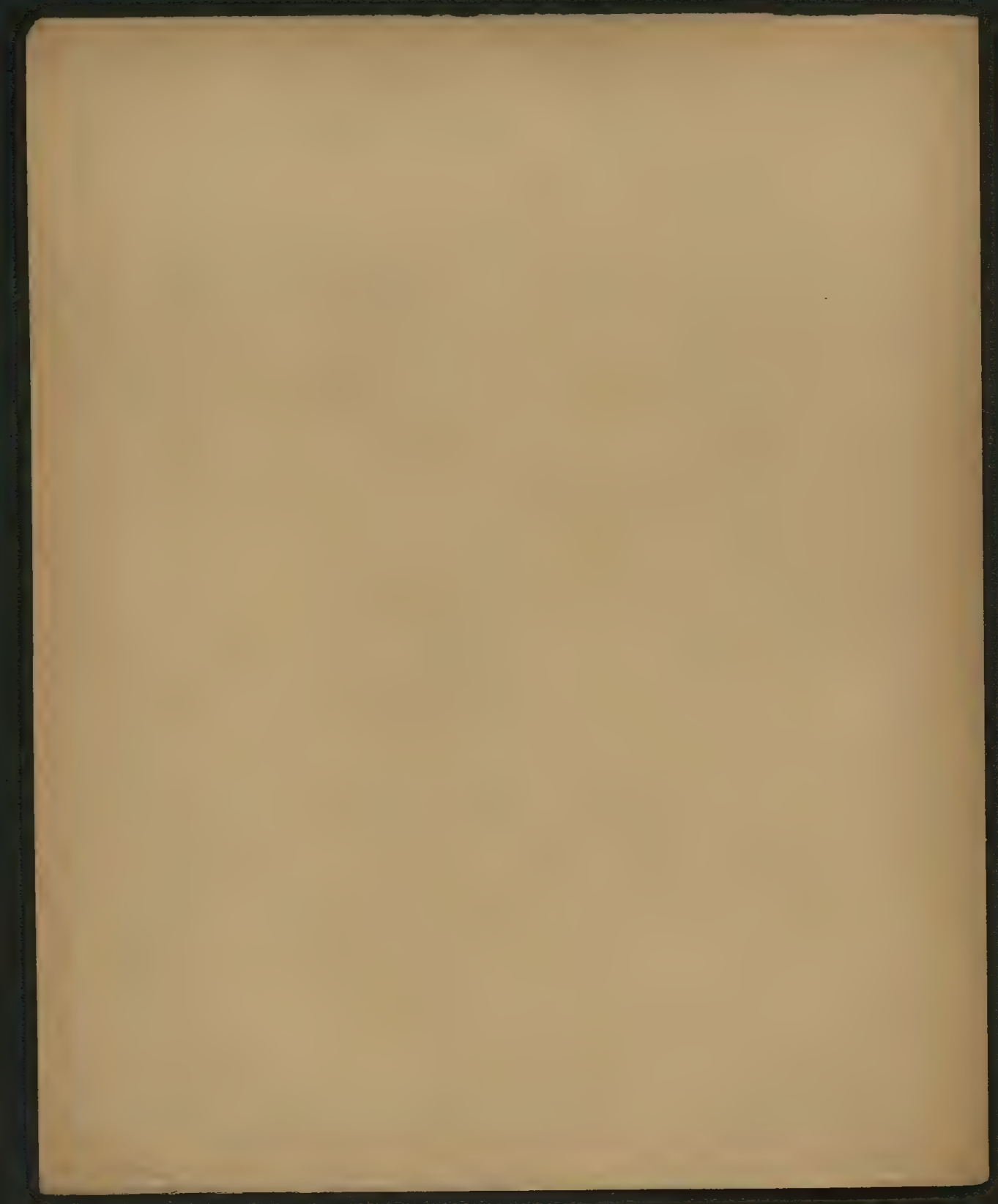
X. Kajetana Sotyka ~~do~~ Biskupa Krakow. do
X. Andrzeja Młodziejowskiego Podkanclerzego
Koronnego, pisany z Borzecina d. 1 Augusti 1766.

Zuchwały, pomysł proceder Hiszpański Repina
Ambasadora Rosyjskiego daje mi obciążenie inkommu.
Dowodnia listu Tajasńskiego Paia, który według
wymagania na ręce J. M. C. Paia posyłać, upraszając, aby
nieodwołalnie był oddany, i o przedka rozstrzygnięciu
doprosząc się. Kopia nie przysłać, gdyż kopia ni
jest konfidencyjna i Tajasńskiego Paia, którą J. M. C.
Paia kasować, pacho jestem pewien, że nie oryginal
nie komunikować będzie. Jestem z winowatym usza
nowaniem. etc.

THE [illegible] OF [illegible] IN [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

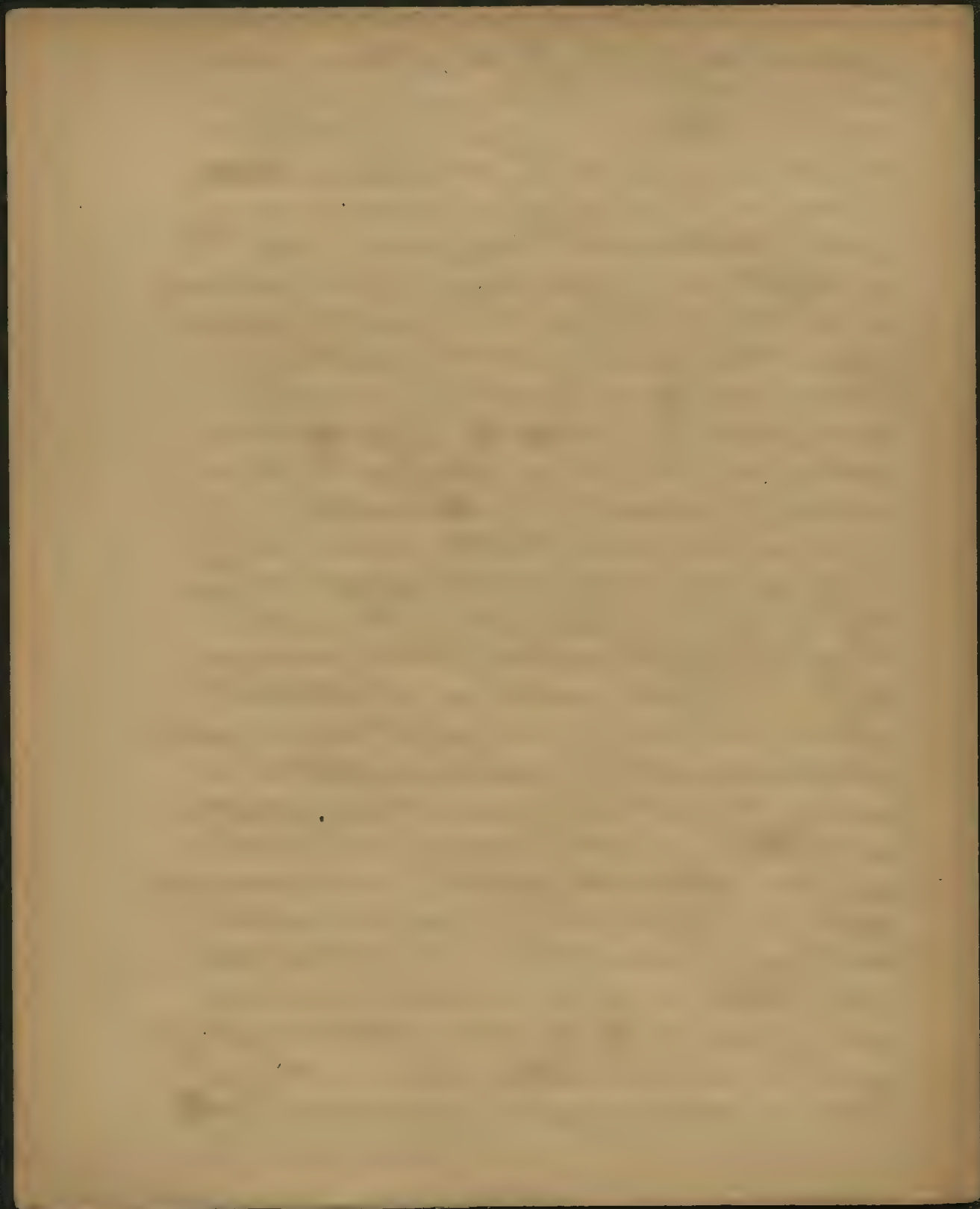

X. Kajetana Sołtyka Biskupa Krakowa
do Teodora Weßla Podskarbiego Koronnego
pisany d. 4 Augusta 1766.

W tych dniach powrócił z Warszawy J.M. Teolog mój, Pado-
mistrz J.M.W. Mała i natychmiast opowiedział to węgelski cokol,
co się w domu jego z ust Kajetana J.M. Biskupa Sołtyka
Kajetana, Imperatorskiego J.M. Księcia i z samego
J.M.W. Mała w okolicznościach takich dać mi się wypada.
Pragnąc J.M.W. Mała, że się domyślił, że się
miałoby mi być proponowane, ale się nigdy nie spode-
wał, aby tak grube i gwałtowne pogrodek pokutki mia-
ły pochodzić od Pastera cudzoziemskiego dla Senatora
współrodzajnej ojczyzny, prawem i wolnością państwa
i w miarę przeciwnie swojej ojczyźnie nie obowiązując
ani przekonanie. Albowiem J.M.W. Mała, a przez niego
Kajetana J.M. Biskupa, że te węgelskie postawy bynaj-
mniej nie najmniej odosobni jeżeli można pomówić,
za głębokość mądrze w utrzymywaniu wiary protestan-
tów i w sprzeciwianiu się zglanianiu dyktando, ani
mnie wiążą w tę obowiązek i zglanianie tego punktu,
który mi nieznajoma przed Kajetana i ojczyznę, pa-
ństwo polskie. Ale ponieważ tak niepodobnie widać
że mi nie było miło w portylności, ale Kajetana
w osobnym wiarze urodzonego z bliska Polaka, mam
honor donieść, że dzisiaj się poczęło pisać i to węgelski.

ex presyji
Ktego
Sejmiku Wielkiego Księstwa
Litwy Koronnego, pisany
d. 5 Augustu 1766.

1786.
La trzymatem postawic J. M. M. Dob. do Prisdnia, do
Majjwiojczy wu zabumany nad wyajmowienicow jego na
relacyj a jciuj fundacyjny sio, choiat dochodzi prawdy,
i osobna karadego z J. M. M. Ministra znajdiujgub
sio w kompanii wyrozumnie, jakos obadwa byli miewani
at Mlojstatem i na charakter ich obligowani, reanali, jak
sio, reanaliata. Wau zatem rothar Majjwiojczygo Pawa
upownie J. M. M. Dob. do reanowa relacyj nie pga'a a
do reanowosci ich z utadciowym uradowym Ministra
dykturam, i w luty trockliwosi umi koped nyzib J. M.
M. Dob. wprowadzaci nie powinna. Jakos miew same
miew luty wiczy, miew rary stydzio sio Eostate, do miew.
dykturam wyrozumny Minister, ale i od miew dykturam
prygotowi jednym duchem luty, i na przygotowi Sejmu.

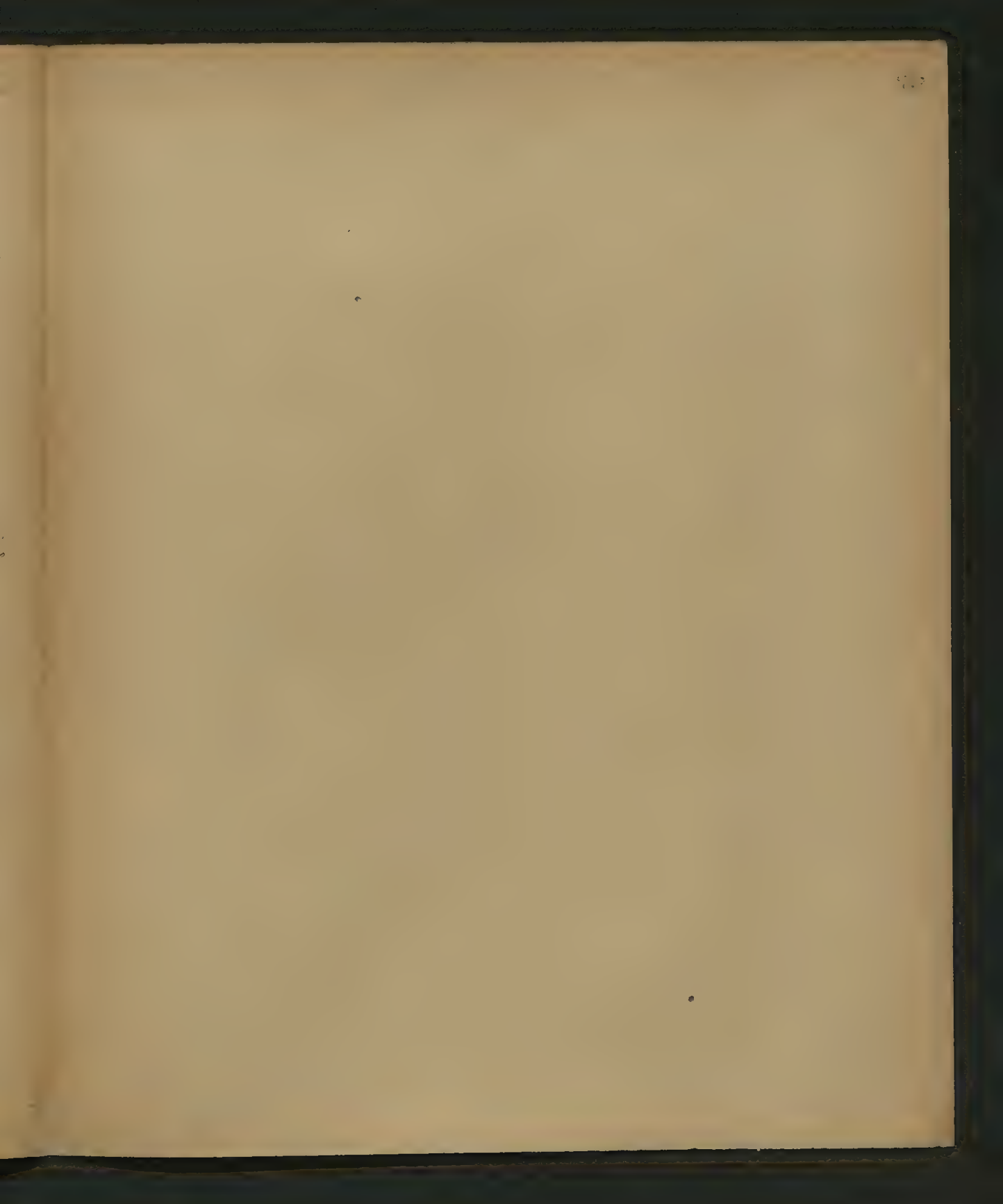
List

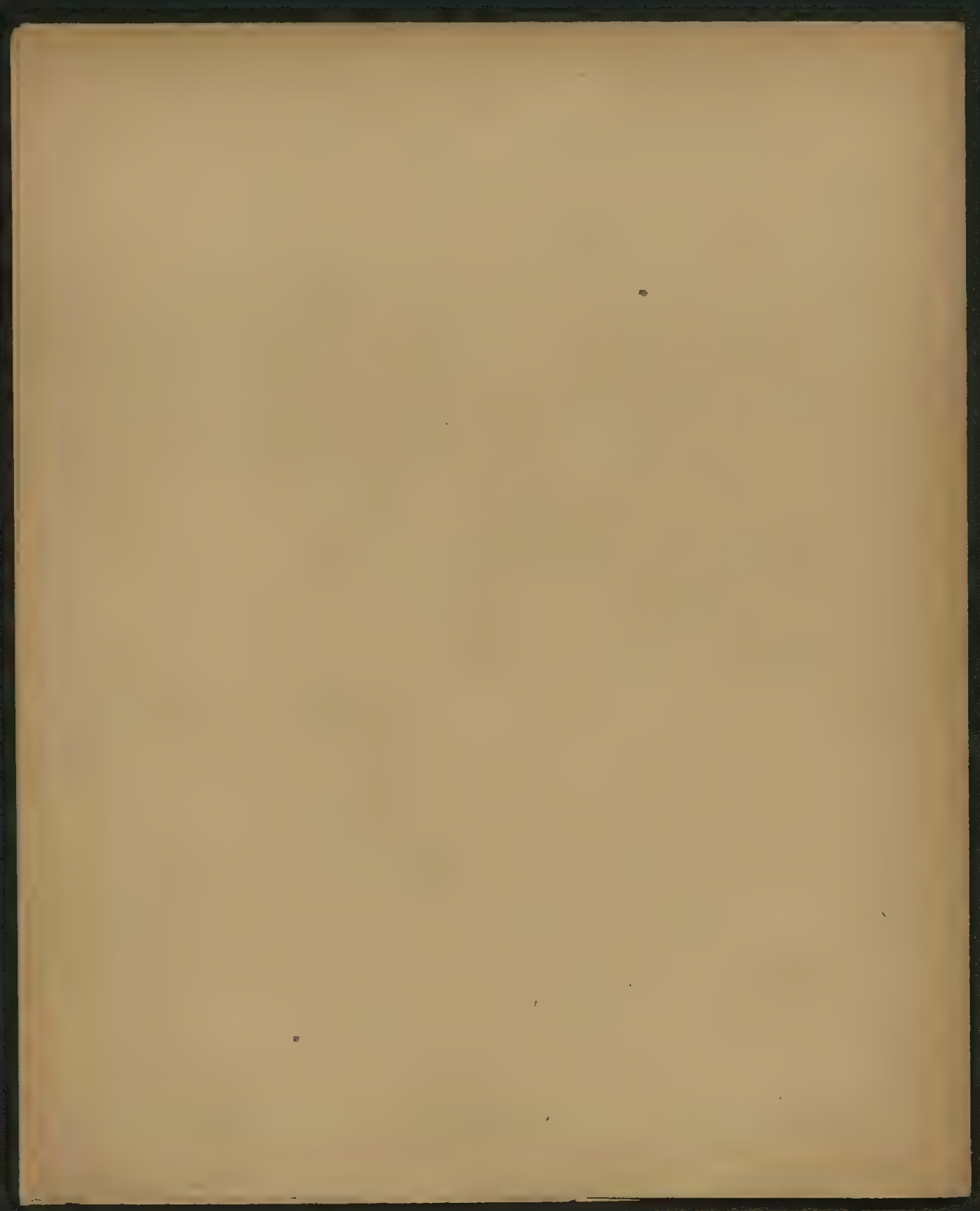
Stanisława Augusta Króla Polskiego
do X. Kajetana Sołtyka Biskupa Krakowa
pisany z Warszawy d. 5 Augusti 1766.

Perowidkowy w Bogu. Kaini najmniejsi milość
Uprzejmoci. Wazij de die ^{inacjentis} tma do was pisany ten
sercem przebralisz, ktoru przyznawac się chce. Ka
chajacemu jego postate zyna niealeni. Mwalisiny
doskonale jak pokliwie by musiata Uprzejmoci. Wa
siej Tolega siozio z Warzawy do boku Uprzejmoci
Wazij napowrot przylytego doriesieniu. Chybatela, Se
niotera. Biskupie dystyngowanego sentymencie wa.
prejyach, a tej okazy do nas przylych do Uprzejmoci
Wazij, i dawniejne wglezy nare dla osoby i przymis.
Low swaich lubo niepospolite poioie, krayto Uprze
jmość Wana pnes okarawa tak spraciedliwie gotliwosc.
Im przywiazac Pielichisiny stuseny aal Uprzejmoci Wazij,
ten pilniej dajoi prawdy w lat. Delikatniej swatery
starabiny se, jako obowiniej opise z rozkazu wa.
sego Mieleby A. Pockanowazy Korawny: i apaconie
moxeury. Nie lat se prazy swajduja, jak byty dopu.
sione Uprzejmoci Wazij, wiec piazawie uminijzay
na w przychodni powozila w umysle Uprzejmoci Wazij
mispokojowosc. i o jest prawda, ze intence Dawa Pofajji
ski a z opisanikawu swymu od samego poioie, ku par
nowawie naszego notegar na nos nie przestat
o to, ze miewie byi niezgromyzi Dystynguciu w Polce,
chciatay ich syduany wozier solidi u bezpieczona,

i pniać ulepianą, i w mój tej reprezentacji
sposób, którego byśmy nie sądzili na uniknięcie,
nie wszelkich w tej materji kroków, których prawo,
wieluż innych sprawość i niekiedy mogły.
Nie maż też być środków, w których sądzić rady
i pomysł i zjawiać z bami jedyności i męej;
można Wam w sprawie tej materji sprawość
na jejnie nie zjawiać i nie obliczwać sobie.
Teraz zaś wiadomości wplę serce di Bogasaby
rady, wplę serce woli i pniać tak
Gale¹²⁰ jak bliżej kierować woli i pniać,
na dem. Jego i wina. Jego pniać najpniej
u nas dachowana, wstawa, nadzieje i pniać
Jego, wstawa w tej sprawie, że co sam Bogasaby
fianit supra petram i sam utayma i woli.
Jego woli i pniać Wam polciwoty, woli,
pniej dla woli Jego zjawiać wam i pniać.
Wam w Wroclawie.

—
Tę i Jm. Pa. Podskarbi Korony nie Episcopi i Jm. Pa.
Biskupowi Krakowskiemu, pniać woli do niego przez
petaffetę. dopraszają się o response, jako też i Jm. Pa.
wplę i pniać woli wszystkie dyskursy tak
przez Jm. Pa. Kopernika, Pniać woli, że woli pniać
samego Jm. Pa. Podskarbi Kor. woli i pniać, na co se,
gimntus Response. —

List

Teodora Wessla Podskarbiego Koronnego
do K. Kajetana Sołtyka Biskupa Krak.
pisany d. 12 Augusti 1766.

Przepraszam uniewini, że dla ustawienia patriarchy
mojego nie przyszedł mi niedostawiony list p. M.
M. R. de fundamencie uproszenia W. M. M. biskupa
de et ful. de wyprobowaniu p. K. Teologa z sub sigillo
confessionis dla zachowania, skrzynki obywateli, ex
probatą fide w sekretnych interesach państwa Turcie,
ynum de Ministrum austriackich de W. M. M. zagon.
nem i Resolucionem, bezpieczeństwa Konfessionis meina,
communiata, które dla wiarygodności W. M. M. Sołtyka
za posyłać, ucażenie ten krotki wyrok, aby ob.
wiazki przywiązania mego wykonać, i posyłać
kontynuując listy M. M. M. Ktorij mianem polski wy.
zostają na zawsze z głębi serca regresem.

Repons

na powyższy list, pisany d. 16 Augusti 1766.

Przypomnę doskonała charakter p. M. M. M. i p. K. Teologa
z mojego byłego rezydencja, tylko iż i w tej chwili
niej pewności onęże dać dowodu. Jakże niepełna
p. repondu p. M. M. M. de d. R. Curia obieram, za tyfary,
i utwierdzeniu prawdziwego raportu i wyprawy mi p. K.
K. Teologa mego, p. K. Teologa dyskursu w danym p. M.
M. M. M. de W. M. M. Reprezen. Porta r. p. p. K. M. 1. - sie
pas tyż impositi odemnie secreti sigilli confessionis

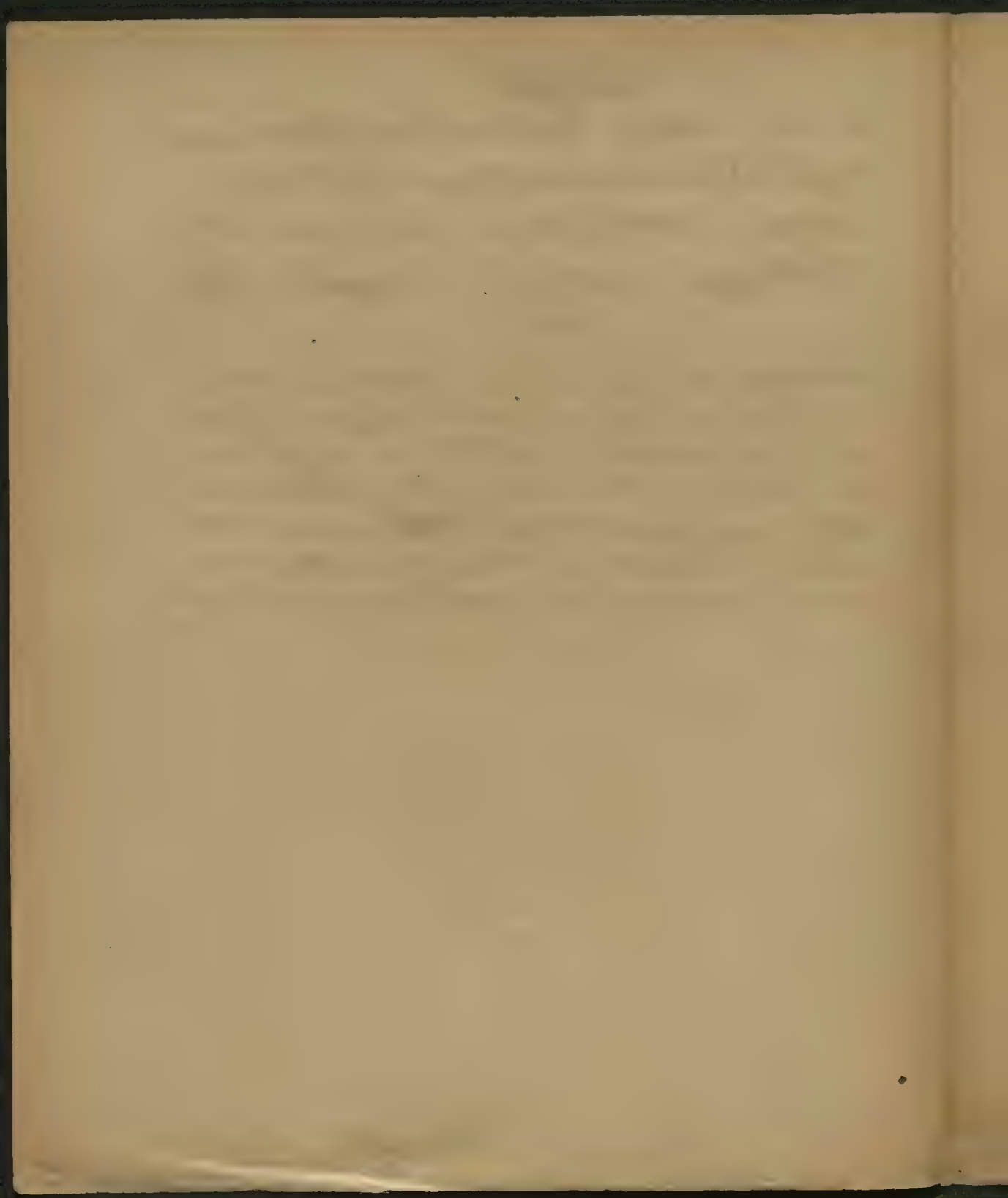
tenni z. Teologowi, jako biskup awersy to lepiej od
iwickiego, explicitum JMWMPum. to prawiła, co JMWMPum
tam w łonie de die 26 elapsi: wypranem, i ten sekret
injunxi onomura, to jest, aby co uleży, nielam
proix mnie w powierzył, i bęxi JMWMPum prawił,
że tego sacrosancte dotrzymać, lea ja nie obowia,
co uia xi JMWMPum sub eodem sigillo dotrzymować
sekretu, i co więcej, że ani mnie JMWMPum nię obli,
powa listami wogm de die 21 et 28 elapsi. uni X. Teolo.
ja JMWMPum lub iligie JMWMPum. et choiały byty
i te obowiażk; kłoi nie są, łoby notaty, kiedy w
Warszawie notaty zgłoszone, gęzi przez Korresponden-
cyę i przybywających, straszą awersy, że o mianu
tak w Warszawie nie dyskurują, jako tej historii.
To łaccie bęxi ja przysięgę senatora obowiaza-
ny, quidquid nocivi scivero avertore et deferre, Kto
łowi nam paucijonem łowiesć nie omieszkatem,
bo exylis mozi byt quid nocivius dla mnie i Raide,
go to wolnym narodzi obywatela, jak takowe od jed-
nego pusta, cudzoziemskiego grube i gwałtownie
postrachy? i polizicwam se, że JMWMPum przez awersy
Posthomatosi zapetniti bęxić convictus w zgłosze-
tego sekretu sigilli confessionis, jako lex i o ucy,
mianu mojem, iem jest z winnem uszanowaniem etc.

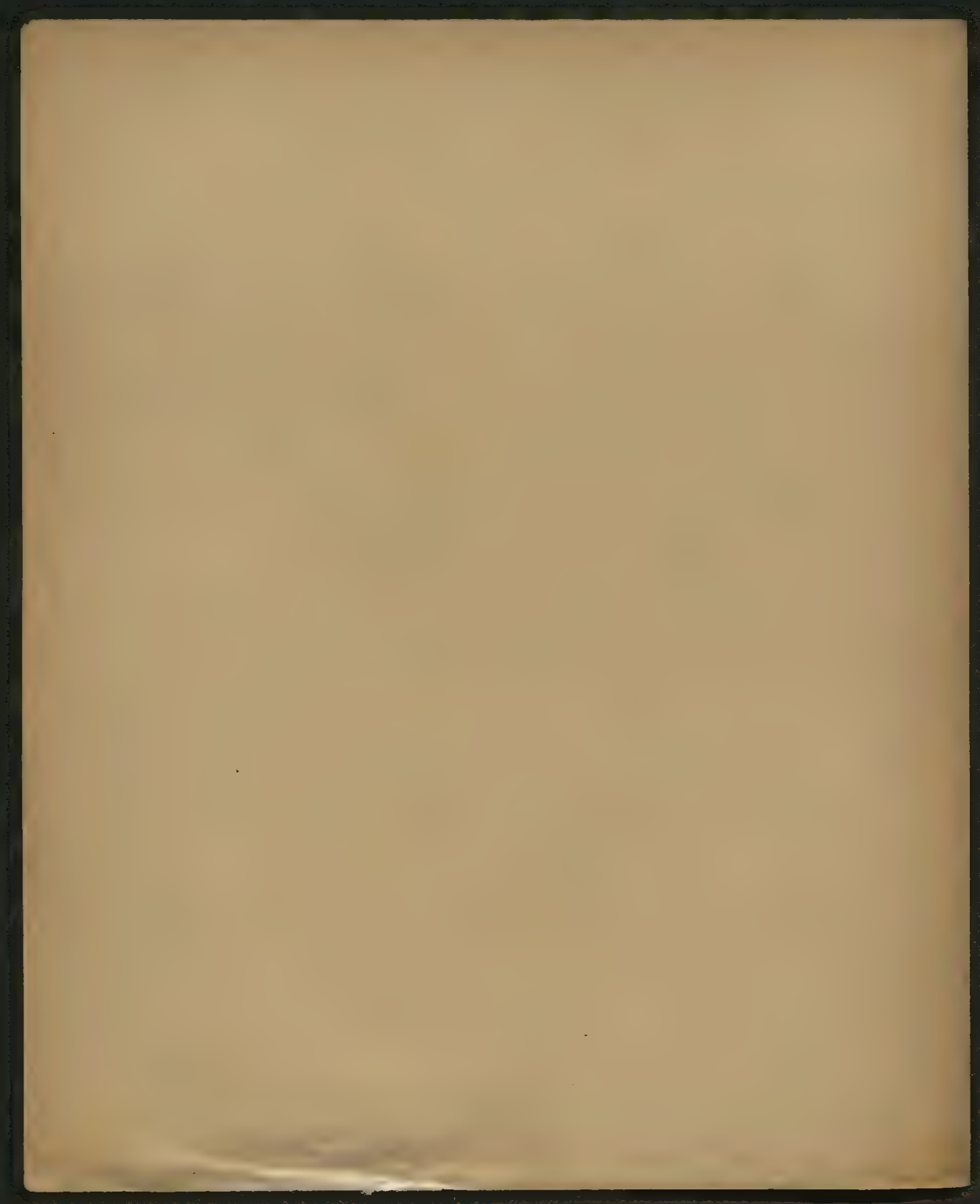

Respons

Teodora Wessla Podskarbiego Koronnego
do J.M. K. Cwierzniowskiego Schol. Diat.
Teologa i Spowiednika x. Kajetana Sotyka
Biskupa, pisany d. 12 Augusti 1766.

Restagnant myśli, rośnięcia, inaccessio, malachii
ściągających się do porwałaję nie przypominając sobie
okoliczności Konwencji z N.M. Bana na fundam.
cie zachowania sekretu sub sigillo, confessionis, na
który po przyjacielu explicative nie ministeria,
liter replikowateu na illarye suppositum ronse,
sione. Co wyrażony, postaję z prawdziwym przekonaniem.

List

X. Kajetana Sołtyka Biskupa Krak. na Sejmik poselski Województwa Krakowskiego, pisany z Borzęna d. 18 Augustu 1766.

[illegible]

doje wiary, której w prawkach naszym, życiem i krwią
 bronić, a brycie nasz jednomyślności, naszą całą podali.
 Od niebezpieczeństwa na ostatecznie onie, i z niemi
 sprzyjającym przez usilne domaganie się dyfjendatów,
 aby w swych obrachunkach i wolnych trybach zarządku, pa-
 nięcej w ożywieniu wiary, byli porównani, naszą gorliwą
 stać i niezłomną przykładać zachować, i nie więcej nad
 to, co konstytucje sejmów 1717, 1733 i 1736 a przez mały
 sejm 1764, aprobować dyfjendatów waru, nie dopu-
 skali. W tym miejscu, niech i nieodstępnie przyzna-
 ci Wiary naszą stanowią, ponieważ ciż sami dais, życie,
 myśli, radzić, prawa stanowić, na bliskim sejmie
 będnym, kłótyć dopiero drugi rok temu na sejmie
 kwaterling. Koronary. Tak przykładać ze zbudowaniem
 i powstę, całego przeciwnego chrześcijaństwa. Straję.
 do dais dais dyfjendatów ustanowić wypaść i prawdy.
 Dais. Czyliż można wieść, a brycie to na przypuszcze-
 nie pociągnąć, co nie na dopiero przestęp z stać
 wiary, ustanowić? Panizłajcie Wł. Kucio, na to, że
 dais z wiary katolicką przysta. wiara korony w kró-
 tach, rozszerzenie granic, w nabytych wstępnym nad dais
 sieliska prawić, stawa w zwycięstwo, Konstytucja
 w narodów, niekoniecznie wola wolność i wszelkie swobody.
 Będący wstępnym Bogu a niedopuszczajmy umni,
 mać tej religii, w której ten swój katolicki chwale, abawie,
 nie nam, panizłaj przed niebem i narodzić. Przypomnij
 my sobie, że różność religii. Szydziskoletni, wojna całą
 Akces, Sionicką, austriacką, Francją, Anglią, nietyl,
 Ko. mordostw, zburzenia miast, anisamiciem prawić.
 czy napotnia, ale też same, strony Króla Króla i marcia.

Przemyślny na domowe, za dygnunt, August, Stefana,
dygnunt. Wp. a przemyślny, rożni, religii, rożni, pa.
mieszania, mieszania i Kłopotów przytacza, nie są to
przestrogi, exagolymy, si. z exasem obawiać, mieli, gdy
byśmy goś rożni dygnuntom, których pretensje prawne
są nieograniczone, doprosili. Kochanie W. M. Paucowie i spr.
wiedliwie Krola naszego, pełnego dobrot, sprawiedliwego,
w nagrodach niesparowanego, os. de opibus nostris, niebezpie,
czajnie niebezpieczalnym na wzmaganie do obywateli
obcych religii, ten jego, aby od przeciwności a wielości
religii a sobą walących niebezpieczeństw był prawie
bezpieczny. Przegląd to zapewne przesłuchanie N. Pana, gdy
w uniwersalnej przedyskutowanej przed inżynierami
całkowicie i sucho, religii katolickiej staraniu i karaniem
wierzyli. Ljany z synom tashawie et tanquam Rex he.
thodexus, zalecać należy. Idydyście W. M. Paucowie porówna
li a sobą we wszystkich dygnuntach, w dygnuntach
w Krolu osadzoną nim senat, trybunał, prokuratura,
wypokreśli W. M. Paucowie i potonkowicie ich prawo,
wierze zostali bycie w zarzuceniu. Pracownicy, nie
ich degradowaliby nas i upokreśli i, a wszelkich preroga
tyw wypuści. Do powstania zaś i oparcia się ich pre
moxności, pewnie byśmy nie znaleźli tego polowania,
i irracjonalna się za nami, ile dxić pa sobą i, a zaga,
miej przajdy. Klad łatwo W. M. Paucowie wniesienie, do
dygnunt, przajdy, prawalac i, wprowadzac wszelkie bez
braku obywateli, jest ajajdy tej miłej Ljany, aby za,
nie w Paucowie, zamieszania i rożniach stawa
jest wprowadzac w Rady, sejmy, sejmy, miarę
miejdy bracia dygnunt, a ciż na to, niebezpieczeństwo?

Użyj miogo, wierzy, abyćci M. B. Przewodnic, nie mógł przez
instrukcyę poselskie, czy nieuczciwości szczerze zabieć,
co, żeby nastąpiło, miłością Boga, kochała, wiary, Gji
czyj, Wskrości pragnę.

Na projekta podatku na stan duchowny, ale nie mniej
i na wiecki ultimae, konsumpcyj i innych gatunków,
czy tego za potrzebę, zechyćci M. B. Przewodnic, również na
nas i na siebie nie wygry, czyż nie widać? Jakiż, opłaca
tych, które do lat uwarot i miłości, czyż nie z cierpliwo-
ścią płaci? Idy, nie tylko B. Przewodnic, ale i cała Europa
po pokoju się ciesz. Wszak i w państwach absolutnych
podczas pokoju kminicją, nie przyczyniają do starcia
publicznego dania. Te, stan duchowny nawet, ex Pol. hoi.
siedzieli, na obronę Gji, czyż nie zdają? Dzieje pewnych
państw, i Polska porzuciła na mas subsydiów, stras-
da, ale to było w miastu sprząsających, zewsząd na zgarę
marg, niegrajdaci. Równie co za sprawiedliwa potrzeba
wyzuwać się Najwiedziom i Księżom i Księżom?
czyż nie najpotem, nagradzić się może, choć po raz pierwszy.
Albana Najwiedziom i Gji, czyż nie ustęga? Wierzą, nie
M. B. Przewodnic, że Gji, czyż nie matka, jest, nie ma co, w
czynie, nieistnie, swego wyzaga, po now, sprawiedliwej i
wspomina tej, ofiary, zdradzie, krwi i fortuni, ale gdy jej
Wpatrując, pod krześliwym i Księżom, Pana, rzadca
na spokojności i swobodach biogostw, nie może się.
Dai, umniejszenia dobrego, swych, swych, miłości i ow.
sewn, i ukontentowaniu, poglądu na pomiaraję, się.
Ladna, w najporządniejszych i najbogatszych państwach
przezorność i rada, parow, wielu, potrzeb, na uwarot
władze, mi, starcia publicznego, szogala, ten, po stopniach.

Do tego przychodzi koniec Tym sposobem i W Włocławie, mu-
ca Instytucji poselskiej, nie pozwalając na nowe podatki,
pytając się pierwiej, na sejmie o prowadzenie, pożytek,
i zarzycie krawaty, z Królewskiego do wyższego stopnia
wyniesienia i pogłębionego żydowskiego, swawolnego powołanego.
Koranic, że W Włocławie, za rzecz sprawiedliwie, uczucie,
chaleć jemuś Pańom Postaci swawol, ożnagowanie i intrat
skarbow Państwa publicznego dość zaintrygowanych wydatkach na
reparacje zamku warszawskiego, którego do koniowania
tylko Państwa publicznego przez konstytucyjny sejm, Comarca,
Leoni, na skarb swój przysła, a nie nowe, coraz od,
mianu, rzeczy, raz przysłać i wadobnie, xrobionych, po,
niecoś, nieograniczenie na tej fabryce rezerwacji i wo,
rezerwacji Kwota do wicher lat, coaby skarb Koronnego
Kasę, zabieraty, niechaby oddad utrzymywanie rzeczy już
wykonalnych i sprawnych nowych, do upodobania do paun,
jorych, na leżat, a lbo przynajmniej pewna suma wyznaczona
byta.

Kasie na pożytki, z Państwa publicznego kommissarzy skarbowej, a le-
jennie potrzebuje określenia w nowych obrotach dla pa-
żytkowniczego intrat publicznych sprawowania i uniekuie,
nie wchodząc narodowi tej absolutności, ktorijai sejm
kommissarzy doznaje jako do trybunału ultimate instans,
Zac. Wyższego i sejm i intry praktykowanie do zbroń i
rezerwy do, żywności w kraju potrzebnych z jednego tylko
instans regimenu miejowa na domnie po targach jarmar-
kach do miast, prowizorycznych, koniagancie są koniagancie
na Komorach, xrota, tylko po 10 przyznawanego od ptaiz-
cyh, sta, z ludności i skarb pr / diadecisio Rikta
nabywanego, lubo praw kommissarzy i re brych monet warowale,

„Ściślejsze zawiązanie się Rzeczypospolitej tego zdaje się wymagać, i potrzebny mi postępowania; żeby każda potęga nie miała przyczyny, zechcieć do Rzeczypospolitej siły, kontentowania, Niekiedy w pragnieniu wojny, sporny, czyli, odporny nie miłując, w szczególności, czyli, zaś onę z jed-
nym; jest. Obawia się, z którym się nie, czyli, smutek
Ole zachowanie tej, z posiadaniem, obojętności; która
najbardziej Rzeczypospolitej jest do twary, i czyli Wm
samowolnie postępie swych przez instancje obowiązki do nie-
pozwalania na żadne belli offensive lub defensiva, i
stata. Łatwiejby Rzeczypospolitej wykonać ten krok, i
wtedy teraz między narodami polskimi Tarcia w obowią-
zku wojenne, gdzie pod szczególnym, niezłym, i do awersji
jej jedynie zmiękczeniem i łagodniejszym, i do awersji
porównania się wojennych w czasie i okolicznościach
tego nieodkryć wyciąganych przysięgi miały. Nie przysięgi
i obawiam się, wchodzą w obowiązki wojny i obie-
dnie powrót lub odpór, kto nie na jesienną, i
kim powrót, przysięgi lub odpór nie przysięgi.
Wiadoma jest Władowa Konstytucja Sejmu Coronatio,
nie rozgraniczenie państwa Rzeczypospolitej z Monarchią
rosyjską determinacja. Wyznaczenia na ten koniec
Kommissya jest tenże prawem sprawiedliwie obowią-
zania, referować, i z tego jako, najwęższej wagi ra-
kots do przysięgi, i wyjątku, z tem miłostką, i
zwy i gorliwość Władowa o cnotę jej, i czyli jak
najusilniej postępie swym zalecił dopilnowanie i
dotrzymanie, żeby przez ten rozgraniczenie nastąpił
mając Rzeczypospolitej nihil detrimenti, i adiacent. To
było Senatu i ludu Przymuskiego w blasku najwęższej

swym Komendantem, rozkazem postawił załoczenie i nasto-
gdy ich do bractwa i w obywateli państwa. Najbardziej
się jeszcze ugraniczył i najwyżej, część wojska rozpuszczono,
które, ażeby się do własnego, rozpuszczenia przeniostało Króju,
doprowadzić się będą J.M. Komendant postawił na sejmie, nastę-
pującym, nie mniej i o satysfakcyę wkrótce. Onegoż ponie-
sionych, pełni ufnosci, że Najjasniejszego Pana dobrocią,
wem. Na narodowi swego staraniem powaga oraz do tego
celu uścił Taszkowie i skutecznie rany.

Podziat trybunałów dwóch na, który stał się prawda ce,
kieru pospiechu i sprawiedliwości, ale ponieważ z jednej
strony ubezpieczenie się spozobly dochodzenia sądów
pienizkich, które niegdys po lat kilkadziesiąt przecho-
wały, a teraz wyrażają w wielu sprawach trybunały,
kieru pospiechu sprawiedliwości, przynosi, z drugiej
strony, i tak z podziatu trybunałów wynika, że
Komendantowi aniżeli prozytkom, Trzecie upraszać, będą
J.M. Komendant postawił zgrania dwóch, na sejmie i stał się
o przynależności dwóch tylko do Postkowie. Sublina-
według dawnego kierownika trybunału sposób jednak
sekretnego i sądzenia krętkowatą się jako ubezpieczeniu.
stosowności sądzących najprawdopodobniej aby był, nie,
podmienić według opisu nowego prawa na prawo
zakazany.

Je, sejm, najwyżej, Najjasniejszego Pana Komendantowi, znaw-
na, z obywateli i adyutantem i kłopotliwym
złaskietwa polskiego, nie było przynależności, jako wstawić
pożoga, państwa, dawadami, państwa, wspaniałosi
i dobru, lecz na polu, aby to odtob, jak najwyżej,
niej, kłopotliwym, doprowadzić się będą J.M. Komendant postawił.

Ktoby nie mamy dosyć starożytniej słachy, praca
w raski wielkich, które nas i los szczęścia nie
ubóstwa przyciła: a jeszcze pomnożenie, nowych
nieograniczone tem barziej i zupełnie zgasło. Nij
muj ja z tego warunku JM. Ścisła Półkier Hanyra
i eluargego braci młodszych JM. Ścisła Generata ardy,
Sergii koronny, którym się nie zostate, razem z star,
szymi braci, szyscia byj pruj tyjni pro. iingeni,
tute daowniej, prawnie wygłoszili swoj porokcie,
nie z prasków zacnyce w Belce i za nimu jak
najmniejsza do raski i wygniesci JM. Ścisła, ka-
nowe prosk, a byszie ich swoj rekonstrukcyj, do
indigenatu zaszegeidi.

Idańska niedługo nie jest miasto państwa Rzeky,
pospolitej podległe, ale też nie jest stwadem rozetkie,
go koronnych prowiny kaudu, niech się doznaję
Stawów Rzekypospolitej JM. Postawie, aby do pruj
nia równiej Kurcunij złota i srebra w sprawie ciwku
walone biles, jaka teraz w Polce ojciostkiem Naj,
jasniejszego Ścisła staraniem kauda się byj prujm,
szony, dla odwrócenia skąd niezmiernych, które
wygłoszają z Idańska prosk. Dla wyoskiej onego
ceuy ponowu muszą.

Spica Montawna jexeli bez poprawy postawie,
zginie defluiraję Wistę do Idańska, frakto aby byty
obunylone środki reperacyi prosk. byty JM. Ścisła
wii Postawie, i orak spytaj się na rejine, w co się
obrocity nieentóre sunny, daowniej jiti na ten
horico prerauxone, i przygotowane. Niemniej
dopyrasci się rana i o wygłoszenie Wisty od prasków

Do defluwacji, która teraz w wielu miejscach trze-
 na i niebezpieczna, jako skutki są w utracie wielu statków.
 Na ostatni dopracujcie się MM. Panowie przez instrukcje
 w sprawie polski i polonowości naszej polityki rolniczej, wie-
 lewie i ubezpieczeń. Do tego rozwiązania konfederacji
 najwięcej dopomóżcie. Ta rada i wykonanie nie ma za cel,
 abyśmy w anarchii i nieładzie postawali; et cetera
 abusu liberis pryncipaliter praevidem sine autem
 namque mihi se pascedat; i utrumque, ale abyśmy
 scalonej wolności na dobro ogłaszali, wykonywali; obmy-
 śiali skuteczne środki, a nie tylko ciękania, szkodliwych,
 z niezawrotnym jednak dochodzeniem sejmów. Gdyby
 więc MM. Panowie znaleźli doskonałe, raz w myślach
 przewidywane sposoby wolowania w każdej na sejmach
 materji przez katki brate, a nie przez jednego, przeto
 kraj liwie innych determinujących najprzód tymi krad-
 tami, które materje z podanych straszczone i decydują-
 ne, które do przyszłego Sejmu dotrą, albo, jak odrazu,
 come być mają, potem obane materje do sejmowania
 przez głos z wolnością pro et contra mówieniem, racy-
 mi objaśniając, radząc lub odradzając. Nakoniec przez
 rozdanie in ordine ad definitivam sententiam stać
 osobom, nie ustanowienia mającym katki brate
 i exarum dla wolnego determinowania się pro affirm-
 liwa vel negativa wiążąc katki jakoby se po.
 Dekretach powołana decydując; a prawo ogłaszać.
 Jeżelibyście mówili MM. Panowie ten sposób, znaleźli
 prawdziwy, postaje w ich wolności i doskonałości, a do-
 go popierać przez instrukcje, albo z obfiliści swych zda-
 nia lub myśli nowe już najskuteczniejsze dla ogłaszania i wol-

ności wynajdować.

Katolicy mi na konie skautówi pisać, któreśi poleni
zakładam konie co i powstali, to jest: jak u górnego
przodu za Wiarą, to. Kosciołem i Główną, a bycie ich
miejscie broni, a prziznać obywateli obywateli, nie dopu-
ścić, panie, że uszczerek wiary przedko:
kościół ciagnął ogrośm uszczerek wolności i
swobód Maszyl. Koscioł Główny i Koscioł, stać bóg
gdy z wiara prawowierca i Kosciołem księża, nie pomyślano.
Mam honor oraz uprosić, że jestem p. wyznikiem i dla
miejscich państwa i Dla każdego namęgłowici państwa
Koscioł i obywateli.

4) Sam g'met. Pöthman löst, udnierda punctum quæstio.
mi: co. Pöthman löst. Repetit. Nardema, Romm de Pöthman,
etwarai mörvi, vorge: J.H. Teoliguer box agnolli, mörvi.

2) Ta ekspresja, nałor mocno, rozjękła, co tytu. Być mo-
że najpiękniejszego z siebie zawierająca, utwierdza te
gwaltowne kroki, Książ Repnin, przynajmniej wielka
moce i potęgę Książki ^{imprez} Imperatorowej Gmli, lecia dołny
Chrześciana i Katołik wiążą, Książ moc boską wyznac
powinien, a przede mnie nieptomną w opatrzności Jego
upności, in Katołik vere orthodoxae zachowaj dobrą
wiarę, prawa, wchrości i swobody onęje. A jeżeli Książ
Repnin z swego donysu te pogróki, wyznit, zgani
mu to Panu jego, jako Panu i gwarantu swobód narych.
Jego wyrażenie, centralizacji pierwowzoru.

c) fakty to, wiści być skwestrować dobra państwa, miedzieli, skwestrować.

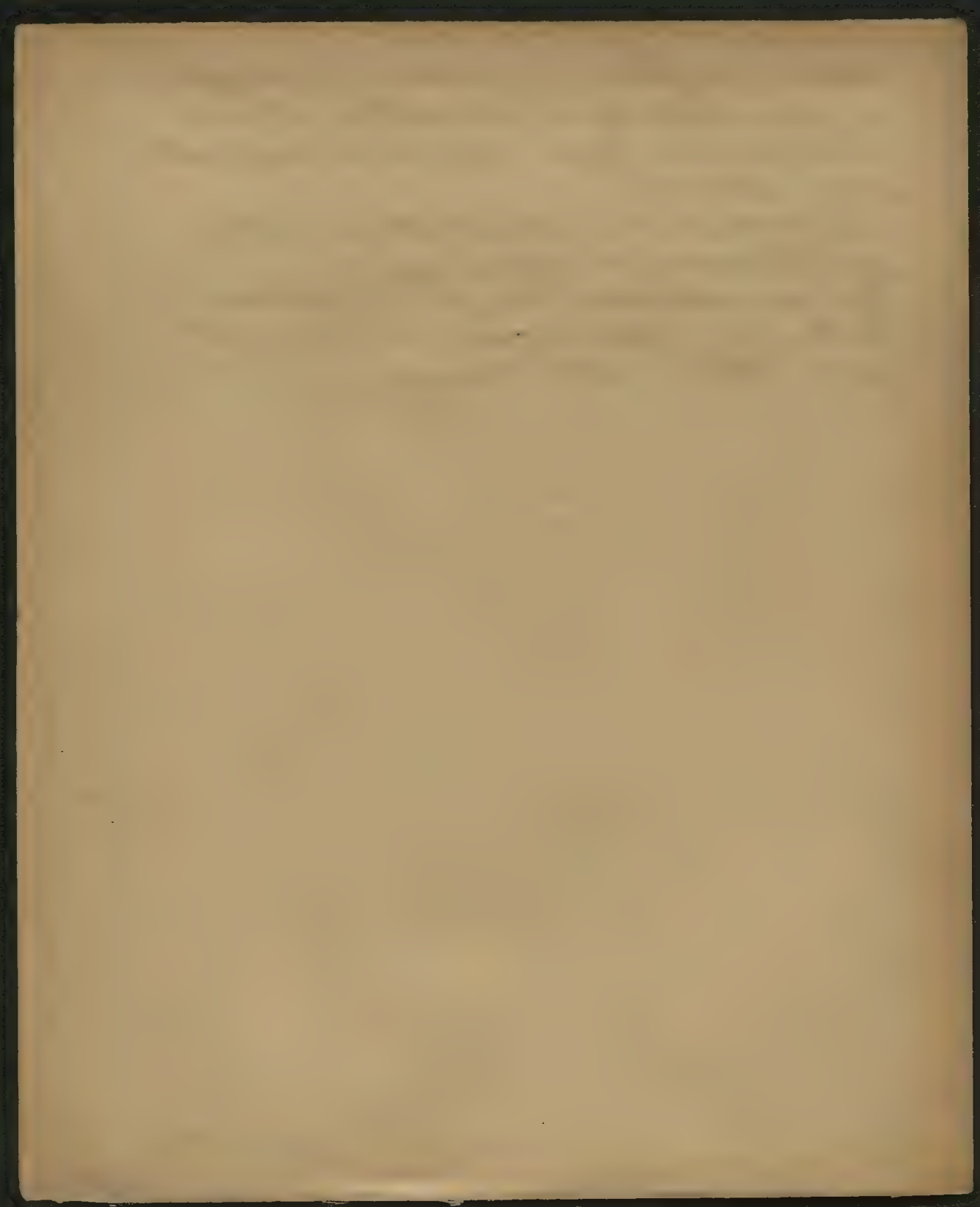
A Simile contravictorium jati. sub litera D
A To jest piwna polwiercowaie xatof moway u
pina i Miana Polskarbiego Koroniego.

[illegible]

okolicności pogłosem. To sejmikach zaś przypominają
nie tylko, wyjątkiem komunikować będąc, ale może
i drukować także, aby naród był uwiedziony i miał
się na ostrzeżenie.

2) Ładuje się, że im, z wiekiem kto atleury i natze.
nieśmucha prędy, tem lepiej je poznaje.

3) To francuska dobrze rozumie X. Terlog, bo książ.
Ki Stomary, je polski leż, rozumia, co nie miało
Jubia Podkarci Wielki Koronny -

List

Ł. Kajetana Sołtyka Biskupa Krak. do
Senatorów i Ministrów polskich, w niewoli
moskiewskiej pisany

59

Kiedy ~~zawieszam~~ ^{i szeregówne} powziętem (wszystkich prawnik
obrotu Dioktem zą wszechwzrosty Jorany,
Kiedy na jednem jego słowem, najino,
miejsce Krolestwa walcę się i niszczę, a
mianowicie i Krolowie z najinych
Kronów w na większe wpadają parcia i
i w onych między rozwałkami Krolestwa
swego, czerstokosc wspaniałości Krolow
skier. ordoz nie zliczonych lat i tory
i samo nawet planowanie swoje w mi
janię grzebię i karkuję: Dziwić się
mnie nie powinienas najmilsza matko
Ojczyzno narza, ulubiony Plakow na
rodzie i i Lemu piśmni na znamie
wzrostu na mka przez nagranie
przedrzeć się pozwolita ściany. Ten
jest najinymiego Pana opatrza do
boc, że wam, o nas współtraci wasze
miednie daję, to ego i ta nas miłosier

Ożcie, że was serdecznie pozdrawiamy,
i sobie doniesi, żeśmy zupełnie zdrowi,
wielce oznajmici i że najdźwiżej,
z pomocą bożą zasileni, cierpliwie
przez krę nasre znosimy losy, istotnie
upewnienie porwala.

Podziw w drugim czasie niesreżście na
sre. Bóg tem szerególnie upamiętliwym
niem, żeśmy dopełnili powinności jako
dłżników i wolnych na rodu obywateli,
zostawiliśmy po sobie przykład sta
was, a tymie wy wzajem takimi i sta
cerskiego stali się stannu i onym i do za
stęwienia nierniannu własności wiary
Chryściuszowej i swobod narodowych
przewodni kani byli; ale ach! jak wy
dymu mononie kwirowane są do sre,
tu nadzieje nasre! Nie wiemy jak wła
rasach tego grubego narodu zowaz nie
rozumieć, kiedyśmy się z hanbą
imienia polskiego z usławicznem
nas zainę i zsyderstwem Polityra
li, że na ostatniem prawie przez nas
Senatorów i iwoch, rozstów z owanym
a bezprawnie z limity rozpoczętym
sejnie, ~~do~~ ^{tak} więcej (u nas styzruc by to

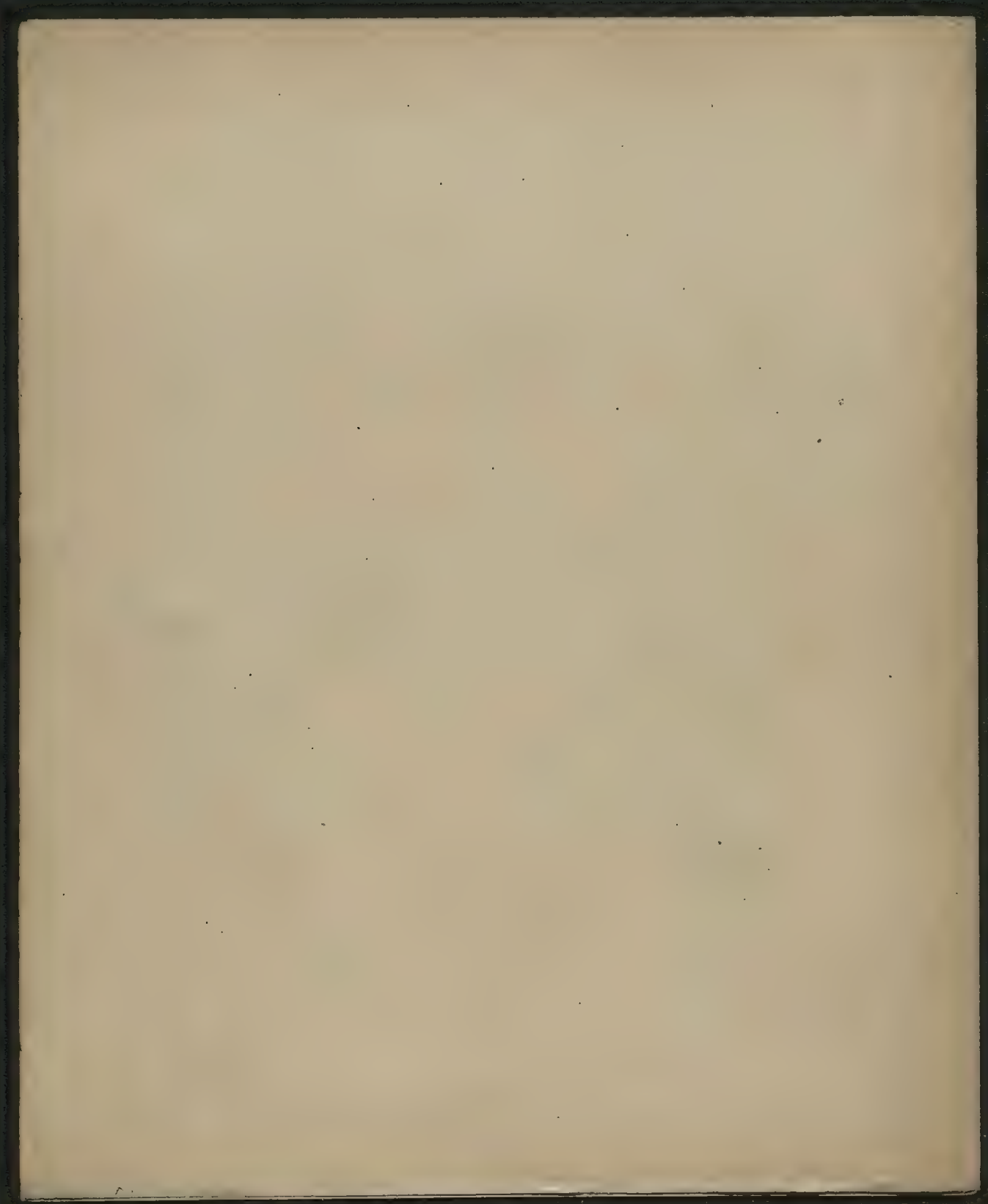
wymownych łycerionów, odważnych
dumpejnarów, anizeli gortmnych o wie,
re i wolności ka solików; więcej było
wzrostu odgłosów obłudnych dla stanu
rycerskiego, a w zamiej więcej fałsz na
bierających na nieprzyjaciół wiary
pogrożeń, wiemy od samych ich waszych
i naszych nieprzyjaciół, iż ci nawet,
którzy od przodków zostawiono miłość
i porządku żołnierszy na nogach
postawili, raczej onych ku próbie
chłubi więcej ku obronie wiary i wol-
ności zachowują: więcej takich u nas
odwaga i rygorów, anizeli na moście
tych nieustraszonych poznajemy. Ho-
łdów. O! Wiaro. O Dierżno! O Wolno!
abył dooga. gdzie są owi prawdomówni
stanisławowie. Ziskuzi, gdzie owi przy-
masowie dechawscy! Gdzie pogromienie
le pogańców i królów? Gdzie oni
stać nie chodzą? Wiśniowscy.
Lubomirscy, Radziwiłłowie? na Gwał-
dów i Moskwy za wiarę i wolność bi-
li i ostatecznie, myślimy, że prawie w
nieśmiertelności posiadają i w cze-
my; ale we najgłośniejszych przodków

... w nich jesteście, wy się na
nich zapraszacie, a Jope Tuijje obo-
wiązków wiary i wolności urzędów
waszych, niesiecie świadectwo do
nich, iż onych nie byliście odrodkami,
wespierając stan rycerski, który się
do was garnie, aby za waszą radą, mo-
cą i przewodnictwem, był razem z wa-
mi w uczestnictwie wielkopomnej chw-
ły i sławy. Cier ~~ci~~ przebog, coż my do
was piszemy? o to, iż pewne do nas
dochodzą wiadomości, że nam odpowie-
cie, iż ta garnie się do nierozważnym go-
towości pełnej bez żadnego fanatyzmu
porwawszy się, mijając wszelkie poli-
tyki i maszynę, do ostatniej zgubi mi-
wiedzie ożeryznu. Chcielibyśmy o wiecznym wasz
Prze. a każe sam politykować i tróba, gdzie
wolność i prawa obywateli i gwałtu cierpią?
Wiemy, że naraby wiemy, że nam po-
wiesze, iż nam lepiej być i zgubić wie-
ny i wolności, aniżeli je całą stracić,
lepiej piórem wojować, aniżeli kłw-
pisać, Ach rozpacz narodzie! nie se-
żę przerywny ożyłości i śmiertelne,
go Alangu waszego, irodaków waszych

ustraty bojaźni miłkiego i miłkiego
 życia odstażenie, ja facow, ogrosow
 rozkosznych poruczenie, z gwintem ludu
 wasz powlebiającym rozkosznie się, są
 na nas osadach z c sumieci wa me, ja
 to was ożnia troskliwym, ja des wierz
 nie życia waszego na płaci wierz nie
 chęć, jakże was oddrębiają od tej gar
 stki sprzyjacznych przy wierze i wof
 ności stawnych rycerzów, którym bogact
 two i podobną pogardziwary rozkosz, a
 brali sobie raczej za dostojność kościoła
 i nie szkariselnosć praw swoich chwalebny
 szlery, aniżeli między kacerstwem a bory
 chę smakować ożegniwości, a na ruinach
 wolności. po tego życia na kładzie funda
 menta. i "Leucie". o kłmi niestrawie. "obu
 ci się z twardego smu waszego: o to wota
 na was stolice apostolskie i głowa,
 zaklina was ze łzami powracana na
 ska nasza kościół boży, abyście onaj nie
 obkępowali, ofiarujecie wam swoje
 pomoce. Kofakami i nowi Zaskupsi do
 zere waszych troskliwi owczarni Choy
 zmusowej pastere, łęczy prozby sążni
 z nami na portynowsy wasz pociąg W...

woda brackański przepływa helmański
wojsku swemu oświadczenia swo. Ką
miał Boga, wiary i wolności nycers
nie dobywać niczego; jeden był Kościół
i bóg wiążenia naszego Towarzystwa
stanu nycerskiego, miłemu z nami Se
zakonami waszymi sporem i zupemną
odwagi tegoż. Stani naprzeciwko
ekę, o nie wiemy was starych braci
swoich nie proszę, jak było na sercach
zgodę sponfederowania z łachy zapamięta
nie się: bierze za cel staranności wa
szych ten porządek, iż kałolkom przy
wierze, republikancom przy wolności
umierać. potrzeba; swej zaś krwi słu
żebnikom i ukośnianemu St
nowi nycerskiemu zyczą, aby na ka
leż górnym kufce nieprzejawiały wiary
i wolności szerzili wiec Tama. Kij
z nim razem podnosząc ręce do Boga
błagamy, prześląci dającego się do
tego, aby wam wacyst reszta Ducha
świątości, zjawiały zastanę z sercu
waszych; jasno widzieć możecie,
do czego was wiara i odzwierciedlenie
wocigga wybranemu oraz od Pana

swego ludowi walczeniemu z ręką
wrosciej ostrakowi, aby z ramienia
swego przydał anioła zwycięzcy i co.
Dziękuję ci za miłość nad nieprzejmującym
wiary i woli i wygraną, i dając
wzrost majestatem boskim kotanem
i czołem, jak najmocniejszą i w rękę
myśl i siłę. Zostając etc.

Excerpt z listu JMXia Jmci
Kajetana Biskupa Krak de
d. 13 Aprilis 1782 z miejsca
neiwoli w Lanstwie Moskiewskiem
do JMX. Plechowskiego Admi:
nistratora Biskupstwa Krakow
skiego i J.P. Waligurskiego Nar:
szatka ~~do~~ Dworu swego pisanych.

Memoria Jm X

Kanon. Plechowskemu

2 zagranicy

D. 13 Aprilis 1772.

Właśnie Kościółu kaniowi katedralnej dla Jmci X^o Kanonika Musagusa.
który jako w praesentym h^ocie już dwótym zezwolili, tak teraz po
dwóch, na inne raz h^ocie nie pozwalamy, nie chcemy bowiem mieć
duplikatów Kapitulum którego jest numerus sufficient² do ustojy Ko.
świata.

Święty już teraz z waktajętych w administracyi b^ogactw zacyt^o
Jmci X^o Suffraganowi Chetuskieniu in commutationem jego do Lubel.
skiej suffraganii inkorporawanych P^oieszein, nietylko in^ost^oat^o wy.
stanie **equivalens**.

Dyskretna wakażność tak w Kollegiatach jako w in^o beneficjach p^ouważa
p^oca te wszystkie lata p^ostać są własni^o modliwy^o mojej. Tak
Wmci X^o czy et in futurum b^orzeć kaniore ponderare merita, i
tych promawania, których nauka lub praca na uszach dyskretności.
Nie spodziewając się być tak długo w^odat^oownym w^o h^otyng^o, a Jmci X^o kani.
wech b^ożę bardzo wiały, dlatego P^oateckich p^oot^ong^oten primo loco
w kani^oownej dyskretyi do kani^oni. Teraz już jest to mojej
p^oważności wiadome. P^oat^ong^oten Cap^oit^ole, a to, że drugi Generałowie
Artylerii Gilewski, a wiały już się tego strajm^o, aby P^oatecki Gener.
Lanck^o Liwowski był pierwszy, do par^oaz co do M^oiszek, P^otyński, P^oie.
Luski.

Doniesienie o wiadomości o śmierci Jmci X^o kani^oownej Jan^o P^omir.
który, choćby mojej, chociaż już w Bago zezwolił w^o 3 laty, p^oważa
co do Wmci X^o de 29 Aprilis tunc^o currensis, aby w^odat^o p^oroces, na
dykretyi in Suffragium animae eius, ten był mojej mojej w^odat^o, b^ożę
też powtarzamy.

W^odat^oowne p^oważa mojej śmierci Jmci X^o kani^oownej Generałowy W^oskopolski,
który, i na^o w^odat^o z tej przyczyny samego, w^odat^o z^o Wmci X^o kani^oownej
jej Ann^olae p^oroces de dykretyi. Doniesienie Wmci X^o kani^oownej o ten sam
W^o Generałowy W^oskopolski p^o w^odat^oownem eub^ois^opy mojej, a up^oowni.
I w^odat^o o eub^ois^opy mojej P^oat^ong^oten p^oważa mojej w^odat^oownem eub^ois^opy mojej, a up^oowni.

coram se salutem exoragat;

Pierwszy list do W. Aprilis nie wiadomością, ale nie, co się dzieje
w ~~Polozie~~ w Krakowie gotem roztajem nieznanym i nie dać się tu nie
dobrze uszczuplonych, ale i ochodów, dlatego ani Plagi nie uszczuplone,
ani na rozporządzenia moje na kaciety, ubogich, sieroty ~~et~~ nie mierz
spokość. Właśnie mnie uż, iż Bóg, jako Pan dobry, z którego serca
pochochce i intencje i ofiary, chociaż wykreślenie nie uż nie ma,
testament za siebie sam przyjmować, a nie Bóg mierze nie ubo-
leżam nad sobą, gdyż porat więkza niżnaga się we mnie ~~amie~~
religiość do prośności i mianem tego świata, lecz nie pal style
świątym pańskim upadającym, podziwianiem ostrych, style nie,
pot i ubogich, style przyjmujących, ~~et~~ zrelachy, nie mogących pa-
ndukacyi dżecionu, aby mieli poratki i zapomnienia odemnie. ~~Ac~~
i tu mnie swoim cięty nadaje, iż Bóg sprawiedliwym państwem
potłogostaw, et in centuplo redibuet.

Właśnie wyrażone w prasatym liście rozważenia moje do feliciora
temperata obywateli przyjaźni.

Zdrowie moje, jako przed kilku miesiącami wyrażałem, iż w azy-
dobrym stanie zostawało, tak i teraz, jeżeli nie w lepszym, to ro-
mie w dobrym z obliwioz Bóg. Wobec niewolności znajduje się
Kiechaj: Wnikam przy pracach Jego zowie, przyjął mnie ~~et~~ Bóg
z Główną, orestuści i zupełnie u kontentowania ~~et~~ z Główną
Kajetan ~~et~~ Kiechaj biskup Krakowski.

List

66
K. Kajetana Soltyska biskupa Krak.
po wyjściu z niewoli pisany do
Papieża Klemensa XIV.

d. 17 Lutego 1773.

(przetłomaczony z włoskiego)

Z orobliwego Miłosierdzia Boskiego po pięciole-
tniej i więcej niewoli, przywrócony do wolności,
w pierwszych momentach tej zarywania, wno-
szę głos do Tronu Waszej Świątobliwości, jako syn
do najukochańszego Ojca, jako Biskup do Głowy
Kościoła Chrystusowego, w którego Hierarchii
najwyższe wyroki umieścić mi się lubo mego
Dnemu pozwolity. Przybywszy do Gierzynej Powie-
Dziatend się, jako Wasza Świątobliwość idąc
sorem Najtastawszego Dla mnie Poprzednika
swego, do jego starannych zabiegów o wolność
moją czynionych, swoje najrośnenniejsze przy-
języte; wierzę iż te najskuteczniej mi dopomo-
gły. Powinności jest przele moją najżywsze
i najobowiążające u Tronu Jego dotrzeć podję-
Rowanie, Niewola moja, Najświętszy Ojcie! by
najmniej mi nie dokuczyła, bo najinaczej

sze pobudki Wiara Świąta i wolność narodo-
wa, sta których porwany byłem, wlaty obficie
radość w serce moje, każdego momentu zawsze
sta bym gotowy jestem ponowić ofiarę z osoby
mojej. Muszę jednak wyznać, iż że pochrześcijański
wolności mojej stoją mi się nieskończenie
miłe, gdy bowiem mam teraz większą sposo-
bność Dowiedzenia się o Najwyższych Waszej
Świątobliwości przymiotach, które w Nim świat-
cały z podziwieniem szanuje i które mi naj-
doskonalej Księstwo Świąte rządzi? Ładuję się za
arcyszczęśliwego, iż że wielbić mogę i tak
doskonałego Rządu doświadczać najdoszalszych
skutków. Bóg Księstwa swego Fundator naj-
krzyżerniejszym okolicznościom zwiast ~~dobie~~
rać równych w Wamiestniku swoim dooko-
nałości, nie mogły być przy Krzyżu za Pet-
rą Księstwa Prawo Jego, jako się dzisiaj, ale
że nie mogły wyższe talenta jaśnieć na
Świątobliwych Arystokratów, nad te którymś Wasza
Świątobliwość czynisz chwałę i stawiasz całego
Księstwa. Wtedy jedyna nadzieja. To nie-
mniej Jego Duszy i umysłu z najdługością do uśmie-
nienia powstaje w środku gadunka barwy. Niech
tylko Bóg Dobrośliwy przewodzi najpotężniejszemu
Jego. Racz teraz Wasza Świątobliwość Siewskij
Twojej Taśki uczynić mi zaszczyt. Ta najcenniejsza

67

ostodzi wszystkie przykrości moje, a jeżeli mnie
wiedzieć zadowolnym do odbierania Najwyższych roztę-
ków swoich, masz mnie do nich całego, Krew na-
wet i życie moje na pogodowie, gdy tego potrze-
ba dla dobrej Religii i Kościoła. Wdziel Wasza
"wysłobliwość" Przgostawiewiśdwa swego Prządca
czarui mojej, które po Stugii niewoli obejmę,
je dla którego odebrania schylał głowę moją
do Nóg S. P. Jego i te z wyłaniem serca i utępie
wyznawam się z największym uszanowaniem,
uniżonością i uciechem

Kajetan Soltyk
Biskup Krakowski.

W Warszawie, d. 17 Februaru 1773.

Liść

68

X. Kajetana Sołtyka biskupa Krakow.
do LL. z Województw i Powiatów na Sejmiki
przedsejmowe zgromadzonych,
pisany d. 8 Marca 1778 roku.

Natury mojem a zawsze mi Najmilszemu
było zachowaniem T. W. M. Panom na obrady seji-
miskowe zgromadzonym powinne oświadczać
uszanowanie. Tem chętniej i skwapliwiej to
wykonuję, na wyznaczonym od Majestatu
Królewskiego T. Ch. na dnia 22 bieżącego miesiąca
przypadającym, że raczyłem moich współ-
bywalców po przesłaniu pięcioleśniej niewo-
li mam honor powitać i najobowiązani-
szę T. W. M. Panom wyrazić Dzięk, żeście
instrukcje na sejm Ordynaryjny 1768
lubo nie doszły Taskawą twórczością
o moje uwolnienie napędzili. W interesach
publicznych, które są celem zarządzenia sej-
mików, jako świeżo przybyły, uczęszczę
Dopiero Stannu dostrzegając się rzeczy, oświ-
rać zdania mojego nie potrafię, więc
że światła macie w tej mierze T. W. M.

Panowie, rozważając okoliczności, i wypadki
w oczach Tch przez lat pięć zdarrane a
namie uwierionemu niewiadome.

Krytyczniejszą Interesów Republiki potro-
mie, wyszłych do radunku wyciąga przy-
miosów. Nie mogło ~~być~~ nigdy ~~być~~
sne okropniejsza, jak dzisiaj. Wyrzucił Tłł.
W. Panowie owdobiemi jestecie wielkimi ka-
leutami. Podług zwyczajnego jednaka Repki Bos,
któj srafunku znajdziecie między sobą, kto-
nym się obficie dostady, jeżeli kiedy do te-
raz najbardziej potrzebuje Gierzyna nam
mściów największej cnoty, doskonałego oświe-
cenia i pełnych dojrzałych rady, abyście
Tłł Panowie sakowych z prosiędky siebie na
Sejm przysady wystali, z osoby mojej naju-
silniej upraszam, oraz Łasce i przyjaźni
Tch polecając się zostawam a powinnem
poważeniem i przegwoitym srafunkiem.

Liść.

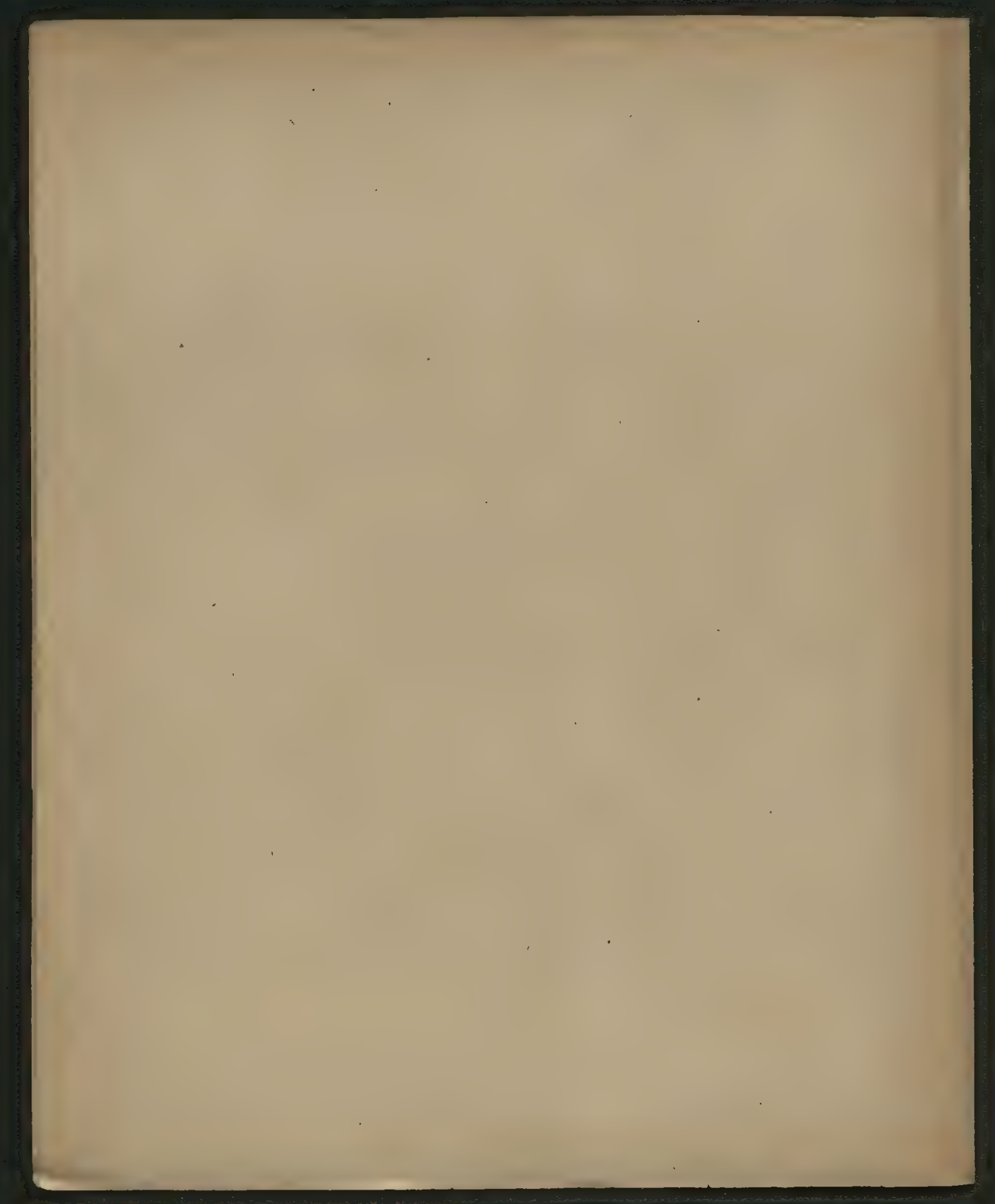
70

Adama ~~Wawro~~ Krasinskiego biskupa
na kamienieckiego do x. Kajetana
Sołtyka biskupa krakowskiego,
pisany d. 16 Marca 1773.

Jeden dzień zabawiwszy w Opole wyjeżdżam
na Podole, z tą jednak intencją, bym mógł
powrócić służyć Kościołowi i Ojczyźnie; ale
przymam się Waszej Xi. Mli. jak prędko żadna
Potencya prócz tych trzech nie będzie ze mną
gadata, tak wszystkie moje usiłowania i Perory
w Senacie i Lamentacyjne obróci się w posunięci-
sko, tak jak się obróciło Dzsanie Biskupa
Inflantskiego.

Trzy Potencje o Sejm nalegają, by same Polskę
rozbięrają i grożą, a nakoniec każą sobie
wierzyć, że nam dobrze życzą. Proszą więc
po kombinować W. X. Mli. nadzieję pomocy
z opłakany stanem naszym. Usługi Sta-
Ojczyzny nigdy się nie wadzą, ale
bardzo wątpię, aby na sejmie x kilku Woje-
wódszw x toronym i x kilku wybiorkow ma-
dua x torzyć podpisać Podział.

To jest obsequium dla Konajkiej Gierzyzny, nie
chcieć podpisać, to jest chcieć na widzieć Sybe-
ryum, owo zgoda ale być Soukiszrotem a bar-
dziej upartym mógł się przewraca. Pokój M.
skwy & Turczynem lepszy by dla nas zrobił
uspokojenie, niżeli Rada nasza Sejmowa,
ale i o tym traktacie różne są wieści, Na-
ród nie ma Postowi skąd ma wchodzić pra-
wdę, jeżeli zaś będzie ślepo robił, robota jego
będzie ślepa, krzywa i niedostateczna. Proszę
Wł. Mli rozstrząsnąć dobrze wszystkie okoli-
czności, wreszcie i powoli uwarzać, co się z na-
mi dzieje. Jeżeli Gierzyzna musi ginąć, nie
kopmy jej dotu nasremi rękami, Kto ją zabije,
niech ją pogrzebie, nasre ręce trzeba aby
były czyste przed Narodem i postrońciami
Polencjami. Ja powrócę jak będzie można
najprędzej, ale moje zdanie odwieram Wł. Mli,
że wół nie robić niżeli się marać zgubę wo-
łności, albo nadnią Kowdukt śpiewać pontifica-
liter. Ważę się Ławie i Przyjacieli i Regnam
wszystkie moje z Podola Reflexye super
Formam Regiminis, a teraz jestem.....

Bilet

X. Kajetana Sołtyka biskupa Kra-
kowskiego do Barona de Stackelberg mi-
nistra ~~Prus~~ pełnomocnego rosyjskiego,
pisany z Warszawy d. 2 Kwietnia 1773.

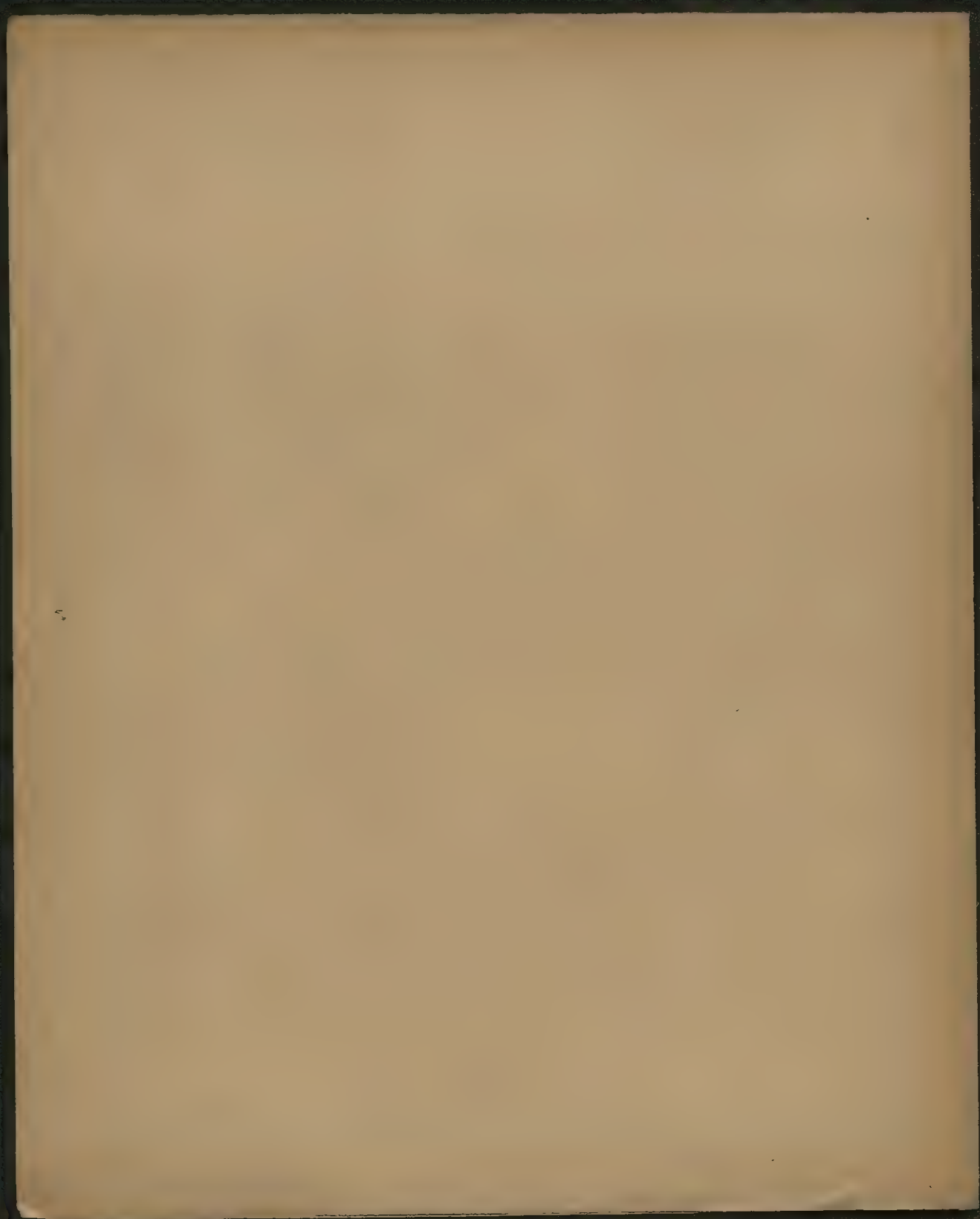
Kiaże Biskup Krakowski wzięwszy na mocną
deliberacyę ostatnie dwie konferencye, któ-
re miał z Jmci Panem Baronem de Stackel-
berg, zkonkludował, iż nie ma się czego spodie-
wać dla religii i swej ojczyzny: a przeto wziął
rezolucyę oddalić się od interesów, od Warsza-
wy i od Sejmu. Leż protestuje się przed Bo-
giem, iż wszędzie utrzymywać będzie jak naj-
serdeczniejszą przyjaźń i jak najżywszą reka-
nię, tak dla Jmci Pana Barona, jako i dla
Samej Jej Mści Pani Baronowej.

W Warszawie, d. 2 Aprilis 1773.

Respons
Barona de Stackelberg na powyższy
Bilet.

Baron de Stackelberg otworzył się dostatecznie J. O. Xięciu J. M. ci Biskupowi Krakowskiemu do zniesienia apprehensyi względem losu polskiej religii. Przejazd nie może odmówić zaliczenia przy odjeździe i separacyi, lecz interes który Minister powinien dotożyć do kontynuacyi czynności, dyktując absolutnie radę, którą Baron de Stackelberg daje Xięciu J. M. ci, aby nie czynił insynuacyi przeciwnych intencyom Dworów. Baron de Stackelberg kładzie velum na te, które się stały przeciwko Stowu i obowiązkom Xięcia J. M. ci Biskupa, uprasza, aby Xięże J. M. ci przestrzegał swoich krewnych i przyjaciół i dyspensował ich od rozkazów, które im dał do reperucia utworzenia ferryalnego interesu, które szczególnie może zakłócić nieszerokości Polaki. Wreszcie Baron de Stackelberg co do swojej osoby nie zawiedzie nigdy sentymentów, które konsekwentnie J. O. Xięciu J. M. ci Biskupowi Krakowskiemu.

D. 2 Aprilis 1773.

X. Kajetana Sołtyka biskupa krak.
do Barona de Stackelberg Ministra peł-
nomocnego rosyjskiego, pisany w Kielcach
d. 6 Kwietnia 1773.
(przetłumaczony z francuzkiego)

Nie bardzoj obliżyję, jako powiater listu JMci Pana de secunda currentis datowanego w response na mój rozstawiony na niem wyjaduńcu. czyniąc mi honor w piśmiu. Nie przykryję i ugrząbwszego, jako koniec tego listu, w którym mi wyraził, że mu nieodzowne sły słowa i obowiązek. -

Chwała Bogu, że mamy między sobą, ułożone pacta conventa, rwarując nam, iż to nie Posel rosyjski mi, wi do biskupa i senatora, lecz przyjaciel do przyjaciel. Stackelbero do Sołtyka i Daje mu wolność i miłego odpowiedzenia. Rade JMci Panu gruntownie wyprawa. Porównując, iż będą ja pełen niechęci do skoń do głowy, chłubił się mnie, choć, racjonalności, owsem są bliższe, iż mi ja naganiają, i mają ja za kłopotliwą. Inaguinuje sobie, iż to sejmiki nerobity w JMci Pana przyobnyk. impresyji przeciwko mnie; pozwolisz zatem, iż w materji tak delikatnej, która mnie osobliwie dotyczy, abym mu oż obszernie explikował; rekapitulował miłoś, re okoliczności mego postępu i naszych konferycyj. Cho poważam przybycie mego do Warszawy w naszych posiedzeniach, które miałem honor niwiania, JMci Panem, jakoteż separacijną JMci Kewickim Ministrem

Najjaśniejszej Cesarskiej Młci Królowej Katarzynie
 i Młci de Benoit Postem i Senatus Generalem kęst.
 namtem Najjaśniejszego Króla Młci Pruskiego oświadczy,
 tem przednie wszystkim Młci, iż nigdy approbować nie
 mogą tych pretensyj, które formują się do Polak, iż po-
 stępnym po tylekroć razy in particulari samemu
 Młci tam. przydaje, iż podobny Polak approbując ten
 pretenowany podział z tego Królestwa, gresyły przeciw,
 jako przykazaniu boskiemu które mieć chce nie przagnę
 cudzego, a który to approbować podobny występki, były
 w samej rzeczy complex fute, iż według prawa natury,
 każdy jest obowiązany bronić prawa i dobra swej Oj-
 czyzny, jeżeli nie chce być monstrum obywateli, iż
 my Senatorowi przyięgli, byłbyśmy trawymygrizami,
 gdybyśmy approbowali, iż który nam był mao i prawo
 abymy naszych braci w poddaństwo obce podawali,
 a którzy przez to mieli prawo podobnie nas nam, etc.
 Lawrem to Młci tam oświadczał, iż wszystko zgubił
 bóg dla niego, jeżeli w jego postanowieniach nie będzie nie
 szkodliwego dla nas i honorowi niemu Uperoniates
 mię Młci tam studium, iż nie znając mnie jako aniele
 mój charakter i mój sposób myślenia, a przede mi
 śmiałyby mi nie nawet i tenować; więcej to razy, mo-
 pierze się Młci tam spytał Jęwa Podkrowińska Gabriel
 Petrowicza, Barmineu i innych Officjów, którzy
 mnie w niewoli, jęhrował; me oświadczał im, iż
 wam ich świadectwa, iżby woleł całe życie być w nie-
 woli nawet i w Kamradce o sobie i wodecie, niż
 abymaś wolności z kępnoda, mego sumienia i mój Ojczyzny.
 Powtarzałem to Młci tam prawie na każdej konferencji, któ-
 resny były często niewoli, wosam przydatem iż mając

Witam niekoniecznie, wblizajacy. Która sie nie skonczy
ak z życiem, za wyrobienie mi wolności, jestem pro.
Krej golem powrócił się w niewolę najokrutniejszą na
całe życie, dał sobie więcżeż życie stracił, niech
podpisze Dekret fatalny przeciw mojej ojczyźnie. To senty
menta patryotyczne a wraz obawiające samfienie moje,
choć i je Włan powieć fanatyzmem i imputa patema,
Determinowały mnie, abym nigdy nie approbował tego po
deciału przedstawianego Le J. Dvorow, jółki nie robu,
czy i nie ogadze Dokumentów; Dedukcji sprawiedliwych
i racjonalnych, nie czego approbacji, nie mogłem chcieć
sejmu, nie czego sejmów, nie mogłem chcieć sejmików,
i z tych przyczyn jaśnych jak stonice rozchwytem i w.
Wziętem jaś najusilniejszego starania, nie ochraniające
pracy; experty, znawcy, do sterowania wziętich onych.
Włanu penetrały; starania ministerowskie dociekły mna
nich kroków, wyprowadziły mi i pogaizowały mi ~~Włanu~~
~~Włanu~~ onca; wyznaliem Włanu smiało i odważnie prawde,
a Włan mi potem wyrażisz, iż miu słowa nie dotrzyma.
tem, nie miu pokazuje w tym Włanu. -

Naganiłeś mi tak kio, Włanu proceder mój nie szkodzi
Dla ciebie w tym, iż miu prezentowane mowił braci rodzo
nych i stryjecznych, ludziska synowców i krewnych, jako
pragnętych polaków; co Włan mi szczerością powieć, to
ja kowa polityka, i setka, proklamowa w podobnych oku
liancosiciach, na terenie restrikcyonem mentalnem, po
kroeba bowinu, alpi Włan wiedział, iż w miedzych leciech
mogłem się w Jeruzalem. Wadze miałem być raz swawolno
powierzania Włanu mojej polityki; synawiedliwej czyh
fałszywej która mi się zdawała, iż ten polski prax

interesów, co jeszcze może nakłonić niezręczliwośći Polaki:
za to wyrażenia właściwie ostatnich JMiana listu, panie,
wasz przegladam i prototypy wzięcie, iż się JMianam
wszystko udać według jego życzenia. -

Do gwóźdźonych tych kartach prawić muszę Królestwu
chlebnie i nadzieję, że pracie pociąganie **nie** jakim sposo-
bem powieszy i niezręczliwici moja wyjątko, kapięcej
prawa ustanowione precyzyjne jej sekcjami wyrażając
ją z anarchy i autoritatem nowo nowae formae regiminis
później do niezręczliwici jej, a bez adania rad rości Dwa.
pom. z nami graniczącym. Jak ta epoka nadziei, która
kon. JMiana stuchaj będs, wiebmy pobieraj i nawet poleciat,
do pracowania dzień i noc, i dlatego upraszam JMianam
praworaz o urząd Generata Asystanta, bo proza ustąpi do
bra publicznego które mi od dawnego czasu wszystkie dni
moje, zdrowie i życie poświęcam jakom niezręczliwici
żalować, iż pragniesz bym oddał się do osoby JM
lana, którą chce aż do adosaaj, do której pragnę być
najbardziej tego niezręczliwego momentu obawienia JMiana i
stronizowania. Do osobliwie iż mam honor być etc. -

P. Kalcam protekcyi jak najpotrośniej JMiana wielko-
ści umyśle, kompijczy i sprawiedliwości ubogi miasto
mój Kraków pragniewać amercione do ceagtu, memu
ryt i rachunki przytękone o wszystkie naukę. Masz
JMian obsecnie polecić i wzajemnie wzajemnie wzajemnie
sentymenów. -

L. Kiele, d. 6 Aprilis 1773.

List

H. Kajetana Sołtyka biskupa Krak.
do Barona de Stackelberg Ministra
pełnomocnego rosyjskiego, pisany w Dąbrowy
d. 8 kwietnia 1773.

J przez attemyż i przez przywiązanie dla osoby J.W. Pa.
na ~~Barona~~ wszelkiej szanownej okazyi pisania
do J.W. Pana nie czekając nawet odpowiedzi. J go
jest to dowód niezawodny pewnej przyjaźni, pa
winności prawdziwego przyjaciela; ale jakie są wzgl.
zwłaszcza w tym respectsym wieku. " Ktożym nie,
szczęśliwie żyjemy. P wyjechać moim z Warszawy,
wizyta moja była w Opolu; aiechym tam Kajet.
miejscę Królewiczkowy Jędraszi Książę Kurlandzkiej
Sturgt, i oraz wędrował się z Książką moją u wiek,
przyjaciółką J.W. Pana, Książkę Jędraszkę Lubomir.
ska, Wojewodzina Lubelska, gościnia tego Doma,
i Książkę Jędraszkę moją Jędraszkę. Ofektem
w niektóre dobra moje gdzie przez, całą drogę,
wielką miłość Anatacia poddać mi oich, Kto.
raz mnie aż do tej skruszyli, nie tak przez miłość
ryż z przyjaźni, wojen Komend J.W. Pana a osobl.
wie Jędraszkę Pana iud Koroników Drowicza, Lange
Rena, jak z przyjaźni nieskonducyj wesołości z mi,
Główna Pana swego, ci dobry ludzie wyperswado
wani są, że niezaszacie ich jak się po moim wyje,

Żadnie skonięzto. A beata simplicitas! chociaż ich
wszędzie przymuszają do wszelkich furazjów dla
wójki J.M. Pana i austriackich i chociaż przymagla-
ją ich pracowici te furaje bardzo daleko na niego.
nie, gdzie J.M. Pan maż magazynów bardzo wielkie, któ-
re quija. Wadraj nakoniec przyjechałem tu do brata
mego starszego, Wojewody Łęczyckiego, który Klejnotem
jest i światłem całej rodziny, który od wszystkich
jest kochany i respektowany, mój J.M. Pan jak
wiedzieć być musi, że im większe jest przywiązanie
moje, tem większy ból, widząc go w stanie okropnym
z pracą puchłą, który mnie nad wszelkie wy-
razy trapi, na ten koniec wyprawiaam do Narwa.
wy Kurjera, dla porady facultatis doctorum. Ta-
de jutro na Pradnik, noży rozpędzają lotnie, o pot-
mili od Krakowa, atąd pojutrze rano mój wiel-
ki do Krakowa odprawię. Nie mając żadnej wiado-
mości, którąbym ciekawości J.M. Pana uszyty, po-
twierdzam, że już miał honor pisać, ~~tego~~ tego nie,
siaka ~~z kieda~~ i okazuję J.M. Panu nowiny War-
szawskie, których którybyś się, że J.M. Pan nie wieś -
Strasnie kłóciwiał wszystkich mój wyjazd niespodzie-
wany z Warszawy, jedni go gania, drudzy aprobują; ~~du~~
dum recte vivo non curi verba malorum; radłady-
czyma, jedni utrzymują, że powróci na sejm, drudzy
przewidują, że kapciowie wygrają; jettem z nim z powrotem -
Moiż, że J.M. Pan Kurjera, roztutes, informując Dwoi o
procederze moim, i pytając się o dygnacjami, czy maż mnie
przyjąć, czyli nie; w tem najsłę jako filozof

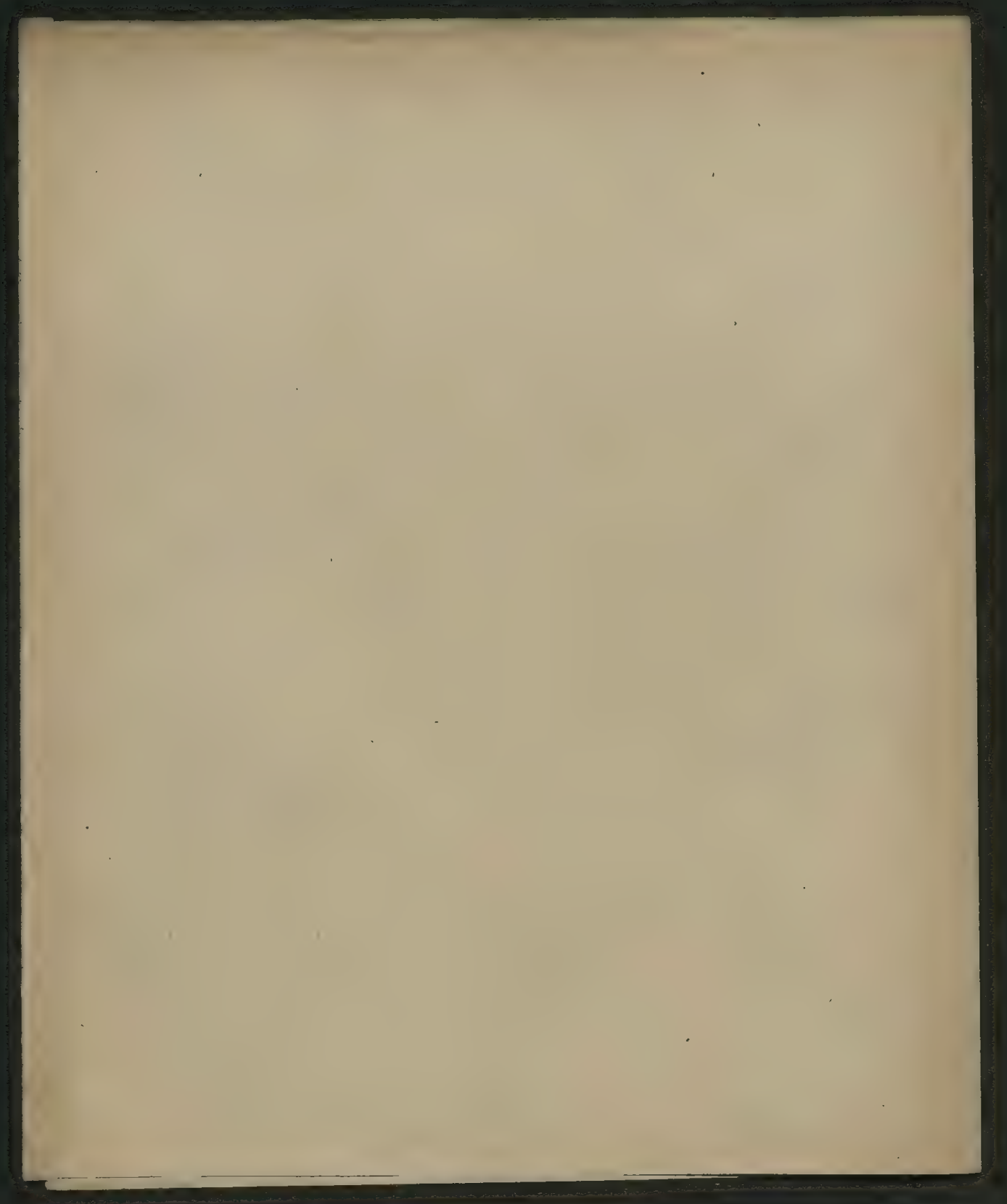
Liśt

78

X. Kajetana Sołtyka Biskupa Krak.
do Stanisława Liżycia Lubomirskiego Mar-
szalka W. Kor. pisany d. 10 Januaria 1782.

Podobało się Wszechmocności Boskiej wszystko,
Kim absolutnie według upodobania swego
rozdzierając, z niedostigłych ludzkiemu ple-
mieniu sądów swoich, oddać miie od Ko-
chanij ożryzany na przeszło pięćle tuię
za granicę niewolę. Podobało się znowu
Sejre Wszechmocności nawiedzić miie
osmiolateńią słabością i uczynić miie
nieposposobnym do wyjeżdżania, do przy-
mowania wrzyszków i do koresponden-
cyi listowatej z moimi przyjaciółmi i
dobrodziejami. Nad czeim i w Sej sygnuacyi
serdecznie upolewałem wezwędrzenie.
Lubo zaś w takim stanie, jednak zosta-
wił mi Bóg z nieograniczonego mi "to"
siedzia swego zupełną przytomność
i nie omieszkatem z nią korzystać,
i codziennie rozrządzać interesami
duchowymi i ekonomicznymi. To by-
ło, czyż na ukaranie za grzechy, czyż

na lepsze seraz moje, zgadnąć do nie jas
mojego błahego przekonania. Teraz
zaś gdy znova nieograniczona dobroć
boska powrócił mi raczytą do zdro-
wia i sposobnym uczyniła do wyjeżdża-
nia i do obcowania z ludźmi, zgoda
wrak do dawnej sytuacji, w jakiej przed
tym zostawałem, przywrócony jestem
zupełnie, a zaczęwszy od mojej obli-
bionicy, gdzie w tym sygnale podzię-
kuje Bogu i J. Stanisławowi za inter-
wencję przez odprawienie Mszy św.
za ten nowy cudowny dowód łaski Jego
że mnie raczyt z tej dobrowolnej wy-
prowadzić niewoli i przerwać ten
łatać i otudzić mnie z niego, w któ-
rym usypianem, w środku wyjeżdżać
będę i przysonnem państwu
obiady dawać etc.

List

82

X. Kajetana Sołtyka Biskupa Krak.
do Salomei z Wielopolskich Morsztynowej
Starościny Skolnickiej w dzień rocznicy jej uro-
dzin święto S. Helenae, d. 2 Martii 1782 pisany.

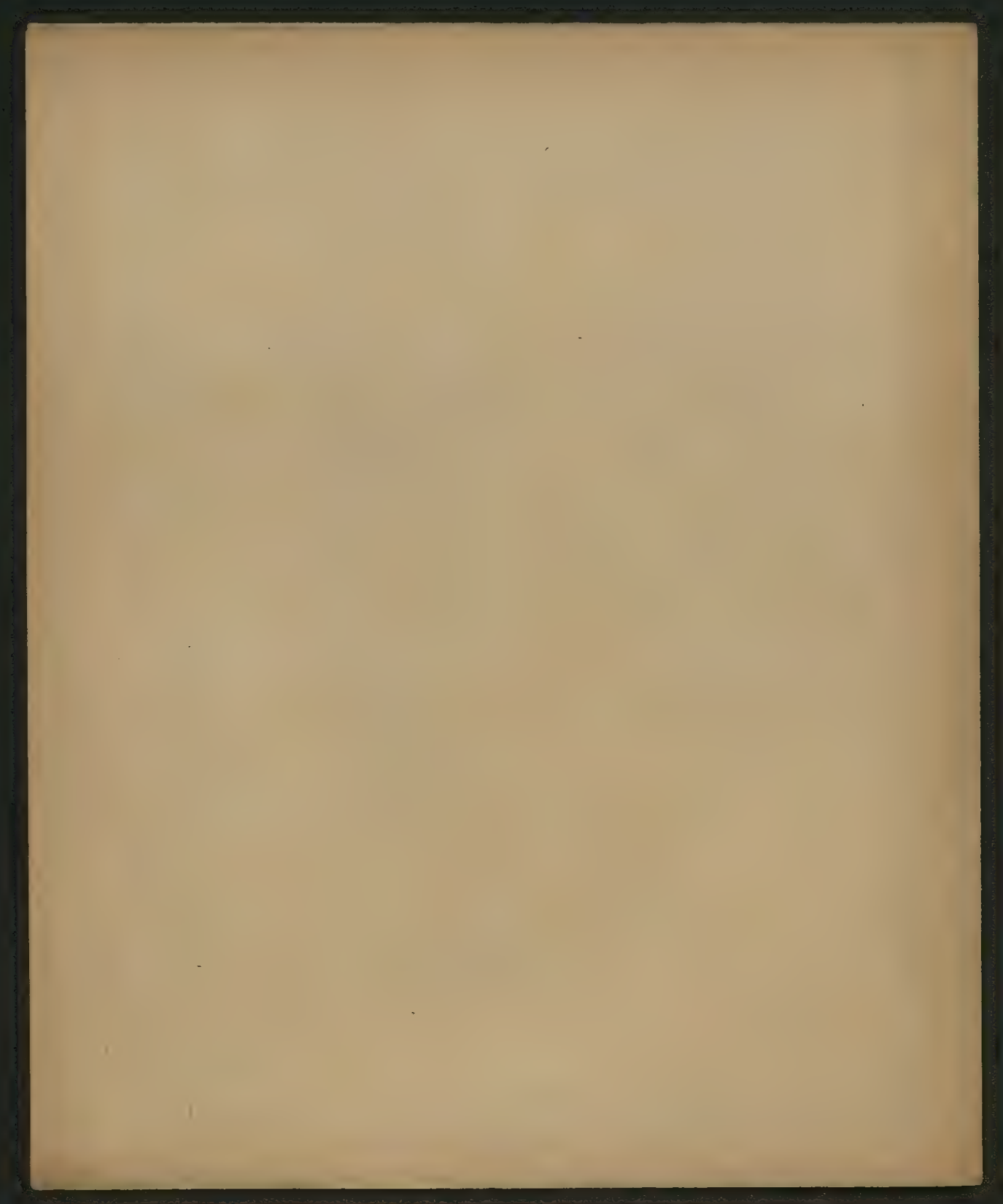
Biedny niewolnik bardzo konsent ze swo-
ją sytuacją i swego cierpienia, bo cier-
pi przy dobrej sprawie i cierpi daleko
mniej jak Bóg w Ciele ludzkim cier-
piat dla zbawienia jego i zniwolenia
grzechu pierworodnego Ojca Naszego
Adama. Jedyna rzecz, która go teraz
nieskończenie martwi, jest to, że
mu nie pozwala wynieść ten wielki
do matych rzeczy cnotówek, ten głu-
pi, co wart więzienia, Tołdą Jasnici
Wielmożny J.W. Wielki Referendarz
Korony, ale na kilka dni tylko Ham-
nik Krakowski) Gorzelniki, trzymają-
jąc go w zamknięciu, brakuje z nie-
porównaną ośrością, ale niewolnik
kartuje sobie z tego i wznosząc oczy
do nieba, gdzie prawdziwa radość i do-
pełnione uszczęśliwienie i że wszystko

kie cierpienia świata tego skończą się
sta niego (a może, że i przedko) i gda se
go żywo, gdyby nawet i dzisiaj, bo
de szczęście tamtego świata w Łasie
Bożkiej brwać będzie całą wieczność.
O wielkie i okropne słowo wieczność!
Zmarłwiony więc jest, że nie może
mieć honoru powinszować T.M. Pani
Morsztynowej Urodzonej Wielopolskiej
Starościny Skosznickiej na dzień jej
urodzin, ale z głębokości serca i ostro-
ści swojej życzy jej dopełnienia wszy-
stkich pomysłowości jak najdoskonalsze-
go w najpożniejsze wieki zdrowia, aby
mogła oglądać pociechę z potomków
swoich w czwarde i piąte pokolenie
na starych dachach Domów Wielopolskich
i Morsztynów, Obroniców Religii, Praw
i Wolności Kochanej Naszej Ojczyzny.
Odroś się do są szczerze życzenia, które
W.M. Pani Dobrodziejce ofiaruje lubo
czowiek nierozumny według racji
i uszanowania godności, ale serce głu-
piej i wściekłej) Flapsiduby. Który na-
pełniony sta niej sentymentami, mi-
łością w Chrystusie i najwyższą esy,

51
macyą zostaje.

Kajetan

Biskup, Książe Tiewierski
Wiesz Włk Pani Dobrodziejko, że pierw-
si nasi pustelnicy J. Paweł i J. Antoni
nie mieli syłko pół chleba na Dzień
na swój obiad, a w Dzień jak gdy się
razem zeszli z rozkazu Boskiego Król
przy nosił im chleb cały. Nasz nie,
wolał w Seminarjum Daleko szers,
śliwszy, bo ma jagody i korzonki,
których próbkę bierze imiałem po-
stać.

K. Kajetana Łotyka Biskupa Krakow. do
Salomei z Wielopolskich Morsztynowej Starosi-
ny Skotnickiej, pisany z Seminarium d. 2 Marca 1782.

Niewolnik bardzo kontent
z swojej sytuacji i z swego cierpie-
nia, bo cierpi przy dobrej sprawie,
i cierpi daleko mniej, jak Bóg w
ciele ludzkim cierpiat dla zbawie-
nia jego i zmarania grzechu pier-
worodnego ojca naszego Adama.

Jedyna rzecz, która go bardzo mar-
twi i niepokoi, jest to, że mu
nie pozwala wyruszyć, ten wielki
do matych cztowiek, ten głupi, co-
ward wiezieni, dołgi J.C. J.W.
Wielki Referendarz Kor. ale na kil-
ka dni tylko kanonik Krak. Gorzeń-
ski trzymając go w zamknięciu,
traktuje z nieporównaną ostro-
ścią; ale niewolnik raduje sobie
i wznosiąc oczy do nieba, gdzie

prawdziwa radość i dopełnienie
uszczyśliwienie i że wszystkie cier-
pienia świata tego skoncują się dla
niego (se more że i proszko) żęda se
go żywo, gdyby nawet i Oziarsin,
bo zna że przecież tam jego w to,
se boskiej trwać będzie całą wie-
czność. O! wielkie i okropne sto-
wo wieczność. Imarwiony jest
więc, że nie może mieć honoru
powinszować Tuli Pani Morzby
nowej urodziny Wielopolskiej,
Starościnę Kosińską, na Dzien-
ty urodzin, ile z głębokości serca
i osobności swojej, życzy jej dopeł-
nienia wszystkich pomysłności,
jak najdoskonalszego w najpo-
źniejsze wieki zdrowia, aby mo-
gła oglądać pociechę z potomków
swoich w czwarte i piąte pokole-
nie, na stawach znacznych domów
Wielopolskich i Morzbyńskich,
Obroniców praw, religii i wolności

ści Kochanej ojczyzny naszej.
Oboi te są szereg iyczenia, które
Wł. Pami Dobr. ofiaruje lubo ex to,
wiekt nierozumny, według racnej
i uszanowania godnej (ale ten
głupi i wsiektęj kapiduby),
który napetniony sta niej sen,
symentami, mitością w Chrysta,
sie i najwyiszą estymacyą zostaje -
Kajetan Biskup Dieje Liewieroki
P. S. Wiesz Wł. Pami Dobr. że pierusi
nasi pustelnicy s. Paweł i s. Anto,
ni nie nie mieli, tylko pół chle,
ba na Dzień na swój obiad, w Dzień
ali, gdy się razem zeszli z rotharu
boskiego, krutk przyniośt im chleb
cały. Wszak niewolnik w Lemina,
rynn, daleko szersziwszy, bo
ma jagody i korzonki, których
próbki biorę śmiafoń postać.

22

Respons

54

X. Kajetana Soltyska Piskupa Krak.
na List X. Sebastyana Sierakowskiego
Prezydenta Trybunału Koronnego, pisany
2 Seminarium d. 19 Martii 1782.

Co byłoby być moim najserkieradniczym
szlachetnym, że wreszcie znam,
Daję się we mnie: Lecz trzy cnoty
a Taki P. Boga mam. 1to Życie
Tężeć sta wiary, praw i swobod
szlachetnych jest moim jedynym
pragnieniem. 2do Nigdy nikogo
mi okrzywdzić i nie oszukać, tak
dalece, że gdyby konieczna potrze-
ba, aby mnie kto miał oszukać,
albo ja kogo, to bym wolął być
oszukanym, niż oszukać. 3^{cie}
Nigdy nie zmyślić i mam do
tego grzechu i nałogu antypa-
ty, tak dalece, że kto przedem-
ną rzuci, to gdyby mi po tem
ewangelia mówił, to bym mu
nie wierzył.

Żkał może być pewnym J. T. M.
Prezydent Trybunału Lubelskiego
ze kasztanie do wryszko w Lubli-
nie, co mu obiecałem, a wszakże
go redrej nie obiecałem.

Kierę biskup Krak.

Gotyck mpp.

Respons

Elzbiety z Poniatowskich Branickiej Kasztelanowej Krakow. na list X. Kajetana Sotyka Biskupa Krakows. 1782.

Jak mię zadziwiło szałafetę Drukowa,
nych, a prawdziwie serce ścisłających
Kompassę od J. O. M. de'j. Mli o'obrai
pakiet papierów! Wiek mój w zimę,
mym czasie podejmować mi Progi
nie porwała, ale zdrowie, a moje i ży-
cie chętniebym azardowała, abym
byłko wieźziata, że mogę u róg Jęgo
wyprosić, abys' te tak światu okara-
tę gorliwości przeciwko swojej kła-
pidule i sobie nie szkodził i nas-
catę nie gorszył owczarnią.
Ładzić i wglądać nie powinienam w
rzędy pasterskie, ale sprzyjanie
tak własne, jako i domu mojego,
nieprzełożony we mnie sprawę
ją dykt, że nie mogę się utrzymać
nie supplikować, nie zaklinać

W. Xc'j' Młi, Daj' S'm żywościom pokój
I ta miłości Boga Daruj urazy w S'ej
powszechniej na Kościół i wiara na
walności bądź' ubłagany.

Świat cały nie ra W. Xc'j' Młi, ale
przeciw niemu bądź', nieprzyja-
ciele, bądź' nie nawisłni, bądź' złi,
powstaną przeciw niemu.

Pasterzem jesteś, nie swoją Delikatności
czuć powinienes', ale Dobro powsze-
chne powierzonek jego prze-
ciwstwu. Dwóch potencji będąc pa-
sterzem, składaj nie na siebie tyl-
ko, ale i na Kościół rząd swego
ściągając. Wszak to jest piństwo
pasterzów, pokora, cierpliwość,
a przy tych dwóch pokój nie tylko
zachować, ale go dać.

Jest to nie Duch uprzedzenia że wy-
razy ze Trzmi prawdziwie prze-
foryc' mi W. Xc'j' Młi Karę, ale ze
srecrego przywizgania, ten re-
spono na list Jego Daje.

Daruj W. Śca. Mc i sroczności rozu,
 mu mego i wiekowi, more już ta,
 nie rezy niepor nawajacemu, ale
 świat będzie za mnie, pisma przy-
 stane mi potępi, żywy sposób postę-
 powania Jego pogani. Nie chce,
 abyś W. Śca. Mc wierzył temu, co
 piszę, ale kłękając przed nim, pro-
 szę, zastanów się nad tem.

Wij W. Śca. Mc choć jednego przyjaci-
 ciela, aby bez względu, kłanie swoje
 mu powiedział (bo na wysokości
 Dostojeństwa wyniesione osoby nie
 zwykły ich srocznych mieć) a zmię-
 knie i ułagodzi się.

Big W. Śca. Mc obdarzył tym Darem,
 abyś był szacowanym od przyjaci-
 ciół, a wyśtecznym dla powszechno-
 ści wijs tego Daru, nie daj ota safs-
 facyi nieprzyjaciółom swoim
 w wymawianiu mu czego, a spro-
 wuj jak najciężej dobro powze-
 chne Kościoła. Ja za przykłada

się Jego idąc, życie moje Konczyć
pragnę. Był^{am} zawsze i jestem
na zawsze z przywiązaniem,
uznawaniem i respektem.

Respons

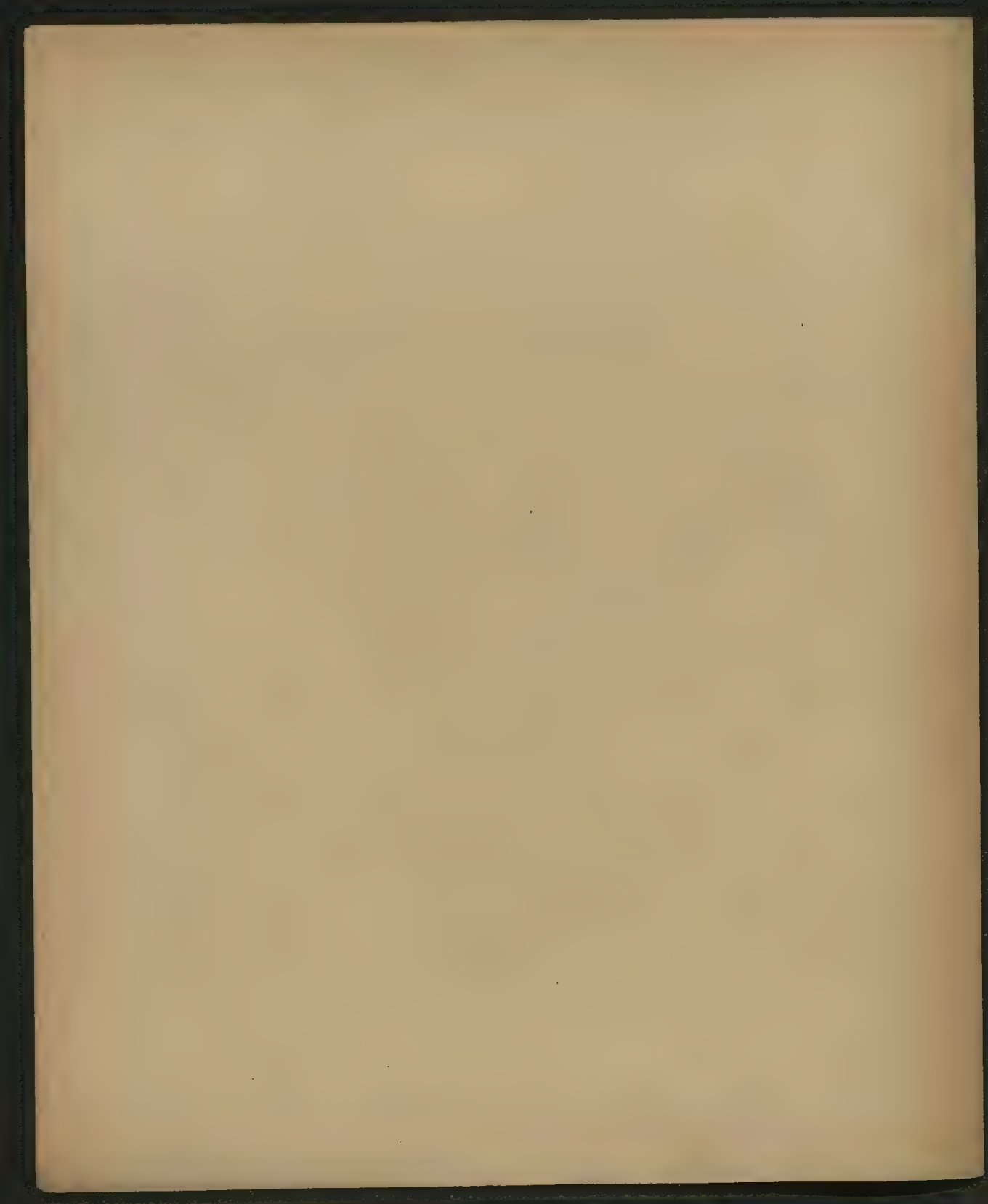
Stanisława Xizęcia Lubomirskiego Marszał-
ka wielkiego Koronnego, na list X. Kajetana
Sołtyka Biskupa Krakows. 1782.

Skrypta Drukowane od W. Dca M.
mie komunikowane & rasko-
nowicnem się czytatem. Poza-
skowe pismo Kapsiduty mieć nie
moie od nitkiego approbaty, a
W. Dca M. który wielką oze-
chwaty zyskates' Dobrocią i' wspa-
nia tością umysłu, kapsewne na-
stawac' bedziesz Doktora Ko-
ściola boiego słowa:

argue, increpa sed in patientia.
Wszak W. Dca M. Dobr. przekony-
wac' będzie moje serce, które za-
wsze jest równie kochające i' po-
ważające Osobę Jego, & tym sen-
sumentem nosząc na zawsze

THE

MEMOIRS OF THE
LIFE AND DEEDS OF
THE
HONORABLE
JAMES OGLETHORPE
BY
JAMES OGLETHORPE

List

do A. Kąkiesana Totytha, Biskupa Krakowa.
pisany z Warszawy d. 13 Października 1782

Jasnie Oświecony Mli Nigie Dobrodzieju!
Dawne moje przywiązanie do osoby J. O. Kcia
Dobr., to przeszło od lat czterdziestu na to miej-
sce moje sprowadziło. Dał mi się stępszeć
nieszczesliwy los, że Bóg z nieprzejrzanych
wyroków na W. Kca. iłł dopuścił pomijając
nie zmysłów. Dały mi się stępszeć czynno-
ści Jego Krakowskie zaczęte od Księgo
Roku. Jedne chwalcem, Drugie miatem za
obojędne, Trzecim, przyznam się, nie wie-
rzętem. Tym koncem zjechałem tu do War-
szawy i już od szesciu niedziel tu jestem
co bym się, ile w stolicy istotnej Dowiedział
prawdy.

Dowiedziałem się najprzód, iż Kurator
stanął nad Waszą Kca. iłł i władzą
Krajową przez Kommissyą moc pełną
mającą; chce się Dowiedzieć, co za Kiego
W. Kca. iłł robią, że się w tej nieczere-
śliwej drzymają niedoli, a postępują

z Kiele do Rady Miestnej i jej ustawiczn
o sytuacji W. Xej i czynnościach jego
ze przychodem vaporta, tam się udatem
jako do źródła prawdy i następujących
Dowiedziatem się rzeczy, nad któremi sta
Światem prawie i tak mnie niezmier
nie dołknęły, to jest: że W. Xca Mł. Króla
Najasz, Cesarz i masz go za detroniza
wanego, co jest szczerzym fałszem, bo jak
panował, tak panuje teraz na sejmie.
na łonie. Zawsze na sejszach bywa, i ja
go zawsze widzę, z nim rozmawiam.

Uroilo się W. Xej. Mł. w głowie, iż wszyscy
monarchowie europejscy ustąpili i wstę
pił swych tak w Europie, jako i innych
częściach świata i poddał się pod rządy
Turcji. Mój Książę Hochan. sam oszł, je
żeliby się kto z zdrowego rozumu, mógł o tem
bez zawstyżenia się pomyśleć, a dopiero
mówić, żeby jak wielcy monarchowie nie
ci do tego przyjeżdżali i stopnia, że by
się parły kulomnem, Królestwa jakiego
Biskupowi poddawać mieli.

Ostaważ przy tem uporezywowie, że Li

wolno celebrować, msze nieważne, Kawatek
chleba bez żadnej potrzeby konsekrować
i przyprowadzać ludzi do bawochował,
śwa, kiedy inni koresz przed prostym ka-
watkim chleba kłękac' który nie wie wa-
ża to kary, wanie i godziwie sprawujący
sakramenty, powinni być z wroclawu
prawa w swym czasie, a ztyd wielkigrech
świętokradstwa popełniaasz przez to. i s. 20
tego kłóci kiedy widział prostego księdza,
a dopiero Biskupa, aby miał kserę w kłó-
niku, (jako M. kłó. kłó. czerstokroci nieważne)
bez przyzwoitego aparatu, bez Kielicha, bez
patyny, hostyi mszali i innych requirytów,
Tobiasz kłó masy mianowicie chodząc po
polkojach i ludzi tajasz, bentasz, przektli,
masz, przez co i węgordz i mienstranowanie
Boga wskarujesz i sam siebie na posinię,
wisko ludziom podajesz.

To gorzszego: oto M. kłó M. ludzi bijasz pytki,
mi, kalcerysz czeim moiesz, rancujasz mi-
nich. Tybys zaś błąd rwa; skharadny ukłęk-
at, pokrywasz go pfasierzykiem retoryi o-
nor boski, ie ci ludzie kłótych bijasz i kłó.

czyż w Bogu nie wierzący i omego blaknię-
cia w. Kiebać są wzywy Katołicy w Bogu
wierzący, tego czerzący, a zdołiż to Biskupa?
Przyznajcie sobie moc że papiera bluznia-
cego wolności zabie a Koncilium genera-
ne na Marcelinie papiezu czyniącyym o
jako katwonom poganistim sernato że
narcmo potestas a nemine iudicatur,
jako są. Popiero, zabijać go nie godzi
się.

Tęż jczere sprosnijszego: Obo że W. Ks.
ille czersto się obnażasz i wago chodisz
a przypskoiż to nie tylko na Biskupa
ale i na najlichszego człowieka w mi-
wie się rządzącego.

I co mnie najbardziej boleża i crego
mnie i wszyscy pisać do takiego przysię-
stwa upodlenia, że wżazny feces zbiornie
z nich parzłociłki chcesz robić na ście-
rach nad świecą odgryzewasz bo ci spr-
wiedliwie ognia do pokroju nie stała) a
jak się wzgryzewasz to nimi na ludzi
wrucasz, przeciwno wszelkiej miłości
i i suknie imi palasz. Przyznajcie

W. Kca. Mł. jeżeli kiedy w życiu swoim o
takich sprośnościach i niegodziwościach
od najlichszego człowieka popełnionych
słyszysz?

Musieliśmy W. Kca. Mł. tego chęć być,
zabić i koniecznie zgubić. Zapewniam
Ci na honor, sumienie i duszę moją, że to
jest serce przywidzenie tego, do czego
tego pragnę, żebyś w najdoskonalszym
a najbliższym zdrowiu żył jak najdłużej.
Gdy więc te wszystkie powzięte wiadomości
mości przekonany zostałem o zupełnym
zmysłach W. Kca. Mł. poniżej zramin, gdzie
tego serdecznie pomysłem sobie zatem
i ten to jest tak wielki Biskup, który
za ocalenie Boga i Wiary Dobrowolnie
w przesłtę pięciokrotnie poddał się niewol-
e? Ten to jest wielki senator, który za
wotność i ojęzycie prawa nigdy w ta-
go nie ratował życia. Ten to jest ów
wielki, dzielny król tak w własnym
narodzie, jako i w obcych nieskazitelną
słyną sławą i powagą. Poza tem zatem
i to to jest przepaść, którą W. Kca. Mł.

własna Jego w liście swoim wyraża
Kapisuta w owych słowach: nad przepa-
sież stoisz w tych troskliwych uprzy-
kraszonych zaskakujących myślach Twoich
powrót, ten wiadomości, jeden niemiernie
cierpiący, coraz niemiernie martwiejący.
Pierwsza ze Mł Mordli powróciwszy
z Kiele od M. Kuj. Mł. do Warszawy to
miał public, iż Księ Mł Biskup Krak.
jeden przyjdzie do regularnego życia
żeby punktualnie o dwunastej godzinie
nie obiad jeść, a kolację o ósmej, żeby
to jeść, co mu przepisano, żeby regular-
nie spać chodzić, a to rozbrajać się,
na toż, żeby wyrzucić le sromotne
trudności swoje i stać się kurować, w Krak.
kim bardzo cennie, za niedziel kilka
do zupełnego przyszedł zdrowia. Ta
wiadomość niemiernie mnie cieszy,
oż proszę, kiedy drugą wiadomości
amarszta, gdy natychmiast, iż decysem
jest w zwierzchności Krajowej, iż je-
li Księ Mł Biskup Krak. tych niegodzi-
wości nie przesłanie, które czyni, jeżeli się

nie pozwoli kurować formułę, w ścisłej
 są pójdzie kuracyę i wszelką wolność i
 wygodę cięszą mu będzie. Tu już zdrowie
 życia nie skłonięć nieznajnie dostaniesz,
 gdy Sen ja jestem illi Cię, który w wiel-
 kich obradach publicznych nigdy dania
 W. Kiejllli nie odstępowałem, któregoś
 największego powierzał sekretów. Wiele
 przeszło zachęcający obowiązki najgorsze
 are do W. Kiejllli zanotuj prośbę. Poru-
 illi Cię prawdziwą chorobę Twoją, za-
 stanów się nad niezręczliwym stanem
 Twoim, a pozwól szacownego przez Ku-
 racyę prowadzić zdrowia, żebyś stro-
 skane pocieszył rodzinę swoją, a nam
 wrypskim dobrze Tolic żyjącym pozwo-
 lę po dawneum wierne solie służyć.
 Przyjmij W. Kca illi najzobawieniejarsz
 rade od Siego, który z najgłębszym jestem
 respektem J. O. Kiejllliłłosi Dobro,
 Dzieje z najwierniejszych najobowiąza-
 nych służą

J. E. P. B.

W Warszawie, 13 Octobris 1782

List

Do J. O. Siożecia Smi Hajelana
Sobhyka Biskupa Krak.: pisany
z Warszawy dnia 13 Paźd: 1782

Pamięć Pamięci M. Siożeci
Dobrodziej

Dawne moje przyrzeczenie
do Ocali J. O. dia Dab: to pokuszo
od lat przeszedło na to miejsce
moje oprowadziło. Dat mi się
słychać nieskręcony los ze
Wag z nieporażonych wyro
ków na W. Siożeci: M. Siożeci
pomysłanie amytów. Dali
mi się słysząc czynności
tego Krakowskie zaczęło od
nowego roku. Jedne chwał
litem, drugie miatem ka
a bo je dnie, trzecim przyznam
się, nie wierzyłem tym kłam
zpechatem tu do Warszawy i już
od reszty

skresciu medziel du jestem sahyrn
sie, ile w Polacy islo lnej dowiedziat
prawdy

Dowiedziatem sie najprzod, iz
Kurakoryja szansta nad Wasze Kco
Mlia z Madzy Krajowej przez Komisj
ygiar mac prawa majacz; chca
sie dowiedziac, co takiego Wslo Mle
robisz, ze cie w tej nieskoczno
wej trzymaja medelja postys
prawdy z. Kiech do Rady nie
usdaja, czeg, uslawicznie o sylu
egz. W. Kury. i czynnoscich tego ze
przechodza, Rapporta sam sie
wzatem iako do xradta prawdy,
i nastepujacych dowiedziatem
sie, meczy nad khorami szelwistam
prawie, i tak mnie niezmianie
dostknety do jest: ze Wslo Mle Krola
Tajasz, bezalesz, i masz go ze dobro
nikowanego

ze obroni Kawańskiego, co jest szczer-
nym faktorem; bo jak panował
tak panuje teraz na Sejmie
na tronie Kawańskiego na sefryiach
bywa i ja go Kawańskiego widzę z
nim rozmawiam.

Wroito wie więcej niż w głowie i
wszystko monarchowie Europejscy
ustąpili ci włości swojej tak w
Europie, iako i innych częściach
świata; i oddali się pod rząd
Inujsów. Mój bracie Korkany! sam
osadź, jeżelibyś był kto równego
rozumu, mogło być temu być kaw-
dy dżemnia się ponurzyć a do
pieroz mówić, żeby jak wiele
monarchowie mieli do tego
przysięgi padołosej stopnia żeby
się partykularnemu Królestwu
jakiego

jakiego, Biskupowi poddawa mieli
Obstawasz przy dym upowierzy
mie że ci wolno celebrować
Może miewać kawałek chleba
bez żadnej potrzeby konsekracji
mać, i przy prowadzasz ludźmi
do batwochwalstwa, kiedy im
każesz przed proszę ka
wałkiem chleba klekać, który
nie niemała, bo każdy wałku
i gość kłóćte sprawują sakra
ment, powinien być, z wałku
kiedy prawa w smym czasie
a z łód miedzi grzechy swięto
kwaśna popetrzają przez
do. A do tego kłóćte kiedy wi
dzieć proszę kłóćte a dopie
ro Biskupa aby miał
Może

Maza, w kaftaniku / i jako Wł. Mle
 er, słaknoć miemasz / bez przyzw-
 itego Aparatu, bez kielicha, bez
 Palyny, Floty, Mszatu, i innych
 Rekwizytów. Pod czas tej Mszy
 mniemaney chudkisz po pokojach
 i ludzi Tajem, lekarz, przekli,
 nasz, przekle i wżardę i
 nieuskanowanie Boga staru,
 jisz, i sam wielkie na posmiewis.
 Ko ludziom podajesz

Co gorzkiego: oło Wł. Mle
 ludzi bijesz pyłkami, kaleczysz
 czym możesz, rzucając na nich
 Liber zas kłód uwoj szkaradny
 wkręlatę, pokrzymasz go plesz,
 cegłkiem zelony o honor Boski,
 że ci ludzie, których bieszał
 i kaleczysz w Boga nie wierzący
 i onego bluźnią

i onego blaznia. A w Trilcach
wskazy ^o Kalolicy w Bogza wie-
racy, Tego czeracy, a kochivx
to Biskupa?

Przyznacisz sobie moc z Papie-
rka blazniacego wolnosc kacie,
a Concilium Penexalne na Mor-
cellinie Papierku ekymieym
ofiarę Batwanom Paganoskim
zeknato, ze Supremo Polesas
a nemine judicatur, ieteli
za etie dopiero, kaciei go
migoiki viz

Czyjeskie sprasny'snego: Olo
do Willele czesko su obna kasz
i nago choelisk: a przystaiosz
to mi lptko na Biskupa ak i
na najliekszego cztowietka ur-
cimie vü rzedkocego.

Alco mnie najbardziej do
lego, i czego mnie i wslud pis
rac

pisać do takiego przykrocie stopnia
 uprzedzenia, że własny ścieś kłie,
 raski i nich paszke ci ki chesz
 rukić na kalenkach nad świecą
 odgrymasz. / bo ci spramudliwe
 ognia do pokoru mę dajaj
 a iak się rozgniewasz do niemi
 na ludzi rżniesz, porzeko
 możetkiej możliwości, i wuknie
 im płamion. Przykroć
 Wła mli iżeli kudy w kyciu
 swoim o takich sprasnościach
 i niegodziwościach, do najlich
 fręgo etawiska popełnionych
 stopach

Mniemasz Wła mli że go
 chę obruci i zabić i koniecznie
 zgubić i zapewnić go na ho
 nor, sumienie i duszę swoją
 że to jest wężere przeciwnie

Tego.

Legę, bo wszyscy tego pragnę,
zelegę w najdoskonalszym a naj-
przedszytnym do ramienia kyt jak
najdłutzej.

Gdy więc de wysłuchi pawlio
ten wiadomości, przekonanym że
statun o kupałnym kmyotow
wielki miłi pamiotkanin gdzie
tego serdecznym a miłutonym
pamiotkanin volie kalem i ten
do jest tak wielki Biskup kłony
za ocalenie Baga i miary
dobrowolnie w przeszkło pize
siotlnia, poddał się miłowale?
Pienko jest wielki Senahar kłony
za wolność i ożenye prawa
nigdy wtaonego mi kłotowat
acyia. Pienko jest wielki un
driestny kłony tak w wtaonym
manad kie iako i w abych mi
stakidelnym styna stawa
i powaga

i prawą i Parnatem całym
 i tak ~~ist~~ i od przepasie które
 w dół Mei wstawa tego w liście
 swaim wytknięta kapibuta
 w onych stowach. nao przepasie
ułożonych w tych knoskinych
 uprny karznych ~~czarach~~ Koła
 jacy. myśtach, dwaiola prawko,
 tem wiadomości, idone niekmi,
 nie ciiska, druga, niekmi,
 nie marwi, cao -

Pierwsza re J.M. Moralli
 puzrocinowy z Kieka od M.
 Białej Moci do Marzamy do,
 niost publicz i z Kio re
 Omeri Biskup Krak: jeżeli przyi
 dzie do regularnego życia,
 żeby punktualnie o dwunast
 tej godzinie obiad jadł z
 kolacya, o osmiej, żeby to jadł,
 co mu przepisat żeby regu
 larnie

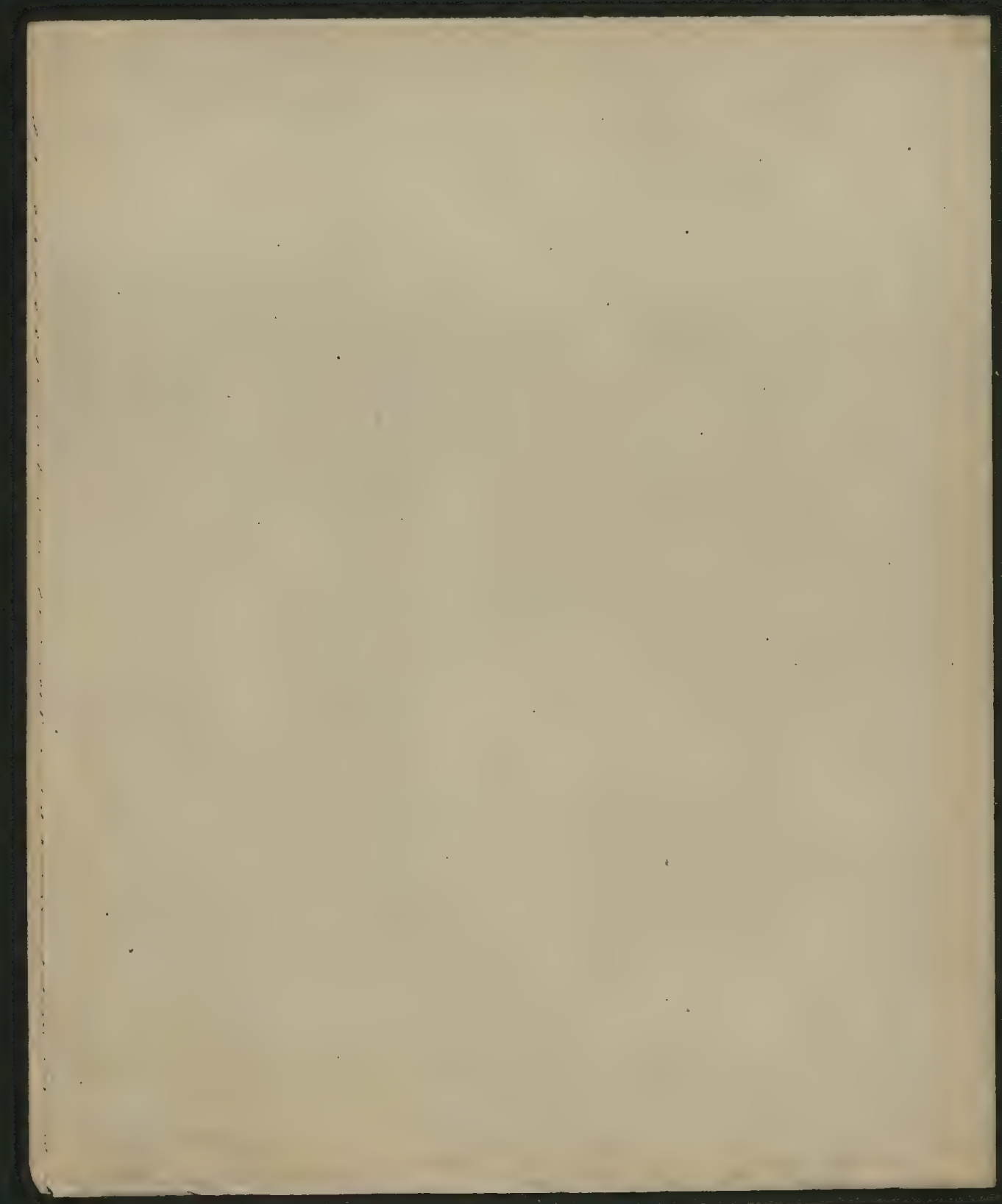
regularnie spae chudzić a to
no rekrowy sie, nie turku,
sieby porucit do sumohe
trudności swaie, i dot sie
kuronac, w krolum handko
crasida medziel kisha do
dupetnego przyozdoby koro
wia. Da miadomasie miazmin
nie mwie nieconyta. Coz
pohym, kiedy druga mieskon,
ekenie kmarkwita, goymu,
styrnatadecisium co w Lwierzach
~~mita~~ chnosci krajonej, iz
jicheli diaze smei Biskup
Krahi. bych nigad i mosci nie
praeobanie klore exyni
jicheli sie, nieporzwoi ku
nowai formalniej w sei olej
saz pojake kuraceyia i wro
ka wolnosie i wygada o jeb
mu bzdzie

ajeła, mu będzie, tu już ludzom
 dycia nie kusięć miśnosmi
 dołkniędy, goy leu je jędem
 Młi digne klony w mroetkiech
 oknadach publikanyeh ni
 goy kłania W dlu Młi miadęć
 powiatem, klarennis naj
 mickozych powierzat sekne
 kow. W tych przede kooke,
 jacy abowia, kłach najgonęć,
 wie do W dlu Młi kanoz,
 prooby. Dwaraje Młi
 digne prawd kimę, choro by
 Dwaje, kaskanen oiz nad
 miokere, slimyon vhanem
 Dmivim, a pozwał szacownego
 przez Kuracyia puzakomac
 drowia), kedyś vdrookun as
 pocieszyt familia, a nam
 wszytkim dobrze Dobie ky eza
 cym

rycznym, poruczył po dawnemu
wiernie i obojętnie. Pragnę
Wł. M. najskrwinięcej
nad ^{od} tego który z najgłębszym
sąm iśdem ^{Pragnę} ^{Pragnę}
T. O. ^{Pragnę} M. Dobro ^{Pragnę}
miejscach najobawiających
fluga ~~Pragnę~~ —

J. C. S. B.

Z Warszawy, 13 Octobris 1782.

Mowa

X. Kajetana Sołtyka Biskupa Kijowskiego
miana na Senatus Consilium w Warszawie
d. 31 Octobris 1758.

Przez nieomyślną że jako w cztowieku od głowy
innych części życia i szerszości zawisła po-
mysłność, tak Królestwo swoboda i najwyższych
głów, to jest monarchów swoich gruntownie
odbiera ubezpieczenie i dla tego nietylko
wszystkie Doskonalsi rozumnie ale i same
natury instynktem rozróżce się narody
widzą że losy ich Państw od Państw
zawisły, Dobrym, cnotliwym i chwalebny
Monarchom jak najpubliczniejare oświad-
czali wdzięczności znaki, które aby tym trwał,
sre uczynili, jednym prośbą wprowadzić co
do superstycji, petycją jednak szacunku a
mystem, w rejestro Bogów policzyli; Drogim
wzspaniałe wystawiali Kolosy, na miedzi i sta-
li rysowali pochwady, pragnąc przez to
następującym wiekom Dobroć swego przypo-

minaci Paue, a Polomnoici swoja równiej u,
czyli ku Monarchom rektynicy. Nie powin,
nisiny Dawnym kardrosiic wielkom, karidy
bowiem z nas bez podchlebstwa wyrzuci po,
winien, iia mamy w osobie J.K.M. tak do,
brego, tak Taskawego, uszczesliwiajacego nas
Pana, jakiego przecie kardrosiic a polomne
pragnai wielki będe. Wyrównaiesi W.K.M.
i imieniem i rektą samą w najpienwszych
najlepszego Monarchy przymiotach rzym,
skiemu Augustowi, ktory pierwszy do catego
go Paistwa wprowadzil pokój i zmordowa,
nemu ustawicznymi wojnami dal wysluch
Przymowi, rozmnażając te szczesliwosci prze,
nowym rektem, Dobrocią serca ku poddanym,
Taskawoscią w dobre czynieniu, wspominao,
sciz obyczajów, przez co Gja Giczyzny obry,
mat ~~Emis~~; równiej Gicowskiej prawdziwej
sta nas osoby W.K.M. przymioty podobna
Polakę naszą już cześć wielku piekniują ~~szk~~
sliwoscią i od ognia okolicznie w Europie
zapalonego wysoko zastawiają gwrzeczności.
To jako wszystkie powazecznie, tak i Kar,
dego w szczesliwosci obowiazanymi czynić
powinno W.K.M. Na mojej jednak osobie
poczyna się nieskonczonych obowiazków,
gdy mnie Twoja Najjasniejsza Panie mied,

granierona Dobroć na tym zasadziwszy stop.
nin, nie tylko mnie uczyniła sęd, cze'm
jestem, ale też sęd, cze'm bytem, tak Pałec,
że cały jestem z Tarku W. K. Mli. jednem z
rąk Jego Pańskich Dzienem, gdy śmieci wy,
znaje, że z ~~niezgod~~ więcej tylko szerególnie
z hojności w niecierzone Dobroćdzystwa
Ręk Waszych Królewskiej Mości miatem i
mam honor i chleb Duchowny.

Pierwiaszki Pańskich Dla mnie darów by,
ta Scholasterge Leczycka, potem Probstwo
Gnieźnieńskie i Kanonia Krakowska, na
ostatku Dobroć W. K. Mli. podniósła mnie
nad stan prospolitego Kapłanstwa do Daro,
jeństwa Biskupiego, uczyniwszy mnie
pomocnikiem tego Biskupstwa, którego
Kraje i Władę osiągnąłem: za co głębokie
W. K. Mli. składam podziękowanie z sęd iż,
wszyscy rekonizya, że przy borydkiem swoim
zpuszczeniu dopiero pod stołkiem Twojem
Miłostkiwy Pań. Panowaniem w przychodzą,
cój do osiadłosci, do nowych Związków Pań.
skich, do znajomości Wiary, do pomnożenia
arci i chwaty Roskiej Ukrainie mam honor
być Gnieźniem i reze samą Biskupem
Kijowskim, nie tak jak dawniejsi antecesso,
rtwie moi, których wysepione prawie Książ,

Na Wacinskiego Tonis i pustoci Kraju nad
proinc owczarnia Pasternami czynili, mam
prosto wielką sporobność i liczniejare powie,
wronego mi ludu ofiary zgorliwosci, do Niebios
wnosii za jak najprześliczniejsze z zapędzonym
nad nieprzyjacielem tryumfem w najpóźniej-
sze wielki W.K. Mli Panowanie, a jak najpomysł-
niejsze Familii Jego powodzenie.

Przybył mi jeszcze nowy obowizek służyć
odebranię Taszki Pańskiej, kiedy W.K. Mli zważył
wszy skryptość proweniów moich Biskupich,
Probostwem Miechowskiem opatrzyć raczyłeś.
Tak wielki przyrzecznym niemierna liczba cię,
gnie mnie do powtórzenia najgłębszych podzię-
kowań, których że równych odebranym Tas.
Kom sta wielości i wielkości wyznie ani
wyrazić ani osławić nie potrafię, wół
raczej wyrazić powtórnie, abym miał to,
uor w głębokiem uniesieniu hojnie darami
skafupią ucátować Ręce.

Na Propowycze od Tronu W.K. Mli petue naj-
wysiej ku nam Dobroci i sta Gierzany pro-
zornosci, z najgłębszym respektem wyrokam
zdanie moje. Ubrzymana Doleg catość nasza
i proe tyle lat najdoskonalszą W.K. Mli mę-
drością i najprześliczniejszym sta nas Panowa-
niem, nie może być bardziej ubezpieczona

jako sienie samim Taskawin Pieczotowaniem;
supetne zaś ougie ugruntowanie i rabie,
ienie continuis Prawa abusibus in omnibus
Subsellis, a mianowicie w nieprzekroczym
a publiczną szkołę, bezienia sprawiedliwych
przyczyn, bez zachowania porządku
Sejmowania, zrywania sejmów jako za-
wiasto od wyrodów Replis in plenis ordinat-
bus zgromadzonej, tak gdy w Rzecz W. K. Mli
stworzyło Prawo moc składania Sejmów Extra-
ordynaryjnych prae se jure przejrzy on-
go pueri, supremo W. K. Mli odzysk arbi-
trio. Księstwa Kurlandzkie i Semigalskie ma-
ją sprawiedliwą przyczynę ubolewania
nad niesreśliwym stanem swoim, że osi-
stoleśm bez własnego Księcia osieroceniem
staty się podobne albo do orfanów bez gło-
wy albo od ciata do duszy odbieranego; do ra-
bienia czemu gdy się teraz pomysłna o-
tworzyła pora, upraszam W. K. Ml, aiebyś do-
bro i cotoś tych Księstw Taskawin prosperi-
cere raczył. Oddatę W. K. Ml. Stany Replis
Konstytucyj 1736 supetne moc Investiendi
nowego Księcia ^{pro} extincta linea Wettlerianam.
Zarys uprzedzi W. K. Ml tej władzy w nomi-
nowaniu Lia Birona; lecz gdy ten nie wyk-
nał istotnych Feudatorii obowiązków, to jest

re ani się stawiać in Persona, jak wyrażnie
mieć chęć Prawa, po Inwestyturę, ani przy-
siggi osobie tej Kanon Kurlandzkim nie
wykonać, ani od niego wrzeczniej nie ode-
brać. Był od tych lat oczekiwany dośąd ^{non} ~~to~~ ^{com},
paruit, ani zostaje dla niego i Polomków jego
nadzieja comparandi, jako nas uczy wyra-
żenie Dworu Rosyjskiego Deklaracya, nad to
wtórną na siebie obligacyi prorex nadanie,
mianą Konstytucyą, aby onerata bona
mensis Ducatus in emolumentum et rem
Fundi wykupić i oswobodzić, zadając ucy-
nit: przebież wszystkie Kardynałne na fun-
damentie Prawa zasadzone racye Kommissyi
przez niego abusus sprawiedliwie oddając
go od zarzecznej przez WK Mł favore ejus
nominacyi i wraca się ściśle samemu Pra-
wem 1836 zupełna moc do WK Mł nowego
Inwestytowania Xcia, który gdy z większością
naroda naszego zarzeczysiem, z porządkiem
sta Xstwa Kurlandzkiego uszczelnieniem
znalesc się nie może znaczniejszy jak
Majestatniejszy Król ^{Ime} Karol ~~II~~ ^{III} wspa-
niałością wielkich i swemu urodzeniu ró-
wnych przymiosów zarzeczony jawny,
mi dowodami męstwa i dzielności wsta-
wiony, do Krągów Królestw mietyłko Xstwa

411
sprosobny, tak z miejsca mego supplicans, aże
byś W. K. M. Semur Najjaśniejszemu Kró.
lewiczowi T. M. na łoi Królestwo Kurlandzkie
Diploma Feudi et Investiturae oddać raczył. —
Porta Abdomańska wiernie nam dołąd i
przykładać doleżymyżca sąsiedzkiej
przyjaźni i traktatów sprawiedliwie od
nas mered, względy; proeto upraszam W.
K. M. aby sta oświadczenia wzajemnej od
Przylsiej Przyjaźni i sta powinnowania o
siągnięcia Tronu nowego Monarche Posel,
stwo do Słambutu wyprawie raczył. Ja
daś N. Podkomorzego W. X. Lit., który wiernie
i chwalebnie z rozruchytem narodu osłat,
nie odprawia Poselstwo, Łasce Pańskiej a
Rekompensą od Państwa bene merentium odda.

js.
Co się tyczy Sądów pogranicznych i innych
interessów z sąsiedzkimi Potencjami Ła.
chodzących, aby se według osobliwych w
tej mierze Konstytucyj traktowane być
mogły i sprawiedliwie i sprawiedliwosci
ab utriusque administrowana byta, nie wi
dzę przyrwoidego środka jako reassumo
wanie Konferencyi z postronnymi mini
strami, a jako officium nemini ^{debet esse} ~~debet esse~~ ^{dam} ~~dam~~
nosum, tudziei aby Schmitt P. O. Łęziowie

Pogranicznicy nie mieli predealu do abscentowa,
nia się od tyckie Ładów, upraszam W. H. Mli
o pilne zalecenie T. Ml. Pano Podskarbiemu
wyptacenie punktualne należyciej Technoion
pensyi.

Narazenie Prezydenta na Trybunał Pa-
domski jednego ex Collegio nostro zupet-
nej W. H. Mli Decyzji samo poddało Prawo.
Jako zawista ozdoba Państw na utrzyma-
niu miast pryncypalniejszych; tak sto-
teczne Krolestwo Koronowaniem Królów
zawręcone miasto Kraków in Desiderijs
ejus oddaje osobliwszej W. H. Mli Prolekcji.

Rekomendacye.

Probie samego wielowładnej Pańskiej W. H.
Mli oddaje Prolekcji, Koners glos mojej Łęte-
bokiem Majestatu W. H. Ml uszanowaniem
nieskonionej rekoznicy zypreniu.

Mowa

105

X. Kajetana Sołtyka Biskupa Krakow.
miana podczas Senatus Consilium w Warszawie
d. 13 Maja 1761.

Nie tajno całemu światu, pod jak ^{ie} ~~starkim~~ ^{wego} ~~starkim~~
Waszej Królewskiej Mł. P. Mł. ^{wasz} ~~Mł. P.~~ rozstajemy
panowaniem, które wielkim przyzwolił ^{Mo}
narokom racunek rozstajemy cwał rodzi
w połowne niesie wiści. Oprócz albowiem
chrześcijańskiej W. K. Mł. doskonałości w po-
myślnej i przykrych fortuny łowach, stosu-
jęc wolę Pańską do przedwiecznych wyroków,
wziętych W. K. Mł. niyako na siebie naturę
stonica, gdy jednolajnym od pierwszego na
sron Polski wschodu, a mitym nas wyszedł,
kich zagregwasz, objaśniasz i kontentujesz
światem. Wszakże, że mitego Karidemu prze-
lat dwadzieścia ośm panowania W. K. Mł. za-
rywamy pokój, i w tym między sąsiadami
kauticonym exasie dzielności i rozstrojności
oraz gruntowne z zagranicznymi Dworami
W. K. Mł. sprzyjanie jest tego autorem.

Ze Wiara Świąta w Królestwie naszem na praw,
Dach Przedwicznej Mądrości ufundowana nie był,
Kto nie świadnieje, awsem codziennie Kwidnie i
ptmaza się po wszystkich prowincjach, prawita ~~prawita~~
do Przewodzenia Pobożności i z Bogiem złączone
Świątobliwości W. K. Mui, która chrześcijańskiego
Królestwa wzorem, ozdoby i przykładem na po,
kambienie innych narodów narwać się powin,
na. Ze wolności Polska, Kłejnoś niosracoway,
a Kłwig i życie Przeków naszych zapracoway,
w nieznaruszonej zostaje całości, pierwotowa,
nin, serwowem praw zachowaniem i miłości
ojcowski W. K. Mui Kł synów wolności i
przyznać musimy.

Ze miasta, włości, domy, foruny nas wyszst,
Kłch Do Dawnej przychodzi ozdoby, a corax
lepszego mienia, przerwornoci na wyszstkie
strony niedosięgła W. K. Mui do wyszstko opa,
konji.

Ze cnota, szacunek, zastugi nadgrodz, wy,
stepki Kłre postug przywoisoci regut od,
bieraje, wgląd osobliwy i sprawiedliwości W.
K. Mui Ze tak przedwiczne Dobrego w Państwie
porządku skutki sprawuje.

Wyznai do bowiem Kłrdy powinien, co wyszst,
Kłch, i niechyluych nawet zniewala serca, ze
W. K. Mui jakby Kłrdemu dogodzić, jakby Kł,
iżego ukontendować, myśliż ustawić,

110
i najpiększe skutecznie, kiedy Duchowny i świe-
cki Stan, tak umiarsie poprowadzi' Waszemi, jku
Dziela' honorami, napętniać Dobroczynności,
mi, że rzadko się znajdzie kto w tym Królestwie,
aby nie miał być Dzieltem rąk W. K. Mui.
Ja o sobie najobezerniej mówić bym powi-
nien, ale że wielość i wielkość Dobroci Pań-
skiej na mnie obficie wykaza, wszystko,
moje przewyższa opowiedzenie i wyrażenie,
więc usta moje głębokiem wzięcie milere-
niem, do byłko powtórzyć umysłotem, com
wyznał w podziękowaniu za Biskupstwo
Kijowskie; i od początku Panowania szereg-
słowego W. K. Mui, do teraz od pierwszego roku
przez otrzymywanie Scholasterji Terymiej
co rocznie tak do siebie, jako i familii mo-
jej ze szeregobliwej ręki Pańskiej zarządzając
Dobrodziejstwa, że jest widocznym świadkiem
czym byłem, czym jestem. Biskupstwo zaś
Krakowskie, za które z jak najgłębszym u
Tronie Pańskiego upokorzeniem mam honor
dziękować, będąc najokaralszym i w istocie sa-
miej najszlachetniejszym w Królestwie tem
szafunków pańskich darem, pociąga mnie
do świadczenia takowej niedzielnoci, jaka był.
Kto w cztowiektu dać się może i gdybym jej
przez ~~stall~~ cały życia mego przeleżałmi do wo-

Dami w wierności, respektujícím przywizgania
w usługach Sta majestatu, jakkie tylko stan
mój wykonai' może, nie osiwiaderat, sądziłbym
się sam za niegodne i obmierzłe Bogu, W. H.
Mci i' catemu świadu stworzenie.

Do Sytu zas' nieokreślonych Task na mnie
wysłanych przyjmij jeszcze Dobrośliwie,
Mitosiwy Panie z moję w osiwiaderaniu wdzię-
czności ofiarę, oraz życzenie wrdychaniem i
podniesieniem serca, umysłu i ręk & li,
cznym ludem, rzędem moim powierzonym
Do Króla Królow o przecięż jak najdłuższy
w czerstwości zdrowia Panowania W. H. Mci
i najobfidsze z Najjasniejszsz Familij R. H.
gostawienistwa, a mnie porwól Ojcowską
i kojnie Darami srafuszczę ucatawac' R. H.

Do Proporzyci ad Troim W. H. Mci Taskawie nam po-
danych wygraiam zdenie moje.

Jaka jest mitosi' ojcowska W. H. Mci sta nas
prawdziwie marnotrawnych wtasnego dobra
synów, że nas niewdzięcznych nie tylko nie-
pieć racysz, ale jeszcze z niepojęłąj Dobroci
i czutego R. H. naszego uszczęśliwienia pieczę,
Tomawia przagnę nas z ostatniego nieszczę-
śliwości niecierpienia i zguby podzi-
guje, sam nam zbawienie podajesz brodek.
Świadkiem tego pruz zapamiętatosi nasze

107

zerwany ostatni Sejm polubowic i prawowic
ztorowy, nie tak jak opaczne byto stumaczenie,
i ~~in~~ ^{non} precedente Senatus Consilio.

Ze polubowic, kłóci tego nie wyrna? nieważ
kraj cały napętniony niegodziwą ztą moneta
coraz bardziej się pounawiają z ostatnią
krajem i nas wszystkich ruiną. Tego gdy i
naszej wybrangi nie możemy, tylko przez
Sejm za radą i prośbą całego przytomnego
Senatu i Ministerium, przez usła Xcia
Jmci Prymasa, a powtórnie przez nas przy
boku Pańskim na ten czas znajdujących się
wyrażone, ztorowygo Mitowskiu Panie raczy.
Tę. Ze prawem i sprawiedliwie niewymyś
ne racze, ale jawna wietność i wyrażone
Prawa próbują.

Odzaczenia Panowania szeregów W.K.Mci
aproć Dojścia sejmu 1736 nie mogą się Rapla
Dekretac' innego per Resultata Senatus Con
silio 1739, 1744, 1748, 1750 Constante
Senat w Ręku i woli W.K.Mci składać ztorenie
Sejmu extraordinarynego. W tym zaś roku
po zerwanym Sejmie przedostatnim z os
blowskiej ciutości W.K.Mci około dobra publi
cznego, były po dwa razy Rady Senatorów
i Ministrów przy boku Pańskim znajdując
cych, a usilnie o sejmie extraordinarynego

zstąpienie dopraszających się, które do Rady, i
radnej rożności nie mają a Senatus Consiliis,
uczą nas liczne Konstytucje, mianowicie
1573, 1576, 1588, 1590, 1607, 1609, 1641,
1662, 1669, 1677, 1678 i 1717.

Na zupełniejszą zaś Kowitkę przeciwie Stoma
arzących doskonałe i zbawienne dla nas myśli
W. K. Mai, Dzięki by było wspomnieć ostatniego
Senatus Consilium 1758 Resultatum pod czas
Inwestytury na Księstwo Kurlandzkie Majja
świejszego Królewicza Jilii Karola Jasia Kurlan
dzkiego (według Prawa Księstwa Pruskim i Kur
landzkim porwołanego, przy bolku Majestatu
zasiadającego), w którym to Resultatum, przy
somny Senat oddaje do Woli Majestatu zstąpienie
Sejmu Extraordynaryjnego, gdy Majjaświejszy
Pan wzna potrzeba. Późem Senatus Consilium
nie było Sejmu Extraordynaryjnego, bytło Or
dynaryjny, nie mogła być dani gwałtowniej
sza potrzeba, jak z napetnioną ztęj monety
w Kraju naszym, Statego W. K. Mości i po
strebnie i prawnie zstąpić go raczytes, które
iniquo fato z uchylemieniem Prawa o porząd
ku Sejmowania, mianowicie Konstytucji
1690 i 1699 z ratowaniem publicznego
upragnienia i uszczegółowienia, z podaniem
Kraju w większą, a Daj Boże, aby nieosładnie

ruinę zerwany został, jeszcze z osobliwej
 wąskości i Opaczności Pańskiej wrywać
 racysz W. K. Mości zdania Senatu, jakową po-
 moc obmyśleć mamy potrzebom publicznym.
 Dla uwolnienia W. K. Mości od nieprzebranej
 fazygi, prac i starania, dla ochronienia nas
 wszystkich od ewerwacji przez znaczne ex-
 pensa na Sejmikach i Sejmach, dla uniknie-
 nia occasionis proximae do zwady i niechę-
 ci, które się podczas tych publik zdarzają,
 nie radziłbym Sejmum Extraordynaryjnego,
 gdyby inne środki moc z Prawa mające mo-
 gły dary, ale że stworzenie mennic i Gór Ok-
 ruskich jest Konstytucyami zabronione, w
 czym się żadną radą dyspensować nie moie-
 my, tylko Konstytucyą nową za zgodę Trybuna-
 łów, Redukcyi lei czynić nie możemy,
 nie mając swojej Dobrej Monety, bobyśmy
 przy nieporządku naszym, nie mając
 dosyć sił do pilnowania granic i zabro-
 nienia wprowadzania tej monety, je-
 cze mieli gorszą jakich P. P. Podskarbiowie
 utriusque Gentis do czynienia redukcji
 nie mają mocy Prawa, boby łafich wsta-
 ła byta mocniejsza, mieli Karidego Sta-
 nu Rzpłdij. To wprowadzić przez Konsty-
 tucyą weni Praefecti rei monetariae,

ale do zabronienia wstępu do Kraju tych mo-
net i do Komiszyj menniczych przypom-
nić ich potrzeba urnania. Redukcyja zaś
in ante porwolona, rawre ad eorum, ^{non} in
futurum, i teraz gdyby za zgodą wszech
Stanów była utworzona mennica i Kom-
missya do niej, nie inaczej sądzę, tylko a,
by circa asistentzjam ich M. P. P. Podskar-
bich hoc salutare opus perficiatur.

Do tego gdyby to jedna species monety była,
kwestyja by subsekwu mogła Redukcyja,
ale tu ich jest kilka, czyli kilkanaście, z
których jedne warte dwa szóstaki, inne
kilka groszy, więc do urnania ich waloru,
potrzebaby po wszystkich miastach, wsiach
Karczmach mieć probierzów. Jakowoby to
tuie między Szlachtą, między poddaństwem
były, walwo morina sobie wnosić. Leby
zaś wszystkim dać jedną cenę, byłaby
niesprawiedliwość, Krzywda, a większe
nieberpięczeństwo wsprowadzenia jeszcze
gorczych monet, a wyprawdzenia tych,
choć i tych.

Ex praemissis nie widząc innego zbawien-
niejszego sposobu do ratunku nas wszyst-
kich, jako przez Sejm, ten zaś Ordynaryjny
dopiero za półtora roku ma przypadać. a

przez tak długie czasu przeciąg jenerał się wi-
 ciej złych i gorszych namnożyło monet, przez
 tem uprasza W. K. Mł. o ułożenie jak naj-
 prędsze Sejmu extraordinaryjnego unie do
 monet, podobnie jak mieliśmy Pańskie W. K.
 Mł. Uniwersały na zerwany ostatni Sejm.

Światli Duch Przenajświętszy nadchnie wszy-
 skich serca do jedności i otworzy Kardecu o-
 czy do poznania, w jakim dośladajemy niebez-
 pieczeństwie i jak się ratować możemy.
 Łódź i inne materje być potrzebne: jako
 aukcja wojska, kockwacja województw rus.,
 Rik, Korrekture sprawiedliwości in omnibus
 subiectis i inne materje, ale i te materje
 różne pro et contra mające racje i synały,
 już nam były propozycje Sejmów, i na co by się
 adawa aukcja wojska, kiedy by garstka co ma-
 my, nie będziemy mieli czym pisać, jak
 już i teraz w podatkach między płaconymi
 a wojskowymi deputatami wstrzymano się
 wstąpić i trudności. Przesłałem bardziej powta-
 ram prośby moje o Sejm extraordinaryjny
 unie tylko do monet.

Opcowskiem staraniem W. K. Mł. będzie do-
 ocaleni, aby przynajmniej w dalszy czas nie
 wprowadzono w kraj złych złych monet, ra-
 cysz W. K. Mł. pilnie zalecić Ich Mł. P. P. Podskar,

him, na Komorach quam maximam vigilan-
siam, Indrier TchMl P.P. Helmanom ut prae-
stent assistentiam militarem.

Miele nam do spokojnosci, zachowania Dobrej
harmonii z szciedliwymi przesycaniami i spra-
wiedliwosci Sta Kardego, ut jus suum unicuique
que tribuat^{tur} pryncalery, proeto Ministerium
niechaj zaleci pilnosci TchMl P.P. Ldzion Pogra-
nicznym, aby odrzuciwszy niepotrzebne mis-
dy soba (ut practicabentur) emulacye, Indrier
protesta, zperidiagse na sady pilnie onci
exequantur, a jako officium nemini debet
esse damnosum, tak TchMl P.P. Podskarbiowie
areby punktualnie TchMl P.P. Ldzion Pogran-
icznym nalerique wyptacali pensye, zaleci
racrysz W.K.Ml.

Sejmiki relacyjne sq przez Prawo oddane w
Ryce W.K.Mli, wiec jerci szdrii onci potre-
bne bediesz, aby TchMl P.P. Postowie wspot-
braci swoim reddant rationem villicationis
suae, a tamci wspotravia uznaja aliquos
abusus libertatis, lub porwotekie sotic nad
Instrakcyą, aby in futurum lepsza Praw i
myśli swoich Sta Dobra Publicznego exekucyę
obostrezyli, oddaję zaupetnej woli W.K.Mli.

Erogowana na goncow, postanunkow i inne zagra-
niczne oryginalne expedyccye summa przez

210

J.M. Łana Wojewodę Krakowskiego Helmana W. Kor. spm^o
wiedziwość wyciąga, aby mu ze Skarbu Kor. przywró-
cona była. J.M. Łana Generałowi Artylerji Kor. win-
na jest wdzierność i za porządek wprowadzony do
Rejmu Artylerji i za hojność w podarowanych arma-
lach spiriowych. Za inne zaś expensa przysię, i
na przysię co do reparacyi Kamienia Podolskiego,
opatrzenia w amunicję potrzebną arsenatów
Warszawskiego, Kamienia Podolskiego i Lwowskie-
go, raz W.K.M. ze Skarbu Kor. wyznaczyć sumę.
J.M. P. Kuchmistrz W. X. Litt. nie zawiodł expectatio-
nem publicam, gdy według znanych doskonale go-
dnych jego przymiotów z honorem i pożytkiem
Narodu odprawił Poselstwo do Porty Osmańskiej,
Młórenu od nas wdzierność i podziękowanie nale-
ży, a od W.K.M. ex parte bene merentium, aby na-
stała nadgrada usilnie doproszam się.
Akademii Krakowskiej i Lwowskiej Prawa et im-
munitates nie przez parcjalność jako Kanclerz
Krakowskiej Akademii, ale jako przysięgły Se-
nator domawiać się i dopraszać utrzymania sta-
nich Praw Konstytucyjami otworowanych.
Walecy nieśkończona wdzierność Jch M.C.P.
Marszałkom Wielkiemu i Nadwornemu Koron-
nym za przygodobienie i oporządzenie mia-
sta Lubieckiego brakami ze stawa Narodu,
z wygodą nas wszystkich i z ochroną ekwi-

paźów naszych, które do salutare opus, aby
kontynuowane było także' racyzs W.H. Ml.
Skarbowi Koronnemu.

Desiderium J.Ml Pana Wolskiego Cześnika X^{ci}
Inowrocławskiego do Skarbu Koronnego, a jako
samego do szerodroblivosti Pańskiej polecam. —
J.Ml Pana Rościaniego Agenta W.H. Mli i Rko,
płdij z pilnością urząd Twój w Rzymie sprę,
wajęcego, aby namacrona ex aptenori L.,
natus Consilio Pensya dochodita ze Skarbu
Koronnego, upraszam.

Kolejne Królestwa Miasta w Koronie Kra,
Ków ze Skarbu Koronnego, w Wielkim X.
Lid. Wilno ze Skarbu Litewskiego, aby posi,
Tek jakowy odebraty, Pańskiemu oddaje wzgl,
dowi.

Koniecz z mieszkowaniem podryskowaniem
za opiewskie W.H. Mli około dobra naszego
pięciotowanie, oraz i iżeraniem szereglu
go w najpierwsze wieki nad nami Pana,
wena.

Mowa

X. Kajetana Soltyka Biskupa Krakows.
miana na Senatus Consilium w Warszawie
dnia 25 Października 1762.

Nie wyborem stylu, nie podchlebnie
dla uszu Pańskich słowami, ale isodną
prawdę wyznać z całym narodem winnym
się sadzę, jako po Bogu jedyną M. K. M.
P. K. M. około nas i dobre naszego powrze-
chnego opieką i staraniem, od osaczają-
go nas okolicznie pożaru wojennego za-
stąpieni, od ostatniej zguby, którą sobie
sami przez nierząd i niezgody nasze
przyspieszamy, obronici zostajemy.
Mowy brakowało, czasby nie wystarczył,
czyto do należytego opowiadania tego,
co M. K. M. dla nas czynić racysz. Ale
przyjmij Kajaszniejszy Panie, zupełnio
nie wdzięcznością, rekognicyą, wiernością
serca i umysłu nasze, które Ci Nyczą
bezprześcannych pomysłowości z całą
Kajaszniejszą Familią, zupełnego nad-
nieprzyjaciółstwa zwycięstwa, jak naj-

czciwyszego zdrowia i. czciwyszego
w jak najdłuższym życiu nad nami
panowania.

Na propozycje od Tronu W. K. M. Li. poda-
ne wyrażam moje zdanie:

Tworzenie Sejmów extraordinaryjnych jako
prawa i. przysług Senatui Consilia mu-
petnej woli W. K. M. Li. oddały, tak gdy W.
K. M. Li. doskonałą przeczornością swoją
uznał potrzebę, upraszam o tworze-
nie onegoż. I. jeżeli weźmiemy W. K.
M. Li. rezolucję do stworzenia Sejmu extra-
ordinaryjnego, ażeby pożyteczniejszy
był niż inne, upraszam z miejsca me-
go, żeby ten Sejm na ten koniec był wy-
dany, aby przychylając się do Prawa
anni 1659, wynalazł sposób składowania
concludendorum Comitiarum. Co ut
subsequatur, narzecz W. K. M. Li. w uni-
wersale na ten przyazdy Sejm do Woje-
wództwa zaliczyć, aby postom daty in-
strukcyjne starania się o sposób uprosze-
nienia Sejmów in futurum, żeby być
zwane nie mogły. Inaczej na nic się
nie zdadzą przyszłe Sejmy.

Bezprzykładnemu dotąd, a prawdziwie

412

wiek nasz i potomne gorzącemu do orsz,
Xów w Izbie poselskiej porwaniu się
jak skutecznie na przykazie czasu za-
bieść, nie sądzę przyzwolonego spaso-
bu, jako oddalić od ztego occasionem
proximum, to zte nie nastąpi; a że do
tego gwałtu i wiolecy była i będzie oc-
casio proxima dżisk i napetnie nie Izby
poselskiej arbitrami wszelkiego gadu,
ku ponieszanym i postami, więc do
oddalić należy. Nieśmiewają się z nas po-
stronne narody, w jakim nieporządku
convictores legum mają stanowić pra-
wa, wybrani e multis postowie tak
dysdyngwowany Województwo swoich na
sobie mający charakter, ani winnego
uszanowania, ani nalezitej wygody w ta-
kowej izbie nie uznają. Czasu strata
nie nadgodzona, to w izbie, katasie i
arbitrow wespół odrywanie z postami,
ani marszałka, ani posta mówiących
styszeć i wyrozumieć nie można.
Do usadzenia postów z miejsc swoich
poruszonych dwie i trzy godziny
czasu daremnie strawić przychodzi.
Wszystkim Szu in Korowienayom

Nadwym sposobem zabierzeć można,
nie przez oddalenie arbitrów, luboć na
to prawa żadnego nie masz, ani aby
byli przytomni, ani aby byli sędzi,
owszem sądzić na rzecz potrzebną aby
byli, będąc bowiem tego Sejmum arbitra-
mi, mogą być na przyszły postawi-
ć potrzeba więc aby umieli dobrych po-
stów naśladować, a bezprawnych unikać
Kroków. Odfęryć naszym nalezij arbi-
trów od postów przez wystawienie w
Izbie poselskiej ganków górnych jak
choru otwartego circum circa z Tawa-
nie nieszczęściu i wyrzuceniu, ażeby wie-
dzieć i styszeć postów na dole będą-
cych mogli. Wnieść zaś dwojakie na-
le ganki aby nie było z Izby posel-
skiej, ale prosto z Kurykarczow. Przy
drzwiach Izby poselskiej warły mo-
cne aby były przydane, przy których
aby stali dworzanie Jm Pana Marszał-
ka Izby poselskiej z rejestrem Ich
Mściów P. P. postów i z znajomością o-
nych, ażeby nikogo bądź najgłodniej-
szego z Ich Mściów arbitrów nie po-
szerano. Tym sposobem będą obrady

publiczne Ich Mściów P. P. postów i po-
 rzadnie i wygodne, gwałtów i doty-
 szych orszów oddalenie, kiedy jeden po-
 set wpadłszy w passyę wadziący a
 facie publica będzie się wstydził
 być autorem summułu, Drugi nie
 wieżąc siły i poplecarników będzie
 się obawiał sam swoje życie expono-
 wać. Arbiter zaś gdyby się bronił Bo-
 że, jaki sumuł wszczął w Izbie po-
 sełskiej, nie będzie skłakał z góry na-
 dół, a sekretarzy z ganków nie będzie
 od warły do Izby poselskiej wpu-
 szezony. Potrzebni zaś arbitrowie
 z manifestami i kondemnacyami
 na postów, niechaj pierwsi do Im Pana
 Marszałka praekłodycyce uchwyci-
 miniona i przerwiska swoje wypi-
 szą, a gdy przyjdzie do rugów, aby
 byli przy zawołaniu Województw,
 ziem i powiatów odrywający się
 do Izby poselskiej nie raleu, ale
 jawa po drugim wolkowaniu. Ten
 odenmie podany sposób jeżeli znaj-
 dzie approbacyę W. K. i K. i P. K. M. i
 Preswiednego Senatu, uproszamy

W. K. Mei, abys' per resultatum Senatus
Consilii raczył zalecić Im Pannę Pod,
skarbienną W. K. Mei, aby tu w War,
srawie nicodwórnym tym sposobem
Izba poselską sporządzić Karat,
aby na przysły Sejm wygosławiana
była. Co łatwo nastąpić może, gdyż
nie wnanaję większej nad Kilkana,
siec dysięcy expensy. Doskonalsze
leż Im Panna Fontanny sławnego
nie tylko w Polsce ale i w Europie
architekta perficiet hoc opus, któ-
rego do Im Panna Fontanny za przyo-
dobienie i miasta Lubiejskiego przez
wyborne fabryki i całego Kraju po-
wielu miejscach, prostelecyi Paris,
Kieć W. K. Mei oddaje. W Grodnie zaś
aby podobnie Im Pan Podskarbi W.
Lit. Izba poselską oporządził. Ten
sposób jest sta za trwienia wielo-
cyom na przysły czas, przysły
zaś gwałt aby nie urosł im pnie,
wiadome mi jest W. K. Mei zalecenie
Joh. Alex. P. T. Marzra Thom obojga na-
rodów, aby Karali srekar' i wynaleśi
auctorem hujus sceleris i nie wędpiś,

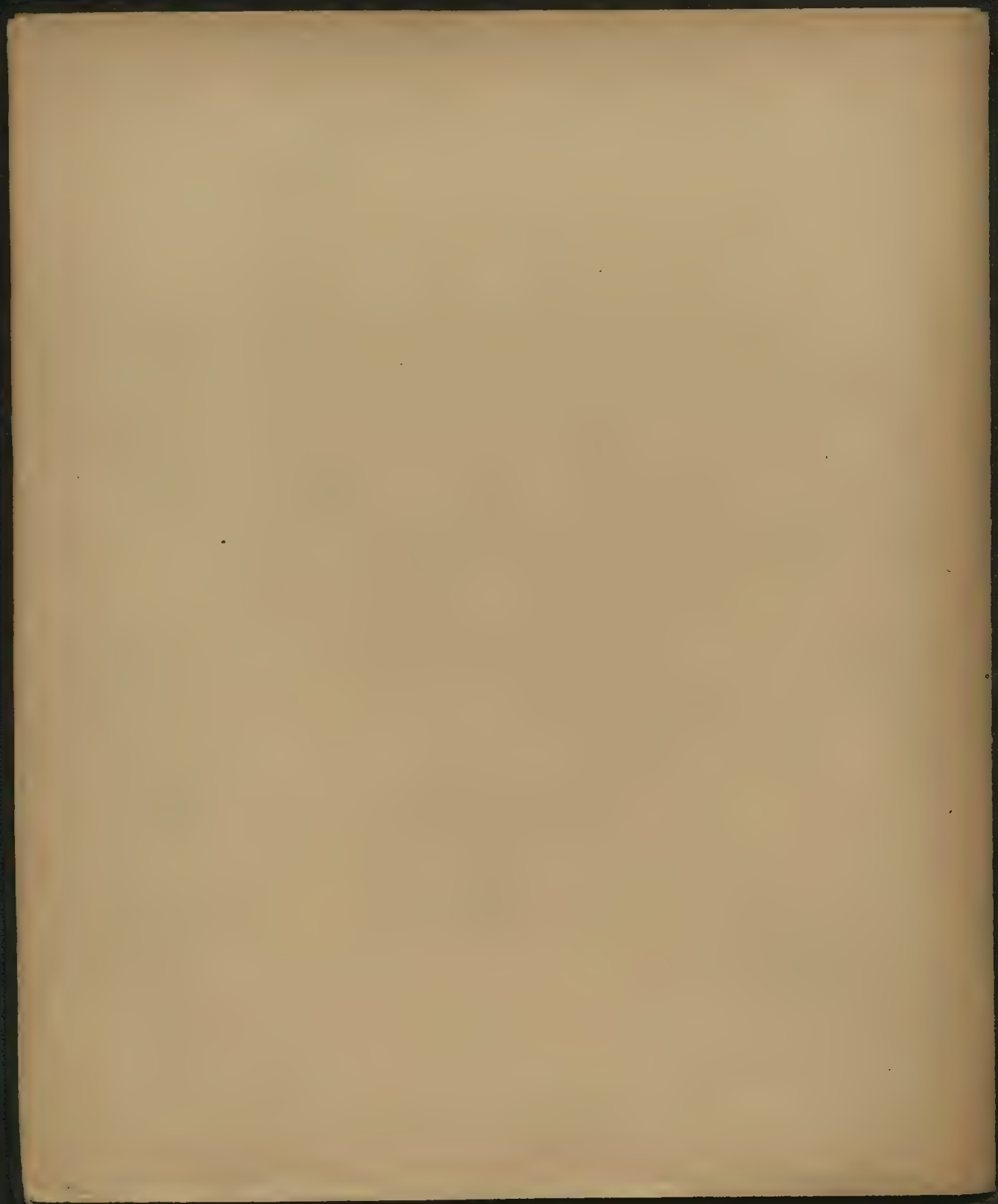
aby małego nie dokładał starania.
I że w tej okoliczności Senatus in omni,
nie bo się sam żaden nie znajduje,
Ich Mi Panowie Posłowie przeczaisio
ne w tym miejscu ad acta publica duo
Manifesta od winy i suspiroy się oży-
srecają, więc jako się zdaje cała wina
spadać na arbitrow, tak upraszam
W. H. Mui, abyś raczył jeszcze salwie
Ich Mi Panom Marszałkom obojga naro-
dów, ne resistant inquirere do ancone
wymalartary go przykładnie sądziłi
i Karali, ut alii a similibus na przy-
scie crasy arceantur.

Wchodząca w kraj nasz bezprześlana,
nie zła moneta gorzi nam jeżeli nie
większą, to równą, a tak wnażnu, to
nieprze rachowaną przewie skradą,
któraż każy z nas w srengolności
poniość. Przego domawsz y siwiz ex
pergencyę naturalny rozum dy kta
j, abyśmy się wsietkich, godziwych
chwytali sposobów do oddalenia tej
niesrengolnej kłaski. To pewna, iż
otworzenie mien nie jest materya
status, z karady konsyduacye i pa

sta conventa otwierac' onez bez Sej-
mu, nawet i traktowac' z'j' mato,
niji in Senatus consilio nie porwa-
laja. Ale wszyskie te prawa za-
kazujące otwierania mennic, nie
wyrzają i nie kasują praw i
przywilejów Królewskich nadanych
miastom pruskim do bicia monet.
A przeto jako na przestęp Sena-
tus consilium bytem Sejsz zdania
i gdybyśmy byli te przed się wzięli
rewolucją, to byśmy byli tak zna-
cznie nie ponieśli szkody, kiedy
redukowane monety nie wyszłyby
były za granicę, aleby były w kraju
i porządkiem da każdego w mennicy
ca valore intrinseco kosztowały, tak i
Serar uprasza W. H. Mei, abys' ra-
czył zalecić Jch. H. P. P. Podskarbinu
obojga narodów circa attentionem,
której jako rei monetariae praefe-
ctorum rzecz peragi powinna, aby
się zniósł ze wszech miar najprzy-
datniej z miastem Toruniem ob-
ciim mones et perficiant hoc opus
salutare w sposobach już przez Sje

reflexyj rożnych podanych, a pro bo
no publico najprzejrzawszych. I
je bęjże chociaż jak najlepszemu mon
ty, zawsze jednaki dla memmicy zysk
być musi, więc też Jan Mł. O. T. P. P. P. P.
biowie W. K. obrońcą pro usibus publi
cis, mianowicie na wyzyszczenie
Włoty i reparacyę Szpicy montaws
kiej, gdyż nam grozi utraceniem wa
le i definitywnie jak potrzebny Karide,
mu wiadomo. Miasto Torun in parte
a tej memmicy mającej profi, będzie nia.
To bonifikacyę szkół przez Milkoletais
n sieć wojsk moskiewskich Kommy
słencya, o której się i teraz przez
swego tu sekretarza rekommendu
je. (Tu następują Rekommendacye.)

Koncząc incessanti voto pro incolumitate nie
oszacowanego a nader nam potrzebnego zdrowia
i jak najdłuższego pożycia W. K. Mł. Pana
naszego miłościwego.

Mowa

X. Kajetana Sotyka biskupa Krakowskiego
d. 7 Marca 1763 w Warszawie na Senatus
Consilium miana.

Przedmiotem hojnej Opatkności Państwa w wiążących
nad nami nieszczęśliwościach jawnie groźną nam
ostatnią występuje klęskę, kiedy zasmuceni i
żalostni W. K. M. i następujący skrócenie podobnie
słowem skrócenia dni życia Jego, oryginalna seria wien-
nych przedanych, wskazała dobro powszechne przez my-
slenie, nieszczęśliwane i nader pożądanie, ażeby
praiskie W. K. M. i P. K. M. Pa. do Równiej, Władcy
ści nieszczęśliwe przyniosła i złączymy się wrony k. d.
a ten się Panu poświęca, że gdyby nam przewidziane
wzrostki wolność dąży, zafawiania laty złączymy,
chcąc nietylko je sobie ujęwszy, do niezamierzonego ży-
cia, W. K. M. i P. K. M. przysła, czego ze skutkiem Pa. nie moż-
emy, przynajmniej sercem jednostajnie przynajmniej, wstę-
po obowiązku Panu wierności i miłości, ale mi-
nień Dobro pospolitego na złączymy, a byś. Władcy
niejzy Panu praiskie dni życia, swojego strasza przez
ciężkim bez końca, statucją, ażeby bez prais-
my, rozstrzelić ponętnościami bez prais-
Do propozycji od Hon. W. K. M. i P. K. M. przysła, aże-
boki, namawianiem wyrażam, ażeby mi-
Władcy do Boga przysła, ażeby przysła, aże-
pokój, a równie i strasza, ażeby na dalszy czas, po-
tęby byłoby potężny ogień, ażeby w wojny w neutral

ności; jednak wyznać muszę, że w ostatniej
raziej konstytucyjnej książce o wzruszenie spojrzeć,
ści nasiej. Od czego jako nas przekonanie, postanowiła pro-
korna W. Kelli przeciwstawiać, tak to niej i na Polacy
, oraz zupełnie pokładanie ufności. Nim zaś przyjdzie
Ojczyzna, naraża ta niewłaściwa mażna do jej im-
pienia, peria i umyślnego Działu swoich, które nomencla-
ty, paragrafi i paragrafi tak są zapamiętane, iż ani
na publiczne, ani na swoje własne, ani na potomków
swoich nie uważają Dobro, a iżiżą Bogu odpowiad-
nie i nieumagrodzoną Królestwu reszty, nim przy-
chodzi następna, gościnna, w której nastąpiły przedkoi-
swoich w gwałtownych potrzebach i niebezpieczeństwie
Dobro, wyspki niechcia, a in vera et non ficta cha,
zitate wójci Concurrent do ukontentowania i umagali-
wienia mażni swój Ojczyzny, przez pozwolenie na Łoj-
ści Sejmu, a przede przez ~~umagali~~^{nie} na obronę
Królestwa, przez poprawę sprawiedliwości in omnibus
fere subtelis per abusus, contra legem naturę Hoić,
Tytułami racya W. Kelli kalcu W. Kelli Paucum Hoić,
mażni obija narodów, aby jako dołgi chwalebnie, u-
paq swój sprawował, i pod niebytności państwa, w Kró-
lestwie swojej lepiej saucij pilności, tak na granicach,
jako i w kraju, według opisanej sobie prawem mażni,
Dawali, a W. Kelli i zachodzących okolicznościach nara-
żeni.

W. Kelli Kurlandji, lubo W. Kelli Konotyłczy
1736 roku, nie ma dysponowania Królestwa
Kurlandji i Semigalii, po zejściu ostatniego Kró-
leja Ferdynanda Hethera, bez wzmiarkowania osoby,

[illegible]

Wstrząsany z dwudziestoletniego wygnania et ex morte
civilis Jan Ernest Biron, bez wdziękownia się **Supremo**
dominio **Włoch** i Rzeczypospolitej gwałtownie sobie przy-
warcaży u siebie Królestwa Kurlandzkiego i Semigalii,
jakomuzemiasz bezprawem **emi** Krokami samie sobie postę-
puje, a tylko wyśztych **ekrypt**ów i wiadomości każdą
nie tajna. Samowolny tylko okoliczności, a których Książa
Dzielić go sprawić ci wie powinien. A tylko Królestw
jako to: nie konczył przez Komisarzy Idar'skiego 1737 roku,
pisany zawoży nie uległ, a według uniwersalnego
prawa non expletis conditionibus propter unum **ad**
popularem, et idem non competit illi rest. L. L. si deji
cratus de illa prosepione, że najaz obowiązek per di-
ploma investiturae suae 1739 ut permanceat in omni
fidelitate et subiectione erga **Siam** Majestatem et se,
renisimam Respublicam wazyl się ad annum 1741
do czasu wygnania swego przez lat trzy tylko a **Dworn**
cudziemskiego Ministrem także przyjął, a sam
Pismo borie świadcz, że nieum polist duobus domi-
nis servire, że a toje stuzbie zostają zostają **um**

na Imperii Domina, a axioma juris max nas, non
santum natural, sed etiam civili more finitur man,
Datum et privilegium extinguitur, id propter hyl lat
nie postat w Księstwach, ani sam tuncie super parla
pomysłigt, ani homagiuma Statibus odebat, do czego
et pacta subiectionis et formula regiminis obowia:
pywat, id nie naggiy prawa do tych Księstw, wiały
sie onychie cayni rozgrywka, na osobie Elżbiety Jemego
Holsztyńskiego bez zezwolenia H. K. i. Raczprapolskiej;
nie wiedząc, moze id na podobna lubo innyż odwa,
ge, bo tyko podzielił sie z bratem Fryderykiem, semix
Księstw Księcie Kurlandzki Wilhelm, a jednor był
odspadły si nich, do Zygmunta III. Anno 1616. ~~1616~~
Samina wazy zaleca te i inne pnyayny oddalenia go do
tych Księstw za najfianau ~~statu~~ ~~igora~~ nullkalis
investiturae ejus unaj, id wedlug prawa powzroszy od
najpierwonego Sataza za Zygmunta Augusta, Który
te Księstwa poddat in feudum Najjasiniejszym Kró,
tom polonim, Raczprapolskiej, dla samiejce Lepa Sator,
Da Ketterwaskiej familii nie było dyspensacji w rze,
che, ale Korystulayami byli obligowanymi brai inu,
stilarz in persona, albo od niej był dyspensowanymi,
per Constitutionem, jako siwiday Korystulaya 1682, w
Kłora lubo dyspensowati Kłora na ten czas Kurlan,
wsktego a praestando in persona homagio, obowia,
mala jeć uak na Palaty xno Loni Stawy, Tedy to na
poteia in sequelam et praejudicatum Lahi nie ma, ale
quodrescunque, conlizekt nowy Księstwa Kurlandzkiego
passepor, sam Księcie Kurlandzki in persona sua ho
magium Lodowai nam i Najjasiniejszym wazym

sukcesorom powinien być."

Konstytucja także 1736 uwolniła ^{ostatniego} Króla
Terdymanda i prestando homagium in persone, in factu,
cum meritis primum obstrayta nie stała; Kłóre,
nie homagium dyspensyja Konstytucja 1736^u ob respec-
tum prorectae actalis et singularia erga Kompubli,
cum meritis, etiam przez postępowe prestando,
lany, hoc jednaki prestanto, że to stawy nie powin-
no sukcesoribus jego."

Jakże Jan Ernest Biron może się chlubić własnością
inwestytury swojej, kiedy ongi nie brat in persona
i nie był przez Konstytucję dyspensowany? Węć jako
diploma jego 1739 wyiste, nie mogło mieć mocy,
interpretandi et resolvendi Konstytucję cytowane, tak
et actus investiturae ejus, jako contra legem possibili-
tatem był, i jest actus nullus, a gdy actus nullus nihil
operatur, i pnie Moc N. Kłówa przez Konstytucję 1736
a plenius Ordinibus autorizowana, postata in suo epe
robore et valore i dopiero 1759 na osobie Książęcej
jego Królewicza J.M. Karola aktualnego Króla Kartlandz-
kiego i Semigalskiego, Kłótek swój pusty wzięty, 2go,
nerakym prawie całego Królestwa ukonstytuowanem, jako
też i Królestwo Kartlandzkiego i Semigalskiego, czego mares-
J.M. Kłóci dowodzą wszelkie. Tak in Senatus consilio 1758
ex superabundanti pluralitate votorum, kiedy poruszony
od dotychczasowego Króla J.M. Frymosa, na ten czas Arcybisk.
skrupa Lwowskiemu wystrzelić prawie wola in unum
collimant, za który sprawiedliwy przy prawie postępek.
Boga, N. Kłóci i Głównie w odprawie, zawsze gotaw-
jścieńcy, jako et ab Equestri Ordine na miejsce chwycić in.

4. całe Sejmy, napotniając byty coćwiec nie od uwzględnić
Wojewodów, Ziemi i Samiatów instrukcy, z użyciem Majesta-
towi polskiemu i rekognicy, za oddaniem tych
krajów Królowi ^{carowi} J.M.C. Karolowi. Tędyż i od Starosty
Księstwa Kurlandzkiego i Semigalskiego, które z upragnieniem
kwapiły się do przedstawienia swemu panu homagium
et fidei i juramentum. Ze zaś i Najjaśniejszy Król,
wice J.M.C. Karol przy inwestyturze swojej ałimpe,
wstąpił legem hiorar ^{on} in persona, która użyciata przy,
komuś tu i teraz siłą i kół wygna. Ie przy prawie i
sprawiedliwości rozumu i sumienia dyktował mi mogło
racy, do pokazania i wolności aktus inwestytury Jana
Ernesta Birona, et ułbilitatis Najjaśniejszego Królowi,
zwa J.M.C. Karola, że powierzył, Sakimby zaś grois;
ben ubezpieczy to feudum, i całosć granic ^{granic} Rzeczy
pospolitej, oraz spokojną onęgi dla Najjaśniejszego Królowi,
zwa J.M.C. Karola posłuszny. Za danie W. K. Młosi rady przy,
komuś Senatu.

Poczwórnie granicowa prawa W. K. Mł.; Rzeczypospolitej do tych
Krajów daje mi się doład użyciata. ^{pod} poddania le,
wice onęgi nie przez chwa. prawie wieki non interrupto
sub directo dominio W. K. Mł.; Rzeczypospolitej, co
stawaty ten Księstwo, a a Księstwo panujacy naby
brat od Najjaśniejszych Królów polski inwestytur, A
jako mały ubezpieczanie granice Królestwa naszego
wzrostkiem należytności, przez traktaty ^{pro} pro
potęgami i gwarancją moim; zatosia, tak; Le Księstwo
bądź feudum Rzeczypospolitej w niniejsze ułboda
traktaty i gwarancję. Co najbliższego zaś sędziemu
moskiewskiego powinniśmy być ubezpieczeni, kiedy Naj-

jaśniejsze Monarchini Rosyjska dxiś najwznieśsza przez god-
nego swego prasa u Dworu W. K. M. R.; Rzekęypospolitej akkre-
dytowanego mocno nas upewnić racy, iż pod żadnym
pretekstem do tych Królestw nie przywłaszczają sobie prawa,
wobec W. K. M. R.; Rzekęypospolitej supremum, nad któ-
rą przynajmniej Dominium. A chociażby mógł mieć w rękach,
Apłikacji wyrok: tak wielkiej Monarchini podległej stron
swojej sprawi, ciżności! a przede wszystkim wnoszą: niewiedza,
nie gwałtowność, niechciane bezprawia przeciwko pr-
wadzie i władzy W. K. M. R.; Rzekęypospolitej i Najjaśniejszego
Królewicza J. M. R. Kurlandzkiego, przez J. M. R. Pana Synolina
u tych Królestwach popetrzanie, dzieje się między władan-
sami i rezydentami Najjaśniejszej Monarchini Rosyjskiej. Choć
mimo to, Oba upewnienie, spokojniejszej pokazy: Najjaśniejs-
zego Królewicza J. M. R. Krócia Kurlandzkiego abym W. K.
M. R. wyświadczy już do Dworu Rosyjskiego u tych okoliczno-
ściach J. M. R. pana Borcha, Kłódkonowego J. M. R. Kłódkonowego,
niego se wszelkimi miar, ciżności, i doskonałe praw ojczystych
wiadomości, na Rzekęypospolitej exco imieniem swego państwa
i Rzekęypospolitej akkredytowani, racy, z paniecia na nie,
go w dystrybucje Test państwa, a tym samym z namna-
wieniem na teraźniejszym Sejmie Consilium przyswi-
tej pensyjskiej Koronowego i W. K. L. zleci orzec racy
tenże J. M. R. Pan Subkonononem, aby Dworowi Rosyjs-
kiemu przetoż, omnes honorarios aius et actus
J. M. R. pana Synolina, a jakoż wygada postępowanie tobie
z krwią królewską podległą europejskiej strony, a jakowym
gwałtem i miar, przywołać Stany tych Królestw ad perju-
rium wtaszenie Panu, z jak ciżką, ciżności, ciżności
iż Karad' od Kierat' i Karpat' restrypta państwa W. K. M. R.,

i inne contra jura gentium perpetuas vexationes, et
Rtore, abq. si a osoby Legoi JMŁ: prawa Synodowa sprq,
wioŃliwej Repomnias sedyfakuyi Ma W. K. MŁ, Raczypp,
spolitej; Kazyas'niejszey Krolowicz a JMŁ: Rojcia Kurlan,
Cerkwego, oraz ut inŃteto cwoaknany wojka tyh KriŃstw. --
Kytan in formula regiminis tyh KriŃstw de Anno 1617
prawa meatej et. Constitutione 1736 approbowanej; Si lis
inter Principem et Nobilem unum sive plures de popose
similibus, aliisque rebus orta fuerit, causa ea immediate
coram Regia Majestate intentabitur, fexeli statem legidmo
Principi more intentari sprawa Po sadyu W. K. MŁ, a
fortiori, sady. chy uauptyjy sobie mora, i zwatsem tch
KriŃstwa Jan Ernest Biron byt porwany ad Judicia Rele,
lionum proprii.

Pomynowy Parla Subjectionis i przysiegi Stanciu Thir,
Laudackich in formula regiminis opisany a ostadnich
tktow prypomniet' nure; aytan deklaracionem, sponcio,
nem et obligationem Supremorum, Consiliariorum, Ma,
reschalei et Deputatorum ~~et~~ omnibus Districtibus Wica,
tus Curlandiae et Semigalliae die 26 Octobris 1737 quod
jura juramentum in formula regiminis expreŃum, super
omnino et inuariabili subjectione, Regibus, Reguque
Poloniae et M. D. L. tanquam nunc supremis et directis,
protum vero jam utilibus et immediatis dominiis nostris
ilexum alque ilexum quam sollemnissime et sacrosancto sub
fide, honore conscientia et uacu supra allegati juramenti
quod in totum et. integram reasumimus, instauramus, et c.
judeu valoris et roboris sicut a nobis praestitum opet
sancti testamur, et profitamur, cum sub poenis, criminis
laesae Majestatis et perductionis NoŃtro Soliusque Nobili.

salutem, ac omnium Statuum hujus provinciae et
successorum Nostrorum nomine perpetuo et irre-
vocabilitate sponteimus et Nos obstringimus consulti;
gentis et machinationes cum omnibus exteris po-
tentis, in praesentiam suprascriptorum et delinquenti-
bus jurium, et R. M. et Reipublicae super hos Ducatus,
omnes unquam et in perpetuum habebimus, nec practi-
cabis, sub vexillis, vinclis et rigoribus supra
scriptis.

A katein istasim pravim obov'язani a Chacovse Ja,
na Ernesta Birera Supremi Consilarii, i inni N. K. M.
Rexyypopolitij; Hajpa'isig'ovcu Kotlovic'ov, jml. j.
defagi, aby byli do sabbu N. K. M.; poruam, i pnykto,
ive karani privota: ad' iit conventicula, aby byli gro,
ivo naganiane, i shasovaw, spravodlivost' i abapit,
sacnie Hajpa'isig'ovcu Kotlovic'ov jml. Koic'ia Kurland,
kdego vytygga.

[illegible]

Manifest

123
X. Kajetana Sołtyka Biskupa Krakow.
i innych Senatorów przeciwko otoczeniu
wojskiem zagranicznym miejsca obrad
sejmowych, w Warszawie d. 10 Maja 1764.

My niżej podpisani Senatorowie duchowni i
świeccy na Sejm Convocationis w niniejszem
Bezkrólewim zgromadzeniu, przed Aktami temi
wylewamy z jak największą gorzkością zale nasze,
które nie tylko całą Europę, ale cały Świat, cały
Naród ludzki do kompasji nad nami wzru-
szają się wystarczające. W tej najwięcej
kruchości oiekony naszej sytuacji
mając się prawa państwa rodzinnego,
prawo i wolność narodów oświecenia,
Słone przesunęło, ażeby w niecierpliwości
niezadowolonej karku chęć się na so-
bie co czuć co potęg Bogu, ażeby
nia i prawa do skutecznego zastanowienia
być na prawnym i wolnym. Zysk
w nas samych przekonać, iż w sta-

nie neutralności do żadnej z ich strony
nie wiążący zostając, mogliśmy być
w staraniu się o zjednoczenie powoła-
nych ustaw, w przysposobieniu zarząd-
czych się animozji i w samowolnym wy-
mierzonych na prawa Kardynałskie
zamachach, najniebezpieczniejsi i stru-
szeni strąceni w tych uciskach o-
czyszczanie: jański Bogu który na wyspę
do pałacy. et. Publico, które o wyspę
nie wiedzieć znayto, wiadome są
sirotki nasze, nasze odkryte usiłowa-
nia, i toremi w kilka tygodniowym cza-
sie sejm poprzedzającym zmierzali-
śmy do tego celu zbawienia Rzeczypospo-
litej obywatelskiego. Ale gdy doświadczamy,
nowe starania nasze i tak świąteli
pobudki które żadnego nie odbierają
skutku, kiedy przykład od pierwia-
stów Rzeczypospolitej męczący
przerwać serce i ośrodek, że w porze o-
bradom sejmowej namacanej, nie
tylko okolica, przedmieścia i ulice
miasta Warszawy, ale i nie do są-

jak przegrow i wiążemy obrad zagra,
możemy wistkiem, jak do boju i spody,
czki we wstępnym przygotowanym
wniatę, ale naito sam zametk wewnętr
i wewnętr sama Izba poselska z Se-
nat, moćca se najświętsze i najwif-
lsze wolności od pierwotków i praw
naszych zachowane. wielkimi ku-
kami iofuieru nadwornych wto-
czone i napetnione, oraz obywateli
dwóchkrotuem oraz na postaw do-
wre obranych przez prawa i wol-
ności obywatelskich unieważnione z
staty: nie gózi nam się już jako of-
cyant kocha, który na się już rami,
na te wolności i praw uśczeretki
ośm indifferencyi patrzeć, która
tylko miejsce miała pody, póki rze-
szone ustaw kraju najgłównowier-
szych udeptania skutkiem samym
spektione nie były, i ta które przez
przez całym światem i narodem
wielkim głosem wolności za naj-
droższy zawrę straci, który ustat,
najże się, niemiernym manifestem
naszym jak na solenne sędzię

chyłamy się do Manifestu sub actu
seria 4ta pod Dominicam Misericordiae
annunciantis ⁱⁿ J. V. M. M. S.
Now przed nami naniejrzmy i
czynnego. Poznajemy to i wprawdzie
Dobrze, i tak stało się nam, gdyby
sprawiedliwość bez asystencji bo-
skiej przeciwko gwałtom i mo-
brońom być miała; aleć Dziś
tego Najwyższego Federatorem,
Któremi Pamię Wzręczności swo-
jej od wszelkich utwierdza. Bardzo
nas jasno upewniając, i tak wielkim
i potężnym On jest sprawiedliwość,
i ci Obrońcą w nim upiór cała i na-
Dziś nam, tego jest boskie prawo
Kochać ojców, boć nie możemy
i praw narodziłych przez tego do-
brodziejstwo i życie, więc tego
Wzręcznej Pamię sprawa będzie
cała pomieć i znowu ojców, postawić
Krew i życie i tak zachowania całości
i swobodę jej i życie gołownię. Który
do Manifest nam, zachowując wol-
ność sobie w całym go czasie prawa,
mienia, i naniejrzmy, przyczynienia

i odmienienia, rekami własnymi po-
pisany.

Działo się w Warszawie i. W. i. a. R. P. 1764

i Zaietan Gótyk

Biskup Krakowski, Ksiądz siewierski.

J. Józef Łatuski

Biskup kijowski i czerniechowski,

amicus personarum inimicus modus
agendi.

celem Trausnicki

Biskup kamieniecki.

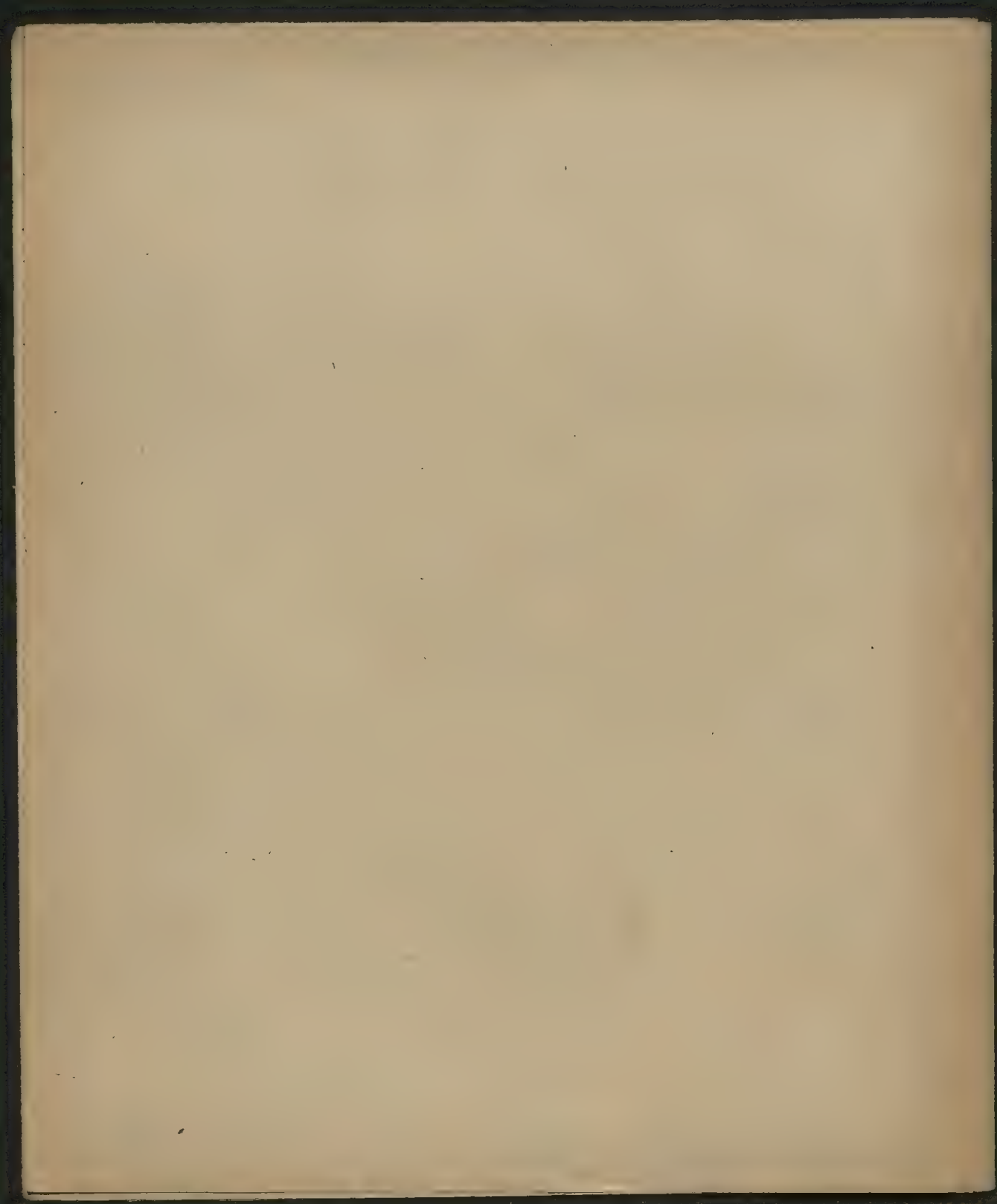
Tomasz Gótyk

Księża Łęczycki.

Kaciej Gótyk

Kazimierz warszawski

(Oblat. Feria 6ª post Dominicam Misericordiae ¹⁷⁶⁴ ad Acta
capturalia Lacrocinensia per Mathiam Gótyk Cas:
tel. Varsav.)

K. Kajetana Sołtyka Biskupa Kraków
miana na Sejmie Koronacyjnym w War-
szawie, dnia 7 Grudnia 1764.

Majestatu

Pierwszy głos na naczynie W. K. M. P. M. M. za,
bierając, mam za cel najistotniejszy, naj-
główniejsze uszanowanie Tronu Jego lustrem
najwyższych przymiotów napędzającego.

Najsprawiedliwszy natury instynkt, ażeby reg-
dy Narodów najdoskonalszej Cnoty i najcenniejs-
zej Doskonalszości powierzone były, jest dowo-
dem tak rzetelnego wypełnienia, kiedy oczyma
naszemi oglądamy na wysokości Majestatu
tego, na którym W. K. M. M. najwyższa Doskonalszość
osadziła, ażebyś pierwszym był w Narodzie wta-
daniem i godnością, którego był pierwszy doskona-
łością.

Z Mędrców w starożytności najczceniwszy Plato
najszerszeliwsze na ów czas sobie imaginował
Państwa, si aut Philosophi essent Reges, aut
Reges philosopharentur. Tak jest, Najjaśniejszy
Panie, z wielkości przymiotów Twoich Królów,

skich bierześmy miarę nadziei uszczęśliwienia
naszego, bo Ciężarność ~~nie~~ nieskończona nigdy
nie próżno nie czynię, Tajem. L. światu
z przeznaczeniem do panowania, i ordoobione,
go także wielością Darów sadzając na Tronie,
wyznaczona za cel rozporządzenia swego
chwata, zaszczyt i szczęście Narodu Polskiego,
jako niegdyś udzielał Salomonowi obfitej
mądrości, ~~stanie~~ samem udzieleniem do naj-
wyższego wyniosła stopnia, blask, stany,
bogactwa i uszczęśliwieniu Krajów mądrym
Jego jedynowładztwu oddanych. Ten są nadzie-
je, że użycia ^{całej} Ciężarności, że mocny fundament
wielkości Duszy i przymiotów W. K. Mł. mają,
se, że gdy proporcjonalnie do tych namieszni-
stwem wszechmocności nad nami wstąpić za-
czynają, utrzymać, jako z Królów Prawowiercy
w najlepszym stanie Najświętszą Religiją, na któ-
rej uszczęśliwionych Królestw gruntuje się Arwatoń,
jako się Prorokowie W. K. Mł. w stylu Kardynał-
nych wyexplikowali Prawach; utrzymać Ko-
ściół i Duchownych swobody, których zase-
czycie prolektę za powinności i ordoobę
Najęstów najstawniejsi świata osądziłi, ko-
narchowie; utrzymać w najpiękniejszej po-
rce Republiki wolności i Narodowe przywileje,
sta których Królewskie W. K. Mł. dosłojenstwo

nad Tronę świata całego jest najstawniejszą,
bo wolnej nacyi panującą.

Przy tych zaś powszechnych nadziejach parły,
Kulane są moje życzenia, ażeby Król Królów
i Pan Panujących Doogie W. K. Mli zdrowie w
jak najdłuższe będą czerstwe i nienaruszo-
ne zachowywał; Prądy zaś jego tak szczerste,
we, tak chwalebne, tak stożkie sprawował;
żebyś W. K. Mli stawą Dziej i wstawania swego,
przy nierozdzielnym Sylulu Cyca i Obrony
powszechnego, Monarchów najwisciej uwielbia,
jałym ^unieśmiertelne najlepsze Królów
przewyższył czyny, i wrysskie posonne na,
petnit wieki.

Prezydentowa Alternata od Pracowniciej Prowincji
Wielkopolskiej nie ma za sobą wyraźnego Prawa,
tylko do czynienia kwestyi i nadciągania po,
Dobiesstwo, które lubo i na przeszłych wielko-
nych Sejmach czynione były, jednak representer,
Lacyani zawsze ustatwione zostały przy Pierw-
szeństwie od wielków zachowanym Prowincji
Matochickiej Województwa Krakowskiego. Cze-
go jako i na Serwinijszym wolnym Sejmie
daty dowód posiadał ^{aequanimitate} Dyskyn,
Świętne Województwo Wielkopolskie, tak opoziewam się iż na
zwycięże się zawsze przysięże czaży nie recker
więcej bę kwestyą zatrudniać Obrad Rypliej:
Alternata bowiem między Wojewodami Kra-

Kowalskim i Porzanińskim nie może i nie po-
winna skłodzić Prowincyi i Pierwszeństwa
w Senacie Biskupa i Kasztelana Krakowskie-
go. Pro tutiori jednak, aby na polém kwes-
tye więcej wniesiane nie były, dopraszam
się W. K. Mli. P. K. M. i Stanów Repłłij, aby do-
Pierwszeństwo Majewoództwa Krakowskiego
nową Konstytucyą utwierdzone zostało,
jako lex i alternata co do Sejmów, którą gdy
gaudet Prowincya Wielkopolska i Prowincya
W. J. Lit. nie sprawiedliwszego, jako ażeby i
Prowincya Małopolska brzezią kadencyą Sej-
mów kaszczyconą^a była, jako w jedynym Kró-
lestwie w równości Praw, swobód i ciężarów
zostaje.

Akademie Krakowska i Lwowska było dawné,
nie Prawami, w których się nie rozwodzi, a,
być czasu nie zabierał, i ostatnią Sejmum Con-
vocationis Konstytucyą ugrindowane, aby
żadnej od nikogo prępedycyi nie miały; gdy
jednak i po ostatniej Konstytucyi Tekst. X. X.
Termini (alimunde viri docti et ad instruendam
Juventutem habiles) różnymi skroppsami et
exercitiis functionum samym Akademiiom com-
petentium impugneat, i dawne i świeże Prawo,
wzję ad tollenda quaevis Dubia upraszam W.
K. Mli. P. K. M. i Stanów Repłłij, aby na teraz,

113

miejsczym Legniewie stausta Konstytucya wyrażnie
usum aut potius abusum praerogativarum U-
niversitatum wniesonej Akademii Lwowskiej
cassando et denegando.

Miasto Kraków Stolica Monarchów Polskich i
do Koronacyi onyżkie było dawniejsi Prawami
wyznaczone, w różnym swoich dlegliwościach
miało honor podać supplikę do W. K. Mli P. N. M.
i do Planów Krpłkij (wydrukowane Desideria Pa-
łłore i Pa jak najusilniej rekomenduje.

Wspominawszy Pierwarsenslwo Województwa Kra-
kowskiego, Prerogatywy Uniwersitatum, pro-
sby Miasta Krakowa, przypomnieć mi nie nale-
ży Kolegi i pierwszego w Województwie mojem
i w Ojczyźnie Leusłora Łwiewskiego Tłł Pana
Kasztelana Krakowskiego, Hetmana W. K. i
wroconej ~~mu~~ Jurisdikcyi Marszałkowskiej.

Tejże sprawiedliwości i wspaniałości serca W.
K. Mli i Planów Krpłkij wyzywam z wszelkij
unioconosci i sta Tłł Pana Kasztelana Kra-

kowski

~~Hetmana~~ W. K. w Królkich stowach, bo za nim
i Urzędem jego mówią, obsierne dawne Prawa,
zacność urodzenia, rasowyl bliskiego z W. K. Mli
spokrewnienia, wierność nieskazitelna ku
Monarchom i Ojczyźnie i wielość zasług Jego.
Szechaj więc po zupełnem Krpłkij uspokojeniu,
po ugruntowanem już przez wolny Elekcyj i

ale i w swiętej mejce pa-
miedwianym na
onm onegdajszym
decyzja W. K. Mli
P. N. M. i Planów
Pracowność
dla wielkiego i
pełnego zastępy
ministra i Mli
Pana Marszałka
W. K. w pracy

Koronacyą Panowaniem W. K. Mli, przy ukonten-
towaniu i uszczegółowieniu Nas wszystkich,
Królestwa W. K. Mli, ~~Przywilejów~~ i mądrego, prze-
zornego i Taktowego W. K. Mli. P. M. M. Pano-
wania i **Ten** Godny Senator i Minister do
równego z nami przypuszczony będzie uszczę-
śliwienia i ukontentowania, przez przywo-
cenie Mu Władzy Helmańskiej nad wojskiem,
Którego Urzędu prerogatywy jak są wielkie
Dystyngwowane przez Dawne Prawa, tak przez
Sę same i surową przysięgę abusus tej wła-
dy mocno obostrzone. A przeto moieści
W. K. Mli Szlasy Repłtej utrzymać sanare.
Niechaj Władza Helmanów przy Prerogaty-
wach swoich w Dawnym Prawo obrebie zosta-
je, a na wychodzących z obrebiów obostrzenia
i przysięgi, niechaj będzie nową Konstytucy-
ją wynalezioną i ustanowioną, nierawodna
i nieodwrotna rygorów exekucya.

Wzrostających Pieczęciach Koronnych i Litew-
kiej okazywał W. K. Mli. widocznie iustitiam
distributivam, Konferowawczy oner Godnym
z Imion, Lnoł i Lastug Osobom. Do Sejmie spra-
wiektwości udaje się przychylając się do
zdania Jego Mli Prymasa, upraszając o potwie-
dzenie na tym Sejmie Dawnych Praw o altern-
cie między Duchownym i Świeckim Pieczę-

ne lub objaśnione nie będą, zdaje mi się,
abyśmy ante omnia w tej materji Prawo
postanowili, ut simus sibi in conscientia. —

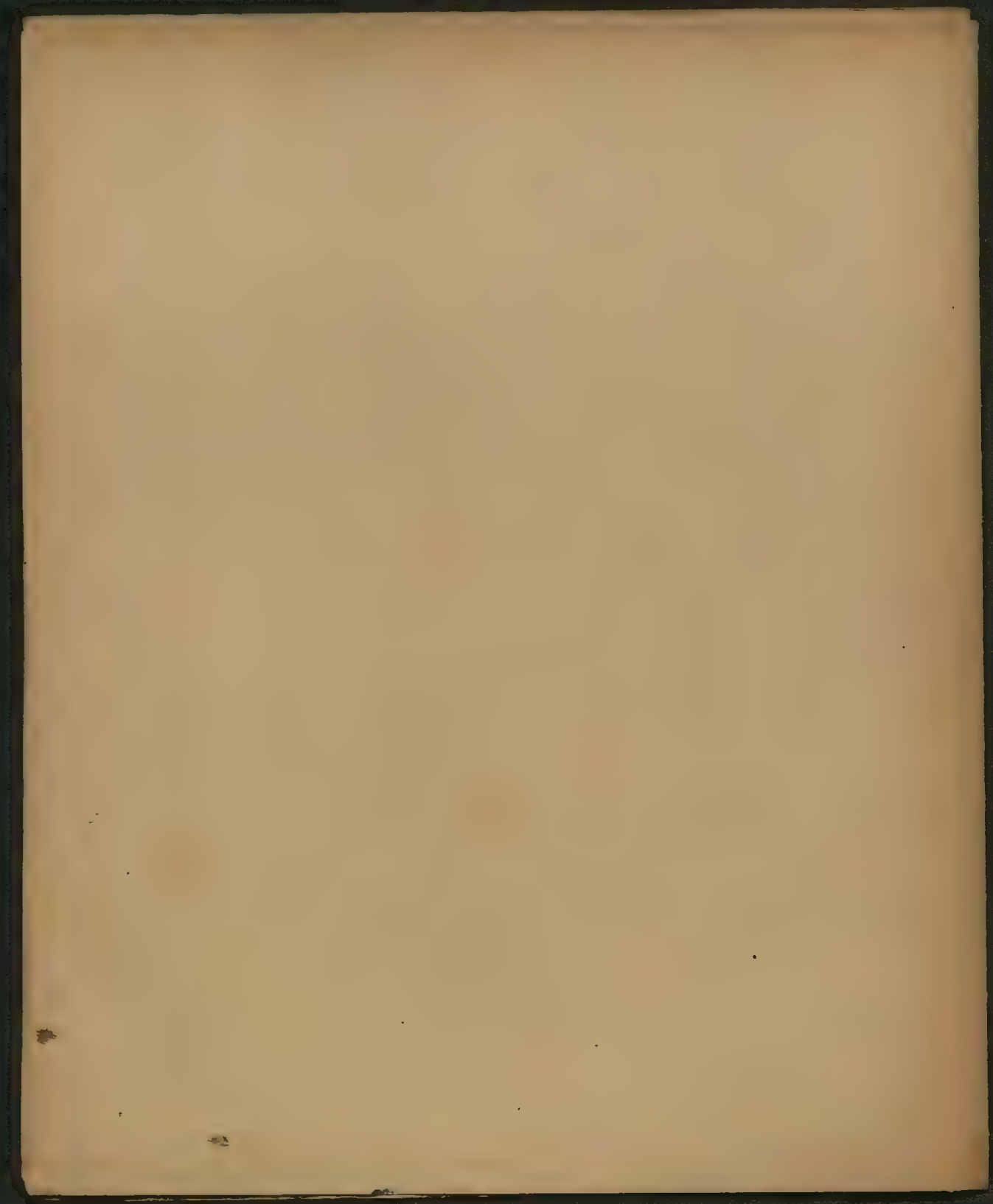
Wysła Deklaracya, aby Pacta Louuenta na
tym Sejmie jako extraordinarynym cry-
sane nie były. Nie dopominam się czytania
omyłkie, kiedy je w świecie mamy panizei,
bo dopiero od trzech miesięcy przez Majjad,
niejszego Pana poprzesigione i tej nieowyl,
nej jistem upności, że nam sacrosancte do,
brzymane będą; gdy jednak in hisse Pactis Lou-
uentis Majjadniejszego Pana czytamy, iż na
Karidym Sejmie czytane być powinny in
praesentia omnium Ordinum, więc non ea
studuntur Sejmy Extraordinaryne, owszem
complectuntur, przez wytracenie na Karidym
Sejmie, loci i Ordinarynym i Extraordinary-
nym. Czynnę więc przekusłodyczą, aby na
przyszłych Sejmach sliam Extraordinary-
nych czytane były.

Jak będą projekta podane do approbacyi ro-
żnych fundacyj, zachowuję sobie przymb,
wienić się doniektórych w mojej dyeceryi.
Teraz tylko potrzebną wielce Włazowi fundacyę
Szkoły Wzmieslniczej w Opolu Tchekliow
X.X. Scholarum Piarum do approbacyi W. K.
Mli i Stanów Krplij z usilną prośbą oddaje.

Do zwyciężonego Kraju uszczęśliwienia pod stoł,
Kieś W. K. Mł. P. M. M. Panowaniem jasne
restat unicum, sed porro necessarium: Ewa-
Kuacya z Królestwa wojsk zagranicznych, które
aby jak najprędzej nastąpiła, racz Mitoskiwy
Panie powagą swoją i usilną interpozycją
z Najjaśniejszej Imperatorowej Rosyjskiej
szutkę sta Królestwa swego skutecznie efficacy.
Dysyndygnował się zawsze Naród nasz z rządu,
się sta innych, wiernością przywiązaniem i
uszanowaniem sta Monarchów swoich; jestem
pewien że i Serwinijszy wielk w podobnej za-
staje gorliwości i rekoagnicy sta s. p. Wielkie-
go Króla ^(Najjaśniejszego) ~~Ludwika~~ ^{II} ~~Friedricha~~. Winna więc
pamięci sta Króla swego powinna rekoagni-
cyą za Tego stółku, Taskawe i spokojne trzy-
Dziestoletnie Panowanie, obowiazana wdzięcz-
ność za Łaski i Dobrodziejstwa Tego Pana,
z ktorými Narody Obywatel Królestwa tego przez
tak długo przeciąg Panowania rozszerzyć się
może. A prosto upraszam o utworzenie na tym
Sejmie sprowadzenia ciała z Saxonii do Krakowa
ad Sepulchrum Patrum et Regum Nostorum
ciała s. p. Najjaśniejszego Króla Lilli Augusta III.
~~do~~ i Najjaśniejszej Królowej Matronki Tego z
rozporządzeniem wspomnianego i przyzwoitego
godności Tytu Wielkich Monarchów pogrzebu,

Z wyznaczeniem orar z Senatu et ex equestri
Ordine do przyjęcia na Granicy Sychwie Liad,
i odprowadzenia do Hrajkowa. Do Kłowej do „
stugi pwrer wdzierności Karidego zdobiegę z
Senatorio Spirituali Ordine sam siebie chęś-
nie ofiaruję.

Ta moja sta zmarłego Pana pamięć, wdzi-
erność i rekoznia, supplikuję, aby była
miarą, z której M. H. M. bracie Gdzier utwie-
rdzenie mojej sta siebie niekaritelnej wien-
ności, respektującego przywignania i sre-
regryzowania srególniwego i jak najidw-
szego nad nami Panowania.

Mowa

X. Kajetana Sottyna Biskupa Krakow. na
Sejmie ordynaryjnym warszawskim miana d.
ii Października 1766.

133

Najjaśniejszy Królu P. M. M. Prześwietne Zgro-
madzone Stany M. W. M. P. P. i Bracia.

Przymawiając się ad pacta conventa et ad Se-
natus Consulta, jak prawo mieć chce; biorę
pro principali obiecto, co się tycze Wary Swiętej.
Ta jako jest primo puncto corundem pactorum
mocno obwarowana, tak mam za powiemość
jak najgłębsze u Tronu W. K. Mui wyrzucić po-
drózkowanie na gorliwość Jego Pańską, którą
nam otwierać i przyrzekać racysz o nie,
wzruszone onęje zachowanie przy azardzie
nicszarowanego swego życia.

Śródmuż zaś punkt corundem pactorum o Dyssy-
dentach lubo jest podobnie mocno obwaro-
wany, i reasumowaniem dawniejszych kon-
sultacyj, mianowicie świeżę konwokacyjnę
utwierdzoną, gdy jednak Dyssydenci niepo-
stusznia prawn, wazę się intersturbare tran-
quilitatem publicam et sanguinem perdet.
les zagranicznego zasięgać na sobę interes.
rowania, śmiem upraszać W. K. Mui i Zgro-
madzonych Stanów, aby ubezpieczenie Wary

i rygor na tychże Dystryktach były i na
sewariniejszym Sejmie ponowione i nową
konstytucją potwierdzone.

Znajduje się także w siódmym punkcie
pactum conventorum wyznaczenie
Kommissyi do zborów nowo erygowanych
w Toruniu i w starostwie spiskim, które
gdy dotąd nie wyszły z Kancellaryi, o jak
najprędze onychże wydanie dopraszam się.
Interesuje mnie i całość Wiary i czystości
mezo pasterstwa; mając kilka Kościołów
w starostwie spiskim do mojej jurysdykcyi
należących. Kommissya do Torunia wy-
znaczona, aby nie tylko była względem zborów
nowo erygowanego, ale też miała moc wy-
zwania, in abusus ex prepoſentia subiecto-
rum acatholicorum w magistracie, w któ-
rym znajdować się nie powinni w większej
liczbie nad Katolików. Tak Kommissya, aby
także wejrzała w różne gwałtowne przy-
właszczania i niepostrzeżenie jurysdyk-
cyom Duchownym Pomorskiej i Chełmińskiej
i inne inkonwienienye nad Traktat Olivo-
ski unieść do Prowincyi Pruskiej, a nie do sa-
mego Królestwa regulującej się. Wrećm dos-
kaleczniejsze od goślinych i godnych paste-
rów Ich Miów A. A. biskupów Kujawskiego

i Chetminskiego będzie W. H. Młi i Prześwie-
 szym Stanom uwiadomienie. -

Przemem oraz przypomnieć W. H. Młi obowią-
 zki Jego ex eisdem pactis, Kłóreni przyrzek,
 Teś Króplej sławanie, aby jak najprościej za-
 granice z Krajów wyszły Wojska cudzoziem-
 skie. Mam wiadomości, iż W. H. Młi po style
 Króci rary wniosłeś powagę swoją do Dworu
 rosyjskiego, gdy jednak dotąd nieskuteczne
 W. H. Młi zostają usiłowania, upraszam,
 abys' raczył onci powrócić, przy ostrze-
 żeniu, aby szkody potkrywdzonym nadzwę-
 drone były.

Przymawiając się także od Senatus consi-
 lia, Dopraszam się, aby in futurum nie był
 cho publiczne ich Młiów ablegatów instruk-
 cye, ale i prywatne sekrelne cykane były.
 Tędyż oryginalne ich w responsach listy
 i uwiadomienia, gdyż dnia wczorajszego
 nie otrzymałem, tylko pocztą traktowa-
 nia Tłki Pana Alexandrowicza, a ostatnich
 od niego ekspedycji wzmianki nie było.
 Mniej także interesująca od Konsula ge-
 neralnego styżatem relacya. A Króple
 zgromadzona w Street Stanach o wszytkiem
 uwiadomiona być powinna. Ostrzegam
 także, aby suo loco według porządku się

movania relacje wiernie Replij uczynili
z ablegaryj swoich. Sigie Tłki Stolnik Lite,
wski z Krymskiej, Sigie Tłki Generał Ponia,
kowski z Wiedeńskiej, a Tłki Pan Lowery Ko,
ronny z Berlinskij.

Co się tedy wydałków tak znacznych od
Kommissyji Skarbowej per resultata. Se,
natus consiliorum, przypominam Kon,
stytucyą 1717 która weale zakazuje Sena,
tus consiliis wdawać się in materias
Status i w srafunek Skarbu Replij, tylko
w potrzebach gwałtownych. Których pre,
kustodycyj i sprzeciwiania się nastucha,
tem się kryło za przeszłego panowania.
Ostrzegam więc surowie Sejre wspomn,
ianej Konstytucyi in futurum zachowa,
wanie.

Wszystkie zaś Senatus consulta nie
się przydadzą; więcej powiem, walne
sejmów ustawy żadnego pomysłowego
sta ojczyzny nie przyniosą skutku,
gdy obradom naszym fundamentu nie
zastoiemy, na którym stoje Królestwa
i Panujących gruntują się Trony. Naj,
mniejsza bowiem struktura walić się mu,
si, gdy fundamentu nie ma. Po odbytych
więc wszelkich obradkach sejmowych ad

mentem ostatniego 1764. Prawa, które mo-
 ina samemi ceremoniami narwać, do pro-
 porcy tych ustaw, do których stanowie-
 nia przystąpić mamy. Według sobie za fun-
 dament hunc primum lapidem, który po-
 stawiali w przymierzach werysey Królowie
 i Panowie nasi, jako i sam W. K. Mł. sro-
 dliwie nam panujący. Weryskie Koufe-
 deracye generalne, jako i ostatnia i wery-
 sickie wolne sejmy. Toż pewnie jest same-
 go W. K. Mł. i Zgromadzonej na Sejmowis-
 szej sejm Stanów postanowienie, abyśmy
 od tego punktu zaczęli, na którym je-
 dynie prawa, wolności i zupełne nasze
 funduje się uszczegółowienie; ten zaś jest:
 Wiara Swięta Krymska Katolicka.

Trickowatemu z ludem moim Bogu, że po
 sroczliwym w osobie W. K. Mł. Pana i Kró-
 la mądrego, Taktowego, przystępnego, Du-
 szę w myśleniu wspierającego, w czynieniu
 dzielny i niespracowany obdarzonego,
 praw, obywateli i swobód ojczyńskich naj-
 wiadomszego, na tym Fronie osadzeniu,
 ostatnia ojczyzna. A cłd ciężytem się na-
 dzieję, że se do panowania W. K. Mł. rzą-
 dę przyniesie będz nam swierdzą poig-
 danego w poimny czas bezpieczeństwa i ca-

doski wiary, kochota i wolności, które są
istotnymi zawiasami całej ojczyzny ma-
chiny utrzymywania. Albości skrytym
sędziów borych dopuszczeniem w poród
powręchnego rewolucji i wewnątrz polko-
ju, niespodziana i gwałtowna, o jakiej
przeszłych wieków Dwie nie uczę, olała
nas burza. Obo albowiem garstka współ
obywatelów naszych zwracając winę na
sławom Rępliej postępczość, obwinia
i oskarża bez dowodów i przekonania na-
sze starszeństwo i oraz prowadzących swo-
ich. Obwinia o jałowe gwałty, przesła-
wania, niegilewosci i stamianie praw i
swobod swoich. Obwinia nie przed Kró-
lem swoim, nie przed Stanami Rępliej,
nie przed sędziami w Królestwie Bożem,
ministrów Karidemu sprawiedliwości,
któ wysadzonych. Ale nieśie daleko za
granicę żal i skargę i obłudnym ruchem
tych i nigdy nie dowiedzionych preten-
sji pretensji zjednywa sąsiadką
pomoc, ślizga na publiczne w Rępliej
okropne pogroźki, na całą ojczyznę nie-
umierne zabrudnienie i groźne ucis-
nienie niebezpieczeństwa. Ocrasy nie-
spręgliwe! Których się Dwie na wta-

sug matke przed sąsiadami skargę i
odgwarzają. Takimi też ojczyzny synami,
ci są Dysydenci nasi in religione, rum
sama i dowody jawne i publiczne o
głaszają, o których ramilercie' edwardat,
był poprzymyslane Bogu, ojczyźnie i W.
K. Mi obowiązek. Nam świadkiem Boga,
którego sędzię mieć wszyscy będziemy,
że jakom Dysydentów nigdy nie przes,
ławował, tak do sprzeciwiania się ich pre,
sensom, za granice praw i strakasów,
w których dołęd zostawali, porciagzionym
nie poraża nie ani Duch zemsty, ani o,
sobistej do nikogo nienawiści, ani ile
umiarkowana przy mojej Wierze gorli,
wość, ale powinności Dobrego Katolika,
biskupa i wiernego swej ojczyźnie i Kró
lowi senatora. Jako Katolik ucieg się od
samychże Dysydentów gorliwości przy
Wierze przodków moich, jeżeli oni albo,
wien śmieję porwierać' cierpienie ty,
ko u nas setki, a jakie ja się mam wsty,
Dziś albo bar' in libero regno et religio,
ne Dominanti od osunięteś lat bronić re,
ligii? Jako biskup cruzę w sumieniu nie,
odbił powinności bronięcia, owczarni
chrystusowej od zarazy kacerstkich nauk.

Jako senator mam przytomną zawsze w umyśle przysięgę radzić Rzeczy i W. K. Miei, co jest pożytecznego; odwracać, co jest szkodliwego. Będąc zaś przekonany nie zwyciężonymi Dowodami, że jedność religii jest istotnie karidennym rządennym Królestwu pożyteczna, wielość zaś religij w jednym Kraju z równą mocą, prerogatyw i wolności umieszczonej, jest nieskończenie szkodliwa, nie mogę i nie powinienem bez zawodu sumienia, bez zdradzenia swej ojczyzny i W. K. Miei na powiększenie najmniejszej wolności Dystryktom porwalać.

Gdybym przez niepodobieństwo sam jeden przy swym miał zostać zdaniem, jeszcze bym z tą wolnością, jaka się w tej materji religij biskupowi, w materji publicznej senatorowi, należał, mówił bezpiecznie, com dopiero oświadczył. Gdybym już otwarto do Senatu, Izby poselskiej, Trybunałów, Dystryktom drzewi widział, jeszcze bym choć zdeklamował cały swój brzoim wniósł. Gdybym widział przyproszono, nie już na powstanie nowych zborów, lub oratozów stozu Kamieni, wybrane

żywi na zakładanie fundamentów do ty (jak
 ogłosił nas uczy, że se przygotowania mają
 być w tym su mieście) se mówię,
 wybrane na fundamenta do ty zaległym
 w tasu osobę i chyba na mię gotowie w,
 gielny Dopuścić bym zakładać kamień.
 Leci dopiero, gdy W. H. Miłana z Pradków
 Katolickich krodzonego, przysięgę uro,
 kryty do obrony Wiary świętej obowiąz-
 zanego, uniwersałami swemi do bronie-
 nia onęgi całej naród zachęcającego
 cześć na tym Tronie. Gdy kryłem w o-
 rzech i umysłach całego Prześwieconego
 Senatu staropolskiego do Wiary przywią-
 zanie. Gdy przetracny Hana rycerski,
 uszytynie generalnie Województwa, nie-
 mie, powiaty, przez swych prostów i
 powierzone im w instrukcjach myśli
 swoje, mająć gotliwą rękę utrzyma-
 nia Wiary Pradków swoich, jakie mi
 nie ma przybywać serca, ochoty, mę-
 stwa i stateczności w opieraniu się
 zamysłom Dysydenów na ponie-
 nie dawnej religii i Kościoła Katolickiego
 którego w Polsce naderionym i zmierz-
 jącym. Popierają zdanie mego nierli-
 wone pisma, uwagi i listy, które nie

zbiły mi dowodami wskazyją ostrywicie
niekierunkowi fundamentów, na któ-
rych się Dysydenci zasadzają, pro-
wici prorysków, które obiecują, nie-
chrońmy szkół i niebezpieczeństwo
sta Kreptkiej, gdyby swego dopięć mieli.
Gdyby zaś te zdania, myśli, starania
i zabiegi moje o catość, honor i sta-
wiany Proroków naszych być miały
albo przeciwne prawom, albo szkół,
które Dobro ojczyzny, ołów sławam przed
sobą zgromadzona teraz w ruszających
srebrach Stanach Rzeczpospolite. Twemu
najwyisremu sądowni podaję ośobę,
adwani, honor, fortunę i wszystko
moje. Żeelim za gorliwość przy Wie-
rze winien wywołania z ojczyzny, ztu-
pienia z honorem, odjęcia imienia, wszyst-
ko to miłe przysięg, gdy to z waszego pra-
wodawczego nastąpi wyroku. Ale Boga
niech będą nieostawione Dzielki, że w po-
drożku prawowiernej żyje i słońce Rzecz-
pospolitej, która ufam, że nie tylko
niez nie potępi za gorliwość przy Wiere
prawami swemi ubezpieczonej, ale też
politowanie mieć będzie nad nieporoz-
umieniem waszów i okoliczności sytuacji,

ie Dobrze, szczerze i przytyknie Murze, Roscio,
Towi, ojczyźnie i Panu zyczący, w pośrodku
ojczyzny nie są bezpieczeni, ale staż się ce-
lem gniewu i nienawiści zdaleka dysydentów
Kiemu pretensjami ściągnionej.

Łożkowicki bądź, jako moja stateczna i
całym moim wielkiem niewzruszona ra-
da i zdaniem jest, Dysydemtom jakiegoś
Kołwika oni są galantni, ani oratorniów,
ani najmniejszej odczy, zgoda nie wi-
cój nadto, co ostatnie, przeczorne, świą-
tobliwe i sprawiedliwe warunki prawa,
nie pozwalają, tak jest najgorętsza do
W. K. Mei i zgromadzonych Stanów prośba,
aby nowem prawem nie tylko zaszczyt do-
ład względem Dysydemtów prawa, były
odnowione, ale też wiecznie onymże w
swych pretensjach milczenie i skrom-
ność nakazane, aby więcej Republiki nie
zatrudniali i spokojności onęcej nie wró-
szali.

Nadto są jasne, głośne w pamięci i uścis-
powracanych przytomne niezliczone
pismami powołane prawa ojczyzny
odrestaurowane Dysydemtów, żebyśmy tu one
całkiem przysławiali. Klody jeszcze był al-
bo ciekawy o nich wiedzieć, albo wątpliwy

o ich istorie, niech idzie do ksiąg prawa
ojczyńskiego, znajdzie tam pod rokiem 1632,
1648 przepisany Dyssydentom regule, gdzie
i jak się mają modlić, z tem wyraczeniem
usu, ergo non jure. Pod rokiem 1717,
1733, 1736, 1764 za wieku już naszego,
albo w naszej przytomności ferowane
prawa, nie więcej nad bezpieczeństwo
osób i fortun Dyssydentom nie ostre,
gajone.

Niech się nie zastanawia traktami, olin,
skim 1660 z obostrzeniem praw i Konst.,
Suecyj naszych warowanym secundum
leges Regni. Fryderykowskiego 1680, po
nieważ gdyby najbardziej nadciągającym
onychże tłumaczeniem nadrabiali, nie
dowiodą jednak tych dla siebie, których
się dziś domagają wolności i preroga,
tych i owarem odniosą zawstyżenie swęj
śmiałości.

Niechże przestają na dyskretnę i Faska,
wój, którą im ojczyzna ostatniemi pra-
wami dopuściła tolerancyi, a nie ściągają
ją do poparcia swych pretensyj praw za
Fryderyka Augusta, za Henryka, Stefana,
Fryderyka Lorencego summutuarie i gwał-
tem sub interregnis wymuszonych, a i

Sych nie pokariz ani soaklatów, aby im
 wuisia do Senatu i uwędów dopuszczały,
 poniewar' jireli Dyssydenci nie przestaję
 na ostatnich Rypthęj względem nich dyspo-
 nicyach, Dawniejzych trzymaj' się rzeczę,
 wracajennie Ryptha moie i powinna daw-
 niejsze jessere nad te, Kłórenni się oni za-
 staniąją, in retrusionem niestusornych
 przywieś statuta i prawa, do Kłorych
 jireli swę niespolkojnościę powiągę
 Rypthę, aby się udęta i onci wokrresita,
 nietylko swęj sytuacyi nie polepszą,
 ale się ani przę się, w Kłorej' Deis' rozla-
 ją, nie utrzymają. Much pramięją na
 to, że jessere in codice legum Regni in
 Vulgente Republika usipione, ale nigdy
 nie wygłurwane rzyją jessere prawa
 anni 1424. Vol. I. fol. 85. Titulo Vladisla-
 us Jagiello w te słowa: Cum sub Dissi-
 mulatione praeterire non debemus, imo
 arcemur Divinae legis perpetuis insti-
 tutis, pestiferos Hereticorum errores,
 quos in Dei contemptum et in Christianae
 Fidei Detrimentum et enervationem, po-
 litiaeque jacturam, in qua perversorum
 corda conflaverunt, etiamsi quaecunque
 oporteret non subire pericula, a finibus

nostris propulsare et in gladio sejicere,
ut qui censura ecclesiae non terrentur,
humana severitate mulcentur. Ut qui,
cunque in Regno nostro Poloniae, et terris
nobis subjectis Haereticus, aut haeresi
infectus vel suspectus de aadem, factor
eorum vel Director reperiatur fuerit, per
nostros capitaneos, consules civitatum, et
alios officiales etc: velut Regiae majesta-
tis offensor captatur, et juxta exigenti-
am excessus sui puniatur, et quicumque
venierint et intrant regnum nostrum, or-
dinariorum suorum examini subduntur
comprehensi. Et nihilominus omnia bona
ipsorum mobilia et immobilia in quibus-
cunque rebus consistentia publicentur
thesauro nostro confiscanda prolesque
eorum tam masculina, quam faemini-
na, omni careat successione perpetuo
et honore, nec unquam ad aliquas assu-
matur dignitates vel honores, sed cum ju-
tribus et progenitoribus suis semper ma-
neant infamis, nec de caetero gaudeat
aliquo privilegio nobilitatis, vel decore.
Tęż samo prawie potwierdza Konfiska-
tio principum tam spiritualium,
quam saecularium contra consumaces et

haereticos 1438. Vol. I. fol. 140.

Wzpromnijmy Decretum Ducis Janussi A.
1515. Vol. I. fol. 448 Illustrissimus Domi-
nus princeps cum solo consilio suo volens
sectam Lutheranorum, et eorum falsum
dogma in Ducatu suo ab omnibus subditis
suis penitus eradicari, et ne hoc falso
errore et dogmate subditi sui a Fide ortho-
doxa et sancto ritu romanae ecclesiae sedi-
cantur, ex officio suo et auctoritate Duca-
li ut verus christianae religionis et Fidei
princeps, providere semperstive cupiens,
ita decrevit, constituit et conclusit. Ut
nullus in toto Ducatu Masoviae, tam in
civitatibus, oppidis, quam eorum in vil-
lis, cujusamque conditionis et status exi-
tat, praefertam in civitate varsaviensi
libros et falsam Doctrinam Lutheri in
quocunque sermone tenere, habere, legere,
ac ipsum falsum dogma Lutheranorum
profiteri et aliis eandem persuadere prae-
sumat, et quicumque de hac secta legitime
convictus et probatus fuerit talis vita
privari Debeat, et bona ejus omnia quae-
cumque habeat mobilia et immobilia con-
fiscari et ad thesaurum Ducalem recipi
Debeant.

Przytoczone tu prawa, powinny zakazać 98,
by Dyssydentom, aby nie mieli i zamiast
skargi i żalenia się na własną ojczyznę,
mieli jej wdzięczność, że ich z tego, jakiej
dornają co do catosci osób i fortun, traktują
jako Taskawości, lubo się onejże wcale nie,
godnymi stają, ściągając na siebie grzech
perduellionis i przywoiszą tak wielkiemu
wysiępkowi kara, przez wdanie obcych za
sobą, czego im wyrzucenie i surowo zakaz,
zako prawo 1733 Vol. III. fol. 58/S. Dissi-
dentes. Mogłbym ja dziś i sprawiedliwie
wywodzić wykonania dopiero wspomniane-
go prawa, ale znając Taskawość Rzeptkiej
bardziej zawręć ad pavendum, niżli
ad ulciscendum gotowej, sam wnoszę za
nimi prośbę, aby ściągając drściejszym
postępkom Dyssydentów winą, była
im raz ostatni przepuszczona. Lecz na-
połem rygor przytoczonego prawa nie
tylko odnowiony, ale tem mocniej być
obosłrony. Tego po nas wyciąga orzeko-
dosa Reipublicae stawa, i porządana o
niejże spokojność.

Twemu Najjaśniejszy Panie Panowaniu
zachowuje Bóg tę stawa, aby pod Jego
rządem Miara święta i Kościół od podobnych

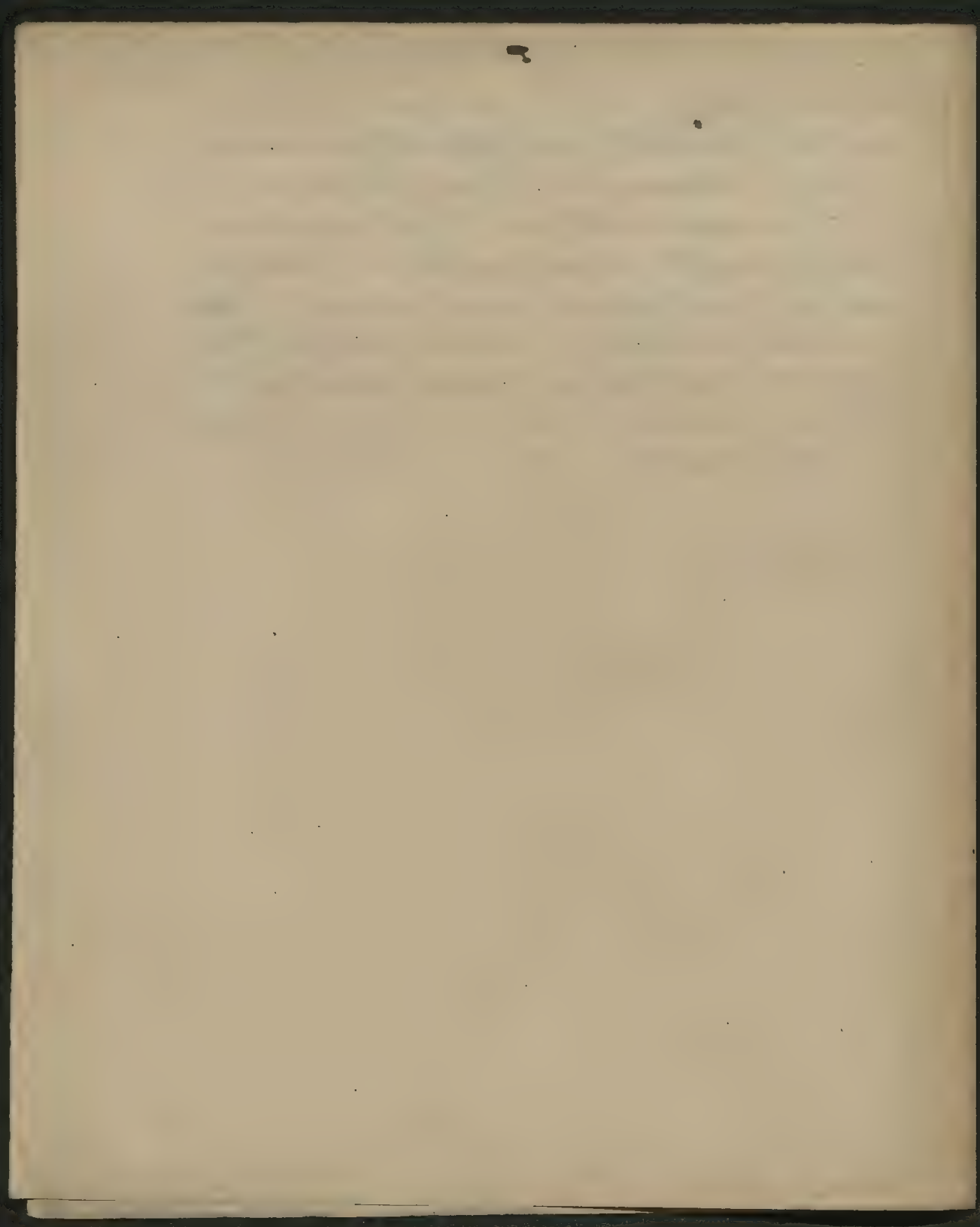
111
jakich Dział Dornaje zamachów na zaw,
sre były ubezpieczone. Do tej podobno
okoliczności przywignę Bóg potrzeb,
nie Pamigającym Faski i błogostawieństwa
swoje. Odruc' W. H. Mi' uspaniale pto,
nie nadzieje ludności, niemios, dostad
kół z wolności u nas Dyssydentów,
bo te nie są dostarczające w porówna
niu, do utraty racości. Moiesz W. H. Mi'
z narodem przez się katolickim, rów
nie jak w Królestwach Francuskiem,
Hiszpańskiem i całych Włoszech usta
wie i ubogacić mądrością i regdem swym
ojczyznę, jeżeli Bóg Panowaniu Jego bto
gostawieć będzie. Będzie zaś błogosta
wie, gdy całą zastawę wstępując na
Tron religij, całą i w niczem przez
wolność Dyssydentów nieumniejszając
i następcom Twoim rozkazuje. Uczyń
to W. H. Mi' sta stawy przed światem,
i sta zbawienia przed niebem. Moiesz
to wykonać dziełnością swą mądrości
i racowaniem światem z wstawiającemi się
za Dyssydentami. Było albowiem w mo
cy W. H. Mi' osadzić przymiosami swę
mi Tron ten, ocalić od domowych roz
ruchów ojczyzn, równie jest i będzie

w mocy W. K. Mui odwrócić wyznaczone
przeciw najówiśtorij religii nawierachy.
Jeżeli zatem będzie zgoda powszechna
zgromadzonych Stanów, aby projekt
bardzo Dyskretny, do Konstitucyi, był
najpierwszy do podpisu przez Ich Muiów
Deputatów, którzy wyznaczeni będą.
Znam to bowiem, iż teraz nie może
być podpisany, lecz tylko przez usta
Kancelarskie za poprzedzoną powsze-
chną Stanów zgodą, aby od J. K. Mui wy-
szła deklaracya, iż ten projekt najpier-
wszy podpisany będzie. Wątpię zaś, że
by nieprzerwanie głos senatorskiego,
którego nie dokonczyłem, ostrzegam, iż
go kontynuować będę po ustatkowanym
tym projekcie, zamawiając do siebie u
Łaski, aby żaden głos nie był dany, pó-
ki tego nie dokonczę. Czytam za tym
ten projekt.

Ubespieczenie Wiary.

Chcę jak najgrzeczniej Wiarę naszą
świętą rzymską katolicką ubespie-
czyć, jako od wieków in Regno nostro
Dominantem, przyrzekamy i wiecznym
prawem stanowimy, aby nikto oby-
watelów ejusdemque status et condi-

lionis będący na terranicjszym i przy-
 szych reymach, pod jakimkolwiek sy-
 stem i pororem za Dyssydentami in
 fide romano-catholica proporycye się
 gające się do religii czynić nie waiyt
 się, a to sub poena peculatus et confis-
 cationis bonorum i dawne wszystkie
 prawa w tej mierze reasumujemy.
 Na co Przewietne Skany niechaj będą
 zdania swoje. —

Ciąg dalszy Nowy
d. ii Października 1766.

143

Konczy mi się gość mój, zaczynam go od
powinnowania Sigriscin Imi Karsrat,
Nowi Taske J. H. Mui w Konfederowanej La-
see wielkiej Koronnej, a przez to urna,
nia wielkich przy wysokiem urodze-
niu przymiotów i zastug, i rycerz wj-
cia tego honoru w poine lata.

Wart nie mogę osobliwszego mego u-
kontentowania, a takowego, iż wiele
mówić mogę, iż równego w życiu nie
ucudem z zarliwosci tak okaratej przy
wiece zgromadzonych Stanów, z appro-
bacyi Najjaśniejszego Pana, za którą
jak najumiejętniej Dziękuję oraz i z ubo-
żeczonej jui w tej mierze Konsekrycyi.
Dnia wenerablego Kościół boży obcho-
dzą uniwersalną wiktoryi nad Tur-
kami przez Zygmunta III otrzymaną
pod Chocimem w roku 1621, Dziś mam
honor winszować Prześwieconym Sta-
nom wiktoryi nad Dysydentami.

Od Maryi idę do rodzonej jej siostry

wolności. Także albowiem za fundament
Ustawom naszymi szerszymi zało-
żeniem Mars, tak w Mierze za fundament
zakładam wolność. Ta jest w Kardynał,
pych swoich prawach naruszona, kie-
dy w posród pokoju, którym się cieszy-
my pod srogiem J. H. Mei Pano-
waniem, nie tylko doświadczyć
się in visceribus Regni wojska zaga-
niczne, lecz jeszcze straszyć i grozić
nam wiskrą i znaczną liczbą zgro-
madzeniem, na ucieszenie narad
i przymuszeniu gwałtowne favore
Dysydentów.

Jest również wolności skądś Kon-
federacya generalna, prosto o rozwi-
zanie onęgie imieniem mojem i tych
województw, które pro principali-
tem punkcie w instrukcyach mocno
otwarowamy mają, dopraszam się.
Zyczyć i radzić, aby Krepla w nie-
dziej wolności, sejmy bez sposobów
dochodzenia rozstawiały, bytoby zdra-
dca! Dobro swej ojczyzny, nie chcąc
jej srogiem, gwałtem uroczyście do-
bre i zdrowego radzenia obowiazki.
Upewniam, że nie chcę ani myśleć tak

straszniego przeciwko Bogu i opieranie
się na siebie grzechu, owarum so
jest sekretu moją rządz, so gorgo
Do Boga prosić winnować Kreptkiej
crouj z ruzetną wolności, rad publicz
nych i symów skuteczności. Lecz gdy po
ględam na naturę, sposób i konie kon
federacyi, nie mogę sobie wyperwa
dować, ani mię dotąd nikl z tej nie wy
prowadzić niespliwosci, aby konfede
racya być miała przynowitym uale
nia wolności naszymi środkami. Przewo
wie nasi zdrowiem, życiem i fortunami
zakładający sta siebie i sta nas wolności
staw i swobodę, albowy byli nie potorygli
za fundament wolności Konfederacyi, gdy
by konfederacya być miała twierdzą wol
ności. Zarzywali jej, jako lekarstwa na u
leczenie chorób publicznych, ale nigdy
za pokarm w stągim wigore i wzrostu
ści wolności utrzymujący nie brali sam
ani nam podali. Potrzebne jest chore
mu lekarstwo, ale nim być stąg nie
moie, potrzebna jest Kreptkiej konfe
deracya, gdyż albo interregna, albo do
nowe zawiechrenie i rosterki Kreptk
o niebespieczeństwo przyprowadzą. Ale

Kiedy mamy w osobie W. H. Mei Pana od lat
Dutch Pamiętającego, przyswoić od całego na-
rodu wierność, od potentatów Europy przy-
znanie obierającego, kiedy nie masz kło-
by W. H. Mei miał wypowiadać postulen-
stwo, ojęrny spokójności wzruszać, kie-
dy mamy sądzić się w Imieniu W. H. Mei
wszystkie prawem opisane i gęstość
spokójności w domu oznaczające jurysdyk-
cję. A co nam po Konfederacyi? Co nam
po lekarstwie, gdy z Taski boję nie cho-
rujemy.

Konfederacya w naszej Repliej, a dykta-
tura w Rzymie są rzeczy z wielu miar
sobie podobne. Co za polski Królko
brzające, albo jakie szkody, przewidzione
nad potrzeby publicznej Rzymowi przy-
noszą dyktatury? Do dziejów starożytnego
Rzymu odsyłam, a w niej ojęrnie ka-
żdemu, aby brał miarę z rzeczy przestępk
do ławiejszych, do uwagi podaje.

Przykład ławiejszy doświadczyć się
Konfederacyi z poprzedzającemi równać
się nie może i niepojęta Repliej wysta-
wić formę. Złotego generala a Konfe-
deracya składa się z partykularnych
każdego Województwa. To samo czyni

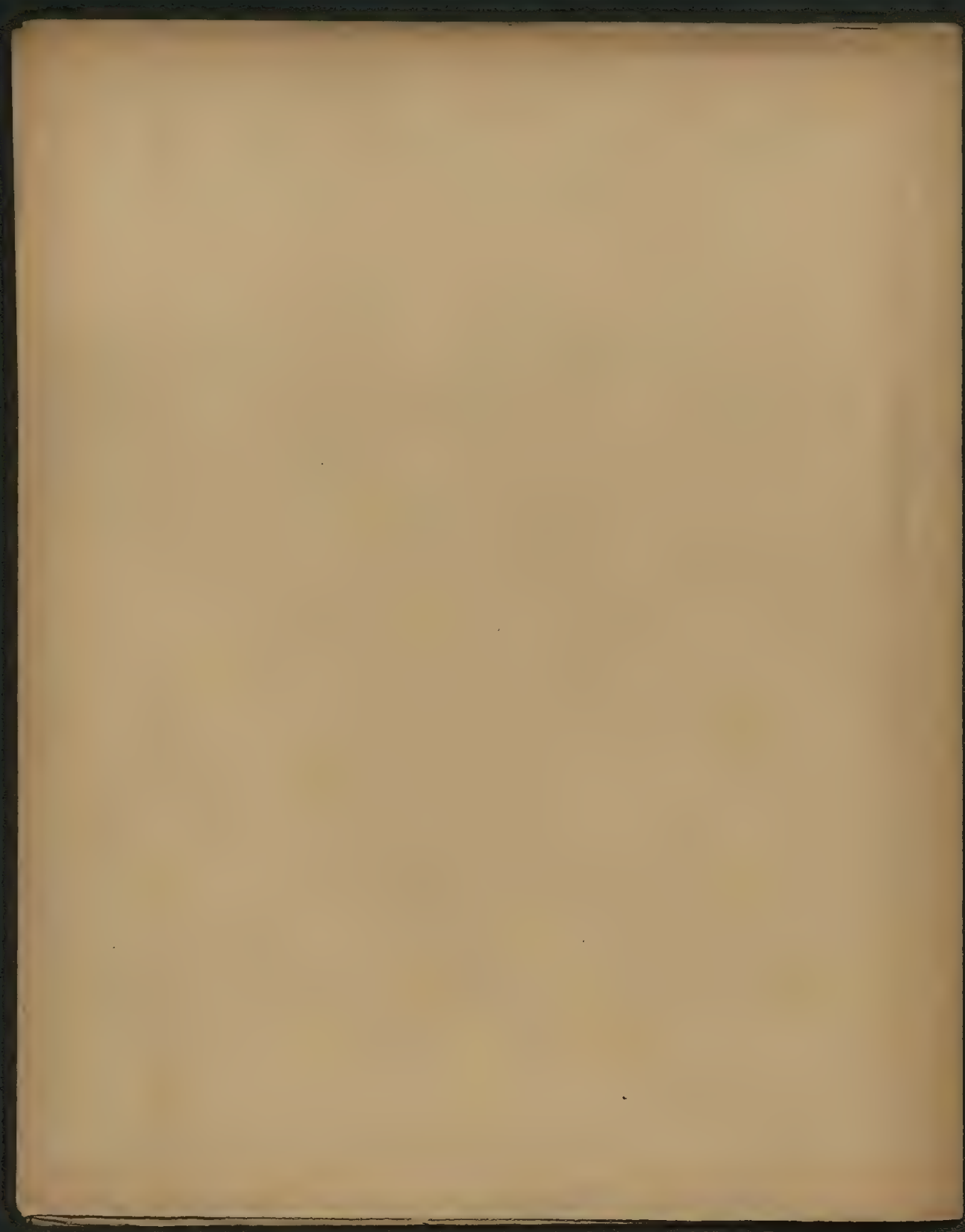
i dawne. Rady, sejniki województw sprowadzają się pod marszałkami województw albo aiem. Rady walne i sejmy nie przechodzą pod Łaskę generalnej Konfederacji, ale sobie nowych obierają marszałków, jakośmy wieli na sejmach konwołacyi, elekcyi, koronacyi i Dzisiejszym mamy. A prawe to samo według naturalnego rozsądku, według wszelkiej nauki, według decyzji generalnej wszystkich nieparcyjnych juris konsultów, już tak nasza Konfederacya w istocie swojej jest rozwiązana. A nie jest to nowość nigdy dotąd niepraktykowana w Krupkiej, a posłannym wiekom gorzkie i srko. Ktwe okarujemy przykłady? Tak dalece że nie zgadnę, jakim narwać imieniem formę sejmowej Krupkiej? Czyli Konfederacyą, jak podczas berkelewia, gdyśmy bez Króla i pana zostawali? Czyli wolnym, jakośmy się dotąd pod panowaniem i rządem osiadających Tron ten Królów zachowywali?

Prawa w ostatnich konsyliach sejmów konwołacyi i koronacyi stanowią, są brzońskiego gatunku. Jedne potrzebujące zupełnego skasowania.

Drugie według okoliczności poprawienia
i objaśnienia wysięgają. Trzecie dobre
i użyteczne wymagają koniecznie
utwierdzenia od wolnego sejmku. Tak
jak wszystkie przeszłe prawa pod
Konfederacyami stanowione, a dosyć
wspomnieć przedostatniego berkróle-
wia 1733. Konwokacyjny Konstytucyę
pod Konfederacyę, wolnym potem sej-
mem po zerwanym 1735, 1736 appro-
bowaną i utwierdzoną. Dlatego więc
samego jest potrzebnym wolny sejm,
a przede ogłoszenie Konstytucyę se-
varniejszą rozwiązania tej Konfede-
racyi, o co gorliwość et instaminała fi-
des tej Miów P. P. Postów w wielu instru-
kcyach mając pro principali ten
punkt z miejsca swego, wiem, że się do-
pomnieć nie zamierzają.

Jest więc w mocy zgromadzonych Sta-
nów rozwiąć i w wszystkich w ogół-
ności i każdego w szczególności, z tych,
w których dołąd uwiktami jesteśmy o-
bowiązeków, abyśmy z zupełną zaradczą
mogli ożyczenie wolności i bezpieczeństwa
swym dawnych swobód naszych. Co tedy
tym porządniej stać się mogło, zdaje

mi się krokiem przawoistym, aby Izroma,
 Trone Stany zgady po przytomnym Suetig,
 ięcin Tłci wojewodzie ruskim, jako Panu,
 Majestatowi i ojczyźnie wiernemu, do utrzy-
 mania swobod i wolności wszytskim przed,
 Kujacemu, petnemu od wszytskich uszano-
 wania i Konfederacyi, publicznego in fa-
 cie Reipublicae rządów Konfederacyi general-
 nej zrzeczenia się. Albo też jeżeliliby się z
 dopuszczenia skrytych sądów bożych naka-
 zę naszą odmianie Dawnej Krepłtej formy
 postarających podobato Stanom Krescy
 pospolitiej (czego ja z miejsca mego przez
 sumienie i miłość wolności nigdy ojczy-
 źnie mić życzyć nie mogę) Dalej zosta-
 wać w związkach Konfederacyi, przynaj-
 mniej, aby kształtem Dawniejszych, była
 nie tylko oprócz sejmu, ale tem bardziej
 w czasie sejmu sprawowana przez se-
 go, który generalnie onijże rzędy na sie-
 bie w powołkach przyst. —

Mowa

X. Kajetana Sołtyka Biskupa Krakow. 147
na Sejmie ordynaryjnym warszawskim
miana d. 21 Października 1766.

Widziatś W. H. Mość dnia onegdajszego
powszechną troskliwość i pomieszczenie
umysłów, niespodzianą nieoszacowanego
W. H. Meis zdrowia słabością zastrwożonych.
Potrzebaj Driś z ukontentowaniem na pro-
racającą się z ocaloną szerszością czerstwo-
ści radości i przyjmij gorące życzenia
słowatego w wiek najpożniejszy zdrowia,
abyś miał dług, gdy nie można wieczną
korzyść patrzeć, jak wolny naród dobrych
i łaskawych Hrołom usilnie nad własne
Kocha szerzyć.

Liszy się Dobry i Łaskawy ojciec, gdy wi-
dzi swych synów w chwalebne swe śla-
dy wstępujących. Napędzają się radością
Dobry synowie, gdy widzą ojca wykwają-
cego się z dowodami prawdziwej ku sobie
miłości i przypięcia. Jest to obraz
jedeni równo, tym bardziej Driś W. H. Meis
i ołaczające Tron Jego Krany wyrażający.

Trybam albowiem z jednej strony w sercu
i umyśle M. H. Mci ojcowską prawdziwą
pociechę i ukontentowanie, gdy naród ten,
któremu przez powołanie states' się Ojcem,
widzi w gronie i statecznie obstawiający
przy kaszyczcie tej wolności, która raz
się uśł tego była następem, zamysłów
prawdą, czynności i obrotów celem.
Z drugiej strony widzę werystkich do
brych tej ojczyzny synów rozpływają-
cych się od ukontentowania, miłości, przy-
wiązanie i respekt ku piętnemu dobru
ci ojcu gruntującego, gdy widzę to ojcow-
skie do wstąpienia swego przywiązanie i
miłości dowody, że im nieowracowane
Dzielnictwa Pradków naszych wrzaski
i poręce, Wiary i wolności w ruszetności
zachowujesz. Wyrzucam już wszelką z du-
szy i serca bojaźń, nie tylko strach,
ale i najmniejszego Wiary i wolności
wstrętu, gdy nie tylko wspomnianiem
swęmi Najjaśniejszy Panie naszy (na któ-
rych upewnieniu byłoby mi dożył) ale
i z dobiegającego krew, dom i rodzinę
Twoją, któremu sprawiedliwie przystęp
do serca Twojego porwał się, rodnego swe-
go życia Twoi Podkomorzego Koronnego

M. W. Mł. Pana na Dniu onegdajszym upe-
wnie nas raczyłeś, o niewątpliwem swo-
bód i wolności naszym ocaleniu.

Rozumiejąc lewar Najjaśniejszy Panie
Doskonale, co znaczący ukryte, w sto-
wach wielorakiemu stumaczeniu podle-
głych w podanym nam do Deliberacyi
projekcie wyrażenia i wyrażają, iż
nie były nigdy z intencją W. K. Mł. skry-
tym na uszkodzenie wolności zamachem,
ale tylko doświadczeniem prawdziwych
powiernego regdom Twoim narodu o,
kto swej wolności sentymentów, kto,
tych, gdy takich Fornajasz, jakie nawa-
dowi do wolności wrodzonemu przystoję,
cierpiąc się jawnie, że wolucem nie był,
ko imieniem, ale i recy samą panu-
jęr ludowi.

Cieszymy się wrażliwici i wspaniałotni
mądrym, wielką mądrością W. K. Mł.
wielbimy, że tak delikatnie i dopiero w
skutkach okarujących się sposobami,
doświadczai naszym o prawa i wolności
gorliwości racyz.

Do uspokojonych troskliwościach was
jest, abyśmy do recy i porządkowego
przystępowali zaradzenia. Epizany

przerobić prawami Sejmu convocatio,
nie sejmowania porządek wskazuje nam,
nie tylko co czynić, ale i jaką materję
osnowę traktować mamy. Trzymam ja
się nieodstępnie tego prawidła i stąd,
cznie upraszam W. H. Miei i Prześwie,
szczyt Planów, abyśmy do zupełnego
rachunków Skarbowych zadośćuczynienia,
do wejścia w protokół Komisji
Skarbowej, w czynnościach jej około
monety, wybierania sta i kwarta i w o,
biecanych przez nie porządkach publicz,
nych doskonałego rozpatrzenia przystę,
pili. Wszak sama roztropność i mierbi,
se radnemi dowodami racye, tego wyz,
gają, aby pierwiej wejść w sprawę
przeszłą do Koguciji Prezkiej naderze,
a dopiero prawa na przyszły czas sta,
wii. Rachunek z rzeczy przeszłych mo,
że dać wielkie światło do tym doskona,
nego na przyszły czas prawa i po,
rządku.

A cóżby to był za gospodarz, gdyby zje,
chawszy do swij wsi na rachunki, nie
wejrawszy pierwiej w sprawę swych
Dyspozycyjów i nie spytałszy się,
jak przeszłe swoje wykonali, z po,

dyktami, lub ze strony Dyspozycje,
 jedynie przywisywał się do czynienia
 nowych na przyntę czas Dyspozycji.
 Czyli nie stwarzały na gospo-
 darskiego podobnym w swój wiośnie po-
 rządkiem nagana nieroztropności, *Ex*
quo *finis* erat. Wierimy przed się
 jasne *Sejmu* *convocationis* Dyspozycje
 a obieramy, że tam nie gołe tylko per-
 cepty i expensy generalnej załatwienie
 Karcie prawo Ktasić przed Stanami Republiki
 ale nakazuje gospodarską weryfikację
 całych rejestrów, kwitów, wydań, w-
 przedliczenie remanentów, przychodów re-
 ceptów, albo Decessów. Prawda, że to wy-
 soko potrzebuje czasu, ale się co czynić,
 kiedy tak prawo mieć chce, *Lex* *jubeat*,
non *Disputat*. Za pragnę być posturowy
 prawom i z własnych pobudek i z one-
 gdańskiej w głosie a Ministerio przestro-
 gi. Radzimy, aby Republika dla ochrony gra-
 su wynalazła sprawiedliwe środki kon-
 symulowania rachunków Skarbowych
 aż do końca, to jest aż do przedliczenia
 remanentów, co koniecznie być powinno
 i o to się suo loco dopraszać będą przez
 wyznaczenie Delegacji, jak bywało przed

Siem. Ale co? Kiedy zwyciężane mamy pra-
wem rze, abyśmy przed zakończeniem Skar-
bowych z dwuletniego czasu interesów,
mogli nowe stanowić prawo przede-
stosując, albo poprawiające. Si na to
nauczyłem się tego, że póty nie mamy
na Sijmaku przystępować do naru-
czenia Deputatów do Konsultacji, ani na-
wych praw knowing, póki Skarbowa
Kommissya nie odda nie tylko rachun-
ków percepty i expensy, ale też póki
się z jurysdykcyi sobie w sądowniu nada-
nie, z dyspozycyi uniwersatów, ewaluacyi
czyli redukcji rei monetariae, z instru-
ktorów celnych sobie nakazanych, zgo-
da de transactis suis przed Stanami Rze-
plę nie tylko nie sprawi się, ale też
póki tego wszystkiego Rzepka figura
judicaria decydować nie będzie. Wszak
ja nowości nie wnoszę, ale najśwież-
sze w sercu i umyśle każdego Skwiera
które przed oczyma prawo i w porządku
prawodawców tegoż prawa żyje, siedzi,
mówi i radzi.

Jeżeli się W. H. Mo' z obfitości nieosrac-
kowej i nieporównanej ku swęj ojczy-
źnie dobroci i przychylności, Duchem naj-

wspanialsze heroizmy (jako sprawiedliwie
preracany w Rzepliej mgi Taki Pan Losnow-
ski Pisarz W. X. Lid. M. W. Mi' Pan wyznał
i wielbił) przewyisrzejym, narwać się
stęga ojczyzny nie wstydić, a jakie się
Teh Mości Panowie Kommissarze Skarbowi
mają albo mogą wstydić reddere ra-
tionem villificationis suae przed Stanami
Rzepliej, aieby się jej Dobrymi prokarali
stugami.

Dajmyż więc, żeby się mogły znaleźć spo-
soby, których ja dotąd bez jawnego zgwał-
cenia prawa nie widzę, aby rachunki
Skarbowe, a i do uwolnienia remanentów,
mogły się przez Delegacyę nie in facie
Reipublicae odbyć, ale nam jeszcze przed
skowaniem i formowaniem nowych
na przyszły czas praw i porządków re-
stając do rozządzenia protokóły, Sekreta,
instrukcyjne uchwały, Sazy, Dyspozycye in re
monetaria Skarbowej Kommissaryi. Wszak
to są Skarbowe materye; wszak te wny-
sskie Rzeplka mieć chciała pierwszemi
nie tylko na piśmie i w druku, ale też
w exekucyi prawami. Wykonujmyż
pierwej, co jest executionis, a dopiero
przystąpimy w swym czasie i porządku,

is just i be dñe legislationis.

Byłbym bardzo przeciwny Bogu i ojczyźnie, gdybym miał nie chcieć publicznego porządku, spodziewam się, iż przed Bogiem i rozsądnymi umysłami będzie zupełnie usprawiedliwiony, iż cała ta moja mowa, zdanie i reprezentacye, nie tylko nie oddalają się od dobrego porządku, ale go i owszem w przepisanej prawem osnowie utrzymują.

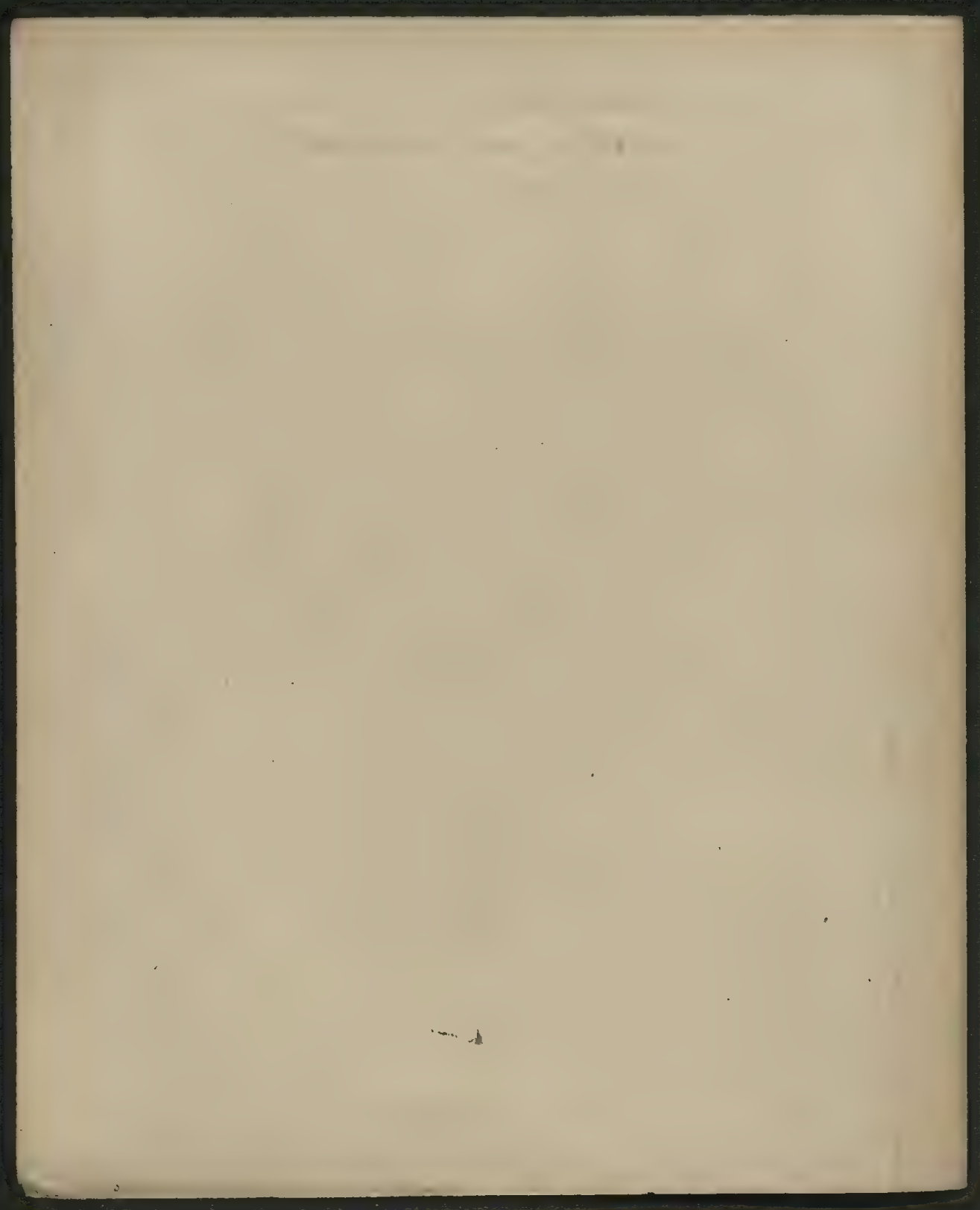
Przystępujemy więc według prawa i
porządku do datarych a istotniejszych
nad Summariuare percept i wydań,
kół, materij i interesów Skarbo-
wych, a tym razem, kiedy W. K. Mi' Ta,
skawie przystajasz na to przez godne
usta Hiera Tuci Podkomornego Koronn.
Posta Petrkiego M. W. Mi' Tana, aby wpo-
danym od pierzsi Wielki' Koron. pro-
jencie, byty wytknięte i specific wyre-
zomc materje skarbowe, niek tenie pro-
jekt będzie oddany nie do pierzsi, ale do
Kommissyi Skarbowej, do której samij
materij podawac' materje i projekta Skar-
bowych porządków sygnuje się. Kierk go
sar Kommissya objaśni wyliczeniem ma-
terij pure Skarbowych, nie wspominając

w nim nie a nie o materjach stałych,
 cnych. Wiech go objaśniony z podjęsem
 Turei Pana Podskarbiego W. K. jako „zwery”,
 Denta Rady Ekonomicznej proda, Inia,
 Kłórego się podobna, Stanom Królestwa Do u,
 wagi i aby w swym czasie po odbytych in,
 teressach ekonomicznych dwuletniego era,
 su, po odbytych wołach senatorskich, post
 regressum Przewodnego Stanu Rycerskie,
 go do świętynicy endendamm in plena li,
 bertate legum ad mentem Sijre Konstytucji,
 Sycji 1764 i po narnaczeniu Deputatów
 do Konstytucji mógł być za prawo przy
 jęty. To jednak jak najsołenniej i naju,
 roczyściej przed Bogiem, niebem, światem
 i ojczyzną moją, którą tu w Przewodnych
 Stanach Zgromadzonych respektuję, waru,
 je sobie, aby projekt Wiary świętej Katoli,
 cką ocalający był przed wszystkimi proji
 kłami, nie tylko w lierbie, ale na ciele
 praw potwierdzony. To od tego warunku żaden
 miż czas, żadne okoliczności, interesa,
 względy lub niebezpieczeństwa nie od,
 strzegą ani odwołą.

Propozycja przed ad summam nam podob,
 na do wyznaczenia Deputatów do Konstytucji,
 Sycji, jako jest prior tempore, co prze,

ciwko opisanemu porządkowi sejmowa,
nia Konstytucyą Konwokacyjną 1764
tak gwałcić to prawo nie jest w umy-
śle i mocy mojej, ani też niczyjej.
Jeż zaś zdania stygę, iż pod Konfедера-
cyą wolno waryetko Krepldej, dysklyu-
gować umysłę tę wolność i moc. Tuż w
pierwszej mowie mojej wywaritem
zdanie i datę poryczyny, z których
sądy istotnie już w sobie Konfederacyi
rozwiązanie. Lecz chociażby jako non
concesso miata też Konfederacya sub-
sistere, to nie na wolności i mocy prze-
stępować prawa. Ma potestatem le-
gislativam odmienić prawa, które są
dri niewyżłecne lub szkodliwe; sam
jestem tego zdania; abymy poprawi-
li tego, co do materji proponowanej po-
rządku i żeby Deputaci zaraz po powi-
saniu Marszałka byli nominowani
i byli na pogodowiu podpisywać u-
godzone Konstytucye in materiis pu-
re oeconomis et militaribus, które we-
stug ostatniego prawa najpierwsze by-
kowane być powinny. Lecz nasz potes-
tas legislativa jest de futuro. Teraz
zaś jesteśmy in potestate executiva

ostatecznego prawa, na fundamencie Kdoś,
 nego, gdy i tutaj jest nieprzyzwoisty
 i wcale nie należy, tak gdy go tak,
 wym sądy i volun mego nie Daje i
 stalemnie ostrzegam Glawy Preptkiej,
 iż przerw Decyzję pro lub contra, wiel-
 ki i ciężki gwałt wolności i prawo od-
 niosę. —

X. Kajetana Sołtyka Biskupa Krakow.
na Sejmie ordynaryjnym warszawskim
miana d. 30 Pazdziernika 1766.

153

Nie jestem cudzoziemiec, ale Syn i Obywatel
wolnej Ojczyzny, tudzież przysięgły Sena-
tor, a przede wszystką Prawa, swobody i Wolności
znać muszę. Nie jestem Synem odrodzonym, a
bym znając jej potrzeby nie miał całej chęci
iż onymże volo meo succurrere. Wzywam w
tę świadectwa Prześwieconego Generał Choręży-
skiego, któremu na kilku Lessyach miałem
honor przesyłać, jako mi bytem przeciw-
ny do utworzenia podatków sta polnych Rzpltej,
jako i teraz tego samego jestem zdania, ut
in charitate non ficta operemur banum.

Na zniesienie Podatkuwanego stanowienia innego
podatku nie widzę potrzeby, kiedy Konstytucya
Sejmu Convocationis na zniesienie onegoż
wymuszona kwarty sprawiedliwe i Podatko-
we rydowskie, co i Konstytucya Sejmu swę-
śliwej Koronacyi W. K. Mli potwierdziła.

Niechaj te będą wybierane sprawiedliwie bez
parteczalności i folgi dla nikogo, jak się se-
cus w Lustracyach pokazuje, a spodziewam
się, iż będą równajszymi podatkami ogólnymi,
go, a gdyby czasu quo nie xwiniędy, to Kommiss-
sya ekonomiczna dotrzymałaby i innych Re-
czyptliwych dochodów.

Tego tylko żądam, aby rzeczy były swym po-
rządkiem i z uwagą mocną, co mamy i dla
czego czynić i jeżeli do tej czynności mamy
moc i Prawo.

Porządek tak istotny jest czynności wresz-
tich, a osobliwie publicznej czyli prywatnej
Ekonomicznej, żądam, że z mniejszymi Daleko Ko-
sztem przy dobrém rozporządzeniu więcej
można dokonać, sprawić lub zbudować, ni-
żeli wielkimi Kapitałami nierządnie i bez
zastanowienia sobie przystojnego wydatków
koniec wyzyspanem.

Z tej reguły na światle rozumie przyrodzonem
zasadzoną idzie nieodzowna konsekwencya,
iż w stanowieniu podatków pierwszej nazwa,
czyli należy cel i koniec, na który mają
być zarząd, a dopiero stanowione.

Prawda, że widzimy w Państwach absolutnych
wyhodowane nowych podatków nakazy, lub
nie widzimy pierwszej konia i potrzeby, na

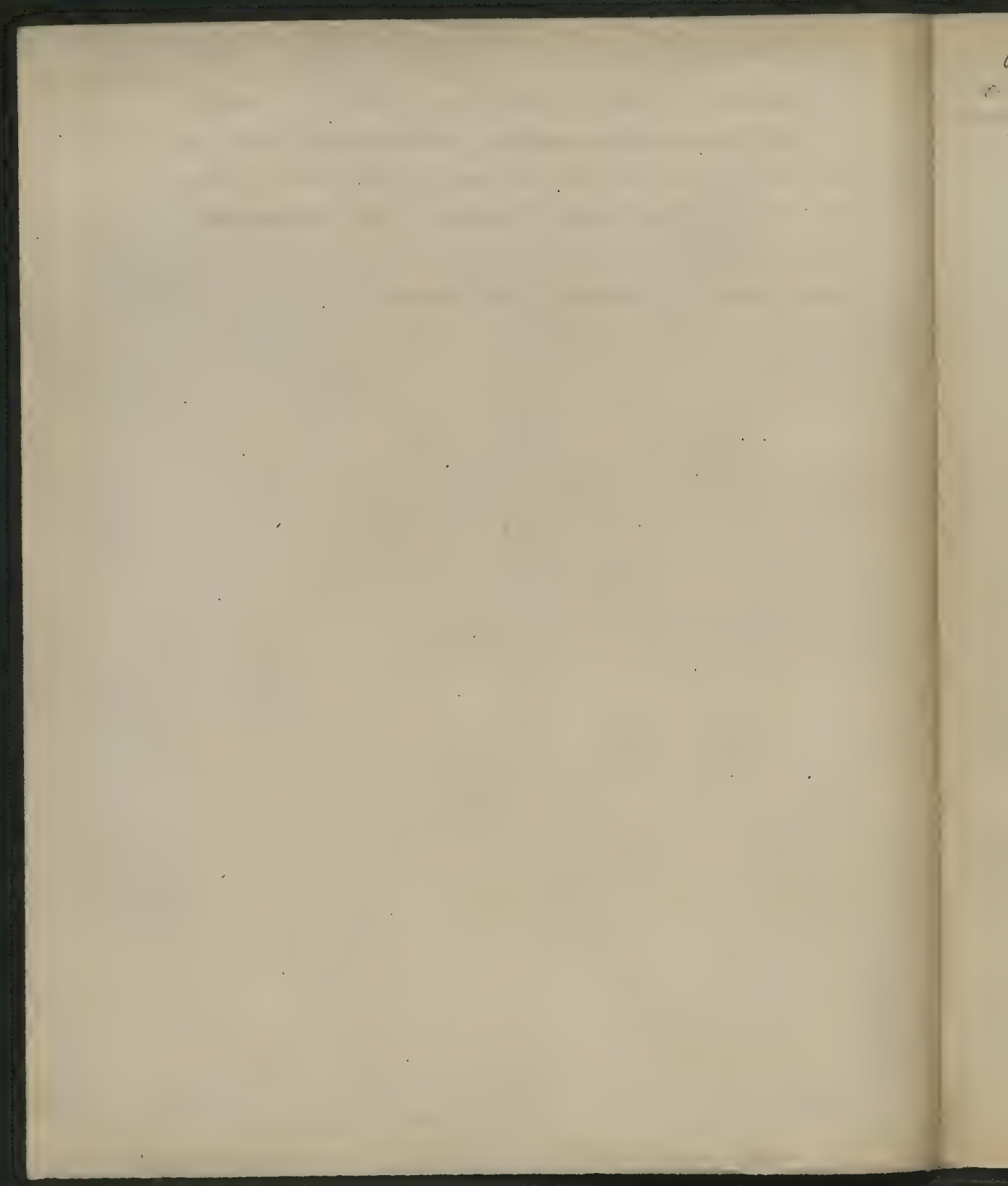
Którę są nakazane, ale tei to są skutki ab.
solutyzmu, gdzie Pan ma Prawo powiększać
cigary, a Naród poddany nie ma Prawa i Wol-
ności pytać się, na jaki to Drżyje się koniec.
Jest wolnego Narodu to jest wrodzone Wolno-
ści Prawo i powinność, iż gdy z swęj własno-
ści determinuje się czynić ofiarę swęj Ojczy-
źnie. nie tylko może, ale powinien narwa-
czyć, na co ta czełka własności Karidego
ma być obrócona.

Uczę nas tego w publicznych instratach go-
spodarstwa najpożywczajszu Repblle: Anglia,
Hollandya, o których słyszemy i czytamy, że
nie pierwój publiczne uchwalają podatki, po-
ki nie naruszą końca, na który mają być o-
bracane, żeby z proporcji matości lub wiel-
kości potrzeby, mniejszy lub większy wstąpić
cigar. Ale na co nam zagranicznych przykładów,
domowe własnej Ojczyzny Dzieje i
Prawa podatki stanowić nauczą Nas tej, Kłb.
raz mówię prawdy. Nikt mi albowiem nie pokaze,
aby Repblka czyli na wolnych Sejmach wiecznie
czyli na Konfederacyach doresznie stanowić
nowe podatki, nie miata zaraz przetrząsnąć
konca, na który onie chciała mieć postanowio-
ne. Jakkor tego wysięga roztropne Prawodaw-
stwa zarzycie. Inaczej ustanowienia nasze nie

mogą być sławne, ale ustawicznie podlegać będą
mieszaniu i niepewności. Jeżeli albowiem
nie przeruamyśmy pierwsi końca wyraźne-
go podatkom, a czyż może być sławne Prawo no-
wy podatek uchwalające? ciał musi pokazać
albo niedostarczające potrzeby, albo ongiż prze-
wyższające podatki bez determinacji końca na-
kazane. Ciał też przysiężnych Sędziów nową nam
będzie dawać materję albo powiększenia niedostar-
czających, albo umniejszenia porównujących i do-
tę potrzeby podatków. Tak czynić, jest zniszczyć
sławność Prawa, a wprowadzić okropną Ustaw odmi-
ność i niestaleczność. Ale ten jest koniec wyszły,
który ludzkie Ustawy, gdy się nie wspierają na pew-
nym i determinowanym końcu, na który być ma-
ją krymione.

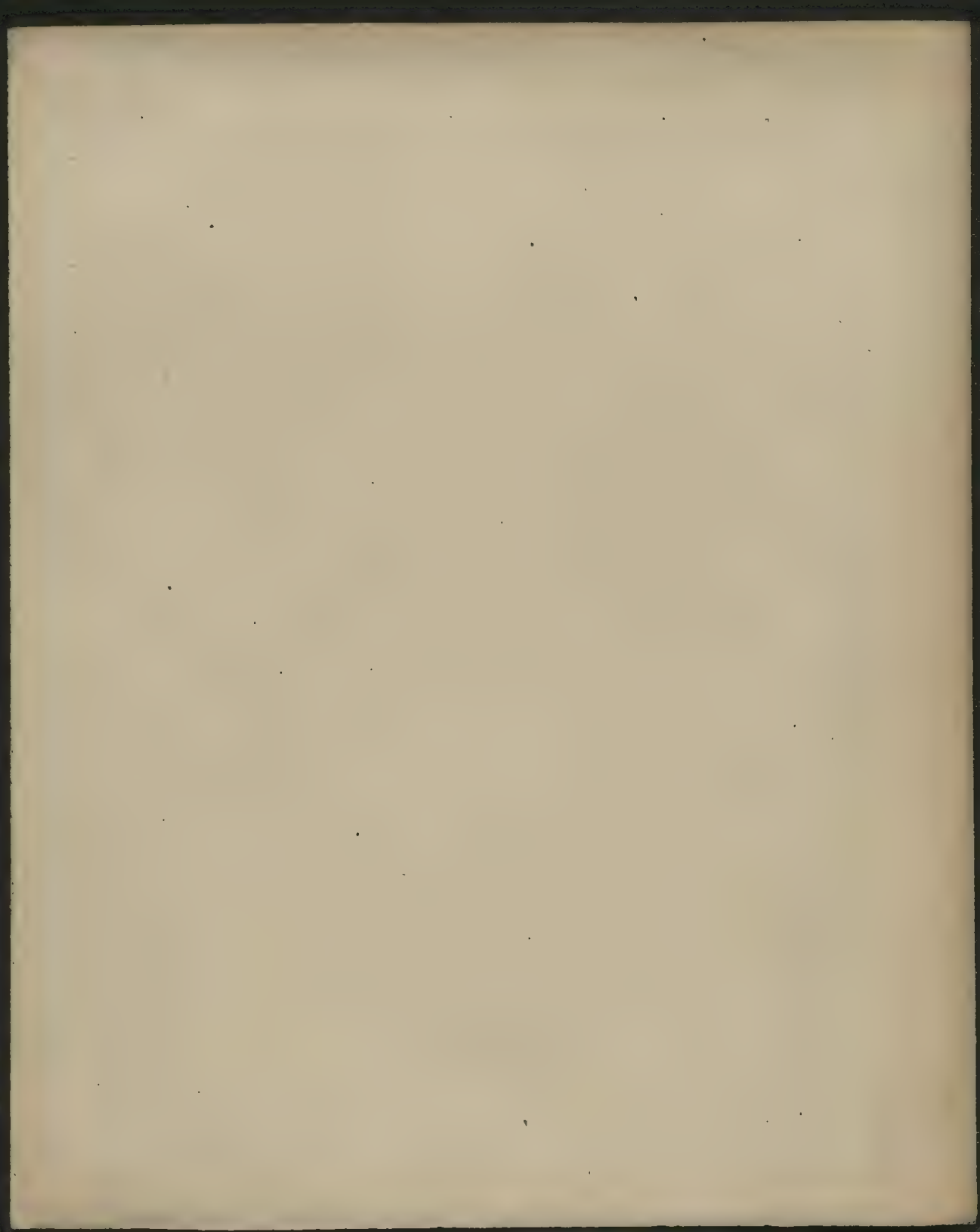
Niech nie będzie Dziwus nikomu, com wyżej
nadmieniał, iśmy powinni uważać w krymi-
nie rzeczy, jeżeli do tej krymioności mamy
móc i Prawo. Powariam ja najwyższemu zgro-
madzonemu Prepldij Stanach moc Prawodaw-
stwa, lecz znam granice czasów i okoliczności,
a stąd wnosię, że Prepldij w doczesnych Konfede-
racji obowiązkiem zostających stanowienie wie-
cznego podatkowania nie jest przyzwolone. Z
drugiej strony, taka wprowadzona w mate-
ryę Skarbowe pluralitas zdani, na Sejmach

in materiis status mijsza mić nie moie,
tak aby uchwata nowych podatków, jako je,
Ina ex materiis Status najwalsniejsza, mia,
Ta byi podwiskerość Kresiek, i za materyą
pure Skarbową cenzurę, przychylić zdania
mege żadną miarą nie mogł.

Alfred 1786

156

Mowa

X. Kajetana Sołtyka Biskupa Krak.
na Sejmie ordynaryjnym warszawskim
miana d. 6 Listopada 1766.

Dwie cnoty najbardziej srogu Królów zdo-
bicie Dziać się nam okazują, Miłosierdzie
i Sprawiedliwość. Pierwsza zachęca umyśle
do odpuszczenia znaczących summ sukces,
soram s. p. Pana Świdnickiego Podskar-
biego z Administracyi Skarbu publicznego
Krepllej pozostałych. Druga wskazuje powin-
ności ochrony grosza publicznego. Uczynności
Obywatelowie w wspólnej Gminie jest cna-
le piskne, lecz zachowanie Sprawiedliwości
całej Krepllej jest obowiązkiem każdego do
radzenia pożytecznie Gminie powołanego.
Luzję w sumieniu moc tych obowiązków
i oraz przestrożę Pisma: prior est cibus fu-
stilitate quam Charitatis, właśnie do Dziać
sięgo interesu istotnie sturzę, nie mogą
się przychylić do Darowizny z cudzego a jen-
re publicznego grosza Techni C. V. Lukkesso,

rom. Tam tylko albowiem godzi się używać
pożności choćby najokazalszej, gdzie nie za-
chodzi krywda ściebiego; tu zaś już widocz-
nie mamy przerwę przez Kommissarę Skar-
bową Prawem Sejmu Coronationis do tego
autoryzowaną, którą dwóch milionów siedmiu
kroć sto tysięcy, o którego rzetelności jako
już nie ma miejsca wątplenia, tak ro-
wnie miejsca być nie powinno, czyli ma
być oddany albo nie.

Nie przychodzi teraz do rewolucyi Przeszłości,
słychać Słanów tylko milion trzy kroć sto
tysięcy przez Kommissarę Skarbową jako po-
niektąd wątpliwie ad cognitionem Sejmu
Dzisiejszego odestane. Te tylko pierwsi ro-
zróżniamy i z tych tylko, albo ścisłej spra-
wiedliwości, albo politowania i pożności
czyli dowodzą.

Czyli nie będzie materia niemiernego
sta posłowności podziwiania, ta mówią poj-
ności ale rozróżności, kontentować się tak
mają dwukroć stu tysięcy cząstką, za cte-
ry blisko miliony.

Co za przeciwności rzeczy w czynnościach.
naszych zostatek na zawsze w liście Praw-
nych najdować sposoby nowych podatków,
przewidywać od Województw, Ziemi i Powiatów

Proponuję i Szeligine do Skarbu publicznego sta
 dogodzenia potrzebom Kreplij, abym czasem
 z jednej strony niestępką nigdy wojnowością
 miliony jawnego Skarbu odprowadzić i daro-
 wać? z drugiej niepojętą oszczędnością i od-
 wrokiem jawne przesady Przeracanych w Ojczy-
 źnie Domów Jabłonowskich, Dawidowiczów,
 Potockich i Mego, w stosunku i fortunami
 świeci potrzeby Ojczyzny zastępujących pu-
 szać w recess i w niebezpieczeństwo wie-
 cznego przepaśku? Czyli nie lepsza i nie-
 słusza będzie w Kreplij Kondycya Turini,
 Ków, wieli Kredysorów? Nie jestli to z wsta-
 sności Kardego, i ubożeniem kraju chcieć je-
 dnego albo kilku ubogaczyć? Nie zaradrosz-
 czy ja dobrego mienia Sukcesorom s. p. J. J. J.
 na Rednickiego, czyż im pomnożenia for-
 tun jak najokazańszego i poczyłabym za
 ukontentowanie dać Tu dowód mojej do po-
 wadzenia i pomysłowości Tak przychylności,
 lecz hojnym być sta Tchniciów z grosem Kre-
 plij, jak mi sumienie i sprawiedliwość
 zakazuje, tak abym tego grzechu na siebie
 nie biżgnęł, przystąpić się przychyleniem
 się do tak skodliwej Skarbowi Kreplij Daro-
 wizny sta nich żadną miarą nie mogę.

1870

...

...

...

Mowa.

X. Kajałoma Łotyka Biskupa Kwa.
konsekrę na sejmie ordynaryjnym
narodowem miejscu d. ¹² listopada
1766.

159
Niebym podobnego nie kabierał głosu, mu,
szę cokolwiek mówić extra prossautem
matomiast, pobudzony barieć głosem
Ilci Pana Kajałoma Biskupa Kwa.
nego Senatora wzmiankę do Jan,
olatione Miroszewscianow w akowemsi
krakowskiej czynizym, now auius
recutandi, bo głos wolny nie powinien
podpawać krytykowi, którego ja sam
dokładem i natychytem się, a które
mijam; xbywam w miłości, lecz
jako natus Cancellarius sejsko skado,
mis, oraz aktualny apostołski, i od
M. K. Ilci defmłoway Wysłator, xauw
mój abowizacki wzmiankoway mało
ryż przed Stanami Republiki myjskiej
fikowaci. Wystawiając Ilci Pan

Kancelar Petzki sprawiedliwie sta-
rania o szkole kowalców, miał fundament
przywornice Akplteji, że też w akademii
krakowskiej szkoła rycerska byłaby pewnie
na prośbę Krzysztofa Miroszewskiego
fundowana, ponieważ in Confessio fratrum
narodowych już rokiew 1676. Vol: 8. fol
388, i znów codem Volum: już rokiew
1677. fol: 476 znajduje się konstytucja
approbująca fundację szkoły rycerskiej
Książę urodzony Krzysztof Miroszewski
De proprio pecunie Et Bonis uerymnie
miał wależ w Krakowie frunę aka-
demii, ale ma w honor informować
W. H. Mei i prywatnie sławy, że
se podobne intencje skutku żadnego
nie wzięły fundować Mei Paw Miros-
zewski po wyrobionych takich
konstytucjach, żadnej transakcji
in ordine do zamysłowej fundacji
nie uerymny, uważa a Sukcesorowie
jako cały przedziś substancjonalny.

fachu i intencji tylko dobrej między
 prawami naszem sprawniejszemu
 na naszym, ale nie z jej skutku.
 Z tej mojej informacji rozumieć, że
 względem wspomnianej osoby rzecz,
 której znajdzie usprawiedliwienie aka,
 Demów krakowską, o której gdy mi
 się zdarza mówić przez W. K. Mierz
 i przedmiotem Stawami, po ekspedy
 owanej już w większej części jej mi,
 więc, porównując to domięć, iż to
 szkoła królestwa, która briała naukę
 krajom naszym przyniosła, która tak
 przedtem w liczbie najcenniejszych
 akademij metawizna, narod nasz
 ex omni rena literatura w oboych
 wielbistw, dzisiaj tak w swoich
 fundacyach ukrywana i ukryta
 na, że dziwić się prawdziwie należy,
 jak sobie subsistere może, i na
 wy do ucieczenia wcale nie powo
 lne udającym się przywrócić, gdyby

tu o intralack jej wzmiankę, aynst,
a n nechy samcz do niewierzenia
zuboxona, fustaremuw ma wielkie
Ingeniu, ma wielką aplikacyę, wil,
kz usilnwie w uczeniu i pracowa,
nin pro publico, lubo księz dobrych
Przestępcych, lubo instruendów nie
mająca ani smieć ^{nie} sta dostatkem mogęca.
Będz smieć donow xiojyc w rzece
francuskie W. St. Mle krótki excerpt
a mixty mojej, który kalkuluje
accurate Akademij dochody.

Chadzim in iz W. St. Mle nad ich
sekupstwiez, a będac i fienmym
mizdy najmydnemi tego mioku,
i najwisknym nauke prolektorow,
racyse W. St. Mle xabaric myot
francuskie nad sirodkami wyteci newi,
pner Kłobczy Akademie hrabstwa
do dawnejs lustru fustroicic tie
mogta, oco wresinie najusluwiejce

do elłajestatu W. H. Mei niez frusity.
 Teraz zaś in przedtę kwestiomi obierając
 udanie moje: jako duszy jest susceptibility
 każdego kraju obfitych dostatków, tych
 zaś zrodłem jedynym jest Res Mo-
 netaria Dobro Hiatkana, frukcormie
 rozprawy, stalcznie ulwymywanu,
 tak nalczy do chwały W. H. Mei Dec.
 To frukcormie monety w krajach
 frukcormie. Przekazywać powinniśmy do
 W. H. Mei od alarodu frukcormie,
 frukcormie z tej mactenresomanej
 mactenresomanej, co w dogodnem
 frukcormie krajów, a naprętniem
 oniegi niewątpliwą w swym macten-
 ku monety, mactenry osmiadane
 się nie outkać xystu frukcormie
 sobie od frukcormie frukcormie.
 Wannoatnym swatke krajowi
 xystnego a frukcormie macten-
 brój, jak frukcormie zachwalowu

Monety, uroczyska, i wskazownice
zalamowanego dolnego miedzianego kawa-
łka, i komunikacyi wajejmych wrytki,
gdzieby mnie dnie uwagi nad Peisiczym
monet rozpoznanie stanu nie
generacyi bajejmych smutnych lubo
z lat dobrej rasy konsekwencyi.

Jest na onej dajnej rzeczy do nas, my,
słuszny, miedzy ojczyznia, i W. S. L.
elki karadajsey, do religij, fraw i
wobnowi narodowych gołbimie froy,
mizkani, weumie, dozwiedzeniem
miedkim, i miedkemu ryworu Peudor
I. M. Pan Wajewoda Podlaski i racumy
frowe I. M. Pan Podzany koronny
frowe Matynski, Tudek na Peisicj,
nej rzeczy miedkim myslacy i ra-
dracy I. M. Pan Wajewoda Mor-
wiczki, dani frowe nac froweichrym
Stanom miedkimiwe iu re
Monetarie skulki, daj najbardziej

wymagając, iż komisya niemniej
nie tylko nie zwróciła się z Repliką,
ale też w Ewaluacyi monet, i do
solcia bicia nowych nie odgrywała się
na krajowe interesy, i formachne
fortuny, i własności każdego lorda,
kreślarz. Przechyliłam się zupełnie do
napomniionych ich elciz, zdania
i moje krócej jak myślałam pisać.
Tę.

Najbardziej. Bieda przez się juwnia, iż
mimo to było z tych sztuk ~~niebezpiecznych~~
calorogranicznych srebrnych, na które
komisya niemniej ewaluowała per
cremory złoty i srebro ośmiuascio, któ-
reby były miały namisto złotych,
srebrnych złota na ośmiuascio złotych
srebrnych 17 17 procentach, i do któ-
rój należało per rationes status
nostri bicia nowych monet srebro,
sposobiac. Repliką albowiem ustano-
wiony srebro do złota na

osimascie, a tej' propocyi regulowa
Ta podalki finalicenne poglone, hy,
berne, kwarly atare i norre, eta od
Lorardor, zapisaly soli in xupach,
instruktowicelne, wiele ma byc' od
orego frucane sw komorach. Tai sa,
isa propocya srebra do etota bytu
regulz donacyi, ceny dafu sum
na zastawy na frowiayo dawanych.
Ta bytu frowiachny od lat kilkudz,
iiz duaz i regulz fundam entolay
wynalickich publicownych i frowiaynych
kontrakcion.

To wynalicki Priscijora srebra mogl
dem etota ewaluacya swych nika
karbon i bzdzie nic brackich mieniz,
skimasci frowiayny.

Jakisi sig ma ta ewaluacya ukry,
mai frowiayny miedziety konoczkowey
naley uchwycic ewaluacyz nowy
wynalickich podalkow publicownych

myciej specyfikowanych, żebyśmy więcej
 nie płaćili cieżarów publicznych, niż
 li na nas Rzeplda włożyła. Płaćili
 byśmy zaś więcej według Deiziejnego
 monet układowania, gdyby równie
 płaćenie podatków dawnych, jak ma
 być moneta nie było ewaluowane.
 Naprzykład jeżeli, skarby Koronny
 równie czterech groszy srebrnych
 wyzgać będzie grosza publicznego na
 trzy polaki, jak ab Anno 1717. wy-
 mit, czyli do Pogłonnego, czyli Szyber-
 ny, czyli do sol w kupie, i na skła-
 dach, czyli co na Komorze Czwelky
 i Inwelly, które nie widzi, iż droższe
 i więcej płaćać się musi. Stąd kto
 sto tysicy z dóbr swoich kwarły, Po-
 glonnego, Szyberny będzie płaćić do
 skarbu Deiziejnego monetę według da-
 wnego ustanowienia, siedm tyśi-
 cy sto trzynastu więcej płaćić będzie,
 ponieważ dawno sto tysicy srebrnej
 monety, nie warto było według dwudziętej

ewaluacji, tj. 92886. groszy średni
miejscowych i pól. Albowiem jest to sposób
pomiaru intrat, każdego zaimała pól,
mierzania; naszym ciżbowem nie folga,
zaimała lekkością krucizny w miodzie
układu. Coż mówić o sumach, kapitałach,
Tach, zastawach prawnym, wywrotkach,
co to będzie za niekoniadna mierzania,
ucierp, strata, kłutwa, przesłana, jeżeli
długim będzie cois oymie ewaluacji
dawnego rachowania długi do przysięgi
monety. a przyraczający całego również
dziejstwa, jak dawną monetą upomni,
mac'cie będzie długi. Muszę to mój
proszę prosić o M. H. Mei i Raptę
radzenia przytemnego mierzania mierz,
choćby nie był wystawiany, albowiem mierz,
oremien nie był complex tych mierz,
istności, płac, mierz, zamieszkania,
klone w mierzach najwzrostych
mierz ogywałani kontrolach rdy,

siej się myślny cwałujący. Wiadzić
 W. H. M. L. G. i. w. K. i. t. o. tego mego
 przyjaciela skutki i błażeńskie ojcowie
 jego serce, że na spekulacji handlowej
 zasadała prosię srebro do złota kon-
 syderacya, przeważała nad długimi
 niewolnymi strólestwa i pokójności i
 fortun kariego całości.

Nie trzeba albowiem było bardziej przy-
 wazywać się niedzielnia ad Cuvem,
 tioneu Imperij, bo liga Imperij wrosto tu
 wspaniała już dawno ustawa, niżeli
 zapomnieć jakże z ciekawości onej zachowania
 myślna wyprawek w krajowych in-
 tencjach męczyliści. Nawet albowiem
 srebrna moneta nie przysięga do złota,
 niech Imperij gracie, przeważała bardziej
 złotu, niż srebrną monetę, niech
 utrzymuje handlu, a kto za gracie pota-
 kował błażeńskie złoto, niechaj go choć złoto,
 tym ^{drożej} w kupna nabiera. Srebrna zaś
 moneta jako bardziej jest tu niewolna

rygodzie, nizeli xernylnym negocyacyom
ju łacna, tak bardziej też Cewaluacyon i
fufrana onejio do interesów krajowych ja
kielez podalki finabizne, sumy finansowe
ek. forinma byde komiecznie stosowna.
Druza konsyderacya moja jest: Kaidy kto
bife monety n stosowaniu sip do obcej
lry, forinien x najblizszemu siowa
ni, i x ktorymi najwiecej ma in
Commercio do uzywania, pierwiej sip
umowci, aby równy obywa n walone i
gatunku bifi monety. Tym bardziej
ten krok uczynie, i ustronie nalezy
gdy obydwu rzydzstwa maja dawno
ze soby umowy, aby zobopobna n
ich respective krajach sta moneta.
Wszak x konsultacjami króla Słci Pruski
go najmilszy nas jest handel, oso
bimiezienny a Wielkiego Krigstra
holerskiego ledwie nie cały zienny i
wodny. Wszak ten monarcha akceptowat

Wszak ten monarcha ma przyjaciół
 Melancthe, aby Jezou nas a nasza rządy
 go pomszcz sła moneta. Proszę mi
 tedy pokazać, jeżeli ten monarcha chce
 słonać z pośrednich doświadczeń przyjaciół
 druzi się z monetą nasza ewaluacyą? jeżeli
 na niej freestaf jeżeli swoje, takis srebrny
 monety dla zobowiązanej cyrkulacyi do
 nasza ewaluacyi stosować, i różnić
 deklarować?

Pierwsza rada mi się dla Ruskiej dła
 makiej prowincyi z parafianami
 Rosyjskiej graniczych należało
 zjednać użycie aby waler monety
 my monety między tymi dwoma
 krajami być takis różny. Nie ma
 zomy tego rzadzić aby naszym Parafianom
 zjednak nasza ewaluacya była przyjaciół
 moneta, ta jednak dla uwiknięcia
 szkody i zaniechania w handlu ubor,

prekazy xamto nalezato, i nalezy: aby
wypislo monety w naszym kraju w₃
druy propozycy i ewaluacyi naszych
monet byly nam zachowane, i wywa₃
nano od obywolelcy ^(Pauzacja) w tym celu.

z tych konsekwencji nie mogą się przychylić,
aby przyjęto komisyi. Charakter tak Ro-
zownej jako i W. A. Lit. projektu o
monach, być mioty przyjęto za prawo,
każdego frana natura jest byci jasnym.
Takie najbardziej formuły być o mo-
necie, żeby go i najprostszemu zrozumiał;
gdy niemasz nikogo do kogo by się nie
rozciągało. A jakże można przyjąć za
prawo, to co jest vera apokalyptis, któ-
rej jak zrodzona sama doskonała myślenia
czy, tak iaden rozum zupełnie po-
jęć nie potrafi.

to zaś ani lek myślenia nietylko
brakujących interesów proporcjonalnej

176
Evaluacyi za swamą fryzję; ani lex siles,
dy publicnej, frydarsac'nybielę już mon.
cie podnagrosie miedziane do złotego; zedy
fryetaz, fryforycz, złotych ośmiastu do
czernonego złotego zachować. Ani frye.
biżac' onejio już frymetlud po thajin
rozrzuconej fry lex siles W. H. Meirnoch
jest niepodobna; Ineloinny należą
upatrywać do zabiciaonia tym faktustem
siodek. Ten moim zdaniem bystry naj,
frykwostny: Monety dotychczas w,
slawie fry tej kuroneyi Evaluacyi, jako,
nam ukazują komisya i fry tej kuroneyi
jako, już mają in publico, a recting
metlkego zdania Llei Paua Wojciwoy
Macomackego, ad complementum złotych
ośmiastu stacye, onez dokladac' lub miedzi,
nz monety, lub fupc' gromyzebrnych aklonęj
monety upowinaw, i in roku i roku
niebzdac. Wiecej zaś podobnej monety nie

bić, lecz realo innych, któreby złotych ośm,
nastu do czerwonego złotego miało
frakcyę. Wszak niekiedy jest się jasna: że
z tego kamratka srebra, z którego dwiśmow,
nieu sztuk zesnać na czerwony złoty
bije, można wybić sztuk osmnastu,
które będą miały czerwony złoty, bęgle
frakcy, i mogą równie w zesnać, jak
osmnastu sztukach była jasna. I tak zaś
była różnica między ^{frakcy}monetą, której sztuk
zesnać iście na czerwony złoty, a tą,
którejby sztuk osmnastu było, niepotrze-
ba nic więcej, tylko odmienić stop, z
którego kowidę najprostszemu rozedu wóz,
niez między Prizycjęz a frakcyę mo-
nety.

Pracdy to jest stworz, przede tem jest i myś
bez spekulacyi zdanie. Ale nam też tak
myśleć i wyznosi nalezy, jeżeli do hoizhu,
niez opóźnić chcemy Trafu kowca.

Cyżby tym sposobem, jaki deficyt funtów i szylingów
i funtów klonym obciąża, Res Monetarja byżby
rozporządza, cyżby wprowadzonej z uszczelnie-
niem notności większości zdan uchwodził się,
lubo z jawną niezamowną Narożu składy,
intrał naszych upadkiem, interesów
francuzińskich wyrównaniem, ciężarów po-
datkowych sumowaniem, przestac na prosto,
wzmocnić i nie rozumiem jej walnacy.

Nawet jednak to jak najwzrosty się wani
je aby z rozprawami a Principaliter
królem Szeiz Pruskim naprotiwki bicia
monety z nami Przyjemna mojejcy
ułożyc precedensów żeby tenis monarcha
wro monety z naszymi w liście, samym
mennicem brata konformować. Słedy
albowiem rozrad ma prawo, aby jego wo-
nota w naszym kraju swój biog msta
i wzajemnie nie możemy być zgrawcem a
przyjemna monety jego odnució i zakaży.

mac' im wyborem. Chciemy jednak i po-
nimiszy traktować i wydymać aby
monety, kiedy są wspólne, aby były rów-
ne i tym i negocjacyi warunkiem, że
gdyby sąsiadka moneta pokrywała się nie
równa i malow i namy monety, aby były
ta kawałki i aakłymana. Inaczej ter-
takiego i sąsiadami, ustozenia co nam po-
najlepiej monety naukowym, ostra,
kamy, dala, es perencyz: nie wolno tych pio-
nigdy zagraniowych, nie tylko trochę na-
tych krajowych swetsony, ale też krajca,
ty i nigdy i nieostnie progroziy. Takaby
przyktoł ta generalnego swetlanionego
i unioionego, formion nam być finestro,
goz niezarriedhymania i sąsiadami us-
zenia i zwrozenia się w tym, w czym aby
się z niemi zwrozenia, mały przyajmy swetane.

115
Jdanek jest jedynym dla Korony źródłem, z
którego otrzymamy złoto. Czy możnaby było
lic na ewaluacyę, aby nam toś miało po
złotych osiemnastu dukatów złoto, aby my
go tu po złotych siedemnastu troyach?

Prebóg co za porządki! Prymusac' kraj,
aby w nim kowalstwo po złotych ses-
nastu złoto wydawano, nieubekficyerowy
prerój, aby z czołgo krowka, to jest z Gai-
ska w tejże samej cenie nam tu przycho-
dziło.

Co się tyry niedźwianej monety porwałac',
aby nie determinowana suma onćje była
bista, bytoby porwałac' na nie uchwomę ze
cał kilka całego królestwa niuz.

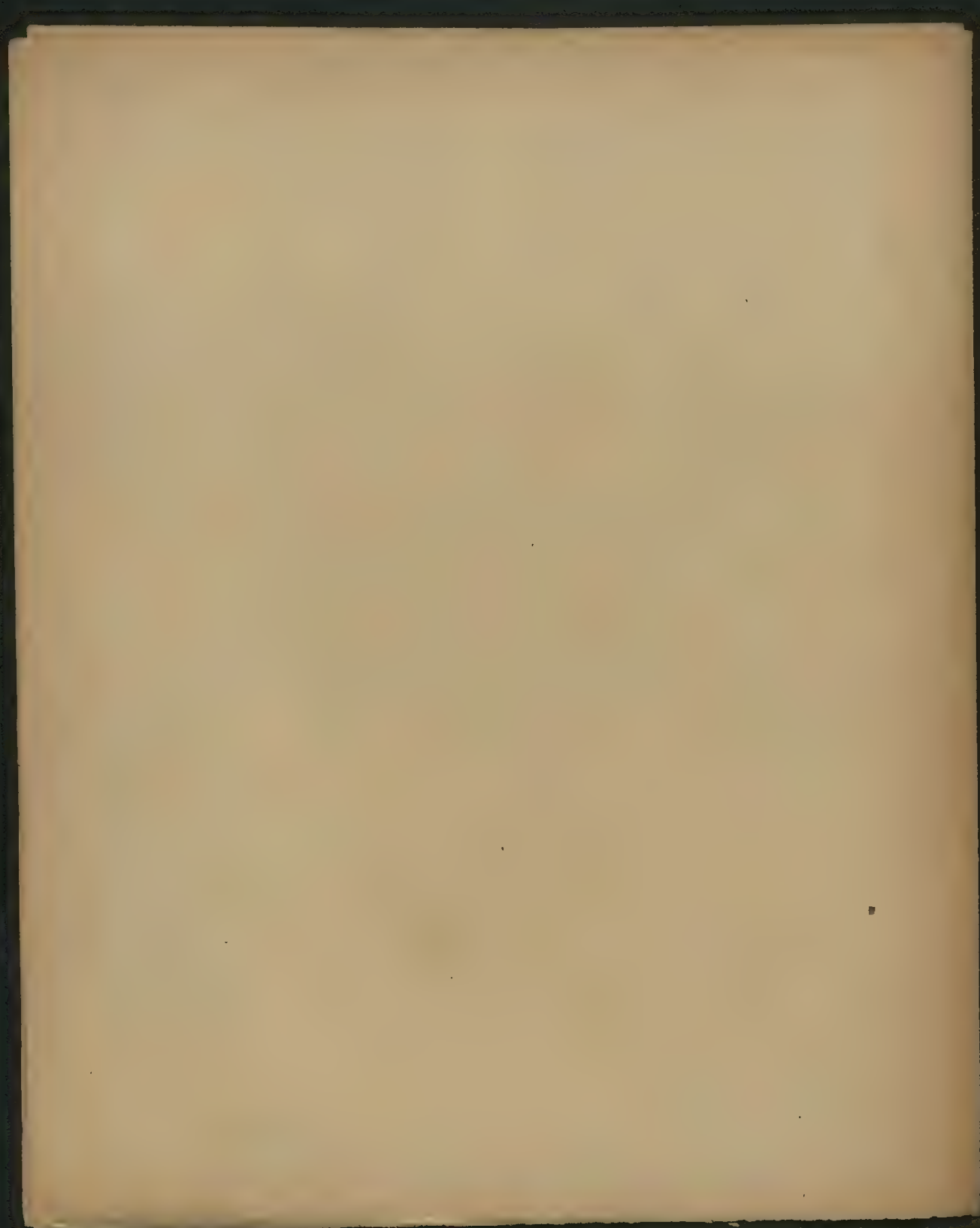
Prebna abbotem moneta chwałę nie,
prettannia wychodziła z monnicy, by,
dop w istocie swój wazny, wymiatały kraj
sugstrowy, aleby jej nigdy na dłoń nie

nie było, porównana albowiem cum Conven-
tione Imperij weszła w kureny i na
granicę. Mediana zaś chodzi w propozyc
Dzielnego grota do dalszego srebrnej
była biała, formowana w znacunku werny, a
nym tak dalece jest podła, że ledwie tracię
ceści grota, grot nat mediana. Pono
nigdzie na granicę nie smięć. A teraz
leś kilka krajów tak zrućta, żebyśmy
fraz samę zstali miedzi, a tak podłej
z grójac mediana kraju dywidkiego
nawniejry jest, niżli nowe nowe trzy
grono mediana. I nie trzeba było z
dopół mowien fracku, ucisku i zubożenia
ludu kućci darmo srebrzy i grono mied-
ziane, żeby dalszym w miedzi, a
albo jemu gorem ulepszać miejsce?
Wiem doskonale, imię, że W. P. M. nie z
Tego miedzi, ale jeden cudowny
z ulepszeniem i strata, z tego nie leża,

też koryści odnosi, i bogaci się dla wystraszonych
 smych zagraniemnych obywateli. Pisto razez mios
 wrogów i swobodomie Najasniejszy Panie
 nad użyciem swadem ludu, którego usilni i tacy
 występnym przed tron Boga, aby mowiono
 oymności umniejsza ku swobodomu ubóstwa
 krajowemu, nie doświadczeni onego.

Ten zatem mój projekt jasny i czysty,
 uwzględnia do uwzględnienia Kościoła
 umniejszający podaje do uwagi i decyzji zgrom,
 miedzonych Republiki Stanów. Lito nie,
 mam doskonałej nauki frakcji,
 ewaluatedy sejmowania i innych mow,
 oych obywateli, ufraszam W. H. Mle
 abyś mógł zalecić godnym miejscu przy
 sobie do kłopoty mowionej wypracow,
 nym, aby mieć swój w tej mierze
 nauki, doznany dla W. H. Mle i Republiki
 niemożliwy, niepodległości w chorak kono

enoly, mar x praxipionem probionam,
medrug tegy meyo x daria utoly bi xpo,
dó i projekt do licia narych monet, i do
kurencyj jux myslkyh.

M e n o

J. O. Kcia Jkci Kajsana Poltyka
Biskupa krak. na Sejmie
Ordynaryjnym Warszawskim
miana d. 20 Listopada 1766.

177.

Tak zaden Narod z flannu Poddanistwa
razem nie wyszedl na wolnosć, tak nad
ko który z wolnosci odraku upadl w nie,
wolg. Po flasmiach jedna, i druga
postępowaci rojstwa Kondycya. Po flasmiach
Przedkowie nasi elirigali się do roficyde
najwyiszej, którą nam roflawili wolno,
ści. Kufenie karfke troskliny o prawo
wolnosci lud usiatrywaci powiniens, aby
karda w Przemyslofotidiej - nowosc nie
zmienala na fukode wolnosci. Jest w
Przemyslofiej nowosc Obymatel dwoie Funkcyj,
Leckiego na Flomiszy, Prawodawcy w
Fubie Paselskiej mogacy sprawnosci.
Jest nowosc w Wojenrofltna majeco do
tad Prawo obciarania Postoi na Sejm,
Deputadon na Trybunały, Kandyda,
tor na Urzedy Podkomorostwie i ziemstkich

Łódź, ad Prerogatywy obierania Komisarzy su. oddalone. A co i znoszący. Województwa smecia Rzeczypospolitej, co się im ta stała kryjda? Nie może tej Województwa kryjdy usprawnić nić nastona Novellae Legis 1764. porównać, aby które obierają Prano, niedosyć jest usłanować Prano, ale komieć nie fowne ba, aby było fownechnie fowne od Województwa, Liem i Porównać. To nasytanie Województwa nie fowne, tego Prano, które tu na Sejmie chce mieć obieranych Komisarzy, które fowne Instrukcyje swoje recła, mają fownećnia sobie uchylonej Prano, gatyry. Wszak nasytanie, oto dylencya, gdy na pierwszym Ordynaryjnym Sejmie. Wszak sprawiedliwość nasytanie fownećnia Województwa ad primatum Ius obierania sobie Komisarzów, równie jak Posłów i Deputatów. Sprawniećnia alboćnie obierania się mogą fownećnia w domach Pracia, i gdy ich bez wysłupku i karano odjęciem Prerogatywy obierania Komisarzów, równie na pierwszym, podobną okaryą oddala, ich od elekcyi Posłów i Deputatów, gdy nie latwiejszego

jako równy dobrego porządku wynaleść pre,
 tekst. O toż to są stopnie, któremi z lekka
 Narodnej wolności prerogatywy do zupeł-
 nego odpowiadają błąd, upadku, gwałtowny już
 na piętnym onego stanię secebr.
 Pierwszi Fundatorowie wolności żeby
 wyrzucyli równie inter Majestatem
 Króla i swob. & libertatem Narodu
 pod Króla equilibrium, zostawili fra,
 funekt iust Królowi, dosyć mając do
 bezpieczeństwa, i orderu Tronu, nadkie,
 są do dobrodziejstwa umienalac i powiagając do
 siebie serca Narodu. Rachowali Wojewódz,
 Tron elekcyj Posłów, Defundatów na Try-
 bunały, Komisarów do Radomia, aby
 to najryzyk w jejymie subflia
 sprawowały osoby affektem, i przyjaźni
 Braterskiej obowiązan.

Porzeczona niesmiernie moc i Poręga
 Komneyi Skarbowej, i Prerogatywa
 Wojewódzka wyzyskania z posłusztwa siebie
 Komisarów zupełnie uchylona.

Moc Tronu nie tylko w Sejmie Komisji,
ale i na Sejmach powiększona. Nadzie-
ja albowiem wystania Komisji
Funkcyj rozmaia, narodziła się na-
nym co myśli i zgadywanieniom bo-
żawii, i zgadywanieniom się. Dyktu-
mie Funkcyj, różny sprawuje skut-
tek, aby się przy niej, albo na kawce,
albo częściej utrzymywać. Nie maż spo-
wku tej najniebezpieczniejszej Obrodoj fu,
obierany uchylć zarazy, nadkier, lub
bożawii, nymierania smych w Radach
exymaści, byllko przywrócić Wojewodę,
Lwom Prawo obierania Komisarów,
któryby wolni od Posaelskiej Funkcyj,
tym usilniejszego w sprawowaniu
Komisarstwa dokonywali starania.
Albowiż ubożaty już Wojewódzcy i God-
nych Obywateli, że jeden Dnió Fun-
kcyj Posaelski i Komisarz ma spra-
wiać? Nie jest to zagrozić drogi do

173
zastug w Gorynie? Stumie' chej' appli-
kowania się do Interesów Rzeczypospoli-
tej, podzielnę niedawno na dwóch, na
jednego zlewać Urzędy?

Wnioskach Rządu z Porządku Trona
stwierzyć to wszystko, co umniejsza
Prerogatywy Narodu, pomniejsza moc
Tronu. Nigdy Najjaśniejszy Panie,
Naród tej z W. H. Mocy nieprzestanie
ludzkosci, z Go z wspan. Obywatela cy-
mizę Królem swoim, według nowego
Porządku Tronu nieścisłości, ale i
innym formierzeniem Gwardyi, po-
większeniem nieco dochodów, powo-
laniem nabycia wielkich Przedmiotów
rozpręskaniem. Trzecim wreszcie w Orobie
W. H. Mocy i przynależności się do uwolnień
Narodu ufnosć dofruszyć, aby wstąpił
Helmański, które najniższemu dawnie
inter Majestatem i Libertatem czyniły
nagły były uchylone. Niechże przynajmniej
wrócić się doła wolności Województwu

Prerogatywa wolnego z posrodek sie,
bie Komisarzon obierania gdy sie ote swych
swobód czysty frzez melorakie Instukcy
cye dofrasekaj. Jakom sie nauyzt dnia
wexorajszego w glosach Ich-Mc' Pawon
Crackiego Podkaniego Koronnego Posta
Wotynickiego, i Matachorwickiego Sta,
roity Wzrostnickiego Posta Lubelskiego,
ktory niemie, gorliwie i mziwie potwie,
rajze swobód charadu, i alecone sobie
od Braci kydania, przydowienie Instukcy
cye frzym Glosom dotali nagi.

Cox alborem byc moze i frwimmo wainiej
szego, jako Postoni frwnacknym Woye.
widelwo idaniem, swoje wymienac?
Petem jestem ufności, ze równa w imych
gorliwość frzymiesioneu od Braci Instukcy
kcyami bronić bzdrie Prerogatywy swych
Woywodztw wolnego z posrodek siebie
Osoby, ktoryby frychodzące Komisarzon
obierania.

Przekornosc Prwodkow itakych dlatego

z każdego Województwa w Trybunatach
 Legatów zasadzić, żeby każde Województwo
 miało z powołania siebie osoby, które
 żeby przychodziły z swego Województwa
 sprawy i Interesa do Trybunatu,
 z tymi jednakże potrzebami usilności
 i przychylności. Równa jest potrzeba,
 aby na Komisyach każde Województwo
 swego miało Komisarza. Nie ma
 żadnego Województwa, do którego by się
 Jurysdykcyja Komisji nie rozciągła,
 z którego by nie miały przychodzić In-
 teresa do Komisji, a które lepiej, do
 Kądziej gorliwiej może i pełniej stu-
 nować, przekładać, utrzymywać Inte-
 resa na Komisji. Którego Województwa,
 jako Obywatel onego, najlepiej sytu-
 acyja miejsca, Stan Dóbr, przyznający
 Cóż swego Województwa znaczący, a do
 przychylności onemu rodzajem
 affektem, i niepotrzebnie Obywatelstwa kon-
 sideracyi abstrahować?

Gdy tym sposobem otrzymam zdanie moje
na ekstrazy komisarów od Poselsstwa
zmieniające, kładę mi się, że stygnie caraty.
Imo że się może Komisarstwa bez Funkcyi
Poselskiej nie podejmują II^{to} że escludo,
nac Komisarów od Poselsstwa jest ich nier-
ności ku Kapłanej niedowierzać: III^{to} że nie
miałyby kto na Sejmie Komisarzy już
sygnifikować w obywatelach, ani uwiado-
miać o ich chwalebnych czynnościach.
Na pierwszy raz już dohonorizować,
że żadne Wyjątkowość nie jest dla ubogich
w godnych i sprawnych do sprawowania
Względów Publicznych, Obywatelów, żeby
dysza wolność i jedność i nie kłócić
Funkcyi.

Co do drugiego. Nie jest skutkiem niedo-
wierstwa albo podejrzeń o nierność,
ale przykład Staro-Polskiej ostrożności,
jednego Obywatela nazbyt wielosłowny
Funkcyi nie wymagać i mój Braci

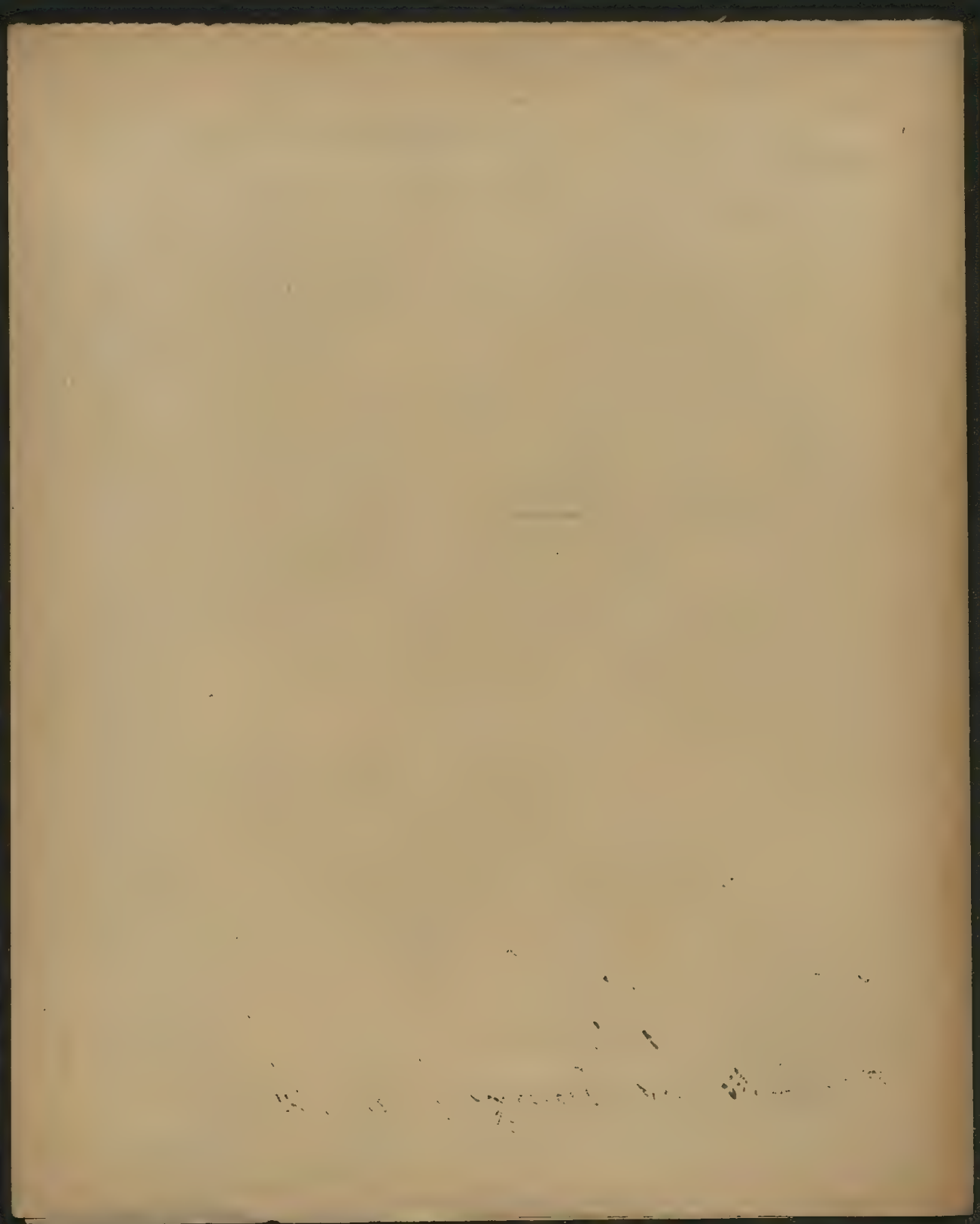
cymie strasnym. Tac' to od swemoino,
 sci ostroinoi byta ponodem swedlam na,
 cym ronoie miz dny kobyradelauis ro.
 Swestkarijnym je prawem zabrowni
 miesci; nie tylko w jednej osobie, ale
 nawet w jednem imieniu duo Mi
 nisteria, w jedno rze odawac butaw
 i lacz marnatkowia, w Trybunatach
 rok po rok jednej osobie lub familii
 swyprawa, lub marnatkowia. Jazet le
 swawa i swyprawy swyprawa, nie
 Dre swawne, i do swawnoiei, i ronoiei
 swyprawa; a jakie miały byc' swa
 swine swawo, któreby Komisarion swawta
 zabramia?

Na koniec swawa bojakni jest, ze swawoi
 do swawta Komisarion nie miały by
 swawoi swawoi swawoi swawoi
 swawoi swawoi. Gdybyśmy byli ulay,
 mali prawo 1764. Kłóre rachunek de
 transactis suis Komary in plemis.

Ordinibus naprawęto, musiałbyś być;
taci' na to aby Komisarze sta' justyjsko,
namia' się planis Ordinibus nietylko mogł
być, ale komiecznie byli' postawi, ale kiedy
Apella Dirs' ukazała za niesłodobne do wy,
konaueru toż prawo, i' urzędzi' się do daw,
mego sposobu myślenia Delegatorum
do uszycia nie rozumieli' czynności' słowi,
słysz. Wła' fuxer' między' konsultacy, że
Komisarz, choć nie fuxer' usprawiedliwi' się
Apellaj' ze spraw i' wleady' swojej, gdy do uory,
ni fuxer' Despladatus, fuxer' Danois
wykazaniem i' autoryzowaniem.

Jako zaś niemieli' nigdy, i' nie ma Stau
gyceroni' ze Krym, że Marszałkowie lub
Desplaci trybunalscy gdy Senatorami;
mogą, oraz nie fuxer' być Desplaci
trybunalskimi, zasiadać w Senacie,
i' radzić na sejmach, chociaż ich koleży
ex Equestri Ordine Desplaci lub Marszałk,
komie nie mają, tej' prerogatywy, jako
ten fuxer' Dirs' widzi' my, tak

rónny m frer omnia sporobent me uvia
 addrosic, au mico' xou kryjowg Komisarzi
 sine pset, mjeja Komisarzowi Sena,
 doroni w Senacie, lubiu Ministerio.

Mowa

X. Kajetana Sołtyka Biskupa Krakow.
na Sejmie ordynaryjnym warszawskim
miana d. 22 listopada 1766.

177

Ponieważ Ciężę Tłm Prymas ochraniają
stałości zdrowia y piersi, składa na mnie
dalsze Desideriorum collegii episcopalis
W. H. Msi i Przeświednym Stanom proro-
czenie, z ukontentowaniem wypetniać
tak niski obowiązek.

Jest drugi raz w czasie teraźniejszego sej-
mu pobrać Róg z całym niebem na two-
ją prawowitą narodzie przy Kąsowej,
Świętej Religii gorliwości. Rozjedzie się po
wszystkich narodach staropolskiego
przy Wierze Protków waszych mszałwa
stawa. Jest drugi raz rozpytywać się od
radości świadek i uczestników waszej w
sentymentach okółto Wiary stateczności.
Przybywa mi serca, ochoty i mszałwa do
pomagać Wam tak wspaniałych myśli.
Co za zaszczyt być w takiej ojczyźnie o-
bywatelom, w takiej Przecypopolitój Se-

natorem, w której najwiśkszy interes
jest Wiara. Co ra chwata być choć niego,
Dnym pastorem dusy w posród Łakii,
go ludu, który sta catości Wiary, rdrowie,
życie, fortuny i wszystko nieście na ofia
rę. Proszę i prosie' być Boga, który naj
sprawiedliwiej przywróci moie i mo
swo katolickiemu ludowi wymierza na
grodz, aby Wam i potomności Waszej to
gostawit i oraz dodawał Wszechmoce,
bez której nie nie jesteśmy pomocy,
do niewrzuśrzonego przy catości praw
ojczyńskich Wiary świętą ubezpieczają
cych obstawania.

Żebyśmy się zaś usprawiedliwił przed
Bogiem, Kościołem i Wami Przeciwnie,
sue Slawy, że nie bytem, nie jestem, ani
być myśl obmierzety Boga i ludzian
hipokrytą, Wiara ra porór byłto do in
nych Łaleko od Wiary względów i ramy
stów biorącym, albo w pierwiastkowej
Ducha gorzkości osygotym, przyznajcie
w zastaw mej wierności publiczne, które
z gruntu dusy i serca przed wami wyle
wam całkiem. Boie, w którego obecności
stois, którego sędzią moim najskrytszych
dusy tajemnic wiadomym wyznaje.

wruc' mi z luby rzygcych, rawskydz' mi
 przed całym niebem i światem. Wymar' mi
 z Ksiąg rzywoła wiecznego, wruc' mi w gmin
 polypienicow. Proszę Prześwielne Dany
 dodajcie, Amen, do jesi niech się do wry
 skko ze mraz stanie, jesi równo z wa
 mi nie będe bronie' Wiary świętej, jesi
 li na pomnożenie najmniejszej wolności
 dyszydentom nad przepis dawnych i
 świętych praw, jaurie lub skrycie po
 zwalać będe. Jesi owczarni Chrystusa
 wej' odrazary kacerskich nauk, ile ze mnie
 jest, bronie' nie będe. Jeli bym jakim wuj
 pierwszym wyrarit głowie, choć rdeptany
 całym sobą nie bronit im wuisia do Senatu
 Trybunału i Trybunałów. Jeli bym wy
 brał jui na raktadanie fundamentów rbo
 rów lub ovalonyów doty, nie ralegt wlasz
 osobę i chybą na mi' głowie wspielny dopu
 sieć raktadać kamień. Jesi sta bojarini wy
 gnania, ubóstwa, nędzy, wrogardy i śmierci
 na rdnadę Boga, Wiary, Kościoła i ojczyzny
 raktawac' będe.

A jakiegoż większego gościnności Macra mi
 sławności wyrzgać po mnie moie
 warunku?

Prekonany albowiem na rozumie i su,

go w pośród najwiskrych Aweypospo,
 lilić wiszków na ponirzenie religii Ka-
 tolickiej, a na wywyższenie Dysyden-
 tów, tak naterzonego jak Tris, w pośród
 pokoju domowego, nie skizguetrama,
 chu, ani dla Dysydyentów wsparcia.

Traktat oliwski nie wspomina o
 religii greckich obrządków, ani do nich
 żadnym kształtem lub tłumaczeniem
 naderżany być nie może. Iż publicz-
 ne i autentyczne pisma i dowody, Kłó-
 ryui Dyumici nie tylko się do narwi-
 ska i współwzrostu Dysydyentów nie
 przyznawali, ale i owszem, żeby Dysy-
 dyentami nazywani nie byli, dopracowali
 się. Potencya rossyjska w traktat oliwski
 ani tytułu pośredniczą, lub gwarancyi,
 ani jako strona pokój czynić nie
 wchodziła.

Ten traktat Oliwski, na którym się i
 Dysydyenci i wdawające się za nimi
 potencye zagraniczne zaszczepia, nie
 był trawarty z przioctkami najjaśniejsze-
 go Króla Prus pruskiego, Elektorami
 Brandeburskimi, lecz z Królem szwedz-
 kim. Żadnego w nim nie masz wa-
 runku dla Dysydyentów i zborów po

całym Królestwie, tylko szczególnie w Prus
siech w miastach Królewskich i w Inflan
dach i ta tolerancya z obostrojeniem praw
religionis catholicae dominantis, secun
dum leges Regni.

Wrazemnie Traktat Ewangelickowski,
jak nie nie wspomina, tak ani się
stosuje do Dyssydentów luterickiej i
kalwińskiej sekty. Ubezpiecza tylko
Dysunitów, aby gwałtem do Unii nie
byli przymuszani.

Dotrzymata zawsze i dotrzymuje Prus
pospolita monarchia rosyjskiej tych
obowiązków. Dowodem tego: najprzód:
Potwierdzenie tegoż Traktatu w lat
Dwadzieścia i cztery, gdy Jęgie Dotho
rski Posel Wielki Piotra Wielkiego,
zastawczy już ten naród ruski, który
długo pod panowaniem Prusypolskim,
się znajduje, dotrzymuje z Kościołem sta
rinnym i staronym, nie tylko się o to nie
walczył, nie protestował, ale i owszem
potwierdzenie Traktatu z wyrażną
salwą integralum Kościoła równie
Tacińskiego jako i greckiego z Tacińs
kim i staronym przyjęt uroczyście.
Później, gdy w roku tysiąc siedmset

siedemnastym Piotr Wielki w swym między
 Kręgozpołobitę a pańszczyznę na ten czas
 Królem pośrednictwem, nie tylko o prę-
 wrócenie Dyssydentów do pretendowanych
 Dni prerogatyw nie nalegał, ale i owszem
 pańszczyznę jako lekką religię dla dobra i do-
 mowej spokojności w Polsce, a dla swych
 stawy, powagę swego pośrednictwa
 chciat mieć ugruntowaną. Alboi nie był
 gościwy ten monarcha o pańszczyznę w swem
 Państwie religię? Alboi nie znał mocy
 poprzedrażczonych Traktatów Oliwskiego
 i Grynultowskiego? Alboi nie się na-
 Dni sprawiedliwości, ludzkości i po-
 litowaniem w dawaniu ucieszenia po-
 mocy? a pręci lubo wielką wrotożę
 pęszczę nie potępiat jednak Proroków
 naszych o zdradę ojczyzny i wiarotom-
 stwo sąjuszów, gdy Dyssydentów lub
 zacności urodzenia karidemu równych,
 jednak od równości Dostojeństw ojczy-
 zny i równie publicznego swych obrod-
 ków sprawowania oddalali pod zasrę-
 tem pośrednictwa jego? Alboi następ-
 cy Kowi, Tronu i wspomnianości Piotra
 Wielkiego, nie mieli mocy i sposobno-
 ści upomnienia się o gwałt Traktatów

na osobach i Kondyryi Dyssydentów, we-
dług Drniejszych przedsięwzięć popietnianych,
gdz roku 1733 i 1736 albo przyjaźnym
sobie Królom do osiągnięcia Tronu do-
pomagali, albo rorowang Krucypospo-
litę godzili i uspokajali? Alboż mniej-
sza była prerorowoi i pamięci gabine-
tów i ministerii na ten czas prerorow-
crouj monarchii, na mor, obowiazki,
i istotę Traktatów? Ze w gruncie onych
ze przyjaźny do ulepszenia Kondyryi
Dyssydentów nie znajdowali, ani o rzwie-
cenie przywierca przez knowanie odda-
lających od godności w Polsce Dyssydentów,
ustaw Krucypopolitij, nie posędzali?
A jakimie nieumerowitym czasem i oko-
liczności obrótem, ter same prawa i ob-
stawanie przy nich być mogą poczy-
tane za występki przeciwko ojczyźnie,
Traktatom i sąsiedzkiej przyjaźni?
Do rozegdecenia i uwnienia winy między
rozporowierającemi się stronami najpra-
wiedliwszy sposób jest: wystuchanie
z równą obostronnością równie jednej
jak Drugiej strony. Przyjęta uspania,
rosi Duszy i umysłu najjaśniejszej
Imperatorkowej Jej Miei całej Rosyi, o

stłudne Dysydydentów ialenia się, jakoby o
 zgwalcenie traktatami ubezpieczonych
 sobie prerogatyw. Niech bytko z równą
 Dobrocią zapatrują się na usprawiedliwia-
 jące gorliwości naszą prawa ojczyzny tak
 Dawniejsze od traktatów, jako późniejsze,
 ale bez najmniejszego sojuszu z sobą
 uszczerebku, Dysydydentów w jakich mają
 wstawiać karbach określające, a pewny je-
 stem, że wspaniałe odrzuci burliwe byt-
 ko i z pokójnością własnej ojczyzny nie-
 szczące onychże skargi.

Jestes' W. K. Mł najwiadowszy tych praw
 które iatość i lustr religii katolickiej od
 pretensyj Dysydydentów ubezpieczają. Je-
 stes' zaszczycony swegoż wstawiają-
 cą się za nimi monarchini względno-
 ścią. Jego mądrości i sposobności rosta-
 wuje Bóg obronę swego i naszego naj-
 walszego interesu. Nie ryzykuj za mi-
 gdy tak okropnej potrzeby, żebyś W. K.
 Mł (jak wspaniałe oświadczyłeś) Krowią
 bronił Wiary świętej. Ale żebyś onę nie
 bronił piórem i piśmem, przagnę, żebyś
 i proz do wyrzutek, co jest najswię-
 szego i co moim wspaniałem Jego pobu-
 dzi Duszę, jak najgorzej i najpokorniej

proszę i supplicuję. Prosi mówię Najja-
śniejszy Panie Miary Twych Wielkich Prad-
ków piórem i piósem w ojczyźnie i
za granicą. Wojczyźnie potwierdzeniem
Dawnych i świeżych ustaw Królewskiej reli-
gii swe Karby wskazujących. Za grani-
cą prerogatyw państwa w Twym Kró-
lestwie religii skutecznego reprezentarę.
Równą z spokojnej strony, jak z krwi
ofiary odnieść przed Bogiem, Kościo-
łem, ojczyzną i całą Europą Króla pro-
woternego chwata i tronu swego sta-
wę utwierdzić. Wszak u Bryumian ro-
wą sądzono być chwata, męstwem i
nieśmiertelności godnym Trietem całą
zachować ojczyznę, cześć bogów całą, ży-
cie obywateli całą, co miernem podbi-
ję narody. Wzywam jeszcze Waszego
Przedwiedne Planu poparcia zaniesionę
Dopiero przed tron prośby mojej. Wzy-
wam teraz, okaranej już na Synwie sa-
mym miejscu Waszej gorliwości, rebyś-
cie za fundament publicznę i przywa-
snej Waszej szerszości, za cel stawy
przed Bogiem i narodami Kładali oca-
lenie świętej Przeków Waszych religii,
a w niej prerogatyw i Dostojeństwo Wa-

szych. Potrafiłby albowiem Bóg zwinąć i zepsuć, najlepší i najprzerobniejszy (jak nam się zdaje) nastrojone do szczęścia publicznego utworzenia, gdyby na upadku prawdziwej Mary były miały zasadzane. Zardrosilibyscie w Królestwie i zaletem i za, wstydzaniem siebie samych, ale już po niewierasie, tych miejsc i Dostojeństwu, które teraz sami prawowierzni osiadają, gdybyscie na nich Dyssydentów rasa, Trili, których jeżeli garstka tak się sta, je Trili strasna i przemożna, a ioby się Trili, gdyby równie z wami moją, Trilnością i Dostojeńskoy Trilic' się mieli?

Może się komu na strasliwe konse, Kwenyze nie poglądzajacemu zdawać najmniej skutowne oratorium Dyssydentów, równie Lutrow, Kalwinów jako i Dyrunitów porwołenie. Ale zaklinam na Boga i miłości ojczyzny patroczyć na to: że porwołenie ora, Soryów Dyrunitów na Rusi w lat kilka przigłusząby lud naturalnie do schizmy i kłótni do poruczenia a, mi. A rząd za łada porocem lub pre, seatem przygotowy do buntów, któreby

w inkwizycji oka oderwały od Polski ob-
szerne kraje, których się nabycia wiek-
ni Prędkowic nasi dobijali. Alboż nie
z tej samej przyczyny fatalna Chmiel-
nickiego buntyw epoka Rzepciszy przy-
wiodła do utraty niemiernych Prowin-
cyj? Dopomogliby do tego ochotnie i
srebrne Luty i Kalwinia nasi, tak
jako się za Jana Karimiera z Karolem
Gustawem zdarzeni do zguby ojczyzny
cudem Opakuciości i waleczności przed-
ków Waszych Katolików, jak można by
to, na ten czas ocalonej, przyczyniali.

To pewna, że nie mam, i mieć nie mo-
gę innej na obronę moją sprawy, tylko
ko razszy praw, niewinności sumienia
i sprawiedliwości adania. Taby powinno
być dosyć do zupełnego bezpieczeństwa
postawionemu w pośród wolnej ojczy-
zny nikogo dotąd przy prawie i Wiere
obstawającego występku nie pośpie-
żać. Ale jeżeli przepaściście wyroki bo-
że wymierzyły mi przeciwności, znam
prawo i powinność słabości, cierpliwe
misków znoszenie. Taby mi jednak nie
rodziła od sprawiedliwości senty-
mów została rawara Korzyści: cierpić sta

Wiary i Wolości.

Wasza Prześwielna Szanę przy Wierze gorliwości nie jest i być nie może skutkiem mojej namowy lub usilności, lecz jest darem z nieba nadanym, jest sercem staropolskiej, Kłórgocie od Brodków z Krzywężli prawowierności. Wzgorszy Was moją orobłością, lub obojętnością urogią, wwruszy w chwalebny przedsięwzięciu jak ja, tak nikt nie potrafi.

Dzień wczorajszy jawnie pokazał, że święta Prześwielnych Szanów gorliwość nie tylko przecięgiem czasu nie rumi, srona, ale owarem jak rzeka jaka, która na inną świętą ptynie, tem okarata się staje, powiększona. Zgodziliście chwałę, lebnie od porządku symowania święte o porządku ekonomicznych materij, o przy prawa sejmu convocatiois, z przy Kładną oratose Wiary świętej gorliwości, zachowując Dowody onejże do respetnego projektów ex re ekonomicznej publicznej wyptawających rakowierenia. Nie z jedną stroną W. K. Mi' salutem iessore collegio episcopali sem gęstne cum summa ma, caritate et prudentia okoliczności religio

Dotykających roztępienie i powolność
nasza z chęcią dogodzenia zażyciom
państwu nie przestaje swych Kow,
Symonów nad tak wielkim interes,
sem Deliberacyi, z drugiej strony według
zdania pierwszego już oordine Ministra
Księcia Turei Marszałka W. K. na Dniu was,
wajrym w swym głosie oświadczonego
zostaje jeszcze do rozstrzygnięcia pro,
jekt wielkiej wagi do zupełnego inte,
ressów ekonomicznych rozstrzygnięcia
ciągających się już do Łaski podany
i przyjęty, Konstytucya 1764, circa
pluralitatem na sejmach objaśnia,
ją, jakośmy powołujemy samych
ci Przewodniczących Stanów zdanie nie
zgłoszyli od jedenastego Dnia prze,
stęgu miesiąca do Dnia wroczenia,
go projektu Wiary zachowując, tak in
hoc sistimacie czynności, pewny je
stem w sumieniu, że nie zgłoszymy,
gdy brzymając się przedsięwziętego
raz transcendownym porządku, jeszcze
do ciągu materji ekonomicznych na,
leżący wspomniany projekt rozstrzy,
wać będziemy, po którego pro wel con,
tra resoluacyi, nie przestępując do radnej

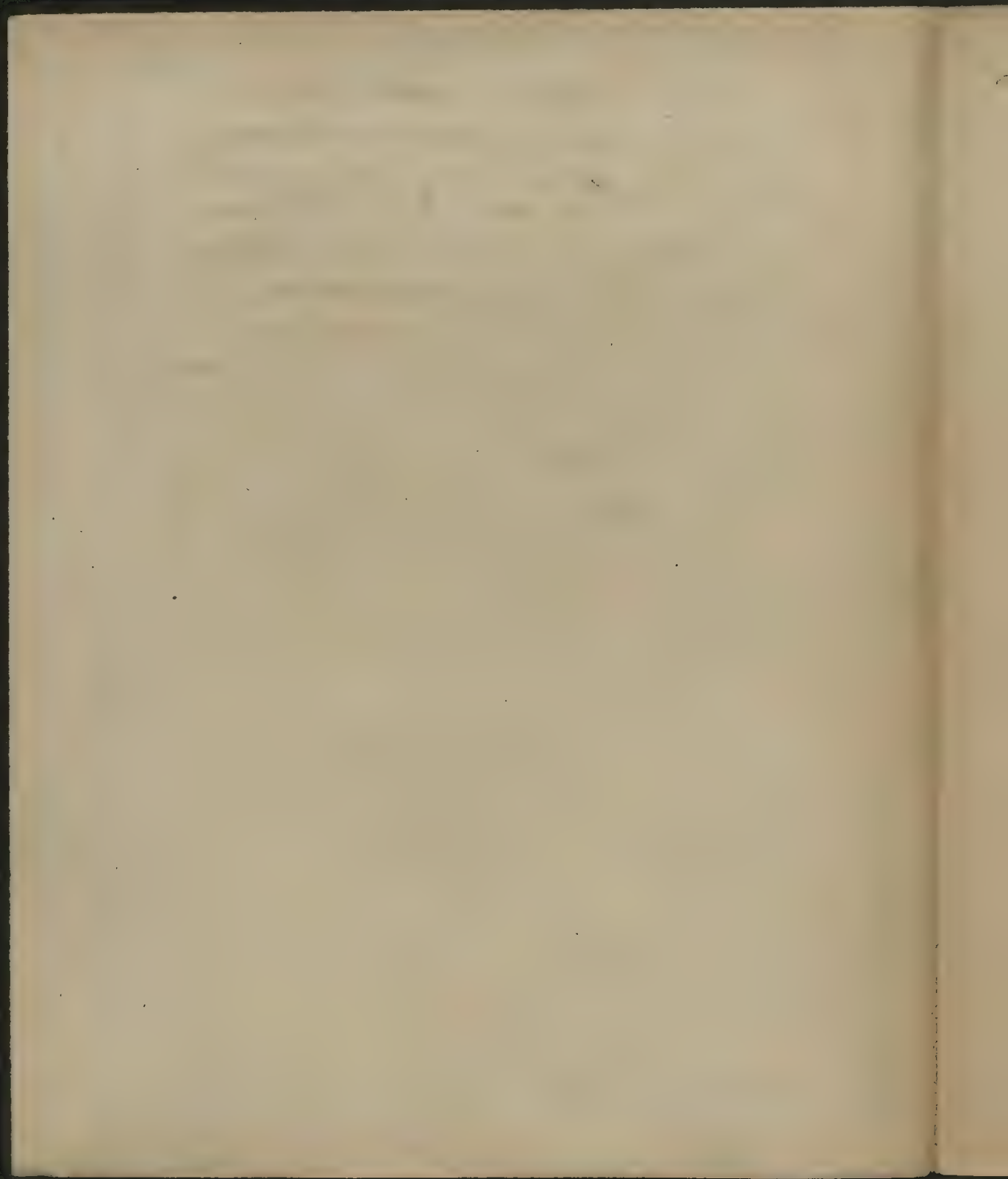
innej materji, podobnym jak na po-
wzrostu sejmu warunkiem, natych-
miast Wiary swiętą jak najmocniej
srewn Prawem w swęj nieskaritel-
ności utwierdziwszy, et eo fine do
czytania i podpisania projektu
przystąpimy.

Tęgiż Inia powtórna mowa.
Zbieram in compendium wszelkie
z głosów moich w materji Wiary
Wyroczenia, oraz całego narodu Ka-
tolicckiego jak najgorsze Driskory,
nienia Tej Wszechmocności, per quam
Reges regnant, et legum conditores
justa decernunt za natchnięcie i
stałość niewzruszoną w zgromadzo-
nych Stanach, przy utrzymaniu Wi-
ry i. Katolickiej. Minnie oświadczam
podziękowanie i W. K. Mci, iż tanquam
Rex orthodoxus prociokować raczyse
ludowi sobie powierzonym, w tak
chwałebnej i przykładnej okoliczności.
Powinno oraz, a jak najżywsze Presi,
wielużym Stanom. Tanquam legum
conditoribus wdzierności i rekogni-
cyi ponawiam sentymenta, za tak o-
karatę i nieustraszoną przy wierze

świątliwej iarliwość. Gdy jednak czas się
zbliza obywatelom publicznym, a zbliża
się ku końcowi onychwie, iż się i uprasza
Przeświecone Ławy ustalić w sprawie
kontrowersyj.

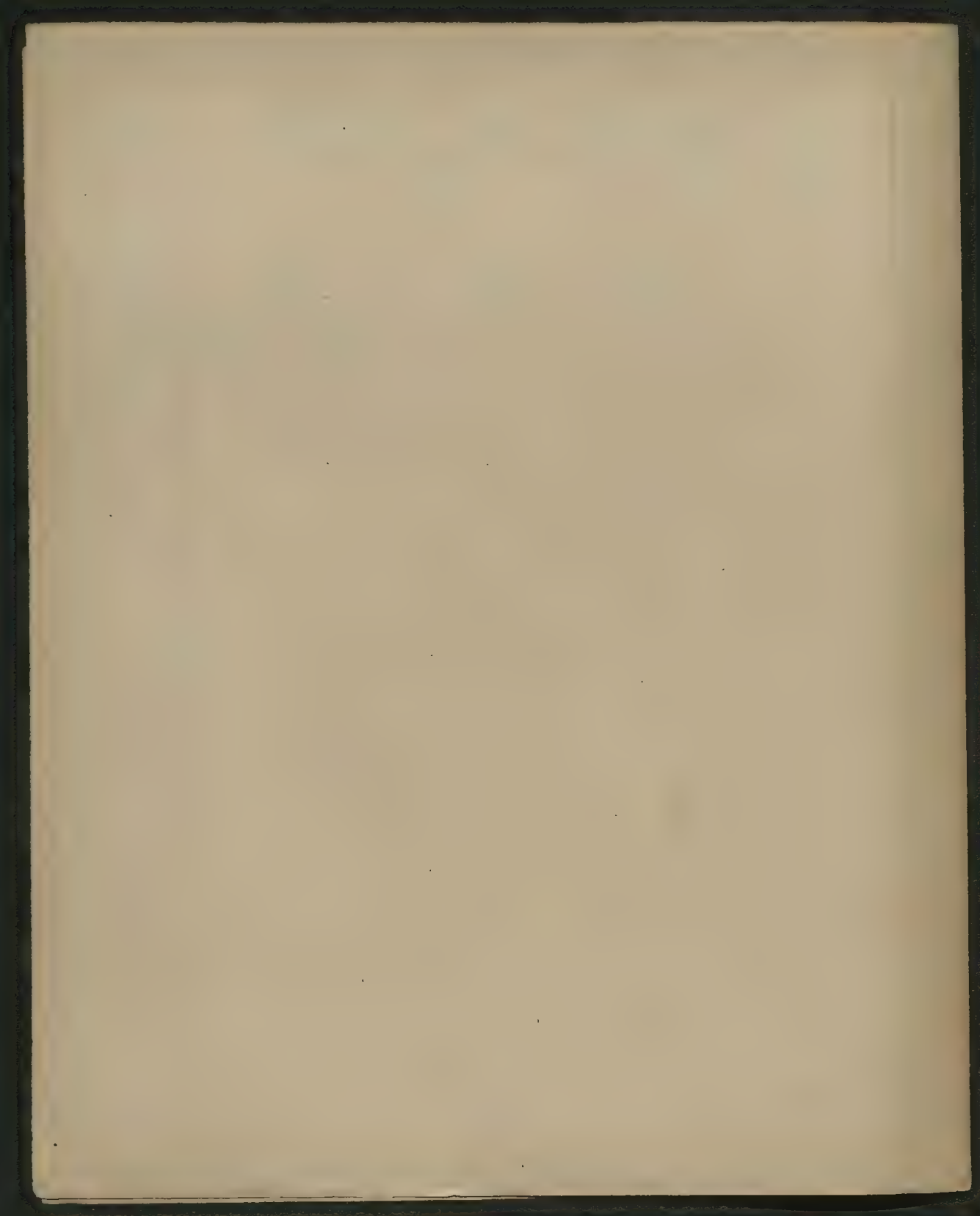
Przypomnieć mi więc należy Prześwie-
conym Łanom najpierwszą moją 11
Oktobris mowę. Wyraziłem w niej zda-
nie moje, iż wszelkie nasze dobro
i uszczęśliwienie granuje się na Wie-
rze świątliwej. A teje Wierze świątliwej ra-
zorytem fundament wznosi, w któ-
rej gdy zupełnej zostawai będziemy,
ed in plena libertate sentiendi na
przyszłych sejmach radzić będziemy
pewni postanowienia, iż radnego w Wie-
rze świątliwej nie poniesiemy uszczę-
śliwienia, i wszelakie w tej wierze ramachy
jednym głosem wolnym odwołamy.
Tęgi nieodmiennego będzie i sekar-
dania, gdy boka opatrności sta u,
uszczęśliwienia naszego przywraca
nam nieosracowany wolności Klej-
nos, przez podany projekt do Łaski węg-
dem objaśnienia Konstytucji sejmiku con-
vocationis 1764, zwanej pluralita-
tem in materiis status, a przywraca,

425
ją nam liberum veto. Ciemni
nie mamy się wreszcie usilnością
chwycić tego fundamentu, na któ-
rym się i Wiara funduje? Przeto u,
pewniwszy Ja Prześwielne Stany
nomine collegii episcoporum, iż na
poniedziałek będzie wygłoszany
projekt względem Wiary, obwarowa-
ny u J. H. Mei i J. Pana Marszałka
Koty rycerskiego, iż poniedziałkowa
sessya, nie od czego innego zaczęta
będzie, tylko od projektu Wiary iu-
żej, upraszam Prześwielnych Stanów,
aby wmiarkowany in quaestione
projekt bez dalszych dysceptacyj
był podpisany.

L. L. Mangrove

756

Mowa

powtorna K. Kajetana Sołtyka Biskupa
krak. na Sejmie ordynaryjnym warszawskim
miana dnia 22 Novembris 1766.

187

Twieram in compendium wszelkie z głosar
moich w maseryi Mary wyrzeczenia, oraz
 całego narodu katolickiego jak najgłosej
ore briszkrynienia Tej Wzręczności,
per quam Reges regnant, et legum loci
Dilectores jussa decernunt et nascuntur,
cie i statos niewaruszoną w zgromadzo
nych Stanach, przy utrzymaniu Mary
i. katolickiej. Wnie oświadczam podry
kowanie i W. K. Mli, i. sanguinem Rex or
thodoxus przechtować racysk ludowi
sobie powierzonemu, w tak chwalebny
i przykładny okoliczności. Powinno o
raz a jak najgłosej Preświetnym
Stanom sanguinem Legum Conditoribus
wdzięczności i rekoznicyi ponawiam,
sensumenta, i. tak okazyta i niestro
srona przy Merse Sw. i artiwosć. Gdy
jednak czas się ublia obradom publi
cynym, a iolira się ku konien onywie,

zyciu i upraszam Przewietne Słany
statuic' wszerze Kontrowersje.

Prypomnijcie mi wice nalezny Przewie
tym Stanom najpierwszą moją 11
Ostobris mowę. Wyrazitem w niej zda
nie moje, iż wszelkie nasze Dobro i u
szereśliwienie gruntuje się na wierze
świsłej. iż Słój Wierze świsłej ratowżym
fundament wolności, w której gdy zupet
nej zostawać będziemy co in plus li
bertate senticendi na przyzwytych się
mach radzić będziemy, pewni zostanie
my, iż żadnego w Wierze Świsłej nie po
niesiemy uwieretku i wszelakie w tej
wierze zamachy jedynym głosem wol
nym odwrócimy. Tęgori nieodmiennego
będąc i teraz zdania, gdy Boska Opatr
ność sta naszerśliwienia naszego przy
wraca nam nieosracowany wolności
Kujnot, przez podany projekt do Las
ki względem objaśnienia Konstytucyi
Sejmiu Convocationis 1764 znoszący
pluralitatem in materiis status, a
przywracający nam liberum veto.
Ciemni nie mamy się wszelkimi usił
nościami chwytać tego fundamentu, na

700
Ktożym się i Włara funduje? Przeto
upewniamy ja Przewiesne Stany
Monine Collegii Episcoporum, iż na
poniedziałek będzie wygotowany
projekt względem Wiary, otwarowa,
wszy u J. K. Mli i J. Pana Marszałka
Kola Rykerskiego, iż poniedziałkowa
sesya, nie od czego innego zaczęta bę-
dzie, tylko od projektu Wiary i wisz
aprasam Przewiesnych Stanów, a
by wzmiankowany in questione pro-
jekt bez dalszych dysputyj był
podpisany.

(O tej mowie J. Pan Marszałek sejm-
owy zabrał głos i przyrzekł Stanom,
że w poniedziałek będzie najpierwszy
Wiary projekt. A Stany tak się przy-
rzeczeniem, jako i głosem Xisja Telli
Biskupa Krakowskiego będą uspokoi-
one, pozwolity na podpisanie w wy-
wrazonego projektu.)

3.
4. 5. 6.

Mowa

X. Kajetana Sołtyka Biskupa Krak. na
Sejmie ordynaryjnym warszawskim miana
dnia 27 Novembris 1766.

189

Korumiem, że ciękawa posłusność Jego
dochodzić będzie przyrzec, Kłóre Rzecz,
pospolitą przywiody do przeniesienia
na Kommissyę wojсковą sprawowanej
więcej dwadzieś lat przez Hetmanów
obożę narodów wojska wtańcy. Kłóby
się byłt albowiem przed lat dziesięć nie
spodziewał, że Rzeczpospolita doświadczywszy
przez Jego cesów porzecz, iż powie,
oraz jej sobie prerogatywy żaden Hetman
nie zdradzi Ojczyzny nie żałuj, wielu
krwi i życia dopełnili obowiązku
swego urzędu, wszyscy niekarząc się po
dziś dzień Ojczyźnie i Królowi swoim wier
ności dyscyplinowali się, zachowa i dziś
stejszych Tekmów Panów Hetmanów, Kłó
raz cnotą, zasługami, męstwem, rozstr
pnością tego się a Rzeczpospolitej doświadczyli za
rzeczy i następów ich, przy stwierdzo
nej niezmierzonym praw warunkiem wła

Dzi. ? Kto by się był spodziewał, ażeby na
zwierdrona we wrystkiem wladra Tek
Młociów Panów Hermanów W. A. L. Godzych
ze wszech miar, Młociów na sejmie Convo
cationis, w kilka niesięcy posłem ze
wrystkiem powiżona i z Koronem
porównana została?

Lece gdy stojące dziś wyroki stanowią
postuszną prawu radzi powołności, na
leżny wyznać sprawiedliwości Łaskawych
W. K. Mł. i Preswictnych Łanów wryst
dów, że osobistość Tekmłociów Panów He
lmanów oddaniem wladry bez przecho
wania o szkodliwe onęzi zaręczy umnie
sionych, powróceniem choć srecny
crasni, jednak prerogatyw do butawy
przypwiaranych ulepszone.

Oświadczona sta jedyny Tatwoń kryci
nadzieja, że równy będzie miara i pro
porcy dla drugich, równie raczy, ró
wnie Dyrżenie i kłajestawowi wiernych
w sprawowaniu urzędu o rdraż lub
szkodę publiczną nie przechananych, mo
wis Tekmłociów Panów Podskarbiów Mł.
Kł. Obojga Narodów, Kł. ryci srecera
i młwioną proibę z miejsca mego potę

cam skuszczeni^{em} W. H. Mei i Przeświśle^{nych}
 Stanów względności i dośrodek, aby tak wie^{le}
 zaprzeczeniem ministerii sui nad innymi Kom^{is}
 ni zarząd mogli być rozstrzygnięci. Albowi^{em}
 nie doobito Rępkę, żeby Prezident Rady
 Ekonomii^{cznej} na doskoj^{eniu} Minister^{stwa}
 rui Stanu dożywotnie osadzeni mogli wi^ę
 szej powołanej czynności, nad dośrodek^{iem}
 współczesności.

Nie miałyby się Rępkę przyrzec^{em} obawiać
 ani od Hedmanów przemagającej mocy, ani
 od Podskarbkich skłody, choćby obicena sym u^o
 rzędem zupełności dawnej przywrócić^{em} prero^{gaty}
 gadywy, w tym czasie, gdy przezornymi pro^{wa}
 wami Sejmu Convocationis 1764 ubezpieczyła
 sobie pewny i nierówny sposób rządu^{em}
 nej na karidym sejmie interesów skarbowych
 i wojskowych rozstrzygnięci. Tem mniej obawiać
 się może, gdy za całość rządów czestności, z ro^z
 wną zawsze cofnięcia swej czynności w tąd^{em}
 gdyżby poproszenie wy^{sz} miało ku składowi pu^{bi}
 licznemu, której ani przegladam, ani się obawiam
 przy wprowadzonym w skarbowe materiały powo^z
 Ru. Nie bardziej mi doobito Tron, jako wspania^{em}
 dośrodek utrzymujące^{em} lustr^{em} i rozstrzygnięci osacrających
 Tron Wzrębów. Nie bardziej mi wstawia Rępkę
 nad skuszczenie powierzonych karidemu Dosto^{je}

juistwa prerogatyw dochowanie. Jest i bę-
dzie chwata tej Krpłej, że umiarkowaną z
swobodami swą wolności i Królów swych
powagę, moc i okaratość Tronu całą W. K.
i bliżni jej tylko nie zmniejszoną, owszem
znacznie powiększoną oddała. Młodzi bę-
dzie do chwaty panowania jego, gdy z pa-
kami publicznymi iacy się będą w d-
ściwych karidum iostojenstwie przy-
wilejów ratu.

Budowały mię nieskonienie racnego Sena-
tu głosi i bliżni Pana Kasztelana Czerwskiego M.
W. M. Pana, pierwszy pater iartowości i
wiary świętej. Powodowy na dniu wro-
dajszym równy patrzydyczny i bę-
dzący myśli iartowości. Dopominają
się prokieszenia Komisji Sakcho-
micznej, jako i wojakowej na inne z
Warszawy wiejsza. Obierania pro wo-
jówóztwach Komisarzów. Prerwa-
nia monety miedzianej gwałtalis, a
by mię kraj nie był zarzucany i zniszczo-
ny. Przesło z winnem racnem Sena-
torowi podziękowaniem prosię do
klarawany projekt podać do Łaski.

H. Kajetana Sołtyka Biskupa Krak.
na Sejmie ordynaryjnym warszawskim
miana d. 28 Listopada 1766.

Nie szereg się w explikacyi materyi in qua
stione Ordinacyi Ostrogskiej, kiedyś da miłsi
być każdemu dobrze pamiętna, będzie po dy-
le rary za s. p. Najj. Poprzednika W. K. Mli roz-
straszana, mnie zaś bardzo słowi w pamięci,
gdy w niej i w pisanu i w mówieniu nie ma-
ją miatem influencyj.

Styrząc jednak różne głozy naruszające Fun-
dacyę Sejmie Ordinacyi z różnyc przyczyn
mianowicie, iż nie miała approbacyi Kre-
pliej, tak jak miała Ławojaska i inne, iż w
recess posrta, sądzę, że raczej potrzebna i
sprawiedliwa objasnić te trudności. Janusz
Ostrogski, Kasztelan Krakowski otrzymał roku
1609 Krepliej pozwolenie do fundowania Ordynacyi,
z tąd Taskawością, która Krepliej wolną
była, corrigendi, immutandi vita ejus durante,
z których odniam da miała nieść moc i wagę,

Któraby przez niego ostatnia była podana do
Młt Ziemskich Lubelskich. Nie daje nam być,
ko simpliciter Kreplda Konsensu do wrynie,
nia tej fundacyi, z rezerwą approbacyi, tak
jak z Łamofskę i innemi wrynieta, lecz sę
samę Konsyliucyę zowaz approbuje onę,
byłe Kondycyi w podaniu do Młt Ziemskich
Lubelskich zadozyci wrynieta.

Wypetnit cum summa exactitudine sęi Kon,
dyuę Fundator, jako do drit dnia w Młsack
Ziemskich Lubelskich exsdas sęi Transak,
cyę.

Excluse sęi Ordynacyę Paemellum caput,
lecz post exactinclam lineam masculinam
Maleie rapizat, aby jeden z Kawalerów Młt,
Łaiskich rodowity Polak przez podanych
od Województw kandydatów był od Kreplki
wybrany.

Molno nam więc być, majze sobie danę zapet,
nę nroc od Kreplki rozrządzie według swe,
go upodobania. Nie ukrywdrit Sukcessorów
gdy będzie Panem znacznym majędnosi oprócz
wynacznym na Ordynacyę Dóbr zostawit
nam znacne dieldzierne dla Sukcessorów.

Z byk więc przyrzyn Fundacya Ordynacyi
Autragkiej jest Dostkonata i prawna sę
Drze in summo rigore iustitiae mi powinienby

jęj possidere nikt inny tylko Kawaler Mał.
Łanicki.

Wspomniany tylko jeden recess (lubo w tej
okoliczności Dziwnej Konstytucyj in volumi,
ne Legum znajduje się) non invalidas tej fun-
dacyi. Wiadomo bowiem Karidemu, jako post
extinctam Lineam Masculinam mimo Pra-
wo, Tacmella capita braty się do dóbr, które
będą spotkrewnione z najpierwszymi Domami,
nawet i z Królującymi nam Panami, zwa-
lają sposoby nie tylko utrzymania się przy
Dobrach, ale nawet popularności, Kredytem,
i mocą, i na Łajmach wyrabiac recessa, któ-
re jednak non annihilant Transactionem,
lecz dalszą Krepliją władzy rozrządzenie i
decyzję zostawiają.

To uczynił na fundamencie Prawa Xie Janina
Cisrogski podobato się ostatniemu Ordynato-
wi Xein Tmci Januszowi Languszkowi ex Ma-
szakowi Nadwornemu W. K. L. cum convulsio-
ne Legum uczynić się Panem i Dziedzicem, i
z Ordynacją jak gdyby dobra własne swano-
skiem Holbuszowskiemi między różnymi
podzielić, a potem Donacyami w Grodzie Lan-
domirskim utwierdzić.

Zabiegła temu cnota zawsze baczność i suro-
we Praw zachowanie szczególności i sprawie,

Kwie nam panującego Najj. Augusta Trze-
ciego przez wydanie Administracyi i Kom-
missyi do Dubna stołecznego Ordynacyi mia-
sta końcem invalidowania transakcyj Kol-
buszowskich, którą Kommissyą i Adminis-
tracyą z jakowych przyczyn rewokowa-
ć przysięto temuż Panu, każdemu wiadomo.
To jest krótkie objaśnienie interessu Ordy-
nacyi Ostrogskiej.

Stawiając dziś przed Stanami Prepliej Juris
quacislores tych Dóbr od Leia Imi Augusty, a
poprawiając się rezolucyi ostatniego recessu
i approbacyi transakcyj swoich Kolbuszow-
skich.

Choć jak wyżej namienitem uznaję prawu-
ści Ordynacyę stawiając jednak tak wielkie
zawitości w tej okoliczności, które między
Familiami, żadnego doślad dla Prepliej porzyc-
ku, wszem znany Dobra publicznego u-
szerebek przez niedochodzące z tej przyczyn
Lejmy, a obawiając się podobnych w przysz-
łym czasie inkonweniencyj nie sprzeciwiam
się rozrządzeniu Prepliej, tanquam Dominae
jurium suorum, która oraz jest unia et legi-
tima interpretis przeszłych Konstytucyj i re-
cessów. Lecz dwie Konstytucje zakładam, jeżeliby
się Prepliej podobno rozwiązała recess et con,

stiduere haeridem Xcia Imci Janusza Langu,
srka, sprawiedliwości ex jure naturalis wypty,
majkiej i porzytku Rzeplij.

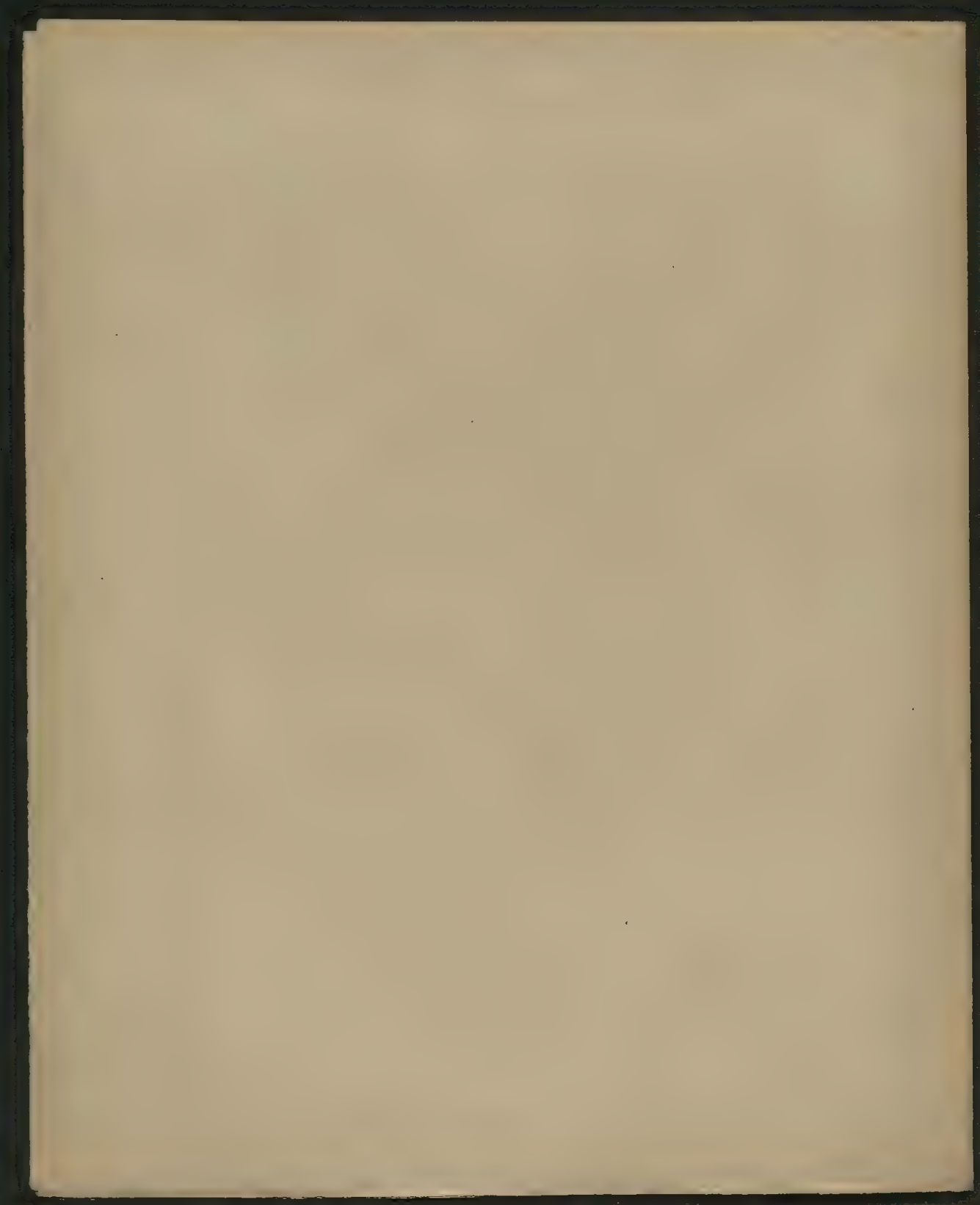
Co do sprawiedliwości naleriy obwarować sal,
vam viam agendi w Trybunatach, tak sym,
których antecessorki wniooty na te Dobra
posagi, jako i sym, którzy ex jure naturalis
naleriy równie z innymi do successyi, mia,
nowicie: Xcia Imci Jabłonowski Wojewoda Po,
anawski i Xcia Jymó Radziwiłłowa Mierzniko,
wa W. K. L., a transakcyami Kolbuszowskiemi
piokruywdzeni zostali i od successyi i dona,
cyyi oddaleni.

Objasnit sy mysl moją doskonale Im Pan Han,
clery W. K. Mei dowodzące, iż Przeciwnie Xcia,
my nie mogg w tej okoliczności dziś Decydo,
wać, kiedy ad jure naturalis nie widzę genealogii
i dokumentów, a do transakcyi zawartych
traktatów resignationis. Przeto naleriy sym wry,
stkim Techniciom zostawic' drogę do rozprawy
w Trybunatach.

Nie mniej sprawiedliwość wyszigga obwaro,
wać wszystkie porzessye dorzywotnie i sum,
my wryte od różnych przez Xcia Imci Janu,
guska, tak przed transakcyami Kolbuszo,
wskienii, jako i po nich na tej Dobra ubes,
piecrajae fortuny szlacheckie. Pierwszy bo,

wiem narynek powinien być sprawiedliwości
jak Taszi.

Co do porzeczki Rzepllej, kiedy fundator z swych
własnych Dóbr mieć chciał arewiser ludzi do
boju zdolnych do usługi Rzepllej, sym bawdzij
Tchmi juris quaesitores meliorem conditio-
nem tej narymności jako doznawający se-
raz Taszi Rzepllej, pokarać powinni. Tuam
sich doskonale intraty tych Dóbr będzie pra-
wie we wrypskach, jidzige do przeszedł mo-
jij Dyeceryi Kijowskiej, Dobrach. A przeto
zdaje mi się, aby zamiast arewiser ludzi
pięchoty i arewiser jidmnych, Rzeplla po-
stanowić Regiment w uslerysym porząd-
ku Dragonii, który by dependował od Kommiss-
siji Wojskowej i od niej był uregulowany, z
obwarowaniem punktuatnij zapłaty, i u-
staleniem garnizonu do fortecy Dubieńskijskiej.
Gdyż takim se dwie kondycye obstrzone są-
dę Prawem Serwiniejszem, pozwalam na
rozwiązanie recessu. —

Mowa

H. Kajetana Sołtyka Biskupa Krak.
miana na Sejmie ordynaryjnym warszawskim
dnia 28 Novembris 1766.

195

Twija zagle zeglarz, gdy stanie w porcie swy-
sliwie. Już las dwa minęło, jakobyś prze-
był epokę bertrólewia. Jużśmy wszyscy
zjednoczeni wiernością W. K. Mli przy re-
crone. Już cała Europa oznamia W. K. M.
Prośba Państwa Starożwi Samogajm. Już
Ludy was jest żebyśmy się z obowiązku
Konfederacyi rozwiązali, abyśmy mogli
powracając do domów naszych bezpiecznie
opowiedzieć na porządek wiadomości
Współ Braci, że już się wróciła zupełna
wolność, którą się pod Samogajmami opo-
ni Królowi zaszczycał. To pewna, że gdy
się zastanuje na łagodne warunki Konstytucji
Generalnej Konfederacyi sprawowanie
przez Hiszpańskiego Wojewodę Ruskiego, gdy
się cum antiqua Reipublicae forma zgo-
dzić mogło, Samogajm z miejsca mego u-

prasał, aby mi słuował tej łaski, której
nie czyni virgam ferream, owszem bym
życzył, ut virga ejus frondescat in aerem.
Ale to sprzeciwia się wyrażeniu istocie regu-
dów tej Republiki, aby z zupełną na sejmach
wolnością stać miała nieprześlanną Kon-
federacyą, przeto, jakom się na prośbą
zaraz Sejmowi Dopraszał, tak i przy Koń-
czącem się już ponawianiu i upraszaniu
tegoż Xcia Tłłi Wojewody o wznowienie się
tu przed Stanami Republiki Marszałkow-
stwa Konfederackiego. Będzie to następem
wolności, które po prowincyach, Wojewód-
stwach, Ziemiach i Powiatach Ojczyzny wol-
ność do swoich wroci i korbań.

Jakożi wszystkie poprzedzających era-
sów Konfederacyę przez publiczne i wło-
cibie praw umieszczonych na Sejmach de-
klaracyę rozwierzano, tak aby podobnie
dziś była Recyzją Konfederacyi się sejm
czynności, jak najusilniejszą do W. H. Tłłi
i Przewidywał Stanów wnoszą prośbę.
Ma co by się albowiem przysłało niespie-

405
cremii wolnego głosu w materjach sta-
tus najwłaśniejszych, gdyby trwająca Kon-
federacya we wszystkich Rzplśej interesach
powszechną w czynnościach i zarzą-
dzeniu sejmowych utrzymywała wola
runt pluralitatem? chyba sta tego, żeby roz-
pisane w tej umowie na Trisiecznym sejmie
nie prawo pluralitatem objaśniające
zostało in Locis Legum bez skutku, gdyż
by tymczasem przeciągana od sejmu do
sejmu Konfederacya równie wrysskiego,
jak pluralitas dokonywać mogła.

Jeżeli jeszcze są jakowe materje, czyli
wojskowe, czyli jurysdykcyjne wymagają-
ce pluralitatis Decyzję udeśnij jeszcze
Dziś podobnie Decydowane będą. Z
tym jednak warunkiem, aby Kieric All
Wojewoda ruski, równie, jako i All Pan
Podskarbi W. W. K. L. upewnili nas, iż
na Dniu jutrzejszym zrzeką się, a All Pan
Marszałek Sejmowy upewni, iż takwiej.
Sto tegoż rozwiązania nastąpi prawo.
Inaczej przystąpić do żadnej innej ma

Serży nie porwałam i o swoim wzięt
Doprawiac' się będzie.

Mowa

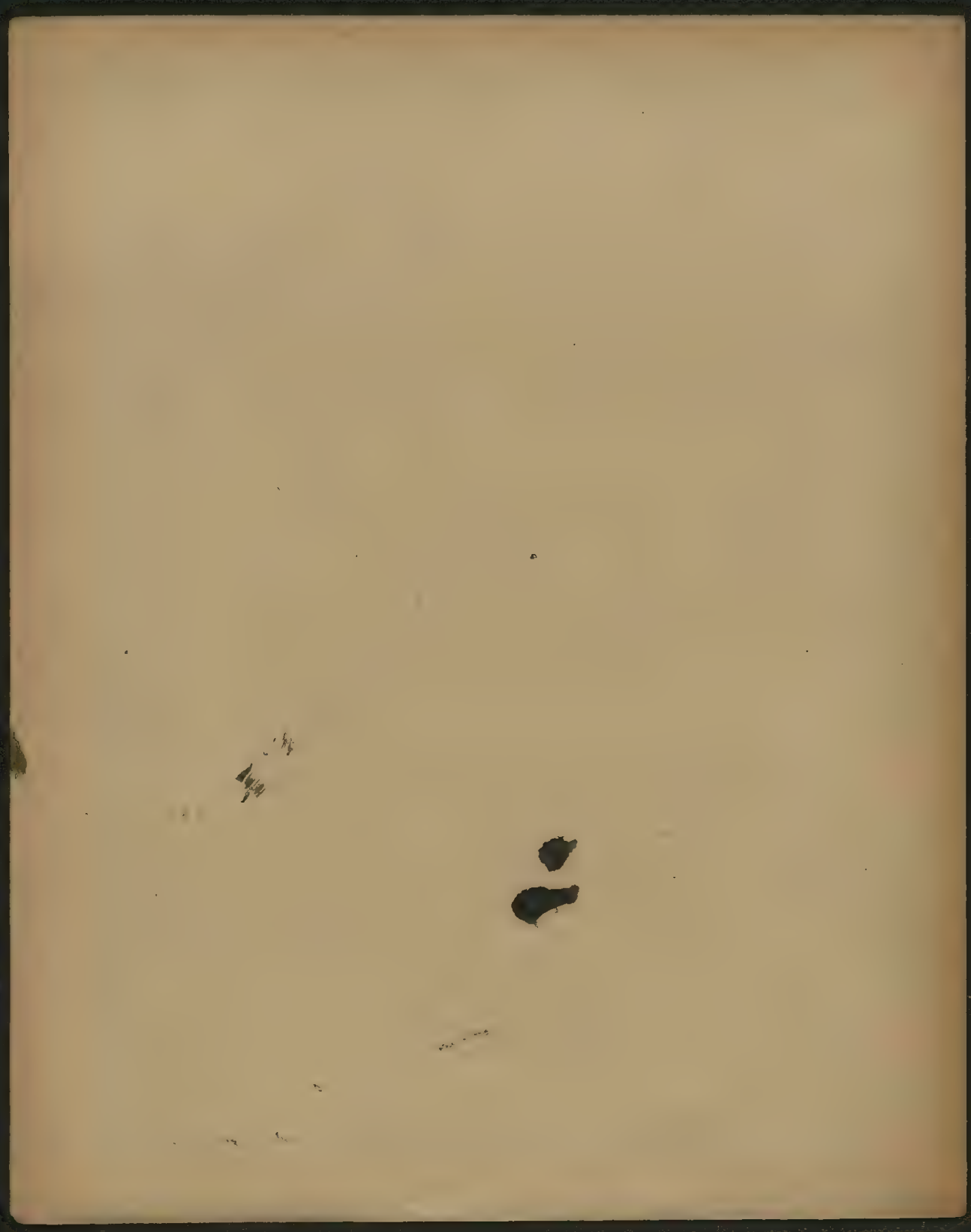
X. Kajetana Lotyka Biskupa Krak.
miana na Sejmie ordynaryjnym warszawskim
dnia 29 Novembris 1766.

Bogu niech będy niepokonane Dziśki,
Który Synie Świątój gorliwości Duchem,
Którym serca Przekłóć Wasyel ku obro-
nie Wiary Świątój zapalał, Wasze Pre-
świesne Stany równie utwierdził u-
mysły.

Jestem pewny, że Świecie Prawo państwa,
jęce religiję ucalające, mocniej w ser-
ca Wasze wpojone, jak gdyby na mi-
dzy być miało wyrzucić, do Domów Waszych
powieszenie. Zostaje Wam jeszcze Panie
przyswoić na Deklaracye i interes-
wania wielkich w Europie monarchów
odpowiedzi, Którój prawdziwie macie pa-
chierne sumienia świadectwo, że wyją-
tek wadłom w religii od nas różniących
się zaszczytu Prawa spokojności i bezpie-
czeństwa osób i fortun z chrześcijan,

skę dostrzymujecie ludzkości.
Je zaś nas Biskupów postawił Bóg stró-
żami obrządków Kościelnych, przeto po-
wielokrotnie zgromadzani, na losiny
myśli i starania wysilali, abyśmy
bez uszczerbku Prawowierności mogli
publicznym dowodem usprawiedliwić
przed Bogiem, Kościołem i Ojczyzną
przywiązane do publicznej spokojności,
do administrowania Namiemn Szwajc-
rów sprawiedliwości i nie zarazione
stwierdzonej chciwości i szustania dyspo-
nycji naszej. Jakkorż ułożony ma być
i podpisami naszymi stwierdzony
skrypta, będzie zawsze prawdziwym po-
wołaniem naszym w dogadzanin spokojno-
ści publicznej świadectwem, które jako
wiadome Przesłannym Stanom mieli
pragniemy, tak z wyrażonego Collegii
Episcopalis zlecenia, dopracować się, aby
było wydane wraz z projektem rezol-
ucji na Deklaracyę Dworów Endorcia-
skich.

Nie przywłaszczamy przez to mocy im-
 ponendae Legis, ale poddajemy Najjaśniejszemu
 Szej Prawodawstwu Naszego Władcy sta-
 nowienie, co Wysoka W. K. M. K. M. K. M.
 co Preswident Sędów przeczornost
 z niewątpliwą jawną wiarą Lwicej
 gorliwością zważona, najprzewoitsze
 go osądzi.

X. Kajetana Sołtyka Biskupa Krakowa
na Sejmie extraordinaryjnym w Warsza-
wie, miana d. 5 Października 1767.

Luboby należało tylko interlocutorie domówić się
i dopomnieć exekucyi surięcego na ostatnim Sej-
mie stanowionego Prawa, aby Projekta ad Tribu-
num Karidemu Senatorowi i Postowi ad Deliberan-
dum oddane były, i tego się domawiam, jednakże
w materji wyznaczenia proponowanej Komis-
syi, jak postug Boga i sumienia ^{nie} przekonany
jestem, przed Majestatem W. K. Mli patrzy-
tyczne sentymenta Taskawie approbującym,
przed Stanami Rzplty w wielkie serca i umy-
sty na obronę Wiary i Wolności uzbrojeniem
rzetelnie wyrażić, znam za ścisłą powinność
obowiązkom moim względem Boga, Ojczyzny
i stanu mego nieskonczenie istotną. Wyzna-
czenie sakowej Komisyyi przepisuje Legislacji
powaga, nakazuje xwycraj, radzą wszystkie
regudy roztropności. Przecz bowiem tym wszy-
stkim przeciwnaby była, gdyby cała Rzplta

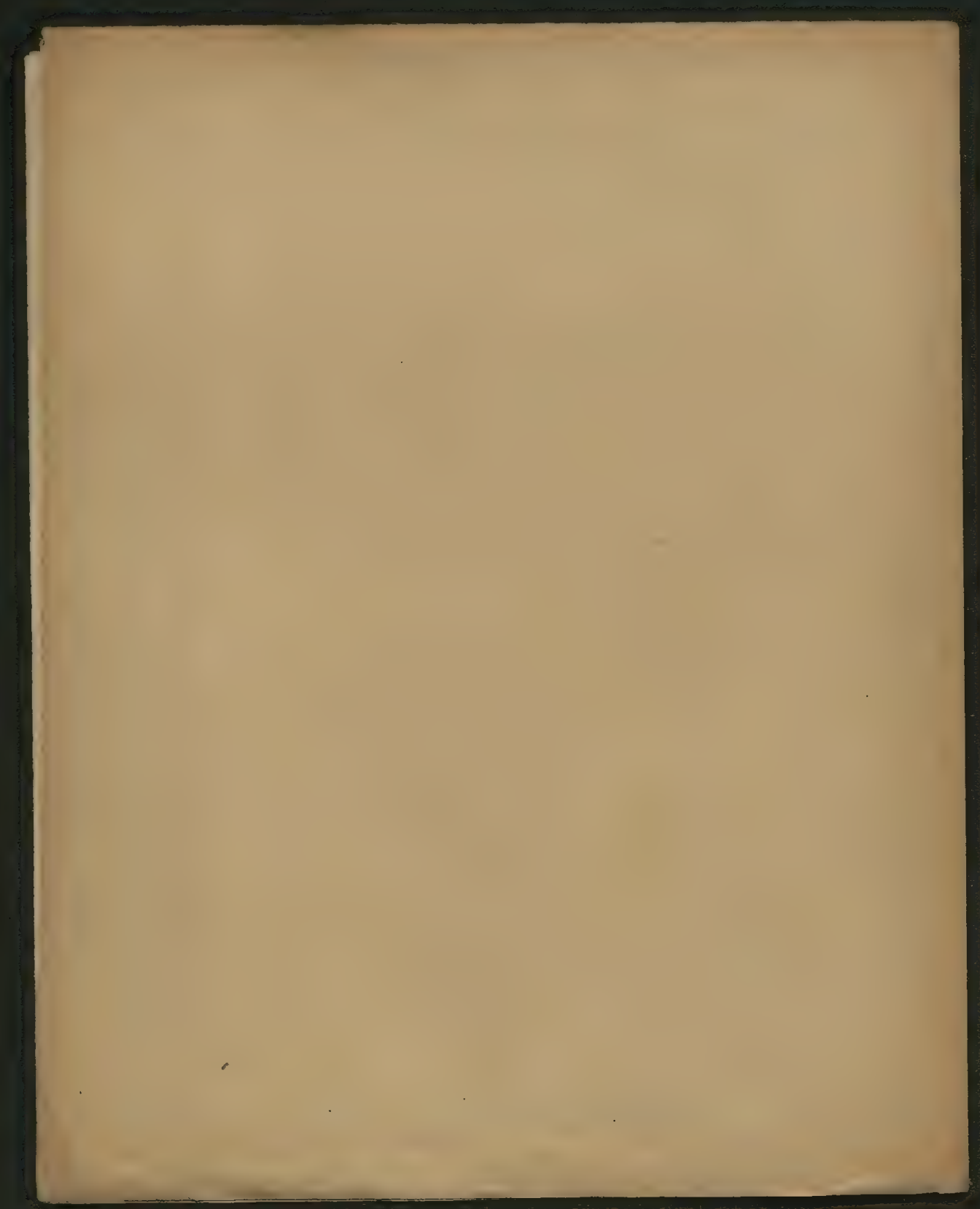
w Stanach swoich zgromadzona najwyższą
monarchiczną władzę reprezentująca, mnożąc
swem okoliczności w namienione materje
wptywających zastrudniać się i bez przygoto-
wanego ich przez Komissję rozważenia sa-
ma je rozstrząsać miasta. Zgadza się na sa-
mą Komissję, ale nie na żaden traktat z
Xciem Tłcią Repninem Wielkim Postem Najj.
Imperatorowej Fjimi rosyjskiej, gdyż traktaty
albo z wojującymi między sobą Potencjami za-
wierane bywają, albo z zostającymi w pokoju
o jakowe nowe przymierze. Nie jesteśmy w wy-
nie z potęgą rosyjską, nie styszymy w de-
klaracyi Najj. Imperatorowej Fjimi o żadnym
nowym przymierzu, a przeto nie widzimy żadnej
potrzeby wnioscia w traktat z Xciem Tłcią
Wielkim Postem rosyjskim, lecz jako zgoda był,
ko N. Imperatorowa Fjimi sprawiedliwości
sta Ichmi P. P. Dyssydentów, tak przez wzgląd
wielce wspamiętę Wielkiej monarchii inte-
ressowania się, do uwaniania w czem traktaty
Ichmi P. P. Dyssydentom nie dostrzymane, w jakim
Prawa Narodowe Ichmiom uchylone? jako i spra-
wiedliwości od nas Maksimu winna, nie tylko
szczęść potrzebny i zgadzam się na taką
Komissję, ale owszem goręco o nią W. K. Mli
i Prześwieclnych Kanów upraszam. Ostrze,

gam jednak jak najuroczyściej, iż tej Komisji
 nie tylko rozstrząśnienia rozważenia rzeczy i
 projektu do wolnej approbacji całej Rzpłty ufor-
 mowania Dai należy, ponieważ jej fakultatem
 finaliter Decidenti, udrzelać Bóg, Gierzena i Pra-
 wo zabrania. Religia i Wolność są to najistotniej-
 sze interesy nieskończonej wagi u Naszego
 będące, a czyli przystoi im Legistaliam do
 nich zlewać na matę liczbę Obywatelów? Za-
 dna na świecie monarchiczna władza w udzi-
 łaniu mocy Prawodawstwa nie jest tak sre-
 dra, aby domni poniermy interes do Legista-
 cji porzuciła, bez zachowania sobie appro-
 bacji, czego daje świadectwo Państw wryst,
 Kich regdy; a my tych dwóch materij najwa-
 żniejszych i najtroskliwszej czułości wycię-
 gających losy tak porzucić powierza mamy?
 Od zatwierdzenia fundamentów Rzpłty naszej
 nie było jeszcze takiego przykładu, aby na-
 kogo Prawodawstwo bez rezerwy podwierdzi-
 ła porzucić było. Nie godzi się gorzyc swia-
 ła, gorzyci całej naszej posłowności a mniej-
 troskliwego a najmniejszej materij pon-
 iania. Formy regdów naszych najpierwszy
 przymiot, aby Naszego głos wolny w Legistacy
 jakiegokolwiek ustawy wpływał, lub uchwalenie
 jej samował. Na przestym świecie Sejmie to

ubezpieczenie stałego, aby w ważniejszych ma-
terych nie większość głosów, ale jednomyśl-
ność Prawa knowała, także najmniej Wiare i
Wolność pracować będziemy, że z przywileju
wolnego głosu wyzute, kilka, kilkunastu lub
kilkadziesiąt Osób Prawodawstwu oddamy? Wsa,
kie rzecz oczywista, iż zlewając na Komisarzy
Legislacyjnych, w tych materjach, jwz wolny głos
iśdniej Religii i Wolności nie będzie mógł przy-
nieść obrony. Ktośkolwiek zapędzi się w prope-
kła polepszenia Prądów naszych, zawrze obro-
nie wolnego głosu zostawiać Wiare i Wolność,
a dziś nieskonczenie przeciwnym sposobem
sędzi same wyroki najwyziszym szeregów
w osobach Komisarzy poddane być mają?
Gdyby sędzi o partykularne Kogo z nas uszko-
dzenie, przez rozum najbezpieczniejsze obie-
ratby sobie środki, wołałyby jednomyślność,
niech większość głosów Planów Rzeplęj, a
se, niech wyroki matej liczb Komisarzy.
Czyż nie należy tej samiej skutkać ostroino,
ści w interesie Roskim, w interesie całe-
go Narodu? Przerzani Męziowie charakterem
Postów na Sejm niniejszy zaszczyt, wła-
dy na Was Przedwiedne Wajewództwa, Lic-
nie i Powiały moc Legislacji, ale czyli
Wam dady moc tej na Kogo przelania?

nie możecie jej sobie przywłaszczyć a gene-
ralnych Stow Instrukcyj Waszych, inaczej bo
wiem jej pozwolenie Koniecznie potrzebne,
na co się wszyscy Praw Wykładowe jedno,
stajnie zgodzą. Protesuję się iż przyjmam
jak najlepiej o wielkich meciach, którzy do
tego Trietu wybrani być mają, i aby Ci przy-
wigrania do Religii swojej i Pałogodyzmu
pełni starali się Wiarę i Wolność ubezpieczyć
ale ci Wielcy Męrowie forms Prządów Traja
swego Doskonale znający, racę wybaczyć
myślom moim na wzór proroknych Łę-
Dziów sprawiedliwą Fori excepcyą bez rad-
nej urazy przyjmujących. Z tych tedy uwag
Prześwieclne Stany a rozkazu sumienia
Wam prorożonych pozwolić nie mogą,
aby Depulanda Comissio facultatem finali-
ter Decidendi miała, upraszam asilnie,
aby tylko a mocę rozstrząsania, rozwarę-
nia i projektu do całej Repłtej uformowa-
nia i Decydowania wyznaczona była. A tym
czasem na ten projekt, w którym ile stów
był ciosów na Wiarę i Wolność, żadną mia-
rą a axardem wszystkiego i życia samego
nie porwalam. Porwalisz oraz W. K. Mość
przypomnieć sobie Stos swój na przetrzym
Łęmie miany, gtos niebios dosykający, gtos

w polomne wieki cady, Varo'd gorliwością
dla Wiary napędzający, dla Kłórej życie
Wojny, Krew wylał, gołowym się oświad-
czył. Racz więc w tak krytycznym sta-
nie skutkiem pokarać dla zachęcenia Nar-
odu, iż jesteś non solum sermone, sed et
opere Rex vere Orthodoxus.

Mowa

X. Kajetana Sołtyka Biskupa Krakows.
miana na Sejmie extraordynaryjnym w Warsza-
wie d. 12 Octobris 1767.

Jako wszystkich na świecie Państw
nawet absolutnych słabość i bezpieczeń-
stwo gromadzi się na prawach, tak tem
bardziej wolnych narodów rzady, od
narodowych ustaw i ich exekucyj
swoj wigor, gruntoway fundament i
nie wzruszone swych wolności odli-
czą ubezpieczenie; gdzie zaś a
nawet nie ma prawa, tam zwycięża
Drugim prawem rządzenia się często,
Kroci bywają; a że zwycięża bywają co-
bre i złe, przeto do Rzeczypospolitej na-
leży cięższe bonum et reprobare malum.
Zapatrując się na teraźniejszą radę i
cynności nasze, wzywamy Prześwitełych
Stanów, zacnych mężów, wysokiach
słabystów na światłość, jeżeli prze-
straszą, wzy wszystkie wolności praw
naszych, Anajdziemy aby jedni pozwa-

lające krymienia zwierzaków i konfederacyj; spodziewam się, iż Komisya przyzna, iż się radnie nie znajdują, Wola, brzech tylko potrzebach, niecierpićci stwach ten środek do ratunku przodkowie nasi wynaleźli; naśladować ich Rzeczpospolita dnia Przyszłego w jej Dobrych krymieniach, z jakich przysięga Bogu i światu wiadomo i Przeświadczeniem zgromadzoną Stanów nie tajno. Nie tajno także Przeświadczeniem Stanów, iż takowe zwierzaki i konfederacje mają, tylko moc podczas trwającego swych zwierzaków administrować sprawiedliwość i takowe do dobrego porządku i bezpieczeństwa Kraju układać sandita, które tylko do rozwiązania tych zwierzaków swojej mocy i trwałości mają. Dopiero Rzeczpospolita w trzech Stanach na Sejmie zgromadzona, cokolwiek postąpi, nawet na Sejmie pod konfederacją, jiszre te ustawy gruntownego nie mają prawa, póki przez wolny Sejm aprobowane nie będą; więcej jiszre do tego, że lubo Rzeczpospolita zgromadzona w trzech Stanach jest absolutną

swych czynności państwa, może prawa
nowe stanowić, może dawne objaśnić
i według odmienności się na świeci
okoliczności swej odmienić; nie mo-
że jednak i nie ma nigdy władzy kan-
dynarycznej praw wiary i wolności
sygnalizować i do odmiany ich stanowić
prawa.

Zapraszamy się teraz na czynności
aktualnej w Kraju Konfederacji.
Wnuczysz ojerzanie mojej tak racie,
go z wrodzenia wyzobich przyniosł,
kto nie wstrząsnął wiary i cnosy
męstwa, a głowę tej Konfederacji Kiscia
Julii Radziwiłła; znam wybór za mych
Konsyliarzów męstwem, umiętnością
i przeciwnym charakterem zaręczono-
nych, którzy hoc corpus animadum
teje Konfederacji componunt; smu-
le jednak Tchelliom in facie Rei publi-
cae zadam, iż ich męgi i instytucje,
jako diametraliter przeciwnie pra-
wom i pryncypom Konfederacji zarę-
wanin, a do władzy kardynalnych
praw wiary i wolności zmierzają,
re, takie z gruntu i re wprost miar

sę ładaco i skutkowne, żadnego watoru
moy i prawa nieci nie mogą. Idzie
mi z osób tej Konfederacyi składa,
jacych jest przyczyna, fountem
matorum niżej wyjawię.

Przewodna W. H. Mei artoń niedochoin,
Na Rzecz polską w forach Stanach
zgromadzoną informowaną o czynu
Sciaet essenconalnego terasniejsiej
Konfederacyi, Niowy. Credentiales jej po-
stom do Dworu rosyjskiego dani, Na
wiadomości Stanów wyśtać zalecił,
za którą paistkę staranno, mam
honor wyjawię. Majestatowi Jego iż
we driskerynieniu; lecz na fundamen-
cie prawa niech mi się godzi prawo,
iż W. H. Mei, iż jako Rzeczypospolitej
Stany powinny być we wyszaskim
na Sejmie wiadomości i rezultata
Senatus Consiliorum wyśtać, tak u,
przez Majestat Jego, aby karat
produktować. Tłm. X. X. X. Sekretarza,
wi Koronemu se rezultata tum ra,
i Credentiales i instrukcyę, z którą
J. P. Pruski rezylent wyśtać poset do
Dworu morkiewskiego wyprawiony

201
od M. K. Młci z rady Senatu w maju roku
sewariniejarskiego.

Wracając się do Credenliales procezy,
sących a prawdziwego monastrium
występującego z Królestwa naszego
"wiary i wolności", wzywam wszystkich
Dworów zagranicznych, gabinetowe
archiwa, a nie straszyć doleko "ca"
granicznych, upraszam Niccio Tłki
Marszałka M. Koronnego, aby karał
porządek w porządku swoim a
chwilom ceremoniałowi i ^z przesyła ^z ustaw,
jakowe sęd Credenliales pełnomocności
postowie, ministrowie i rezydenci
do M. K. Młci i Ruczy pospoliciej, tudzież
od M. K. Młci do Dworów zagranicznych
miewali i aktualnie mają; a pewnie
mogą, iż nie inne, tylko w takową for-
mę, ^{III} jaka powinna być dana Tłki
Panom postom naszym aktualnie się
w Moskwie znajdującym, iż wyprawia-
my w poselsztwie J. P. M. K. ludzi zacnych
i z urodzenia i z przymiotów instancji,
natac fidei, z wiarą Najjaśniejszej
Imperatorowej Tłki rekrutując i u-
stanowianiem, upraszamy o raz, aby

cokolwiek Tchelli. P. P. Postowie nasi czytli
na pierwsze czytanie podadzą, zupeł-
na wiara dana im była.

Instrukcja ządania zawierać zaś w so-
bie powinna, ale takowe, któreby podle-
żały Prezypospolityj i dalsze i użyteczne
były, a nie takowe, które wojska zagran-
ne za auxyliarne mieć chcą i o wis-
zące w pomocy siły stać mają Krajów
praszają, przewrócenia i przeinaczania
praw i rządów Krajowych żądają, i rzuca-
ją i dysydenstów na zgubę wiary i
wotności utrzymać obiecują, w tak-
owych expressjach Credenciales i instru-
kcyi, jako bez zmiaru mocy i siły
są nieprzyzwoite i żadnego waloru nie
mające, tak dale od Stanów Prezypospo-
litych, za dobru powszechnemu przesie-
dnie i niewarunek powinny być wzna-
szone. Nie winiły jednak Księcia Tłłci Ma-
szatka Konfederacyi generalnego, ani
Tchelliów Konsyliarzów owiejsi, gdyż
wiedzieli doskonale, iż żaden z nich nie
miał praktyki pisania Credencia-
les i wiadomo światu całemu, nietyl-
ko naszemu polskiemu, że nie dobru

wolnie, nie z chęci, i niewustrojnego
 przekonania, wszystkie sankcje tej
 Konfederacyi i też Credentials sta-
 nowione, tylko przez uchwałę Rady
 Krzy i który absolutna kara za <sup>pod-
 ega</sup>cia. Przeganiając Konfederacyi gene-
 ralej bez prawne czynności, nie o-
 chraniający i siebie, gdzież równie
 następujący in plenaria status ever-
 sione. Mamy prawo ostatnie convo-
 cationis 1764 ze wszystkim co do
 porządku sejmowania, referując się
 do Konstytucyi 1690, pytam się se-
 raz, jeżeli od nas zachowane? Jeżeli
 ci Macieście także deklarację Konfederacyi
 generalnej jest w którym wojewódz-
 twie, ziemi lub powiecie obranym
 na ten sejm posłem? Jeżeli wykonat
 przysięgę marszałka sejmowego przez
 prawo przepisaną? Jeżeli mamy na-
 znaczonych i przysięgłych Deputatów
 do Konstytucyi? a tych czytamy
 in Volumine i na Sejmie convocato
 Sionis 1717 i na ostatnich. Jeżeli
 J.P. Sekretarz sejmowy nakazaną
 wykonat przysięgę? Jeżeli pasci

17162

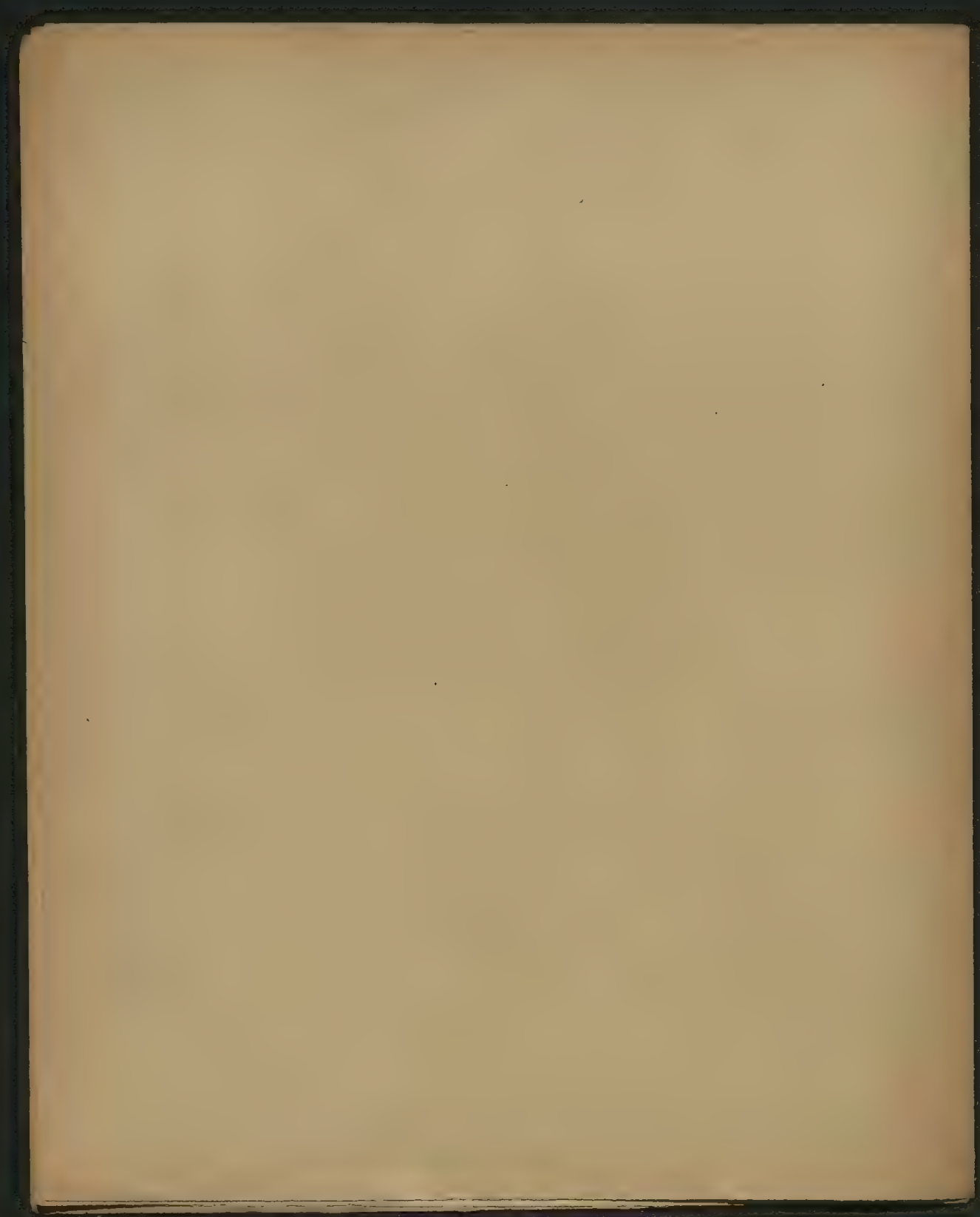
Konfederatio:
nis 1767

Wadzą nam więc lekar a jeszcze in-
 tem pore, gdy żadne prawo nie stanowi^{to}
 obrotowy przykład ~~tego~~^{zaanego} msia W. Cha-
 ckiego podczaszego Koronnego Zarliwa
 się dla wiary, gotowości sta dobra
 pospolitego zawser się dysynduwu-
 nego, ten wiary, przekonaenia i sędu
 kilka niedziel w niewoli drzymanego,

podobnie J. Moruchowskiego szla-
 chca, urzędnika Dysyngwowanego
 województwa, Konsyliarza general-
 nej Konfederacyi, a nadewszystko
 kuśliwego w ojczyźnie obywatela,
 w stolicy Królestwa pod botkiem W.
 K. Mei na dziedzińcu prawie pałaca
 Józefa Juci marszałka Konfederacyi
 koronnej generalnej z sesyi Konfede-
 racyj powracającego, contra jura
 gentium gwałtownie z karety wywle-
 czonego, a w więzieniu przez trzy osm
 przyniesionego niedyskretnie contra
 jura Divina, humana et naturalia
 traktowanego, kiedy mu ani przysła-
 wionej pomocy i futra nie dopuszczono,
 pod namiotem na barzogu jako osła,
 śniegu pultaja i winowajcę traktowano,
 a na prośbym chłopskim wozie wy-
 wieziono z Warszawy o kilka mil,
 i inne gwałty i okrutne niesfickie,
 na wotnym narodzie pogłoski,
 jakie mogą bezpieczeństwo radom
 naszym obiecywać? Aże kćm jak
 najusilniej dopraszam się W. K. Mei i
 zgromadzonych Stanów o delegacyę

niedowolności ex senatorio et equestri
ordine do Hiszpanii. Repnina postać jest
pomocnego rosyjskiego, z ządaniem po-
kazania oddzielnemu i instrukcyj do ory-
ntowania Sytu gwałtowności, gdyż zdaje
się być nale przeciwnie deklaracyi Maj-
janskiej Imperatorowej Hiszpanii, która
nie wystawiona Monarchini moskoi-
czoną myślością, nie wypowiedzianą
Dobrocią i miłosierdziem zdołała sta-
swoją i nasrewn zasiedzkim Krajowi
przyjaciół swoją praw i wolności za-
chowanie i do tego wsparcie przyrze-
czony. Wiecy się więc dopomnieli
Hiszpanii delegowani u Hiszpanii Repnina,
na upewnienia albo in scripto albo
ministerialiter bezpoczekstwa rad-
ców, i forcen nasrewn, inaczej na
nie by się nie przydały formalitates
porządku symowania i wysrewnie pro-
wa, którebyśmy mogli stanowić, pe-
wni bezdą, iż za takowem gwałto-
wem przymuszeniem, nie byśmy
Dobrego sta wiary i ojczyzny nie po-
stanowili, Sytu do cobysiny za ukła-
nem, sta cudrego Dobra ze strata wiary

i ożyczuwy wypełnić musiel. Tożi za
 tciu Kategorycznej nie odberzemy przez
 Delegatów naszych rezolucyi, pōty
 prodekuje się przed Bogiem, W. K.
 i Wci i Stanami Przemyspospolitij, iż
 na żadne projekta, materye i w nich
 glosy nie pozwolę, i w tciu Przemawie
 innych Stanów żadam approbacyi.
 Czy zgoda?

Mowa

K. Kajetana Sołtyka Biskupa Krakow.
na Seesji prowincjonalnej w Warszawie
D. 13 Października 1767.

Styrany tylko po zagajeniu Sejmu niniejszego Akta Limity Projekt do Dzisiaj Stanom Replij ad Deliberandum porwołany, przera, i dotknie serca wszystkich Prawowiernych Katolików i Dobrych Pastyrów, jako się z gło-
sów przera pierwsze dwa dni sejmowania
mianych niewątpliwie pokazało, rozwa-
żony zaś przera te kilka dni z pilnością, jak
wszystką moc rozumu przylepił, jak całą
Duszę w przepaści zadziwienia i smogu po-
grzył, klóby mi dał tyle wymowy, tyle ob-
filości słów, tyle dzielności wyrażenia, abym
to mógł dostatecznie opowiedzieć. Odepoko-
nieskręśliwa największej i ostatniej kló-
ki nasrej! o czasie w okręgu wieczności miej-
szca niegodny! za czelem cię śmiercią nie
uporędit. Najjaśniejszy Majestat w wiel-
kości lustru swego Prawowiernością i Pauc,

waniem Wolnemu Narodowi najokaralszy,
a dzisiaj patrzyłycież mi zasiażającego
przymiotami z mlekiem wyśażami z wy-
chowaneimi na Polu Wolności, wydoskoha-
neimi ozdobiomy, Przystawny Senat, Przeracny
rycerski Plan najgruntowniejare Przegląd
fundamenta! Wielcy Mężowie, Naradzie Pa-
wowie i Wolny. Połomkowie stawnych Wia-
ry Obrońców i Wolności Fundatorów, Łakie-
jwi za upodłonych mianu jesteśmy, iż się
nas Lentowai osmielają, abyśmy najdroisze
Miejnocy Wiarę i Wolność niebacznymi na ma-
tę liczbę osób spieszczeniem się niebacnie
utracili. Wpierwszym głosie moim zaraz
po przeczytaniu tegoż projektu zabranym
prezydentem, iż podpiszycie go cum facultate
de decidendi, Bog, Ojczyzna i Sumienie za-
brania. Przyczyny na ów czas wywiedzione
rozwariały go w powszechności, natężył seraz
nad kardym z osobna punktem gędotką za-
stanowić się uwagę. Przyznaje projekt za
wojsko auxiliarne zagranicznego żołnierza
w kraju naszym bężącego; ale nie wiem,
który rozum może w tem być przekonani-
ny. Wojsko auxiliarne być nie może, tylko
w stanie wojny Narodu, któremu pomaga;
aby za auxiliarne było, potrzeba aby albo ma,

cą sojuszów dawniej zawartych na pomoc Pa-
 ne, albo od najwyższej w Kraju władzy u są-
 siada wyproszone było, zawrze zaś pod Kommen-
 dą Narodu, Kłóremu posilkuje, rozsławiało. A z któ-
 rej z tych przyczyn zagraniczny żołnierz ma-
 że być u nas dzisiaj auxiliarnym nazwany?
 z kimże to mamy wojnę? Kto o niego prosił?
 pod którą Narodową Kommandę? To ostatnie naj-
 szerególniej Narodowi ^{ie} wdzięczby należało, aby
 miał na kim ścierać tych okropnych skutków, o
 których się nam wiadomości mamy. Prosić o
 kontyngencję salowych posilków policy, póki
 potrzeba będą; przeciwko komu tej pomocy
 potrzebujemy? Którzy z Łęsiadów granice na-
 sre najeżdżają? Kto nas gwałtami uciska? Je-
 żeli zaś na wewnętrzne nasze zamieszanie
 obcych posilków raciągamy, o kanto Narodu!
 nie znajdziemy sami w sobie sile cnoty, a,
 będący swoimi interesami bez interakcyi i nie-
 mocnego Łęsiada rozpostkowi i zmiarkowali.
 Którzy tem posilkowem wojskiem pórniej wda-
 dać będzie? Kto Tomaczy, do jakiego czasu po-
 treba jego ma się rozciągać; zapewne nie
 kto inny, tylko mocniejszy, a przede z tej nie-
 ograniczonej Klawruli, mocniejszemu podokle,
 bacz, potrzeba bawienia się u nas zagran-
 icznych wojsk, nigdy by się nie skonczyła.

MM Panowie! przede wszystkim Trisiecznych,
a Trisieczne przysiężnych perspektywę czy-
nie zwykły. Pomiarujemy z skutków Tri-
siaj dowiedzionych i doświadczonych, prze-
ście z tych posłków kraju naszego przy-
Postać Trisieczna Rzepliej naszej opłakana
i poddawania godna ostrzeżenia nas o przy-
szości; jeżeli Seraz Doświadczymy już
na innych, czujemy na sobie, że nam te
posłki są ciężkie uszczelniające Wolności,
nie wolące nasze dania i umysły do pro-
adu w Gierzanie naszej nigdy doświadczenia
chanego, fundamenta najgruntowniejsze
struktury Rzepliej naszej, Wiara i Wol-
ność obalają^{ego}; a jakimże sposobem autory-
tacie nie tylko wprowadzone już i rozposła-
ne na Tonie Gierzany płaczącej wojsko za-
graniczne, ale i kontynuacją bawienia się
jego doprowadzić się zdrową radość, miłością
kraju własnego i prawowiernością ku Bo-
gu stworzyć i powinniśmy? Przypo-
mnijmy sobie stan nasz, w którym się
mierzamy na niedawno zesłanych Sejmach,
poznaliśmy, iż jest niedostarczący na
pomnożenie podatków, sta powiększenia
wojska państwowego i przywrócenia jego
utrzymywania; a jakież będą środki do zapła-

dy i susstendacyi wojska prosiłkowego? Jeżeli są,
 siedzkie mocarstwa pierwszym myśłom na,
 szym o powiększeniu wojska Domowego prze,
 składają; a jakim okiem i sercem patrzyć
 niektóre z nich będą na trzymane w Kraju
 prosiłkowe i obce? Których nam kawarsze z
 niemi traktaty zawierają. Rozwarić należy
 z jednej strony, że obydwa Narodu naszego tak
 liernego, tak Dzielnego, tak mężłwem w boju
 i stanem republikańskim wstawionego, dy,
 le Krajów posiadającego, iż się w pokoju bez
 obcych prosiłków, bez obcej, piastującej go rż,
 ki obejść nie może, z drugiej strony co za ma,
 lerya suspiery o nas sąsiedzkim Potencyom
 mogą sojuszków z nami spojonym, a słod jak
 sprawiedliwa bojań zerwania ich przyjaźni
 i ściągnięcia zemsty? Wyrnacza projekt pu,
 nomocników do kawarsza traktatów z Xciem
^{Repinem} Tunciz (Człtem pełnomocnym rosyjskim, od,
 wotuje się do Prawa Narodów, mogą którego
 sojusze kawieraz się zwypkły, jeżeli nana
 sytuacja traktatu jakiego wraz z Moskwą
 potrzebuje. Traktaty albo wojnę Koniec, al,
 bo wzajemne się wspieranie do jakiego Dri,
 ta karszają. My wojny nie znamy w pokoju,
 jak nam powiadają, lubo bez stodycy jego
 roslajemy, Trieta żadnego takowej wagi

przed się nie bierzemy, a na co się traktatem sprzymierzać mamy? Zawarcie traktatu między dwiema Narodami niekoniecznie interesuje sąsiadów, a zwłaszcza ~~których~~ ^{dawnych} z którym sprzymierzone, rodzi w nich suspicję, i za niedoświadczenie się sprzymierzonej wraży. Czyli ^{więc} (nam ~~nie~~ się godzi układać nowy sojusz, nie obwieściwszy dawniejszych sprzymierzeńców; ^{nie będzie to naganne założeń ich przyjaźni} z strony naszej lekceważenie? nie będą mieli sprawiedliwej przyczyny nie tylko nam nie dopomóc w potrzebie, ale owszem nadzierać się w niecierpliwości naszym, gdy byśmy się w jakim pograżyli, jako z ludźmi nieroztropnie w sobie zaufanych, ludźmi na swym się rżnięciu zasadzających, ludźmi spraw społeczeństwa cywilnego nie znających, ludźmi na koniec ^{wzrost przyjaźni} (sąsiadkiej ~~przyjaźni~~ i sojuszników) targających?

Doprasza się projekt gwarancji N. Impera, cesarowej Sycylii. Wyznać przed całym światem powinieniem, iż za najszlachetniejsze zrzeczenie Narodu mojego ^{zgodziłbym zaszyty} gwarancji tej wielkiej Monarchii. Którzy bowiem nie widzi, iż ta stawa wszystkich wieków przewyższająca, na o, zdobę Tronów świata porwołona, z własnego instynktu i porażenia wielkości duszy swą, jej naserczeliwienie narodów szukająca, Pani Symbi usilniej dyktatem gwarancji losy

Królestwa naszego polepszać usiłowała; ale
 jednak w dzisiejszej naszej sytuacji do upra-
 szania o tę gwarancję rozum mój Skonwinkowa
 nie być może. Uderza mnie naprzód w oczy
 Kontradykcyja, jak my razem i w traktacie z Mos-
 kwą wchodzie i o gwarancję jej dopraszać się mo-
 zemy? Jeżeli wchodzimy w traktat, to Moskwa
 jedna, my drugą jesteśmy stroną, a jakże tak
 sama Moskwa gwarantować być może? Nie prze-
 sta tego obieranie rozszerzać, niech o tem naj-
 mniejsze nawet w materji traktatów i gwa-
 rancji oświecenie decyduje. Lecz gdyby i ta
 oczywista Kontradykcyja projektu nie znosi-
 ła, trzymam się zdania zacnego Biskupa i Sena-
 tora Puci. Za Biskupa Chłostkowskiego doskonale i
 statystycznie Akceptacja oświecającego, i ostre-
 gam mój naród, iż nie ten jest jeszcze ten
 czas, abyśmy zaczęli gwarancji moskiew-
 skiej szukać. Loby to za nieroztropny był
 architekt, któryby strukturę odstawiania ja-
 chów zaczął, a jeszcze nie zmierzyszy roz-
 ległości budynku przyszłego. Przystąpimy u-
 waga z tego prostego podobieństwa. Możemy
 upraszać, lub ofiarować akceptować gwaranc-
 ję na rzeczy niernome, na rzeczy, których
 istoty i miary nie pojmujemy, owszem któ-
 rych się wszyscy obawiamy. Projektem i ma-

teraz gwarancji sakrowej być mają Ustawy o
Wierze i Wolności naszej Decydujące, Ustawy od
internastu, owszem od ośmiu w Komplexie inter-
nastowym osób zdania zawiste; a Którzy z nas
przysięgą lub przynajmniej assekurować może,
że ta Komissya nie odważy się na to wyszł,
No, co tytko Katolickie i pałryodyczne prze-
rzącać może serce, jako ^{tytko} Dykuniów i Dysyden-
tów we wyszłkiem z Katolikami porównać,
Wolności określić, swobody Narodowe porzucić,
formę Rządów odmienić, Majestad ukrzyw-
dzić, lub nad aequilibrium zmocnić, granice
Królestwa uszkodzić, w Dependencya wplętać;
wszak to wyszłtko Komissya sakrowa, owszem
wiecej jeszcze mogłaby (jako z Projektu ^{Limity} i jej
nipolencyi mająca moc) stanowić, Konklud-
ować i podpisać wyszłtko, co się jej zdawać
będzie. W materji Dysydenatów, w materji Praw
Formy Rządów, Granic, Ustaw i Dostojeństwa Na-
rodowych, Nikt z nas assekurować nie może,
czyli wspomniona Komissya tak fatalnych,
jak się namierza, Ustaw nie uknuje, albo
do uknuwania ich przymuszona nie będzie;
owszem przeciwnie Karidy z Nas wewnątrz
a roztropną bojariną przejdą, aby sakrowe Usta-
wy w samym skutku ostatniej Opczyjnie na-
szą nie przyniosły zguby; a czyli w sakrowo,

ilinym i jednym niecierpięciwstwa stanie
 na samo wspomnienie gwarancyi Praw przy-
 szych Dostawie nie naliczy? Rozważmy pro-
 szę w szczególności materye, które projekt
 gwarancyi Potencyi rossyjskiej uwikłac prze-
 senduje, materya najpierwej Wiary. Czyliż prze-
 bóg! nie sprzeciwia się do Prawu przyrodzo-
 nemu i Narodów, aby w tej najdelikatniejszej
 i Duszę się dyktującej rzeczy Łęsiad Łęsiadowi
 ręce zwierzował, i Wolność Rozpowat^m Materya
 Formy Rządów i Granic naszych, co nie na-
 szym tylko, ale całej Europy jest interesem;
 za tej odmiany cała waga polityczna Europy
 odnieśćby się musiała, a godzi nam się o nie
 z jedną tylko traktować Potencyą? Materya na-
 konie Praw i prerogatyw każdego Gwarancyi ja-
 dawać mamy? a czyliby stąd ośropek nie wy-
 nikaty Konsekwencye, iżby Potencyi moskiew-
 skiej jako gwarantce de jure naliczono przysięte
 Prawa nasze nam świadome, jakby się postę-
 pównością podobato, stumaczyć, we wszystkim
 nie interessa Kraju wpytywać i wdawać, re-
 kusa pretendujących się za niezgromyż
 przyjmować; a nie rozstrzygać tymi stopnia-
 mi Królestwo nasze jedną Dependującą od
 rządów i Kocarstwa moskiewskiego Prowincją?
 Luan. Dobrze Drogie owoce gwarancyi na re-

uformowane i)
czy wiadome, rzeczy wpróż (umiarowane poz,
skanij. Ta bowiem utrzymuje jednolajną sta,
rodów sytuację; sta brzyna w mierze zawiązy
Królestwo dobro publiczne piastująca; ale w
Dziśiejszym u nas stanie kryli w materji
Dyruników i Dyssydenłów, kryli w materjach
patryotycznych porządkiem przyrodny po-
stępując, nalerij wpróż sentować domowej
mijdy Bracią zgody. Ichmi Dyrunici i Dyssy-
Denci Krajowej napróż zwierności o spra-
wiedliwość (jaki im nie czyniono) ^{dopraszać się} (powinni,
Do skarg ich jako allorów et e converso do za-
łow przeciwno nich Katoików jako recoⁿveni-
entium, uznania, vortowania i zweryfikko-
wania naleriato^{by} wyznacryć Komisję, Kłoraty
wrajeumie przestępstwa, gwałty, niedobry-
mania Praw i traklatów ^{sta} inne gravamina
in jure et facto wystuchane i zweryfikowa-
ne Krepłdij opirata, poretoryta, a taty dopiero
jako matka powzięchna, jako najwyższą sta
Karidego wta^{re} administrująca, gwałty u-
pragłusła, nalerijte Karidemu fawory przy-
wrósta, i zachowanie ^{praw} (a traklatów sta Kari-
Dego uperpicryta. A gdyby na ów czas są-
siednie Polencye podreagły, iż się nie do-
syi jesere słato sojuszom z Krepłdą zawa-
sym proex obojętne lub parcyalne ich stuma,

„Jeżeli bowiem kiedy przypadnie, że Czesi jedna od dru-
„giej, albo wielka od wielości ciężką jaką krzywdę, a
„prawie się przeciwko tym z orężami, broniąmi utarcz-
„kę mieć nie powinni z sobą; ale w przyjaźni wielkiej
„i przyjacielskiej zawsze miłości byli oswobodzeni; a
„jeżeli by nie byli niezgodnemi, tedy powinni zaraz
„czem prędzej do broni uciekać i do Kommissyi general-
„kiej wszyscy stanąć powinni.

„Ludwik Król Francuski i Nawarski wszystkim w obec
„pokój promowuje i do końca dobrego zawsze exeku-
„cyi praw i obserwowania reguł zachowców rozkazuje,
„przez co tych wszystkich praw wolności i wiary swo-
„w obserwowaniu zachowane zostaną i od wszystkich
„utwierdzone, wszystkim sukcesorom swoim ponawia,
„aby miłości zawsze z obojmej strony trwała i nie była
„nigdy z uszczerbkiem jakiego kolwiek przyjacielskiego
„gniewu i wydzierania ich obserwowancyi, które mają
„opisane; a jeżeli by nie mogła być gdzie przyjaźni zgodna
„trwająca przez sposoby, któreby zgodne były i wszyscy na
„wieczne zapatrywali się obecnością, wtenczas by do powinnej
„rekoznicy być ustawiona,

erunt, uten^{podług}as Propositu tractatu Oluskiego,
 który artykuło 35, §. 2do tak stanowi: „Si vero con-
 „tingat, unam partem ab altera vel plures a plu-
 „ribus, gravi aliqua injuria, citra tamen vim ar-
 „morum, vexari, non licebit ictu laesso ad arma
 „subito recurrere, sed ante amicabilem componen-
 „dum hujusmodi controversiarum ratis in-
 „cumbit, videlicet ut laesus accepta injuria
 „si immediate cum laedente convenire neque-
 „at, alios paciscentes moneant, et commissio
 „generalis omnium paciscentium nomine
 „instituantur,“ i Dalej artykulo 36. „Cum Serenissi-
 „mus Ludovicus Dñus XIV Galliarum ac Navar^{re}ae
 „Rex, cujus ope pax permota et mediatione ad
 „optatum finem perducta est, executionis et
 „observationis illius inter eodem Fidejussor
 „existens, pro se ac Successoribus suis Regi,
 „bus Galliae sponsus ac promittit, se executio-
 „nem horum Pactorum omni meliori quo fieri
 „potest, modo, etiam armis, ubi amabilia me-
 „dia non profuerint, obtuturum;“ W ten eras mówij
 albo od sprzymierzeńców wysadzona wspólna
 Kommissya, albo mediator i gwarant zupełne
 i istotne trakta^{itby}tu rozporządzenia i załatwienie,
 bez domieszkania się w to dykt Polencyj, które
 ani stroną, w trakcie Oluskim nie były,
 ani medycyą lub gwarancyą do niego się nie

także)

przytoczyć. W państwach europejskich (Katedrach, w których między obywatelami Przemysłowymi sprzeciwiać się o prawa usiłując pod Konfederacją przestępką uknowane, to w generalności, to w szczególności nawet ucieszyć, a za próbą, na niniejszego przedmiotach Stanów skonfederowania się wzięte i uznane, wyznaczona autem omnia być powinna Komisja, która, by graminia statusa rostraginta, środki do, słabej ^{ef. do uspokojenia} (mistrz Bracia) ^{niegody} do przywrócenia praw dawniejszych z klub swoich wypartych obywateli, Stanom Przemysłowemu doniosła, aby tak przy wyrokach F. H. Mli rostronności, przy chwalebnej Stanów o swobody swoje gorliwości, rany Czynny Dostanek ulecone, Prawa w swym klubie przywrócone zostały. A w ten czas dopiero sta przystojnej i ulepszonej Przemysłowemu na, tej sytuacji Prawami Kardynałowi wsparć spokojności ~~XXXXXX~~, honor i reputację mieć mogącej, aby się wicernie utrzymać mogła zamierzeniem, roczniebyra zdatną gwarancją, nie tylko Monarchii ^{nie} Rossyjskiej, ale i innych sąsiadów o formę Prądu naszego dookreśliwych.

Nijam wielorakie projekty miejsca przytoczyć, tych refleksji wartość, wzmiarkowanie Konfederacji Toruńskiej i Auckland, przez co by je

Stany autoryzowały, jako wspomniany już ode-
 mnie Tłł Kigde Biskup Ełchński doskonale o,
 świecił. Mijam pełne przyrządzonych labiryntów
 miejsce, w którym Stany obiecują ratyfikować
 agenda per commissarios in tantum, in
 quantum podług tenora aktu tego sobie po-
 słapią, ponieważ ślad nowa wyptynęta by Kue-
 stya, czyli tenor aktu tego zachowany, która
 by zawsze mocniejszy rozwiązać. Mijam
 niewyczerpię w Narodzie naszym colem,
 nośi podpisania projektów przez Króla
 i Konfederacyi Marszałków. Mijam, iż
 Delegatom nie przepisana przysięga, lubo
 ta podług Praw Krajowych Karidego Dzieła zna,
 czujszego uroczystości być powinna zaręce-
 niem. Mijam Sejmum Limitę ad tempus be-
 ne visum, która czasu nieograniczoną
 może być zdolna krajowych niecierpliwo-
 ści sta zagranicznego zotulera skutku pre-
 razających nas projektów oczekującego. Mi-
 jam niestężony na odjeżdżających Kommi-
 ssarzy rygor i Konieczności na powrotem pod-
 pisania uchwalonych przez przytomnych ru-
 czy, choćby się powracającego samⁿieniu sprze-
 ciwiał. Mijam inne składowe nowości projekt
 napędzające; zastanawiam się tylko uważa
 i mowa nad najokropniejszym projektem niny,

sem, mając^{ych} być Kommissarzami w czternastce
osób owsem w odmiennym czternastowym Komplexie
(jak wyżej namienitem) moc absolutną monar-
chiczną wyiszej nad sobą na ziemi niernajszą,
w materji Wiary i Wolności Decydowania final-
nie pozwalającym.

O sławie Krepłij. O Lyncowie na Tomie Kościółka
Brawowiernego i Wolności wypielęgowani. mo-
żecie bez zadziwienia sarkowej słuchać propozycy-
cyi? Wspomnijcie na Bratki waszych Krew
i Sprawy, którymi Wiary i Wolności bronili, którymi Wam
swobody uzyskali, dacie im na sądzie Bożym
ścisły rachunek, dacie i Potomkom Waszym,
jeżeli wziętych od Waszych Dziadów zawrę-
sów dochować stać niech nie umieć, jeżeli
porwywergm i niebaczny na kilka osób spu-
szczeniem się Wiary i Wolności zgubić. Nie po-
wsaram prostróg moich w przestępstwach
głosie prześlonych, odwołując się tylko do
Kardego sumⁿienia, okropności tego projektu
nierawości Kardemu wystawiającego.
Przebiecie się, strzeżcie zawręcywni legis-
lacyę i Wolności Przeracni Mziowie, żeby
so nie ostatecznie było wzięcie tych Kłejnosców,
gdybyscie się na ten fatalny projekt ze-
zwolic odważyli. Przełana od Was władza
miejety Was z tych obydwóch zawręcywnów wy-

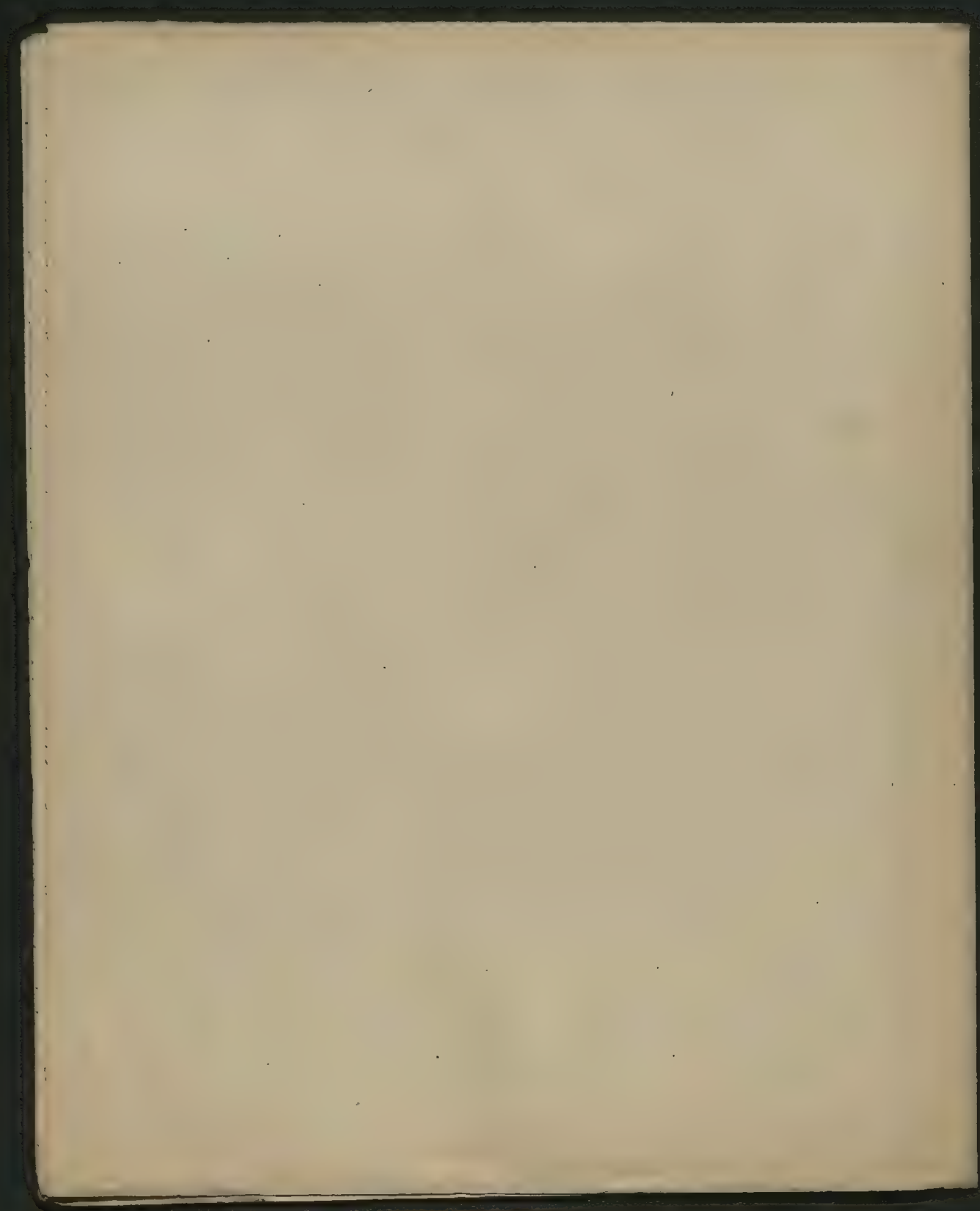
znta; jesteście na punkcie Niebo, Nościoł, Cji
 krynu, świat cały i najdalejzą potłomność in-
 teresującym. Pórcy na Was Bóg, jak się so-
 bie w tego sprawie postąpić, i równą kry-
 nościom Waszym godzić nadgrodz, uwiecznić
 Was chwata, lub Was wstydzic się na wieki. No,
 Mi się za Was Nościoł i czeka od Was skutku
 uroczystych obietnic przez Was przy Chrście
 odwiaderonych. Pórcy Cjeryana Waszym
 się Synowskiem polica affektem, Doprasza się
 od Was w tej ostatniej toni Dowodów powinnej
 miłości. Czekuje świat cały, co o Was ma po-
 wiedzieć, krylisie godnie Przodków Waszych
 Plemię, kryli Synowie Wolności; potłomności jak
 najdalejza troskliwa (kryli ^{owab} Amiona Wasze z chwa-
 tą, kryli z jak największą planą i upodleniem
 następującym w przyszłości ma podać wielkom.
 Ja moje własne już z tego miejsca poruczę,
 Ks. Semmę projektowi powiedziane powda-
 rzam oświadczenie, iż Komisję w ma-
 seryach Dyxunitów i Dyssydentów, jako i
 patryotycznych potrzebą uznaje, ale dy-
 kło do rozważenia, rozstrząszenia, informu-
 cyi Kreptli jako Pani Monarchianą zwiara,
 chwałę piastującą, zupełną moc przyjęcia,
 approbowania, Decydowania, aby jej się zdo-
 wato, odrzucenia, ukroczenia, aby się Prawom

i Dobru Tej pospolitemu sprzeciwiato, mającej.
Na ten zaś projekt, o którym dotąd mówitem,
póki mam Krew w żyłach, póki się życiem
cieszę, żadną miarą porwotić nie mogę; w
kilku jeszcze słowach treści mowy mojej
wykładam: Wojska auxyliarnego przewrzuca-
wać i dopraszać się nie należy, bo jesteśmy
w pokoju, bo ślad będzie Kraju uciskanie, bo
się szcziadom traktaty z nami mającym
narazimy. Ogwarancję prosić nie możemy,
bo nieroztropnie przed czasem, bo na usła-
wy niemiłe, bojariną nas przetrząsając,
bo może z gruntu Wiary i Swobody Naró-
dowe obalić mające. Komisarzyi moc ab-
solutną legislacyj w materji Wiary i Wol-
ności Dawać, Bóg, rozum, sumienie, Ojczy-
zna, Prawa i forma Rządów Naszych zabra-
nia; bo ten czternaście osób Parlament mo-
że się na najokrutniejszą sta Wiary i Wol-
ności odważyć Ustawę, bo może do ich uknowania
podejściem być nakłoniony, bo może mogą być
przymuszony. Najwyższy Stworzenia Twego i
Królestwo Boga Boże, włades' w sercu nasze z
najdroższymi Wiary darem nieprzetamany in-
stytut broniemia Tej cnoty, włades' stądysa
sprótenistwa cywilnego Prawo mitosci Gj-
nyżny, Prawo szukania Tej Dobry; dopomóżcie

z Łaski Twojej) wolnym
 nam (Prawowiernym i ~~Republikańskim~~ Republikanem)
 dom, wykonać jak najlepiej te dwa wielkie
 istotne prawa. Przenikasz Panie wszystkich
 serca, widzisz w N. Królu Naszym Prawowier-
 nym do Obrony Wiary Twojej i Dochowania nam
 swobod uroczystą przed Niebem i ziemią przy-
 sięgą obowiazanym, wielkie serce o honor
 Twój gorliwością napędzone, całość Wiary Na-
 rodu Twego nad berto, koronę i życie samo prze-
 noszące. Widzisz w Przedwziętym Tenacie N.
 Solenne patryotyczne sentymenta, krew i
 życie sta Wiary i Wolności sakryfikować go-
 łowe. Widzisz w Przerażonych Postach powin-
 ną (jak porościli w Domach Bracia sumienia
 Ich obowiazali) sta obrony byleżle najszlachetniej-
 szych klejnotów Determinacyj. Rozgrzejsz
 Panie! serca wszystkich promieniem niebo-
 jazkiej Łaski Twojej, aby obronę Wiary, obronę
 swobod uwielbili wielkie Imię Twoje. Honor
 Przedwzięte Stany zagranicą Was stawy
 Pisma J. Klóreńsi się niegdys' Prawowierni
 Republikanci Machabejczykowic w niecier-
 pliwych Ojczyznach swych czasach utwierdzali:
 Niech Nam Pan Bóg będzie miłosierny, nie
 pożytecznie bytoby nam oddać spraw
 i interesu Boskiego; serce więc oblatują-
 cie przy Prawie, i dajcie duszę Waszą za

Testament Ojców Waszych, ktorými się wsta-
wili w pokoleniach swoich, a nabydziecie ich,
Ty wielki imienia wiecznego. Propitius sis
Notis Deus, non est nobis utile, relinquere
Legem et Iustitias Dei, nunc ergo accumulato,
res esole Legis, et Date animas vestras
pro Testamento Patrum Vestrorum, et me-
morate operum Patrum, quae fecerunt
in generationibus suis, et accipietis glori-
am magnam et nomen aeternum.

Odzaję zatem projekt do Łaski czytelny, jasny
do zrozumienia Karidego, w słowach żadnej
interpretacji, w sensie dwójakiem Stuma,
czemu nie podległy. A lubo mam nadzieję,
iż uniwersalny Przeświednych Stanów znaj-
dzie approbacyę, jednak gdy Lex jubet, non
disputat, zachowując w postuszeństwie Pra-
ws, domagam się sam, aby po przeczytaniu
był przedrukowany i na dwa dni Prześwie-
dnym Stanom do zrozumienia podany.

ważności swojego, gdy synów swoich wy-
sokimi słojami w Kościele i sena-
cie orzodzonych, na to, iż cię nad wszystko
ko po Bogu Kochają, z Tona Twojego gwałt
~~senat~~^{urost} Liódę. Najjaśniejszy Majestate
w tym całym świecie okazywały, iż na-
rodowi wolnemu pamiętaj, wnaż
w leń do Kompassy materya, że nie-
stychanym przykładem zagraniczną
veke jednego z Rad swoich nieskociere
nie ci podług przepisów praw wierne-
go, wiszi pod bokiemi Tronu Twego, Kto-
rego proste kasya bezpiecznym zawrze
czytnia każdego obywatela. Przeciwi-
ły Senatcie, przestawne rycerstwo,
dwa przeseraune Precyzypopolitój fanda-
menta, zadrzyjciu nad tą niesroczeli-
nością, która Kolegę i współbrata wa-
szego za to że o ps. srezenie dobro nakł-
zał starania swoje, odrywa od stoickie-
go z wami ~~bezpieczeństwa~~ społeczeń-
stwa. i Najmilsi synowie, współnana-
szczeniści i droga w Chryśtusie owieczki!
wylewajcie ten ogień nad wrnieco-
nem na Kościół prześladowaniem, pa-
sterza wam dając za was korygi: cześć

221
go zabierającym. O! casy Josyf nigdy
nie opłakane! Węc mi godzi się już
stuchać praw boskich i ludzkich?
niegodzi stuchać sumienia własnego?
nie godzi się wypełniać po części
obowiązków urzędów swoich? Zna co
Dy naród w czele wykroczyłem? że
jako biskup przer. powinności chara,
Kteru zastawiałem się, aby dusze Ka-
solików od błędów dyssydentów wolne
były; że jako senator z poprzysiężonej
obligacji, oddać usiłowałem na bar-
czywności i rządania dyssydentów Kie-
jowi bardzo skrothnie; że jako obywatel
staratem się o brzość ojczyzny
mojej; Która się za przypuszczeniem
pretensji ichnościom dyssydentom
zapewne ramieszra. Za te czynności
moje z Krywda całego narodu, bo że
nator i obywatel pod broń i stra-
ię żołnierza moskiewskiego wterio-
ny zostaje. Wyznać i uprzedzać zda-
nia powinieniem i mniemam, że
mój przypadek mi na cześć roztka-
zów najjaśniejszej imperatorowej
całej Rosyi: w myśl bowiem ludzkiej

ciadną miarę do rozumienia wnieść
mi może, aby ta prawy istniejąca
wszystkich wieków stała, mowa
ni, która wielkością swoją cały świat
na pełnia, z mądrością, sprawiedliwo-
ścią, dobrocią i wszystkich najwyborniej-
szych przedmiotów stawać i nieśmier-
telne potęgności i są przykłady, wi-
dzić Karata za wykonanie wszelkie
poprzedzających obowiązków, biskupa
i senatora tego narodu, który się z sa-
mą siłą już przed całą ziemią chłubi
i którym tak wspiera się skutków
przyjacieli swojej oświadczenia, przez
deklarację swoją uczynić raczyła.
Tameum Księżu Repninowi takowej
z taką postępek przypisać należy.
Tego to dzieła przez ichnościów dyżur-
dantów podnieczone. Przeciwnie i prze-
widzić mogą, iż ta korzyść moja a
razem i całego narodu przyniesie wszelkie
wszystkie dusze moich współobywatel-
ców i do przedsięwzięcia jakowych kro-
ków zapalać będą, ale na miotanie o-
czywiste, na przywiązanie do dobra po-
wzrostu proszę i zasklepiam was

Prze racni Koledzy moi i bracia, o rda-
 lojcie myśli wasze od wszelkiej gwał-
 townej imprezy, lecz całe ustawianie
 naszej akcji na obronę wiary św. Kato-
 lickiej, na oparciu się jedynie rozpo-
 starzonym dyssydenstów pretensyjom,
 na utrzymywanie praw, swobod i wolno-
 ści narodowych. Tym się najwięcej za-
 krzywił moją i swoją ujmięciu, kiedy
 się pokarciecie gorliwymi Katolikami
 słowem gdy się pokarciecie stawuypni
 zawzięcie i wolności Polakami.

O! Do każdego najgorliwiejsze z niewoli
 mojej wylewam prośby mojej zdala-
 ka, o to by was będą nasawierne jser-
 nia. Jeśli najwięcej wyroki w tym
 stanie śmierci mi resztę; ostatnie
 schwiecie moje najmocniejszem sta-
 was o to samo zaktęciem będzie. Potaknie
 światu wieciey męzowie, iż ja i szynie
 rozumiano, jakoby moja osoba do o-
 brony wiary św. wolności Koniecznie
 była potrzebna, kiedy intencye orko-
 dzenia obydwom gwałtem mię nwoig.
 Wasze było wtamne drecto obrona oby-
 dwóch, moje tylko powinności i uwz-

Do wypełnienia. Postrzeźmy się Polacy,
otworzymy oczy przed zarzępacią
zguby naszej. Kiedy w materji woj-
ny wiary, co u pogan i najgrubszych
narodów, najświętsze i najistotniej-
sze jest, drzeło, mi godzi się nam ob-
stawiać, podług okrucności obowiązków,
a czego się w innych materjach oba-
wiać mamy? Lubo w nicwoli osoby
nie utracę nigdy jednak wolności
Ducha, ani praw jako biskupowi i
senatorowi mui stwizcych. Dlatego
protestuję się przed ojczyzną moją,
okrzywiz obywatelowi w osobie mo-
jej przez gwałt na mnie wykonany
wyrazdroną. Protestuję się powtóre
przeciwko wszelkim rygurozjom,
gdyby jakiegokolwiek wizer, czynione
i uchwalone na Sejmie naszym sejmie
i kiedykolwiek być miały; Ktoreby wi-
rze ow. Katolickiej uszczerebek czyniły,
Dysydentów Ładania przyjmowały,
swobody ich nad prawa dośęd ustano-
wione rozczerewały, wolności i prawom
Kardynalnym Przecypospotylić srko-
dziły. Który do manifest do inferowa

nia go w akta autentyczne, które koło
wied, nalecam i resztę wfszuz podpi-
suję, et in parata copia prodaję.

W Warszawie 13 października 1767

Kajetan Solski

Biskup Krakowski, Hieronim Siewierski.

Karol Lissawor i kapłowie

Pisarz ziemi powiatu grodzkiego

Kajetan Ignacy Soltyk

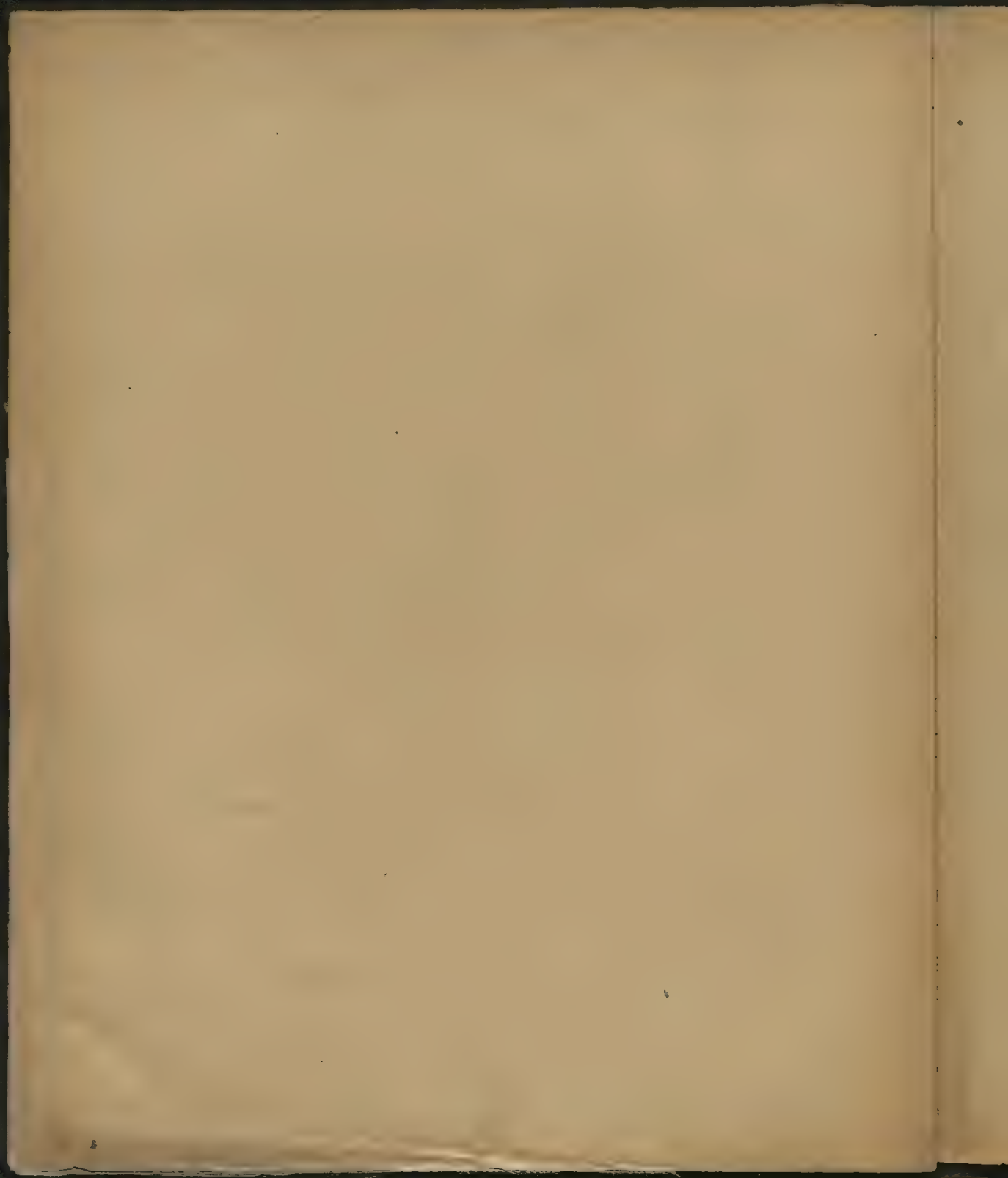
Biskup Krakowski, Książę Siewierski.

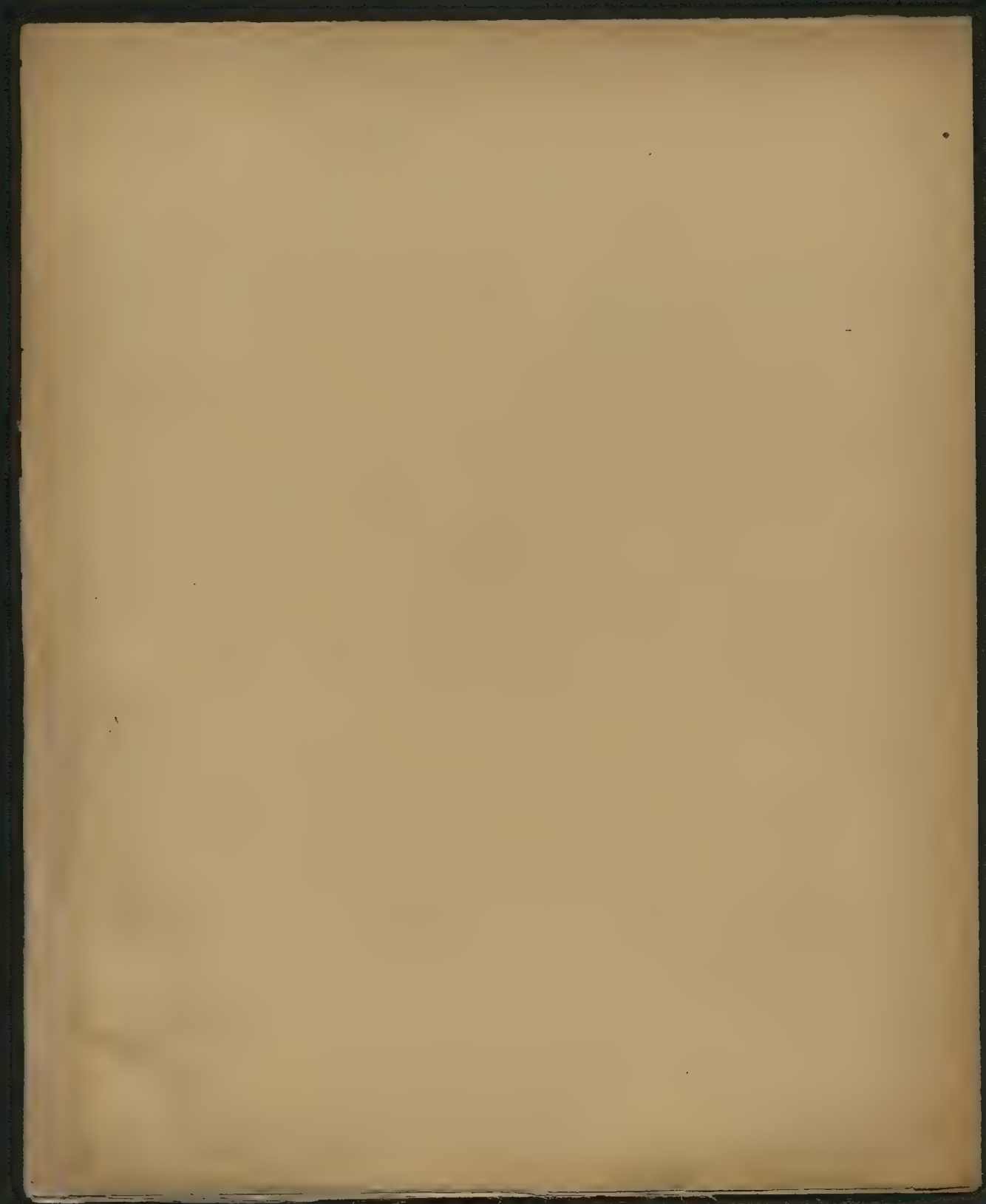
Wspaniałości imienia Soltyków, jedno Książęstwo obje-
nie mogło, pociągając do tego w różnych Państwach,
Rosji, Prus, Polonii, w wielu Księstwach: Ansbach-
kiiem, Semigalskiem, Meklenburskiem, Brunswickiem
rozszerzone są granice. W Państwie Rosyjskiem przez
wiele dani wielkim Książęstwu paszibionym, a pro-
bluicy przez niecałkowicie Amara, Anna, Imperatorowa,
rozciągnięta na tron wyniesiona jest dom Soltyków, w
Polsce w walcach rycerskiego hetma cypach,
rozciągnięta, w Polonii z pierwszemi spohorzonemi
panstwanami, i na wyspach renowa wyszczona bractwa;
w Księstwie Ansbachkiiem i Semigalskiem przez An-
na, Fryderykowi, w Księstwie Meklenburskiem przez
Karlów, Karłow, Leopoldów, Książęstwu zastubio-
ne, które matka Soltykówna rozciąga; w Księstwie
Brunswickiem przez Elbert, Natana, Karłow,
w Księstwie Meklenburskiem cwiżę, Antoniewa, Młody
Książę, Książę Brunswickiem w dwójce, cwiżę, prz.
jakiś dany, wycofany, i z wielu innymi Książęstwu
Państwami Książęstwu Książęstwu, i Książęstwu
rozciągnięta. W Książęstwie przez Książęstwu, Książęstwu

innu, z Józefa, Kaczelana Lubelskiego, a mianowicie
Konstantyna Krawczyńskiego, Aleksandra, Wajewodę Lubel-
skiego, czołgi, królowy Najstan dnia 12. listopada
1745, Wielkie i niezawodne familie całej magni-
tudy. Cien urokiem jego, w który osobliwiej wiel-
kości przez przychylność i niejaką łaskę na pałacu
sprowadził, z podziwieniem patrzących na to i wiele
o przyszłych dosięgnięciach jego mówiących. Po
wzrniętych pierwszych w naukach brońkach w sobie,
w Rzymie w publicznej stawie, i mądrością Akademii
wyższych nabywał umiejętności, których Dąbrowscy
wiele na siebie i w kardynałskich purpur obrocili, który
go z prądkiem rozumem i rozstronnością przy-
mierzono, godnym pasterskich infułat sądzili, ani się
nie pamieli, bo Beryckim Scholastykiem, Krakowi-
skim Kanonikiem, Gnieźnieńskim magniory Probo-
sewem, a od Samuela Ogi, biskupa kijowskiego
po pozwoleniu Augusta III. i podziwieniem Sko-
lic Apostolskiej na pasterskie wezwany przebie, w to-
żeniu dnia 9. listopada, 1749. od Wojciecha Lisieckiego,
biskupa Chełmińskiego na biskupstwo Emsąsyn-
skie, z Koadjutorja Kijowskiego Konsekwany. ll.
wesołony z łaski ^{zennego} ~~pracy~~ ^{pracy} swoich towarzysza
i sukcesora, preten łaski, kasty lego, wzywa, Kaje-
tanowi piąte dycezy, przyniży ciężki, do sprawa-
wania urogi, z wszelką pilnością, możliwą pierwszą do-
bitną dnu staraniem trudne i niebezpieczne w użyciu,
waniu dycezy, podejmuje Drogi. Stawa w Kijowie,
w skłoty Kiedys biskupstwa tego, i w pałacu otława
wystawia, lubi, biermy, kazańmi o kłódn

schematyczny: ródzai, macek przyk' ułności, i nam-
 ki prawowiernej panna do p'ed'wienia niewinnych
 p'oboj w swoich biskupach, cnoty, ustraja; i skiers-
 Gra. i Kabie w r'ujachost' ^{niezłomny} i j'ak r'ugraj mają
 niewinność m'ocnym niewinności obronę miał ku-
 j'etana; który godnyk śmierci r'abojców do sadu sióci.
 Kiegi oddat, mniej ^{nie} r'as' obwinionych przesłał ⁴⁰ w
 skodo r'jeta p'ok'wsey w należytym postawit. opa-
 trzani. W Łyżoniewu Kościół katedrały do Samuela
 Ogi wystawiony poświęcił, i j'ęnego Kapłana X. X. Soc.
 J. Karmodzieja nakazał. Tamże Seminarjum dla r'io-
 ciemia się zabierającej do Duchowieństwa m'ocni usta-
 nowit. W Berdyżowie i j'istto w Województwie Kijowskim
 miasto i w X. Karmetich Boryk obraz cudowny
 i wielki ¹⁰ i Koronował. Tak, wielki p'iezostawit
 o dobro w'ieczarni rozstawiona po granicach, pobu-
 dka była Najjaśniejszemu M'owarsze Augustowi III
 p'iby po śmierci Andrzeja K'atolickiego, jego na K'etow.
 i j'ak w'ojniost katedrę, co poświęcił Klemens XIII
 papież r. 1769. Co m'iejdzie do tej katedry wielki p'og-
 kładności swoją abudował. W wielki Kwartalnik w'ie-
 nio na r'okusew nawiedając, wykupując i onym
 Komunię św. dając, w'łogich w pałacu w K'oli swego
 Karmię i onym s'łużąc, a potem Synię w Kościele
 Archibrexby k'etralnym Tammy Maryi nogi umyślijąc.
 Jakim i j'isttem Kollegium w'rzędnych Bra. a'łoi
 i Karmników k'etralnych swoich głowa, K'etow
 swego biskupa, K'etcezya swego pastora Chr'oga
 w K'etaję r'ep'ci w'izytował. K'et, i j'istto i j'istto
 swego K'etaję, K'etaję k'etralnych swego k'etaję,
 r'ak, i j'istto swego p'rotestora p'rog'li, i j'istto

nie dorytli' z anio pociadania, ktorin go oke,
kiwoli i mrochali wrycy jako oja, dykaso mu
dobrze w dtingie i niemnierajcie lata. -

Liść pasterski

228

X. Kajetana Sołtyka Biskupa Krakow.
przed Sejmikami przedsejmowemi do
Diecezyi swojej wydany,
w Borzynie d. 8 Lipca 1766.

Kajetan Ignacy Sołtyk z Boriej i Solice Apo.
solskiej Łaski Biskup Krakowski Nigric Sic.
wierski.

Wszystkim Duchownym, Świeckim i Zakonnym,
oraz wierznym Chrzestnowym całej Diecezji na-
szej Pasterskie Błogosławieństwo. Sęmiu przy-
rętego obrady z przepisem Praw Rzpldij przypada.
jać, pobudką są Najmilsi! Pasterskiej naszej tros-
kliwości, jako najusilniejszego Was rozgrzewania do
najgorętszych modlitw o zbawienie ich całego
narodowi skutki. O potrzebie tych modlitw doży-
powiedzieć, że wszelkie obowiązków rodzaje, któ-
re tylko na człowieku, bądź jak prawowierznym Ka-
soliku, bądź jak Obywateln i Ojczyzny Sęmie
mieścić się mogą, za najpierwszą i najisto-
tniejszą są powinność rozumowi i sumieniu
wystawiają, dożył nadmienić i dożył Sejmów w
obszerności swojej za cel mających wskazywać,

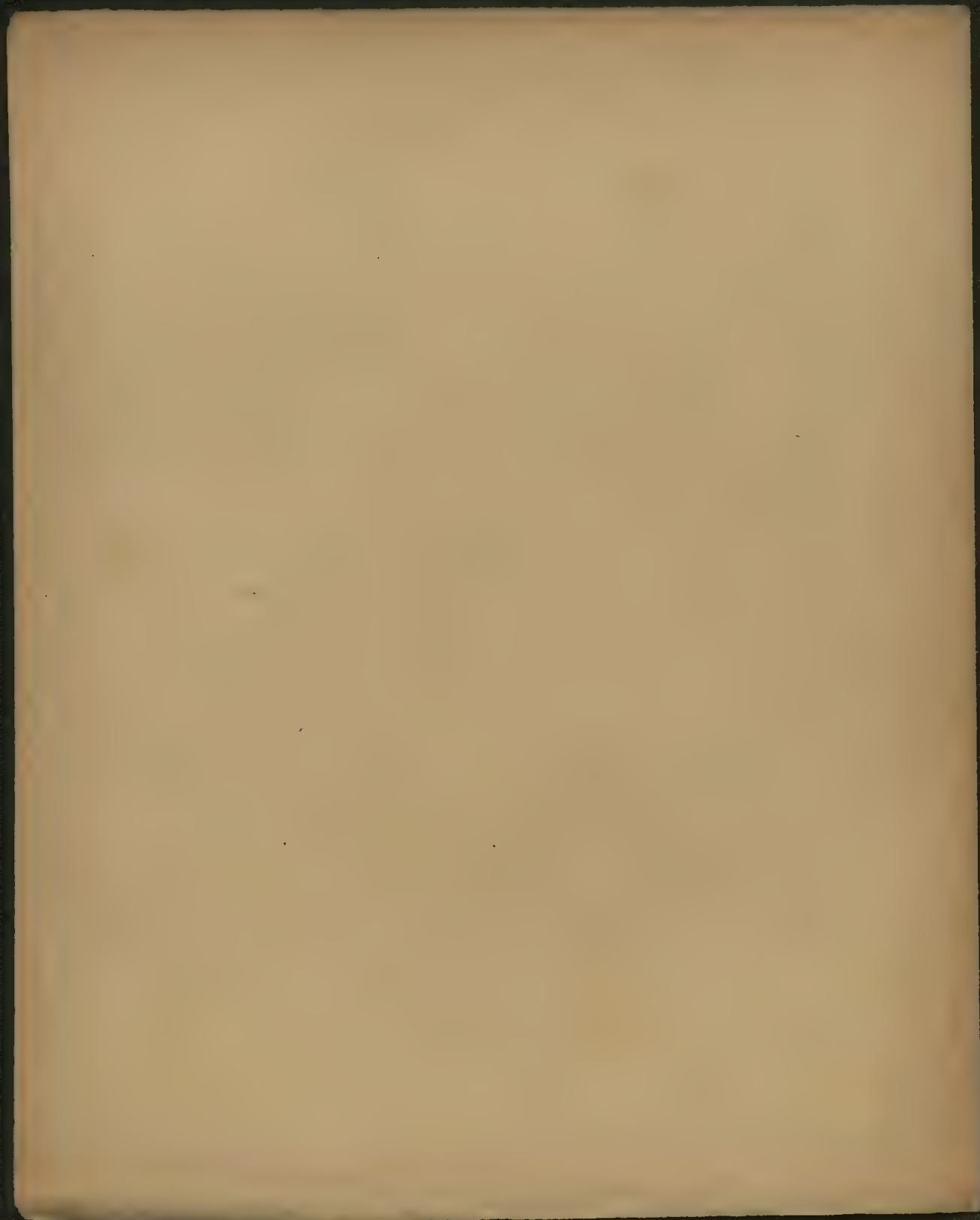
nie i ugruntowanie Najświętszej Katolickiej Re-
ligii, utrzymywanie w klubach tolerancyi Sekt
Dyssydenckich, utwierdzenie wierności i swa-
bości Kraju, opatrzenie potrzeb i ścisłej sprawie-
liwości, ubezpieczenie wewnętrzne i zewnętrz-
ne Państwa, pomnożenie handlow, powiększe-
nie chwaty i stawy Rzeczki, a może więc myśł
ludźka wyśławic' Dieto, któreby każdego bardziej
interesowało? więcej troskliwości czynito? wię-
cej do modlenia się pobudzało? Uważmy się
prosto Najmilsi! Do Tronu Najwyższego, Tronu
miłosierdziem ojcowskim i pociechą od wie-
ków uwielbionego, wylewajmy w gorzkości Du-
szy naszej najpokorniejsze prośby, aby sejm-
waniu przyszłemu jak najobficiej we wszyst-
kiem pobogostawit. Pouiewać nas' podług po-
warchnej w Kraju wiadomości P.P. Dysydenci
usitowania swoje natergić mają, aieby na Sej-
mie następującym rozprzestrzenienie tol-
erancyi swojej zyskali, wotajmy do Boga i Mary
naszej Tułdora, aby zabiegi ich pomieścić i
zawstydić, aby nie dopuścić rozposcierać się
na Tomie panującej Religii, a tem samem aby od-
wrócić okazy domowych wojen, których nad-
to okropne mamy przykłady, w całym owym
wyciekłym czasie, kiedy Dysydenci równość
sobie z Katolikami do wszystkiego przez moc

uwypowiali. Rozporządzamy przeto, aby
 naprzód w Dniu Sejmitów Przedsejmowych,
 to jest dnia 25 Sierpnia, na uproszenie Dy-
 cestrowu sejmikującemu oświadczenia niebieskie-
 go w zbiorze materij na sejm porządecznych,
 w obostrzeniu odporu Dysydycentom, w wy-
 braniu Postów o dobro publiczne i Wiarę P.
 gorliwych, a potem od dnia 28 Września aż
 do końca Sejmu codziennie supplicacye coram
 Sanctissimo in Pyxide exposito z litaniją,
 mi i modlitwami zwyczajnemi, z spiewa-
 niem Gw. Bore etc. a na końcu Fiat Domi-
 ne, w sam zaś dzień, którego się zaczyna
 Sejm będzie, to jest 6 Prędziernika, przez Sup-
 plikacyj Woływa o Duchu Przenajśw. we wry-
 szych kościołach Dycezyi naszej: Katedra-
 lnej, Kollegia^{ta}lskich, Parafialnych, w obojędz p^{ci}
 zakonnych z jak najwiskrsem nabożeń-
 stwem odprawiane byty, prosząc z Nieba
 w upokorzonem sercu o jak najzobawie-
 niejsze Sejmowi ustawy. Karndzieje zaś wry-
 sy we wrypskich takie kościołach świeckich
 i zakonnych najprzód miniejszy nasz pro-
 ces, jak ich byłko dojdzie, a potem chtëry
 rary, to jest w Pwiska: Wniebowzięcia N. M. P.,
 Ś. Bartłomieja, Narodzenia N. M. P. i Ś. Mi-
 chała z ambon zgromadzonym wiernym

przepraszają, a w Karidę niedziłę i święto, pro wais,
też o nim wiadomości aż do Końca Sejmu, jako
najgorliwiej w Karaniach inawdach, lud nierny
do modlenia się na tę intencję zachęcać będą,
wymieniając w sredególnosci, bez żadnych jednak
dokładowych esageracyj, których zakazujemy, aby
Bóg Dyssydenskie zabiegi próżnymi uczynił,
Wiarę P. Katolicką panującą bardziej ugruntował,
a przy niej Kościoły i Duchowieństwo polskiego
wolności nieustraszone ocalić i zachować, w
nim sędzię rokka: Karnodziejom warszaskim
przepisujemy, Kapłanów warszaskich Dycezyi
naszej świeckich i zakonnych obligujemy,
aby przy Najsw. Ofiarach przez cały
czas od wiadomości niniejszego Processu aż do
Końca Sejmu na tej intencji z głębokości ser,
ca wesschnienia i prośb tego podług Karidego
pobożności posty, umartwienia i uczytki
zasługujące czynili, do których i Zakonne Pan,
ny obowiązujemy, a wyznaczeniu tych zasług,
przych uczynków rozporządzeniu przetożo,
nych zakonnych zostawiamy. Do Was na Kon,
cu Pasterka, mowę obracamy najmiłsze i racie
owiewski, których albo wielkie zasługi w Se,
nacie posadzić, albo wysoko przymioty na
Poselstwo wyniosą, albo racnoń Krowi i los
uroczenia w Senacie Rycerskim pomieścić,

Wasze na Sejmikach i Sejmach zdanie i czyn-
 ność wchodzi w Ustawy Narodowe, pominijcie,
 że z tak wysokiej prerogatywy Bogu Łaskiennu
 ścisły rachunek oddacie. Radzicie więc i sta-
 nowicie Prawa, któreby się Najwyższemu Pra-
 wodawcy podług przekonania Karidysa na au-
 niemiu podobaty, Wiary Ł. na której tonie ży-
 jecie i pewnie umierać pragniecie, usocy-
 mywać obliżuje sumienie, ⁿⁱ bo że jest powin-
 ność Katolicka, obliżuje niemożność Ojczyzny,
 bo gdyby się Dysydenci wzmogli, zawserby
 chcieli przemóc Katolików i rozruchyby
 w Ojczyźnie czynili, jak się chciało póki nie
 byli poniżeni. Obliżuje na końcu honor Na-
 rodu i wieku, bo żeby to była cała szara Narodu
 Polskiego, że przed tem mnóstwo mocne Dysy-
 dentów poniżywszy, dzisiaj przez garstkę
 ich zniewolony miaby im rozszerzać wol-
 ności nieskończonymi Prawami Republiki u-
 Krócone. Dajcie przede wzorem stawnych
 Orodków Waszych między ich zabiegom od-
 por, a stawając męcznie przy ocaleniu Wia-
 ry Ł. chciejcie zachować mienarowane Ko-
 ści Duchowieństwa Polskiego wolności
 (wszak za tych poniżeniem następowatby
 Wiary Ł. uszczerek), bo Duchowieństwo, któ-
 re z Wiarą Ł. naukę i obyczajność Stanowi

świeckiemu pryncipato, które do formy Rze-
plij i do woli Stana świeckiego wiele się
przystawia, które ma staranie o Dusze
Waszych, które codziennie czyni za Was
modlitwy, które się wam tak szczerze wy-
stępuje, nie żąda tylko Praw swoich osacenia,
wszak Prawa jego tak mocne są, jak i Sta-
nu świeckiego, jeżeliby więc Prawa Ducho-
wych w mocy swej ruszone były i te Kryn-
widę od Stanu świeckiego poniosły, tenby
się należało, żeby ten Bóg Praw Stanu świe-
ckiego nie poruszył, wszak On jest opie-
kun Kościoła i Duchowieństwa swego. Wi-
niemy zaś Procons aby do wiadomości wasz-
skiej doszedł, po wszystkich Kościołach
świeckich i zakonnych przez Officia na-
sze i N. N. Dzielanów rozesłać rozkazujemy.
Datum w Borzejinie w Pałacu Naszym Bi-
skupim. Dnia 8^{go} Lipca R. P. 1766.

Process

H. Kajetana Sołtyka Biskupa Krak.
polecającego odprawianie exekwii i mszy za
duszę Michała Sołtyka Kasztelana rando-
miskiego, wydany w Borzeunie d. 14 Lipca
1766.

Kajetan Ignacy Sołtyk z Borej i Stolicy Apas-
tolskiej Łaski Biskup Krakowski. Nigze Sie-
wierski, Wzrostkim Duchownym, świeckim i za-
konnym, oraz wiernym Chrystusowym całej Dye-
cezyi naszej, pasterskie błogostawieństwo!

Znakomite w winnicy Pastorstwu naszemu po-
wierzonej osoby, jako między nami żyjąc szerególnie
względny, tak gdy się do nieśmiertelności przenoszą,
gorliwe modlitwy nasze zastępują a te osobliwie,
którym nie tylko miłości chrześcijańskiej, ale też
Krewi, wdzięczności, lub inne winniśmy obowiązki.
Podobato się, Najmilosi! życia i śmierci Panu w
tych czasach wierzac do wieczności J. W. JMC. Lana

Michała Soltyka Kasztelana Pandemirockiego, Kawalera Orderu Orła Białego, a rodzonego stryja naszego. Wspomnienie samo tego zacnego męża wielokrotnie wystawia pobudki do przypieszenia duszy jego ratunku. Czyli go bowiem uważamy, jako jedną z pierwszych tchory naszej owieczkę, a owieczkę chwałobnym życiem, przykładną pobożnością i woselkami cnotami ozdobioną, czyli zasługami ku Ojczyźnie, już to w Stanie Rycerskim, już w Senacie ustanowionego, a jednego z wyższych tej Dycezyi Senatorskich, czyli na koniec jak stryja naszego, oraz i Domu najpięrszą głowę: powinności zaraz chrześcijańska z jednej, a przywiązanie do Państwa waszego z drugiej strony domaga się przedkiej od was dla zmarłego pomocy. Pierwszą tę duszę krwią z nami złączone, a której uszanowanie z porządku przyrodzenia winniśmy, modlitwom waszym polecając, spodziewamy się obfitych dla niej pobożności waszej owoców; jakoż Najmilsi! obmyślając znakomitą ratunek dla stryja, a ufając przywiązaniu do nas waszemu, ządamy, aby po wszystkich Kościołach Dycezyi naszej świeckich i zakonnych Exekwie za niego odprawione być mogły, oraz żeby wszyscy Ka-

ptani świeccy i zakonni jedną Mszę świętą na umi-
 tożnienie dla duszy jego Sędziego Boga ofiarowali;
 na zagrzanie zaś wiernych Chrystusowych do czy-
 nienia chrześcijańskiej pobożności skutków, żeby
 drwom po wszystkich także kościołach przez
 trzy dni, po trzykroć na dzień śmierć jego ogła-
 szali, a wzywały słowo boskie opowiadający żeby
 zgromadzonemu po kościołach ludowi trzy razy
 tę duszę zalecieli. Niniejszy zaś Process aby do
 wiadomości wszystkich doszedł po całej Dyce-
 zyi naszej, przez Officia nasze i XX. Dzieka-
 nów rozestac' rozkazujemy.

Datt. w Borzeunie w pałacu naszym bisku-
 pim, dnia 14go Lipca R. P. 1766.

Kajetan Biskup
 Książ Siewierski mpp.

Informacya krótka

o Akademii Krakowskiej Najjaśniejszemu
Książęciu Augustowi Królowi Polskie-
mu Wielkiemu Książęciu Litewskiemu
etc. w Warszawie Roku 1766 podana
przez Jasne Oświeconego Książęcia Ka-
jetyana Potyckiego, Biskupa Krakowskie-
go, Książęcia Siewierskiego, Sędziego Akade-
mii Kamlerza, oraz Głównego i
J. K. Mli Wykładowca.

Akademia Krakowska powstała z woli
Króla Kazimierza Wielkiego i zatwierdzona
była pro legendo jure Canonico sum civili,
medicinis, et artibus liberalibus.

Dopełnienie zaś swoje quo ad universitatem
scientiarum odebrała od Władysława Jagiełły
Króla, który wolność uczenia w niej Teologii
i approbacyę onęj od Papieża Bonifacego
IX otrzymał.

Prowent erekcyonalny tej Akademii
salkowy od Królów gwarantowany. Kazimierz
Wielki naznaczył na profesorów para-
wa grzywien 280 z rupp wietickich.

Na profesorów Filozofii z rucp Lychwie
grzywnien 50. Które znowu grzywny argen-
di paril Lych zab wszystkich od wieków
Akademia nie odbiera. Władysław zaś
Jagiello naznaczył najprzód sta Tez-
tologów na cde Krakowskiem grzywnien
sto, a gdy potem beneficia w Kollegiacie
sw. Floryana Teologom inkorporował,
słz grzywnien sto aplikował filozofom
za które seraz Lycha fl. 100. Akademii
cto wypłaca.

Ten cały jest fundusz Akademii w pie-
niędzy gotowych od Królów fundato-
rów obmyślony.

Inkorporowali potem Królowie niektóre
beneficia, jako to Kanonije i prelatury
u sw. Floryana Teologom Władysław Ja-
giello: plebanie w Proszowicach i Starym
Korczynie Filozofom Zygmunt August:
Probstwo sw. Floryana Teologom Ste-
fan Batory: Plebanie wielickę na profes-
sorów Franciszkiego i Mennickiego
Jężyka August II.

Żadnego innego funduszu od Królów Ak-

tema nie ma.

Opatrzenie jej potem większych prowencjów stało się najpryncypalnie przez Biskupów Krakowskich inkorporacyą kanonij katedrałowych, beneficjów, Prebend, wiosek, tutek przez innych Duchownych, jako też przez samych Akademików znaczne fundacye czyniących, a bardzo mało przez świeckich Dobrodziejów, co się objaśnia z opisaniami wszystkich fundacyj in actis Visitationis.

Tem wszystkiem lubo tyle osób i wieków w opatrzenie intrat Akademii wpływało, po starcuwi tak jest teraz uboga in corpore (wyjższy kilka in partikulari annuas Cathedralis dotos mających) iż dziwić się należy, jak może dotąd subsistere, co ex sequenti teraz, niżej intrat patet emucleatione.

Prowenta in communis totius Universitatis wynoszą tylko na rok circiter złotych pol. 4147.

Te expendantur na reparacyę czyli kon-

serwacją frucht wielkich Kollegiów Akademickich i czwartego classes humaniorum literarum mającego, części na reparacyę i konserwacyę czternastu Kolonij Akademickich w Poznaniu, Pinczowie etc. na wyżyłanie professorów idących Kolonij: na prawa, na etaty publiczne i inne powszechne potrzeby Akademii.

Proventus in particulari Facultatum:
Facultas Theologica zamysła w sobie ogólnie Doctores et Professores actus laborantes 12, którzy ex proventus separatis destinatis pro mensa communis mają stoł oszczędny i oszczędny bardzo i propter stoł mają corocznie ad dismembrandum między siebie in vim statutorum fl. pol. circiter 4222.

Facultas Philosophica jak w liczbie osób najohrabsza, tak w instratach swoich najuboższa. Zamysła w sobie na przód in gremio Universalis będących i w Kollegiach Doktorów mieszkających 16, którzy stoł oszczędny mają. Składa

się prosiem z Kilkunastu Doktorów w Hol^l
landiach nie mieszkających, na salaria
są w szerszym uniwersum nie ma
Facultas więcej intrady na rok, Sy^l
ko fl. circiter 1650.

In hac Facultate continetur Mathesis.
Fundacyę swoją wina. Miechowicie
i Brockium Akademickom. Powinny
być czynić circiter Aureos 120, ale se^l
raz Sy^lko participant fl. 181. z Sy^lko
Sy od mentem fundatorów uczynym
się Matematyki Distribuantur fl. 35
pro comparandis libris et instrumen^{tis}
tis mathematicis fl. 35 a resata fl.
M idzie na salaria Professorów Math
ematici, którzy jest 12, varias par^{tes}
tes Matheseos traktujących.

In tanta egestate primarii Professores
Matheseos podzwętkę niejako mają srecę,
gólnie Sy^lko z wydawania Kalendarzów,
a reliqui vere esuriunt.

Facultas Medica niegdysz sresim Do^{ct}
ktorów mająca, Drisiąg z dwóch Sy^lko
stoziona, ale i na Sy^lch intratę nie wyst

starerajsca.

Opatrzyli nas Facultatem samiz Akademy Medycinae Doctores, różne czy-
nie fundacye, które powinny by im
importowa civiter fl. 4120, ale te,
raz z nich Medici participant byli
fl. 270 i praeterea jeden z nich mie-
szka w Kamienicy na Ło Kupioniej,
aieby siła to mieszkanie Medyk go-
sis kurował wszystkich ubogich sta-
dentów.

Classes literarum humaniorum, Ło
jiss Dialectica, Rhetorica, Poesisi
Grammatica mają profesorów sze-
ściu, ze tych salaria nie mają więcej
na rok z fundacyi ad dismembrandum,
tylko fl. pol. 770 a i se cresso nie do-
chodzą do zatrzymanych na Dobrach
czynszów.

Mają wrzeczy Akademy Corpus Universi-
tatis składający akcydensalne proweanta-
z niektórych uniwersarjów, ale bardzo
mucupke: bo ledwie każdy na rok fl. 50
z tego akcydensu mieć może.

Primores Facultatum maję czasem pro-
wend akcydentalny od promocyi i dokła-
dowania, ale ten i nie każdego roku i nie
bardzo znaczny bywa. Stwierz za Konsolacyę
Decanis et alius Officialibus Facultatis.
Takie są, jak się dotąd opisało, intrasy
Universitatis Cracoviensis i ośt corpus
jej składających, które jak są wierzyć
nie nie wystarczające, łatwo jest uznać
nie.

Przydać to należy, że Primores Facultat^{um}
Theologiae et Juridicae ze czes^{ci},
rech z pierwsz^{ej}, a ze trzech z drug^{iej}
mają sufficientiam et honestatem, ex
quo posiadają beneficia do Katedr
swoich przybył^{ych}, jako to: Kanonije
Krakowskie, prelatury Kollegiat i
niektóre parafialne. Ale i ci nie mają
nie nad to, zważywszy obligacyę wzci^ę,
wego pożyicia i reparacyi Kościoł^{ow}, któ^{rych}
są rządca^{mi}. Al tego takowego chle^{ba}
ka kawałka dostać nie może, chyba ciwi^{el},
ser orderziesi^{ci} lat w Akademii pracu^{ją},
jęc. Luszczon^{ie} wypie^{ka}, sieby stargaw^{sz}

zdrowie miał na konie wygodę do zasi-
lenia starości.

Ami ras' prawie wszyscy de gremio Fa-
cultatum będący mają wyprowadzić sple-
didos titulos prelatatur, Kanonij w Kol-
legiatach Krakowskich wszystkich s'nis-
zych, świętej Anny, świętego Michała, świę-
tego Jerzego, ale z nich bardzo mało, a czę-
ściej żadnego pożytku nie partycypują,
a przyczyną, tak oryginalnej funduszu
sceptkości, jako po większej części za-
bicia onych do windy kaicy nie podobnego.
Dają się prosto być rzeczy do podziwie-
nia i zbudowania, że przy tak nikłym
nych dochodach pracują pro publico
akademicy (a przynajmniej, że usil-
nie in sua sphaera) sustentując Fa-
knące życie jedni patientia, Inudzy
parsimonia, a mało ich częć podzwęto
Beneficiorum externorum, a do tak stru-
płej sytuacji przywierają ich prawie
sam amor literarum.

Potem, że ci akademicy zebrany per
parsimoniam groszem bardzo znaczącym

25
naczyli fundacyj, między innymi na
wyżywienie ubogich studentów fun-
dacye Borkany nazwane, milion ka-
pitułu mające, różnymi czasami poży-
nione, od których przechodzące census
między ubogich studentów Distribuc-
tur.

Alc se wrystkie fundacye doznały pro-
wrecknej w Królestwie Kłeski, ponie-
waż consistebant na summach po róż-
nych Dobrach lokowanych. Wiele ich tedy
najprzód lapsu saeculorum przepadło,
najwięcej zaś ob vicissitudines Monetae
promissum. Łapisy bowiem stare Mar-
cas wyznaczające rozumiały Marcas
Argenti puri, z których każde ważyło
aureos 4, a teraz za taką grzywnę płać
groszy miedzianych 48. Tak cto kra-
kowskie Filozofom grzywień sto przez
Władysława Jagiełłę naznaczonych
wyplacając, zamiast aureorum 400 (któ-
rych każda grzywna ważyła) płać
fl. 160 za każde czerwone złote 4 groszy
miedzianych 48 rachując. Złote w sta-

nych zapisach inną jak Leraz proponował
do czerwonego złotego miały, bo grosze
mi praszkimi, płaškimi etc. rachowa-
ne były, tak że złoty jeden wart był czerw-
nego złotego (jak circa annum 1496) połcin
mniej etc. Takowych starych zapisów
jest bardzo wiele, ale wiek nasz dzisiaj
są takowym złotym kurrencyą impo-
sunk, to jest, groszy miedzianych 30 i tak
od 1000 złotych starych (które valebant
blando aureos 1000) przechodzi Leraz
i to gdy podług surowej sprawiedliwości,
złotych serazniejszych 70, ale ordynaryj-
nie per medium, a bardzo często per me-
dium medi, i tak zamiast aureorum 70,
któreby uczciwą professora sustentare,
mogły, płać zł. 70 lub 35,
albo 17 a i tych odrobin przez las kilka
mekai trzeba. Takowych zaś redukcij
monet okazyją się sądów krajowych Sektu-
ra, tak je redukując, a z nich pochodzący
wieku zwycięzcy. Tym sposobem intraty
omnium Facultatum pomniejszone,
bo wszystkie stare zapisy mają, Leraz

253
zwycrajem dzisiejszym redukowane,
a wielk takowych zapisów znajduje
się nawet na kuppach wielkich i
bocheńskich, prawie ucrzynionych.
Biorze w powszechności omnium Fa,
cultatum, consuberniorum, scholarum
et fundationum Akademii strasy z se
go źródła variationis monet wyprby,
wajże, wielkich Kapitałów zgubę wi,
Dzieci moina. Borkany same czyli
fundacye na wyżywienie studentów,
Konsiderowane przez proporyę sta,
nych pieniędzy do dzisiejszych, prze
rto pół miliona Kapitału z tych
serwinijszych mieć powinny, a czynoru
od nich provenis sytko serwinijszej mo
nety 12425 a i to z nieskonczonem sta
waniem windy kowai' straba.

Do opisanym Krótko stanie intradit
Kademiickich, gdy de statu personati
Kademiicorum nanić co potrzeba,
przyznać należy, że się znajdują wiel
kie ingenia, wielka aplikacya, wiel
ka usilność w uczeniu, wielka do wszyst

kich nauk capacitas., ale gustu literaturae
hodiernae wcale brakuje i brakuje
wac' powinno, bo ci egestate pressi,
ani Księg Dobrych mieć, ani otce Akade-
mii zwiedzić, ani nawet z większy-
mi w kraju ludźmi widawać się mogą.
A co dopiero mówić de studio ana-
thematico. Lubo ma podobne ingenia,
lecz instrumentów dystinguować się
nie może.

Wszystkie tedy scientiae w Akademii
dawnych się sposobów z potrzeby być
mać muszą, przez co u myślicy
po Dzisiejszemu Akademia demereri
inculpatur. Ale gdyby tylko gust se-
rasniejszą środkami przywrócić
był do niej wprowadzony, wkrótceby
przyszła do równego najlepszemu
akademiiu lustru i mogłaby zna-
wu produkować, Długoszków, Koperni-
ków, Koszyńskich, Kromerów, Łanowski-
ch, Łalikowskich etc.

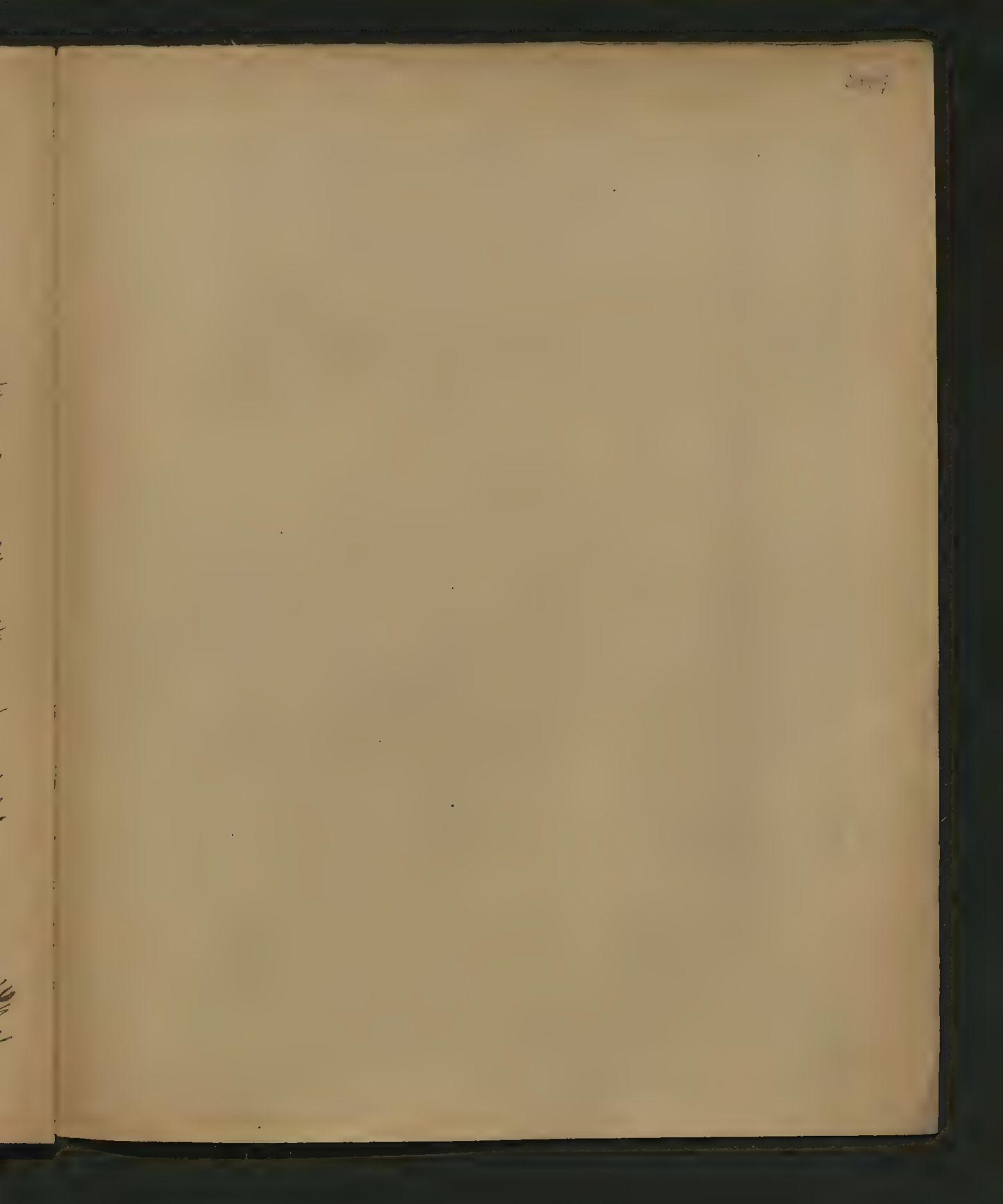
Teologiczne i jurydyczne studia doży-
chwalebnie w niej traduntur, bo w tych

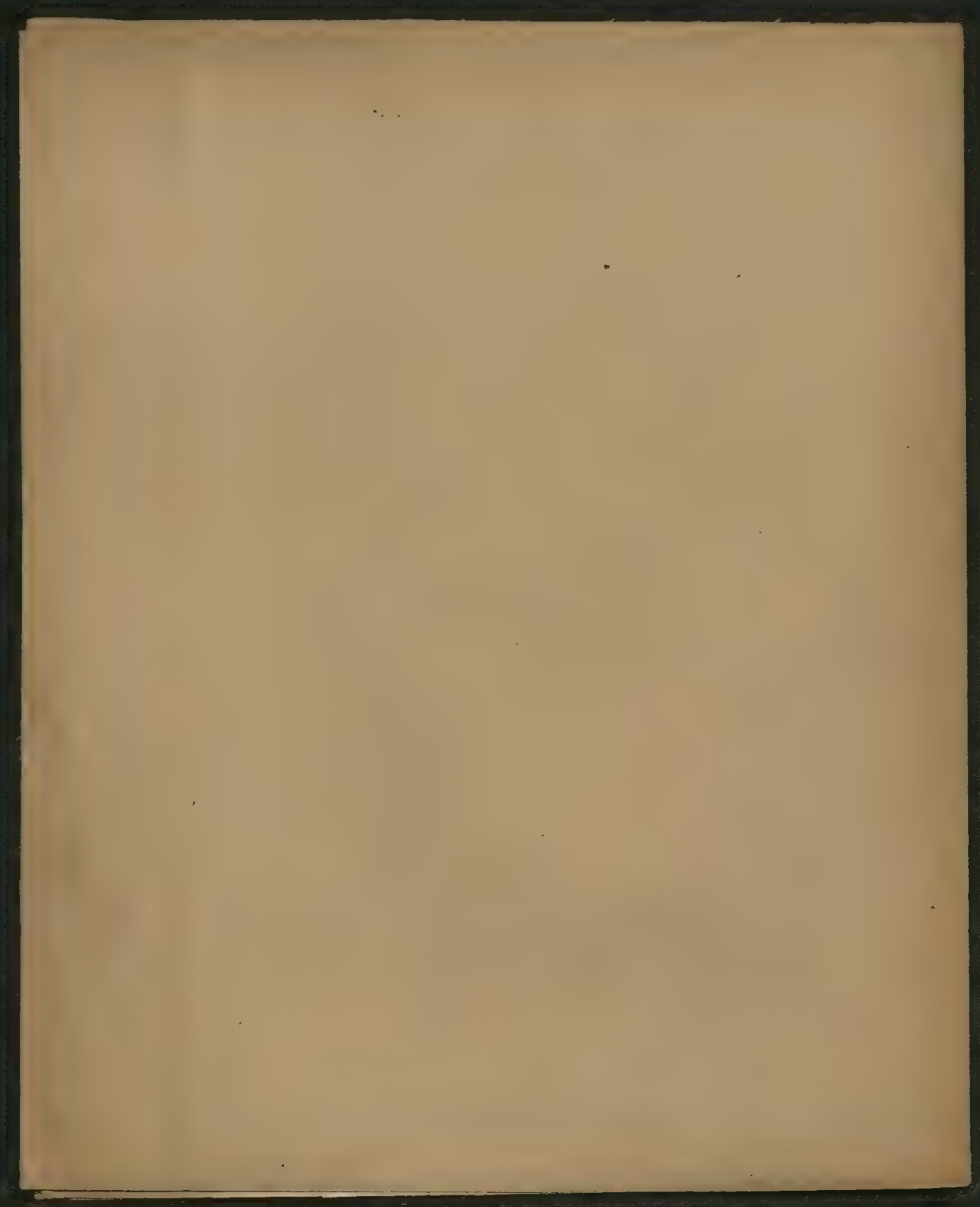
nie tak znaczną wielki sprawiły odmianę i jankielkowiak przeciw mają jeszcze intraty. Matematyka i Medycyna nowiej z gruntu fundacyi i nowych użycia sposobów przy opatrzeniu instrumentów potrzebują.

Wszystko serazniejsza jeszcze się do punktu reformacyi nie zbliżyła, dwie bowiem jeszcze continuantur roboty. Pierwsza: Revisio Archivi, z której się może pokazać, jeżeli universitas nie ma jakieś awersa, lub praw do ja, nowych seraz i nieznanych fundacyj, a to archiwum wielkie nie było regu, larnie strzymane. Druga: uregulowanie ekonomii w wioskach i Akademii i w beneficjach jej inkorporowanych. Jeżeli bowiem pokazać się sposobność podwyższenia intrat, będzie materia nowych ordynacyj, do których jako najporządniej i najpożyteczniej użyczenia zasługam pro norma obcych stawnij, szych Akademij, przeto seraz się tylko stan Akademii w Synu Króskim opisa

mu namienia, a w czasie projektu do
reformy podadzą się.

Alle myśl sama nie będzie mogła my
robić wszystkich środków do reformy
Lustr. Akademii i chwałę Narodowi
przynieść oddanej, potrzeba do tego
Dziela wojnej Panującego pomocy. Ota
czaję dzisiaj Tron Królewski i Mury
szamiję tylko w ręku Najmędrszego
Pwota, a to samo dosyć upoświ czyni,
że Pan, wielki nauk i Miłośnik za go
dne Królewskich myśli i Kształtów
osądzi usiłowanie, i aby Akademia Kra
kowska sławna owa nauk Maszka,
przez wojnę i opuszczenie Panującego
go do powinnęj chwały przyszedła.
Stymie z nią od wieków wielkich Mazi
nierzów i Zagiełtów imię, którzy jej
początek dali, również ztyngę będzie
Krzysztof August, gdy jej Lustr przy
wróci i słusznie a światu uroczono o
bok z Augustem rzymskim za prolekt
ra w odległej potomności szanowany
będzie.

Łożegnanie

242

przez Księcia Kajetana Sotyka biskupa kra-
kowskiego przy wzięciu go od wojska rosyjskie-
go w niewolę, dycezyi swojej zostawione r. 1867.

Kajetan Ignacy Sotyk z Doziej i Stolicy Apostolskiej
Taski Biskup Krakowski, Książę Siewierski, Wzrostkim
Duchownym i roieckim i zakonnym, oraz wiernym Chrystianym
całej Dycezyi naszej: pasterskie błogosławieństwo!

Od zostającego w aktualnem więzieniu Łasterza wa-
szego przyjmujcie Najmilsi pisanie obfitości. Ter wy-
uśnać powinnę. Ja też, żeśmy podług najściślejszych urzęd
naszego obowiązku przy Wierze świętej katolickiej i
całości jej obstawali, żeśmy się natarczywością Ich Mc
Dyssydentów opierali, żeśmy dobra powszechnego Ojczy-
ny naszej przestrzegali; przez wojska moskiewskie
z deptaniem wszystkich najświętszych praw, z upod-
leniem wysokich w Kościele i Narodzie dostojenstw,
gwałtem zabrani, trzymani i więzieni jesteśmy.

Ozary nieszczerzliwe! ozary miejsca w okręgu
wieczności niegodne! w których sprawie ~~waszej~~ twojej
Jezu Chryste podług sumnienia sturzyć nie wolno! które
Biskupa z Tona Koscioła i Dycezyi, Senatora z Tona Ojczy-
ny, że powinnosć swoją wykonywa, gwałtownie ~~zabiera~~
i mocy zagranicznej oddają ręki! Kraje nam się z ładu
serce, Najmilsze Owieczki, nie z przypadku tego dla

osoby naszej, bo krew wylać wszystkę dla tak wielkiego
interesu pragniemy: ale z tąd, że więzieni powinni
Biskupowi i Senatorowi gorliwość, którą nigdy pa-
tać nie przestaniemy, Wiary świętej z współbracią i
obywatelami bronić, Dysydentom opierać się nie bę-
dziemy mogli; z tąd, że od was oddaleni jesteśmy. Lecz co
do obrony Wiary ^(świętej rzymsko-katolickiej) nie mogąc osobą, nieomieszkamy jej stu-
żyć duchem w wolności będącym. Będziemy wylewać i wy-
lewamy przed tron miłosiernego Boga co moment najgo-
rętsze modły, aby wzmieszał w ten interes wszechmocną
rękę swoją, burze dysydentykie wzmierzył i zgromadze-
niu wiernych swoich spokojność przywrócił. Ufam, w
nieprzebraną łaskę jego, iż przejmie promieniami świat-
ła swego wielkie dusze i serca Eresburetnych Stanów Pre-
zypospolitej, aby nie przestały dalekiej podawać potomno-
ści chwały nieśmiertelnej obrońców wiary, zawsze polski na-
ród zachęcającej. Co zaś do oddalenia się naszego od Was, u-
pewniamy Was ukochani synowie i owieczki, iż serce nasze
zawsze z wami, najdalej pomknęci osobą, duchem i miłością
pasterską zawsze z wami spójni będziemy. Innej nad na-
mi kompaszy nie żądamy od Was Najmiloi, prócz tylko
abyście Tęczyli z naszem gorące modlitwy wasze o całość
Wiary świętej naszej katolickiej, o rozproszenie i zawi-
dzenie natarczywości dysydencyjnych, o utrzymanie wol-
ności i swobód narodowych. W tem mi dacie dowód miłości

waszej. tem mi najmiloszą koniolenyą uczynicie, jeżeli
 jak najgoręcej, jak najobficiej prosbu takową przed Ma-
 jestat boski zanosić będziecie. Ta jest treść pożegnania
 naszego, i jeżeli w tym stanie życia i śmierci. Pan we-
 mie nas do wieczności ta jest treść testamentu dla
 was pasterskiego. Więcej niasć okronna momentu tego
 nie pozwala sytuacja, zaś serca myśli przecina, obfi-
 tość też pisanu przeszkadza. Konczymy przeto (o ja-
 ką to słowo Kochającemu was sercu zadaje ranę!),
 Konczymy treścią Słowa Doktora narodów niegdyś się
 z Eferu oddalającego: „Oto my pod strażą żołnierza
 prowadzeni, do kąd i co nas ma potkać nie wiemy;
 ale się niczego nie lekamy, byleśmy wypełnili powin-
 ności urzędu, któryśmy wzięli od Pana Chrystusa.
 Oświadczamy się przed Niebem, iż podług sił staraliśmy
 się zadość Cyni obowiązkom naszym, zniósł
 opuścili opowiadać Wam wyroki boskich. Czuj-
 cie nad sobą i wy współbracia namaszczeni boscy,
 i nad powierzona wam trzoda. Polecamy was Bogu
 i dzielnoci Taszkiego: ta was niech strzeże, rządzi,
 oświeca i umacnia. Najmiloi! zostawiamy namiest-
 ników naszych do rządu dycezyi, do stuzenia
 wam na miejscu naszym, do sprawowania tego wszyst-
 kiego, czego pasterska troskliwość wyciąga. Znamy,

komu was nowierzamy: Słuchajcie ich ja ko nas sa-
mych z ust ich głos nasz pasterski. Tyszeć będzie-
cie; a Łaska, pokój i błogosławieństwo Jezusa
Chrystusa niech zawsze z wami wszystkiemi bę-
dzie!

Dat. w Warszawie, d. 13 Octobris 1867.

Kajetan Biskup
Ligze Siewierski m.p.

Instrukcyja.

Вашне Цимискоеско Хиарѣска Имл.
Паттыка бискуппа Кракунски еа, нени
сыновени Утанистанени Покхтела,
нури марсамскиени писана, "Ка"
тудне, н ехоние м ехולי тога "Г. О.
Хиарѣска

24 Mli roku 1774.

[illegible]

mu będą na Sniatko, i Przenosiła
i Podwójach, i branie od wszelkich bte
Dn, jeżeli spótuż nich ródzić się
będzie.

Rzecz najistotniejsza, i najcięższa,
która najciężniej yaleć, jest Re-
ligia Chrześcijańska, Katolicka i
Rzymaska, na tamie której uwarci-
cie i która wyznaję od Dwiecinstra-
smu.

Przyrzekano ci na wszystko co kulnie
być może najświętszego, że ta jest
najświętsza, że wszystkie, które się mogą
zostać na świecie.

Domniej wszystkie inne rzeczy, ale imię
święte, które jest najważniejsze, a ludzie przez
krenkocię poturę do tego krenkocię a nie do
Dobrego skłonieniu; coś myślowe przenosi
rozum, które przezierają Sniatki Matce
np. W. Woicikami p. m. stański abtoidzi
ty. Wiek W. M. Pana praxala i sadzić o
niech przezieranie świętych bte.

Wochowajcie więc te Święta Religii; jako
 Matkę; siostrę; jako Panią najmilszą,
 i we wszystkich jej utrzymuj okolicznościach.
 Między tylu ludźmi; których oglądacie; po-
 znawajcie i z niemi spółkować będziecie,
 w Krajach nawet Kościelnych; znajdziecie
 przeciwny obyczajności, którzy albo bez
 Religii wcale, albo przykrytym Strychem,
 skrytą samą tylko planierachownością
 przykrywają błąd, aforz myśleniem takim,
 mych ludzi, niewinności ostróżności i innych,
 moich i wszelkimi Pięknymi Religii
 sama utrzymujcie, z myśleniem, nawet
 ustatkować kłopotliwiej swojej; gdyby te
 po myśliagata okoliczności przymieniały.
 Religia w swojej czystości; przeciwnie
 bezow wszelkiego dobro, nie możecie jej
 uchwycić inakiej w tym stanie, jako która
 mając Ducha Wiary przeciwstawiać
 podługum do ustatkowania i ulepszenia
 Religii; która bez wiary utrzymuje,
 wali się, nie może.

Porinienas kasne chye rusetnie porce-
kanym, ix w mienym spowiedani polne
go mnei niemajesz bez sumny Boshig;
to jest, ktoro mnei porinienas na
spowiednika w Podwikach Trach, na
konch; spustep konch, dalozej spowiedy;
wspowiedow inszych, poroczeni
na tym smiele, a co najnieksze w
rodze, ktora cie do nieknoici spowie-
daci porinno.

Niemajesz spowiedani cie utrzymowa
tej sumny, jako chotugujak na tasko
tego, tasko, jako tej obicynoi sobie ni-
majesz bez rusetnej ufnosci w Bogu,
nie porocznego sumienia i dusze ama-
ko, jakano zespoceno mojac na ten
koniec zablino cie, abyś dzieje
den w kazdym ubroie Miesiaca dla
odporowienia spowiedzi i Porini-
szi smiele.

Pilnie sie staraj, abyś w kazdo-
miedzie i smiele, poroczone

Od Ysaiata, Moxe, i sinita stuchat;
 miej bawnaie umiarkowa tyk godzin,
 w ktore zwykli do panny uciec
 Ohasciator dla tego ty lko, aby sie
 wystawili na miedzi, ze poia mybie
 nosa bedzie, w ktorychby moga
 przytammym byc Naboreinstan i ta
 skromnoscia, ktorej nyciaga imia,
 tablinowic miejscow.

Gdy ci dobre koronie stuxie bedzie
 wachomaj uwarzysie Post wielki i
 inne dni postu; Porozumnie wiek
 uitalnosc podobno bedzie x tej miary
 wosmiennoscie x postu tego; ale
 uchyminowu kadwie obniachani swoje
 mu, spasmienilba to skade nie mo-
 ga, tylko tym, ktory poroz skutek
 rozumienia rozumu, imieja poroz,
 ganiai temu; xolonia. Tak stacheli
 ktore nie moga powladzie tylko od
 kuxi potachych, nie powinni sie, umno,
 dzie

ad tego co przykazuje kościół.
Jeżeli choroba myślowa będzie abyś
się wstrzymał od grzechu, mieniąc
jeden z młodszych z rękami Duktora,
i na powołaniem Biskupa, miejsca
albo psalmu, a zachowaj sentymen,
tego dobrego Chrześcijanina.

Substancja promienna jest grun-
tanna; mieniąc się w sobie: prawo
ta jest jej mianowicie; ona sama
podobna ci będzie mianowicie albo
mianowicie, opatrując potrzeby swoje
i opatrując się do siebie.

Wszystkie tożsamości swoje bez niej
niepowyższe ci będą; wszystkie zaś
niekiedy są podobne, jeżeli z niemi
zostaną będą.

Wszystkiej nie Wokania dla młodo-
ści, mianowicie się w drodze zmiennosci
mianowicie się z Wokacją tyka
są się nauki i młodych.

Nie jest to mądre, wyśiągać od siebie
 skromności gustu samo i niekiedy, które stras-
 zają na Mędytury. Porzucić nas samych
 jest księga najbarbarzyjsza, której byśmy
 sprawdzić nie mogli; ale dzięki są ci
 którzy by niedomknieci siebie samych na,
 byli chcieli.

Skutkiem wszystkiego, które wychodzi
 dla zadowolenia swej lekkości, powierzch-
 nia miłości własnej, albo nasycenia
 swej ciekawości, a ponieważ błąd roz-
 trząśnienia Perse i Dury, które po-
 dano nam nauki Doleko są użytecznej-
 sze mogą.

Nie mówię między ludźmi jako po-
 nie siebie samego; wielka inna, nad
 perseą porządkująca naukę.

Daję masę rozumu, abyś po prostu jak
 wiele ta każdemu potrzebna jest
 Chrzescijaninowi i, że w miarę mi, ubli-
 żać stanami cywilizacji obywatelskiego, aże-
 na Trzecie

Unikaj kupetnie tych ludzi i tych, którzy
przekupia sobie to na kasę, by być bez ob-
czajów, bez charakteru, bez Religii i bez
sumienia: ich obłędna cnota sprowadzi
być powojnowa.

A spamiętaj tego rodzaju ludzi kraj,
dymać się mogą między godnymi ludźmi
i którymś przekupcom, bledziak: nieuchronna
jest dla siebie potrzeba nauczyć się
rozpoznawania ich, dla unikania takich
miejsc.

Przyjdzie do tego, jeżeli, nim się wdasz
w kompania jakiego, zapytaj się najpierw
dymać bledziak i jakich tożona osób;
jeżeli i obywateli sadzić bledziak o ka-
rakterze tych, z którymi wchodzić mają
też cięsto przyjaźniować. Chciał być
przekupcom, dlatego, że siłą jest
napętniony, który, jeżeli jest jakie
prawniczo, którego byś się mógł oba-
wiać, to chyba to jedynie, na którego

zarobit przez wyłożenie xtych wy-
ginatów: Nigdy temu nieporządnie
niebezpieczeństw, jeżeli miałoby
być kilka, dobre wyniki xtych, którzy
jedną tylko Religiję i ematę na swoje
przeświadczenie mają.

Wydreżaj się, czytania xtych książek
jako najgorszej literatury. Pówe tego, że są
wykryte w Główną Księgarnię państwową; żadne
z nich niebezpieczeństwa nie wywołują, a podobne
są w niebezpieczeństwo przesady dobrych
wyuczonych. Tyle zostało ci książek, wybor-
nych, nie wielkim rodzajem nauki i kto
tych się ciekawie ma, że szuka xtych
Główna by było rzecz. Wprawdzie
potrzeba przekładu wielkiej, które spon-
soria by się mogły skorzystać, kto
tego przekładu nabyłby prawnicze
Wprawdzie krajach, które w swoich
właściwych księgach, rozumieją
swoje gotunki rodzin; jako to D

Despotycznemu, Monarchicznemu, Aristokratycznemu, Demokratycznemu, i Anarchicznemu,
Maj i stałowie ich prawnymu i prawnemu
słowa, ażebyś miał, Ojczyznę swoją? Tym
lepiej prawnym i prawnym umiał.

Komitet wiejski prawnym i prawnym
prawnym i prawnym prawnym i prawnym
Komitetowi Krajowi prawnym i prawnym
tym prawnym i prawnym i prawnym i prawnym
mentem prawnym, do której ku prawnym,
mi prawnym prawnym i prawnym
Stary sie prawnym prawnym prawnym
miej prawnym, które prawnym prawnym
stanowi prawnym prawnym prawnym
miej; ażebyś jak sie kiedy prawnym i prawnym
licze prawnym na prawnym, i prawnym prawnym
miej, mój, mój prawnym prawnym prawnym
i prawnym, ale sie i prawnym prawnym
miej, staj sie prawnym prawnym prawnym
Prac prawnym prawnym
Prac prawnym, i prawnym prawnym prawnym;

nie tykoj ani kmiotkaj nikogo.
 Cyni te, ale niemiej w pienarosci tych,
 ktorego go spapetniaja, mienocienaj
 sie, nigdy k nikogo, jest to ktos my,
 gnamy z Dostateczem Dobrego. Wła,
 goni sie, mitei wtozna, obieraj; jest
 to malo mnie rozumu, nie pokazano
 go, tylko dla uczynienia sobie niesprawy
 jowit. Miej raczej politananie nad
 profektom bliźniego; pamietaj, że mibt
 do nich myjetym nie jest

O wchodzą milosiaj procentowa Bliźnie
 ego, jakubowicki baid: porzucacz albo
 niesporzucacz, moidy albo stup. bo
 gaty albo ubogi, dobry albo zły: nie
 porzucatoj porzucato być bliźniemu
 nie kłex ani kłexi nigdy nikomu, te
 go, co byś niechciał żeby się takie
 stato. Cyni tyle jest miary, ile ci
 stan tejj powoli, może ten sam
 silny, który w miexkociu bierowego

spasatenci mwie.

Pereli by ci sie, uchowaj Boze jakie
trafita niesciagajac, nieprzemyslnie
w interesach, lub choroba, nie spuszc
zaj sie ani spoiny: gnos cielski
nie reke Buska, w ten czas nawet, gdy
ci sie uciartliza staje. Nie zapomniesz
nigdy karyjka, reke po niego takki
muskiej nawet, nieprzymiarat: nie do
pomocny ginie tej, ktora ci nagotowat.
Myli pieto o nim i pnao, ze jakakol
wiek cielski przeniekasz, niecier
piet jennoch tyle, i se konstgujesz: ile
cierpiat Wkaniciele nasz, ile by ci
prawdno trzeba dla zaryskania
lieba.

Mow, noten czas, a Demidom: Bug
jest mowa mwoj w umartwieciach
mielkich, ktore nie utracaja dla
tego lekci sie nie bede, choc by
sie coita uholita xiennio. Nie ja

jestem, ktory ci to mowie, ale to
jest sprawnym Doktorowi Thucydota
mowka.

Przedy Augustyn mowi po nos: jest
nie w celu i pamysl nasci? szukaj
Ojca swojego, ktory ci gloszyl:
Dobroci, sprawnosci? szukaj Ojca
swojego, ktory ci sprawnosci: mowka
na Dziecie, ktoremu gotuje Dzie,
Dziecko. Jezeli kiedy to w sprawnosci,
mowi najbardziej sprawnosciu nie
w miary sprawnosci. Przedy Panet
nos mowi: ze Bog nos sprawnosci
tego, ktorym mowi a Dzieckom sprawnosci,
sprawnosci nie byli; kowaje nam ra-
my mowi Bog, kowajace nos, ale te
ramy abracienne sa, i kowanie sprawnosci
nosu, sprawnosci; kowaj nos, ale nos
nie tego widujemy. Przedy Hiero-
nim nos sprawnosci, ze Bog mowi,
ciernym jest lekowaniem, ktory nie

z obci choremu, orzechy go widronit:
Bogiem jest miłosierdnym, ale wra-
szanym, który nie na ból się sier-
piącego, ale na uleczenie rany
jego umiera.

Wracę samą, wyjątki przeciwności,
które Bóg na nas posyła, są to
rany chwastu i lekarstwa; karę węża,
choć, które do rany wywołania,
ja, grzechy nasze, i lekarstwa, które
leczą, są, natęgi.

A po tego przybyły chasem niedom-
wali przeciwności jakowych korzeni.
mali byśmy o miłosierdziu naszej i
pycha wielokrotnie więcej rozumieć.

Umartwienie pobudza nas do umi-
wienia, samyśmiś i oświecenia
nam jest do poznania się i siebie,
choć.

Ludzkim nie znają tylko ci, którzy
cierpią, albo cierpieli kiedyś.

Łączę, które mylatem, mimien jestem
mamiat panny Filoxaj, kł porytek,
ktory mam, kę jest autym noc miesz
kresliwaici, Pliżnięgo.

A poryto piedy się w mieszkaniu pnyaj,
Dumoi będzies, pamiętoj, kę sa lu,
Dzie Daleko mieszkaliński od siebie i
uniętoj głowe tna pod reko, ktora
nie pideręto. Wiadoma W. W. Panu su,
tyara, w ktorej pnyolowatem się, nie
tajna i ta w ktorej kystoje i te,
rba.

Łatwo sobie wybrawię męsk, co pny,
mnie musze, a tym samym kupet,
nie pnyekunangm będzies, kę a same,
go pnyipadzenia mnie, cokolwiek
w tej okolicznosci pnyiero pnyiedria,
tem.

Myśle, kę jeżeli mie Pny na grzechy
korye, Daleko niesz kystytem. Pny
li Pny Dobro Religii i Czeruany mnyj

cierpie, powiadke w tym co chodzi ci w nogi,
Dziś. Jeżeli dla innych niedoświadczonech
Wskazano tego rodzaju, niedoświadczeni
się przebudzić głębokości ich, a kiedy obo
mianek podawia się im w rzeczywistości
roztępi, jeżeli na koniec dla kałtowania
na nich, miałbym się na skrajności,
gdziebym nieśię pręgił
Nie miałbym wyrażać się w nich
jak wielka, jakich z lat już i z miesiąca
se niepoli mi jej w mnogich tych w nogi,
Dziś jest roztępi, i Bóg miłosierdny
mógł mi tej łaski, że mimo wielkich
ucisków moich, krusze, Długo i rozumi
powiadam sprawę moją.

Wskazano się w miastach słowackich
jakich, które jakiejśkias' będąc i stawa
się będąc, aby miał skrajnie być pre
kierunkiem Manachom, którzy tam
wędrują.
Potrzeba żebyś wiedział, że J.M. Hrad

Kantar Wrochowski Synowie mój będą
 w Neapolim odebrat w podarunku dla
 mnie od N. króla Ojczyzny Syzylii porrex
 rece J.M.Ci. Panna Margrabię Samucci
 Sekretarza Stomu wpisane Herkula
 num; Puziatem te wiasumie sa
 kilka dni przed wzięciem w Nienoloe z
 Wrochany, a tym samym nie bytem.
 wstanie prisaania, dla podziękowania
 mu, jako do tego obowiązany bytem.
 Jak bedzie w Neapolim, nie omieszkaj
 podziękować Imieniem moim J. W. W.
 M.Ci. Syzylijskiej za ten dowód łaski
 i miłości, i wyrażaj mi, przekładając
 porrexyny, które mi do prisaania
 potrzebowała być wniacena także
 umiarkowanie moją J. W. W. J.M.Ci. Panna
 Margrabiemu Samucci.
 We wszystkich krajach, i we wszystkich
 krajach prawnie Miastach anachniej
 szych, znajdując się ludzie ma.

друж и ровностих гатунках умие,,
жетности, и нахукуеми нусовиени ко,,
стугами, беице и речеиа бандо фо,,
ху теина кабраи, и ниени ~~Студии~~

Мокские гдаие сие кабарих, абеи,,
зронуку доколних том, кнакнижине,,
го хнайдумаи сие бодује, сконик,,
суу науки и наиансуу лекче, аделай
михулу потем хои на Assamble у,
иженуаи. Кистылко ии ми броне ком
спани дустингвараных, кторе мто,,
дего етениека уформованеи мога,
але урронеи радке ии алыи згодне,,
ми орубоми поребурут: там пору,
стайниие спаније, ктореи мидт поре,
стаписи ми мохе, там сие, на,
уехи моина ерденеиа, о рречонх
грунтунниие: там сие кабираж
хнајумици поруамоите, там на
куние мидна сие поруаини, кторе
стои сие, мога, потребени на,

o konwersacyach.

Ostrzegaj więc takich kompanij, i my,
strzegaj się wszelkiego gadunku roz-
pruty, nie tylko dla tego, że obra-
żają Boga, i niepodobają się lu-
dźom rozumnym, ale też dla tego
że adwoni skłoda, adwoni miż w
stosunku wszelkiego naszego powołania
Dobrym jest po ewangelii najniebezpiecz-
niej i najpiękniejszym nie rozmyślenia, odla-
żaj się do tego rozmyślenia, co jest
prawa i nieprawda, a porzuciłszy
tobie rozum do uziarnienia tego
co jest gruntem dobrego.

Gdy miłośnicy ludzkiej przekopywać będzie,
stojaj się aby wszelkie były i słynące,
są porzucił, skromniejsze trójka, a
wskazywać na to, aby cię kochał i powołał,
li, z którym, miarować się będzie, a
o poznaniu trójki starać się ci być
wym jeszcze nie poznany, będzie

Młodoj i rosnących milczenia my,
 myślnego, rozumie, jako i niepominięci,
 troici języka, która nikomu a co,
 pierwej młodości Własności prę,
 umiała nie jest: natura nasztos,
 gani nasztos: daje nam i o po,
 kowania, że bardziej do stusowania
 umieli do mniemia wiele porce,
 umiemy jedli my.

Młody, jak, czy i myśl tak, jak
 gdyby, które porce sobą i niaczkim
 miał. Nad to młodym jest, ażeby
 się sam na świat myślowai mógł:
 potrzeba li cztynieckoj porce,
 któryby był i młodym bezporocnym,
 i cztynieckim by ten najmniejszego
 Dziel trój.

Dziel trój, które pobierai bezkies,
 niaczkim, których nabył młody,
 gdnio i cztynieckoj, które ci stus,
 młody, młody i do porce pobierai.

nie, boła: cymbalników jesteś, i cymbal-
ników sprowadzasz miś do dobro powu-
czone, którego wolne ci tylko wyna-
nie spawołane, chracie koi cymbalowa-
ca, a niego Najwyższemu Panu, co,
Dziwnie, uśłanoci prawnienesi.

Wbij sobie mreno w pamięci, że
psychia jest nieprzejściwą ciut
miałkich. W jednym momencie ugo-
towa pros a powułka Dubrych u-
cymbalów pszech. Cnoty, najwyższe u-
roczono tym wystójkiem, stoją
się, grzechem: Namiętności ta prawnienesi
był uroczono jako kłóśto i kłóśto urocz-
kiego grzechu. Wielkim był, gdy nas
uroczono do tego uroczu, młno! ale
pryszczym nigdy; uroczu, nieś spachnym
bez spachu, mitym spachnym, tego-
nym, uroczującym się z każdym, gdyś
trzechu kłóśto pszech, a nie nienarodził
tylko ich defektu.

Najda sie osoby, ktore sie nie
 nemi byi kolaja, nie pokazuj im
 tego, sam sie, kai staraj sie byi
 dem innych takym nie byi.

Nie czyj z nikim, nikim
 jedne kursem sa, grzechami, i kto
 re nieubronnego mysliadaja, najgro
 zniejsza, a drugie niektore jeszcze
 silykami staja sie, si przytaczaj;
 obracaja honor, niema dusze, i
 sumienie, ktore nieumieci, nieumieci
 kanke zezna, najmilsha.

Biedzi pokazanym i mij sie na
 ostronisci pokazanym i mij sie na
 plci, ktore na sie pokazane maja.
 A jeżeli z niemi, w pokazanym, naj
 plinym pokazanym i sie pokazaj;
 najto pokazaj, a jeżeli zezna na nieben,
 jeżeli nieben pokazanym i nieben,
 A jeżeli i jakiej pokazaj sie, miat.

Przebiegiem w tobie skłonięci nie,
jako do gry i upamiętniam cię być
to: Biednym uwielony i chwalony
my nawet powstał, góły i jędrak, że
poruszył grzechoborną płakaniem
z ludźmi Madremi; Głębokożut te
namiętnie kiedys kolniek ożywiająca
je w tobie nakłaniam cię abyś ją forsy,
stwierdził jak najprędzej, cho mimo to,
ty pieśńodaj, której podpodmieszk
strawisk was drugi, który byś mógł
na przemysłownym forsyceścić.
Gdy skosztować do nieprzyjacieli prono,
Wtem tymczasem, w przykre wprawy obca,
ja nakłaniam, naprowadzając kren
i forsyprawy, o niebożę piekani
stworzono powołania na siebie forsy
stwierdzenia: które gromka głupiego i
porusza na jednej kłopotliwej skali.
Nie zakazuje ci gry nieakordownych

Tęgo jedynie pragnę, abyś się do nich
z Pasją nieprzywiązywał i abyś ich
nie przywiązywał tylko "forax græcæ", chie-
dy tego myślowego kompania, albo ja-
ko rękynki po naukach łacińskich. Przy-
jawnie jednako myśla sobie obo-
wieduje mi, abym wzięt prawnie mo-
jej Państwa pakowania ci zupełnie "wskaz"
kierunek przy porównaniach.

Staraj się abyś zawsze wesołowie
umyślnie sobie utrzymywał, "porządek"
stał jest mrocznym "translucencją", "porządek"
nie ich mitemi, w kompanii, "porządek"
stał jest zdrowie, i zdrowie się, niejako
miedzy sercem i umysłem utrzymy-
wać (podobnie) "zdrowie"; ale "o. o. te"
go "porządek", zdrowie niemniata nie "porządek",
li tego a "porządek" zdrowie, a nie "porządek"
zdrowie, zdrowie, i nieprzygotowane. "Porządek"
mimowolnie, "porządek" zdrowie, a nie
zdrowie "porządek" zdrowie.

Odbiernie imię poręczaję ci J. W.
Włki Pana Wójcicha Łęczyńskiego me-
go brata, a stryjka twój, ma ołtarz
nie wnetrznosci prawników Czeskich
i pamięcenia tego Pana uniadomnie-
nie doskonałe w rękach siaga-
jących się do twego wyjawu.

On ci obierze Gubernera, który ci
nie poręczaję. Tępotyś stryj be-
dzie. Do Ciebie należy racjonalnie pojmie-
to wszystko, co ci tu poręczaję, to
wszystko co ci J. W. Wójcicha do imię
poda, i to wszystko na konie, co ci
Mentor twój racjonalnie będzie.

Ułożym twój Perzja, na którym
ci racjonalnie nie będzie, ale ponie-
mox nie jesteś jeszcze w wieku tym,
gdziebyś mógł sam racjonalnie przelać
kieru; piemiadze stryj be-
dzie Gubernera twój; racjonalnie

nie będzie tego, czego potrzebę tworzy
 myślenie będąc, ty, co i przypominając
 się do niego, chyba nie będziesz, bez
 którego, obywateli, być się może; potrzebę
 na chwile, aby i się, w młodości
 nauczyć, być chętnym, bez powrotu,
 więc, w doskonałym, bez takomito.

Sprawiam, się, że odległość tego, po-
 zna, nie sprawi ci utrudnienie,
 umiem, że pragniesz go, a jako
 uczyniły serce cię, młodość, która
 interesuje się, do chwały, chwały,
 doskonałości, pragniesz, w dwojgu i
 obawiam, cię, duszy, tworzyć.

Wszystko pragniesz, moją, jako, rzeczy, moją,
 pragniesz, na świecie, ile, że, niemożliwe,
 no, ci, i, tobie, dostaje, po, moją,
 ci, niemożliwe, sukcesu, fortuny, moją, jeżeli,
 ci, goim, on, ci, stanie, się.

Pochlebiam, sobie, że, jesteś, młodym.

a Przyjaciela i wdzięcznością ku mnie
proszę cię o dowiedzenie tego, który cię wie,
czy kwatera nie będzie na półgodzinę
co Miesiąc, która na przekazywanie te-
go Pisma stroniła.

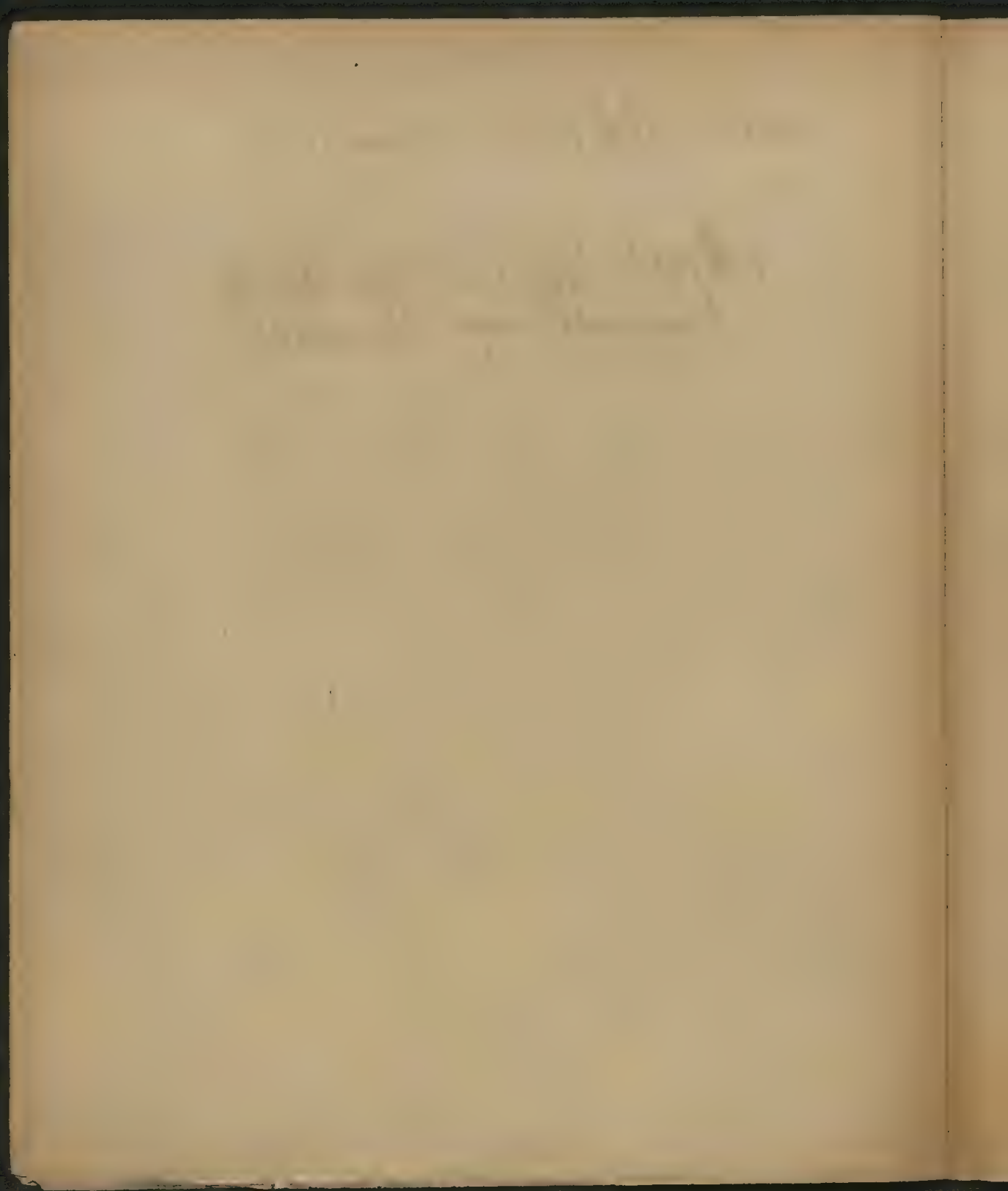
Niekoniecznie byś mię kasował, gdy
byś te uwagi miał sobie na pro-
ste tylko Maszynę Moralną podane
do Biskupa, albo na Głose napisane
dla okoliczności mymnych i umiędzynarod-
kowych.

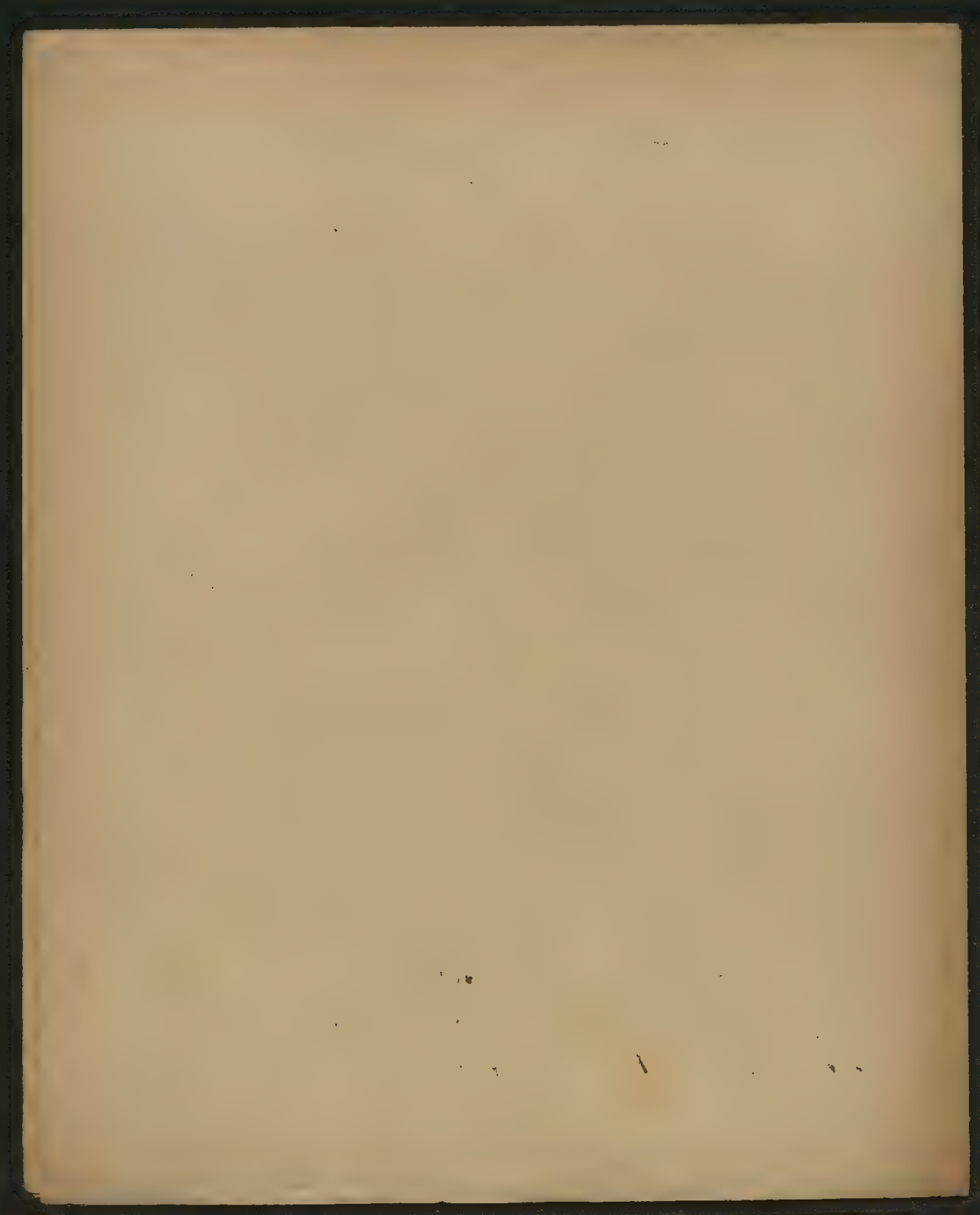
Oweż pragnię cię widzieć, zupełnie
przekonanym, że to przyjaciel najwierniejszy
jest, który mniej do siebie, i wolnego
w tym świecie, tego tylko mię znaj-
duje interesu.

Wobec siebie mając cię serdecznie i
dając cię blagostanieniom. Proszę Pro-
szę i najgorętsze wzywać do niego mo-
dły, o które w Pismach swoich i powoła-
nie cię się, powołanie, i myślenie na

ciebie Bogostanienstwa swojõ

Hiarë Kajetan Soltyk Biskup
Krakowski Hiarë Siemierski.

Obwieszczenie

260

X. Kajetana Sołtyka Biskupa Krakowsk.
o śmierci Księcia Andrzeja Poniatowskiego,
przełotane Duchowieństwu Dycecyi Krakowsk.
z Warszawy, d. 18 Marca 1773.

Kajetan Ignacy Sołtyk z Rorij i Holicy
Apostolski Łaski Biskup Krakowski, Siegie
Lewierski Wasyłkiemu Duchowieństwu Świe-
ckiemu i Zakonnemu, Andrzej Miernym Pry-
masowym Ławej Dycecyi Naszej zdrowie i
Pasterskie Błogosławieństwo.

Niedawno Najmilsi! powitałszy się z Wami w
radości, jwici do żałobnych wyrazów wzięść
pióro przymuszeni jesteśmy. Co bym z żyw-
wsem uczuciem wypetniał, im znakom-
nitszej Osoby zgaszenie donosimy.

Mierząca w wieków Mocy życia ludzkiego woj-
wizna Reka wytknięta świeżo z pomiędzy ży-
jących T. Xcia Tłli Andrzeja Poniatowskiego
Leucrata Infanteryi w Wojsku Austryackiem,
Kawalera Orderów Orła Białego, S. Stanisława
i Maryi Teresy.

Tamto wspomnienie Wielkiego Truienia na-
sychniało wskazuje rozległość smutku z tej

nieodratowanej straty spramionego, smutku
oblewającego łzami pierwsze u nas familie,
z których Tona zmarłego świat poryskał, smu-
tku dosięgającego samą wysokość Tronu Pol-
skiego i na nim, lubo bertem umocnione,
pełne jednak wrażliwości wrodzonej serce srogo
ranieżyło. Z wielorakich obowiązków Dziel-
niczymy z Majjaśn. Królem Lucją P. N. Mi-
łostiwym moim jego żalu, tem uciążliwiej, że wy-
śród kłopotów publicznych Tron i Gierzykę o-
wajęcych, bolejącą nad stanem Republiki Kró-
lewskiej Duszy, tę nową gorę i krwi zwie-
sków wynikającą wyrodi nieuchronne śmier-
telności przydaty.

Żeżeli kiedy, to niniejsze żałobne obwieszcze-
nie nie potrzebuje wypisywania pochwał
zmarłego; albowi nie są najkrytyczniej wrych-
kim znajome nie tylko u nas, ale i w całej
Europie, wielkosi Pradków, Pokrewieństwa,
Imion, z których był wydany; Ławata z ro-
dziństwa Króla, wysoki przyniosły umy-
stu i serca, męstwo, Doskonałości i otwie-
ra i wódza, Łosy Obywatela i Chrześcijani,
na, Ktorými się witał.

Itaki to znajomości najokazalszych i szereg-
nych zmarłego zaszczytów powiększa stra-
ż, nad które żale powszechne Wam opierając,

radunki Duchowne Kościołowi Chrystusowemu
 powierzone Przeracnij wewnanego do wiernosci
 Lcia Tkli Duszy przyspieszyj pragnieniy. Pniem
 Jego po radę dycelegi Narej Przemienien zwyp
 czajnym we wszytskie Dzwony Kościołow swis,
 atkich i zakonnych ogłosz, oraz Wiernych na
 nabozenstwo zgromadzonych z i subon i w
 naukach do gorznych za niego modlitw wy,
 niemia zachęcac' rozkazujemy. Sprawizaj
 zas' Najświętsze Otarcia Ofiary Kapłani Pań,
 sey najrywsze Duszy Aniołaja wspomnie,
 nia ~~nieście~~ do Tronu ^{Panickiego} ~~Panickiego~~ Obowiazuj
 Was do tego Urzęd pośrednictwa, które w oso,
 bach Waszych między sobą i ludem Bóg zto,
 rzyt' racyt, niechaj zagrejs i nasre ninij,
 sre Pasterskie przepisy, które aby do wiado,
 mosci wszytskich doczty, wywrazajną drogę
 przez Tekliów X. X. Dziekanów mają być ro,
 zestane i z subon ogłoszone.

Dan w Warszawie w Pałacu Naszym Biskup,
 pizm, Dnia 18 Miesiaca Marca Roku Panickiego
 1773

Kajetan
 Biskup, Xioze Siewierski mp.

~~Prace~~ Obwieszczenie

Wzrost 60 cm, ciężar ciała 70 kg, kolor włosów czarny, kolor oczu niebieskie.

Praceln, Guas, Jofytk z borci i Stolny
Amosolskiej Łaski, Biskop Krakowski, Niz,
z Pawlowski udrzyskiem Duchowicis,
z swieckiemu i za konsekrencją Sudricz
wiceym Chryzostowym satej Agia,
zmi nasre zdrowie i pasterskie bio,
Gostawicistwo.

"Nie dawno, kaimiśsi!" nawiata wasz w cię z
 wami w radości, jakiej do zadowolonych wyro-
 zów wzięcie piwo przy muszeniu jedzo-
 my. To sem z zygussem uśmiechem wy-
 petniający, im zna koniśsrej osoby
 zgaszenie donosiny.

i Hieronima de' wicków kresu życia ludz.,
 Jego Najmłodszą reka wytyczoną
 świeżo z pionierdy zypajęcej P. O. Ma
 Telli wudrzeja Duizłouskiego, amputa
 infanteryi w wojsku austryackiem,
 Kawałowa Orderów Krta Białego, S. Ma,
 niestawa i Maryi Teresy.

2. ²³Wnio o zapewnienie właściwego i

zadanie jest wskazywać do allegorycznej smut-
ku z tego nie odzadawanej sprawy, smu-
wionego smutku obywatela. (Dziś)
stwierdza u nas familię Koroty. Tę
zmarłego świat pozyskał, smutku do-
sigającego samej wysokości stronu pu-
blicznego, i na nim lubo sercem umocni-
ne, pełni jednak serbocii wrodzonej
serce zroga raniącego. Z wielorakich
obowiązków Przeglądu powstaniaśmy z
najjasniejszemu Królestwu Tellis P. K. Tellis.
moc tegoż datu, tam usilniej, że wprost
Kłopot publicznych stron i ożeryng od-
crających, bolejącej nad Stanem Prze-
czynnospolitą Królestwa Prze- Duży, z
nową gorącem z krwi związków wyini,
kajają, wyroki nieuchronne śmier-
telności przychodzą.

Prze- Prze-, so najmniejre zadowolne ob-
wieszczenie nie potrzebuje wypisy-
wania, postawa zmarłego; a bożni-
szą najpełniejszą w Prze- Prze- Prze- Prze-
nie tylko u nas, ale i w całej Europie,
wielkość przodków, pokrewieństwa,
Prze- Prze-, z których był wydany; chwala
z roduństwa Króla, wysokie przymiary

umysłu i serca, męstwo, doskonałości i
 nieśmia i wadza, cnoty Obywatela i Chry-
 stjanina, które mi się wstawi.

I tak to znajomości najokazalszych i szre-
 gotnych zmarłego karykatur, powiększa
 stras, nad które zale powstrzymać nam
 opisując, ratunki duchowe Kościołowi
 Chrystusowemu powierzone i Przeracnej
 werwanego do wieczności. Niechże Duszy
 przypisany pragniemy. Imię jego po-
 całej Cyrcyi naszej i zwołaniem zwo-
 cającym we wszytkich i zwoływ Kościo-
 łów i wieckich i zakonnych ogłosić, oraz
 wiernych na nabieżniństwo zgromadzo-
 nych z ambon i w naukach do gorących
 za niego modlitw czynienia zachęcać
 rozkazujemy. Sprawujący zaś najświę-
 sze Sakramenty kapłani Pałsey,
 najżywsze Duszy Andrzeja wspom-
 nienia pilnie do Tronu Pańskiego.

Obowiazuje Was do tego urząd pośredni-
 ctwa, które w osobach waszych między
 sobą i ludem Bóg zbliży raczył, nie-
 chaj zagrzeje i nasze miniejsze pa-
 sterskie przepisy, które aby do wiado-
 mosci wszytkich doszły, zwyżraję

Proszę żwierz Jak Mleciów A. A. Dzienkows
mają być rozesłane i z ambona ogłosz
zone.

Dan w Warszawie w Pałacu naszym
Biskupim, dnia 18 miesiąca Marca
Roku Pańskiego 1773.

Kajetan
Biskup, Książ Siewierski m. p.

Sugnet mój jaki ma być, in Kownu Ładziell jest restauracjom
 rozrządzenie. Długie i długie i Ładziell jest restauracjom
 niektórych um w rękach naszych będących, ale i te in restauracjom
 et Ładziell w restauracjom i restauracjom. Jednocześnie i jemu
 Kownu in restauracjom Kownu, albo przez restauracjom, a także
 pokazuje; natychmiast Jemu Kownu. Egzaminatorowie onych in restauracjom
 i wyptara, a pozostałych naszych in restauracjom. Po Egzaminatorowie
 po in restauracjom in restauracjom, in restauracjom Ładziell roz,
 restauracjom, zgoda po in restauracjom in restauracjom in restauracjom,
 raty mój majątek w in restauracjom i restauracjom, in restauracjom
 in restauracjom Ładziell, in restauracjom in restauracjom in restauracjom
 restauracjom.

Mając prawo koronie po sobie, i ~~sterilizacja~~ ^{ale} libera majątku swego, go dysponująca, że fortuna ~~non~~ ^{wolno} prospecti'tia frequentata, jak ta jest mo-
ja, jak się podobą rozporządzić, że fortuna Mobilis, jak to w gotowych
pieniężach, klejnotach, srebrach, i innych Mobilisach wolno testam-
mentem, sine aditu ad acta, jak się podobą, rozporządzić, nawet obo-
jęzeczności, nie tylko na krewnych: Należącej więc tej wolności prawa,
postanawiam tego wszystkiego majątku mojego pozostałego poży-
nyu sukcesorom Jmci Pana Stanisława Józ. Łyka, Kasztelania
Warszawskiego, Kucharscy synowca mego. Nie czynię to z powodu
słabszej miłości do osoby jego, lecz że uważam i nim swego, prawdziwego
religijnego, miłośnika i zaciętego dla wiary i Ojczyzny, i jego i jego mojemu
objętości inne pragnięty chrześcijaństwa katolika i kawalera i wolności
ciężko się niechodzącemu, iż i mojej chorobie profilować, a smutni sam
przez aplikację swoje w cudzym Majątku pomnożyć. Mam u Bogu rękę
i siłę, a pnie z kłopotem sumienia uwolnienie, iż patrzam
chrześcijaństwo, że tej fortuny zarządzić dla dobra wiary i Ojczyzny, i
co go jest najwłaściwiej, na zbawienie duszy, charakteru państwa, i

wszystki jak najciślej obowiązkowi zachowania. Czekam, że
i on ten koniec śmierci co i ja mieć będzie, że tej fortuny, co mu
zostawiono, nie zabierze z sobą, a że z niej ciężki racjonalny Świat
mu Bóg będzie misiał, xdać. Do Dobrego zatem tego niejako ugi-
nia, do trwałości w cnocie i prawdziwej cennie katolickiej cywil-
izacji i do wszelkiej pomysłowości i jak najlepszej w niej nie wyjątkowej
prowadzenia, natomiast wyjątku nie w żadnym sercu, pasterskiego i sługi
jawnego błogosławieństwa. Polowanie się też tej sadzającej i konse-
lacji, że odtąd, międzykult, który go anioła. tego nie wyboru bę-
dą aprobować. ^{Imi} bracia i siostry jego i niejaki Synawowice i synowi-
ce, niechaj na mnie nie narzekają, niechaj mu nie aarroszają, że ja
do nie stępa, ale z wielką Deliberacją i uwagą uważnie, i przez miłość
Dla finisza mego. Oprócz bowiem myślenia wyjątkowego,
względem na Państwo Konserwacji imienia, był mi do tego powołany, że
by się bardziej, jedynemu mądrym mojemu tek dostać, aby figurawo i stał
się może myślenia i innym kierunkiem do pomocy i pomocy, a niech
nieby się podobnie; rozróżni się między, wiele, a prosi, może być imi-
nacja: nie może być go było.

A że jest u niektórych miśnianie; lubo wielki imię bez fundamencie
prawdy; iż należy się choć w małej części i innym bliższym kros-
nym co ścisłości, wystąpić do bractwa hunc łopitów ofensywnis, i żeby
mógł w bractwie nie było potow Kłóci, prawa, jakkolwiek miłoś-
mojej, ku innym synowcom i synowcom swoim radomym, oprócz
już wypowiedzianych im danin i dani, i teraz każe im, prych
normaxam pewne sumy in scorsivo Edicillo wyrażano. A przytem
jedynemu do poprawy życia i postępów swoich, drugiemu do bractwa w do-
brze; trzeciemu, zaś w ogólności do jakiegokolwiek sukcesu,
z gruntu serca pasterskiego i stryjskiego wyjątku błądzącego. —
Imię Testamentu dawno już czynione, lubo ośmiu popołone, jedynemu
gdyby się Kłóci znalazł, albo Edicillum, ciężej, a nie może być,

pisane jako po fałszywej umiaję i amichiliję leżańmiejony:
chyba i chym in futurum jenie jako Colicillium culla rpkz us.
pisat, Dla stałości albo jakowegz przypadku.

Ten zaś Testament Johanna Koza Egzektora i wic poddane do appro-
bacyi T. Capituli, zaraz po niej Summę, o approbacyi usitatum
Conferens wylicza.

Datum w Krakowie die 17ma Xbris 1481 w wieku życia mego 66.

Xiążę Kajetan Soltyk

Biskup Krakowski, Xiążę Siewierski

(L. S.)

X. Salezy Kosin'ski

Kanonik Kielecki, Swiadek tego
Testamentu mp.

Bonawentura Winkler

Czesnik Buski

jako Swiadek tego Testamentu mp.

Kodycył do Testamentu

X. Kajetana Soltyka biskupa Krak.

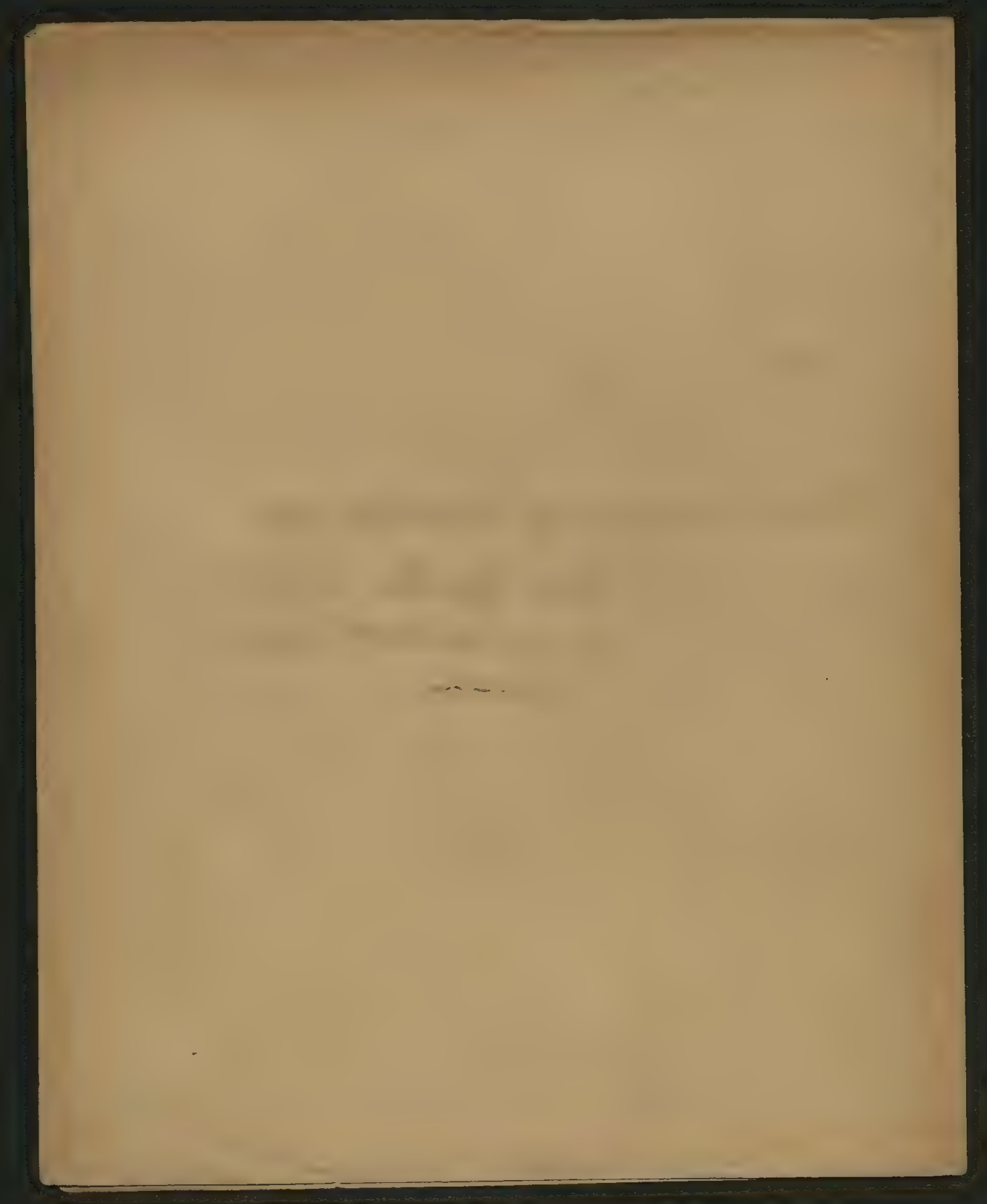
In Nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti, Amen.
Jako w Testamentie wyrażem, iż sta innych synowców
i synowie moich udzielić co z majątku mego, tak też
niniejszem uprzedzam Lolicillam. **Imc. N. Sekretarz Koronny**
Alw more miie niesprawiedliwe myśli jakowij do mnie
pretensyi, iem jego intraty ex beneficiis w młodym
wieku jego odbierał; ale niechaj te myśli niepożo-
bne od siebie odrzuci, gdyż oprócz wdzięczności, któ-
rą miie powinien za to wszystko co ma z Taski ma-
gij, to ja więcej pewnie na niego wydatem, jak
z intrat jego wrzodem, tak w Polsce jako i cudzych Kra-
jach. Jednak tak ad sollemnem omne Dubium, jako
tę sta wyptacenia jego Długów narzaczam mu sum-
mę 200. Tł. pięćdziesiąt tysięcy, ale obliguję Imc.
N. N. exekutorów, aby ich do wgl jego, jako lubiznych
expensować nie oddawali, ale Długi jego ongi wypta-
cili, a osobliwie potrzebniejszych ludzi, a partykular-
nie Imc. P. Fichawera w księstwie Siewierskiem, gdy
by jeszcze ten Dług nie był wyptacony. Imc. P. Łow-
niechaj sam nad sobą ubolewa, że niechciał sta-
chaj napomnienia mego i przez innych mu cze-
niejszego i nie chciał się wiele aplikować, kiedy
go miałem w Konwiktie i przy sobie na edukacyi,

inaczej mogły być nieci do moich czynności pre-
sency nad Imł. P. Stanisława. Z tem wszystkiem z a-
fektu mojego, oprócz summy, którą mu u Imł. P. Pi-
skowskiego Podkomorzego Krzemienieckiego ustąpiłem,
jako też części mojej na Łoloku mu rezygnowanej,
teraz narnaczam mu summy dwu tysiąch polskich
pięćdziesiąt tysiący, ^{czyli} 50.000. Imł. Pani Bystrza-
nowskiej, dla której wiele byłytem na wyprawę i na
posag dałem pięćdziesiąt tysiący, i teraz narnaczam
dwadzieścia tysiący zł. pols. Imł. Pani Konstancyi Go-
rzeńskiej sraubetanowej obicędem na przyszły i fa-
do posagu dać trzydziści tysiący złp., co ujęrę, jeżeli
pożyje, jeżeliby mnie śmierci zaradła, to Imł. Księża
ekskutorowie wypłacą, obliczają: Mimo że 30.000
jeszcze i teraz narnaczam ^{Imci} dwadzieścia tysiący złp.
Imł. Pani Hieraszcowskiej Generatowej w tym czasie da-
łem 30.000 przyrzeczając jej do posagu, teraz również
jak innym narnaczam dwadzieścia tysiący złp. Obli-
guję zatem Tekmł. dżięć eksekutorów moich, aby nie-
odwrotnie po śmierci mojej wypłacili tę sumę
wzwyż wyrażonym osobom, wzięwszy od nich auten-
tyczne dokumenta coram Actis, alias kwity jako
odbierają i żadnej pretensyi do sukcesyi po mnie
Imł. Pani Stanisławowi zostawionej nie mają i mieć
nie będą. Jeżeli zaś czego się nie spodziewam i uko-
waj Boże! w przyszłości, albo która z nich osoba w szere-
gachności miała się sprzeciwić tej woli mojej dy-

porzuci, i mieć, albo miał Imł. Pana Stanisława
 .Kłoci i porzuci, na ten czas ~~tych~~, lub tego zuchwa,
 .Aż i niewdzięczność Karę, gdy ab ingratia solunt
 beneficia, oddalam ich od tej ucrzyności mojej i ni,
 niejsze Codicillum Kasz i annihiluję et pro in,
 subsistibili mieć chej, a J.P. Stanisław niech się
 w Prawie broni i Krzywdy sobie czynić nie pozwala
 i przy Prawie i Sprawiedliwości pewnie się utrzyma
 przy tej sukcesyi, W czym aby mu i Imł. Książ
 executorowie jak najmocniej dopomogali, usilnie
 upraszam.

Datum w Krakowie, 17 Decembris 1781.

Książ Kajetan Sołtyk
 Biskup Krakowski; Książ
 Siewierski.

Liſt Sattysa do Ojca Sw. po wyjſciu
z niewoli z włoſkiego d. 17 Feb.

1773 w Włazawie „2 ofobliwie-
miſtſhendzia . . .

Liſt (tegas) do Kapituły z
Włazawy 13 Feb. 1773

„Lubo w meymierznych ratownic-
nia”

Dianuſz obżęenia Krakowa

p. 83

~~Lift La. Byka w mian.~~

~~Kiedy powieszono i sone
solne K. 2. (C)~~

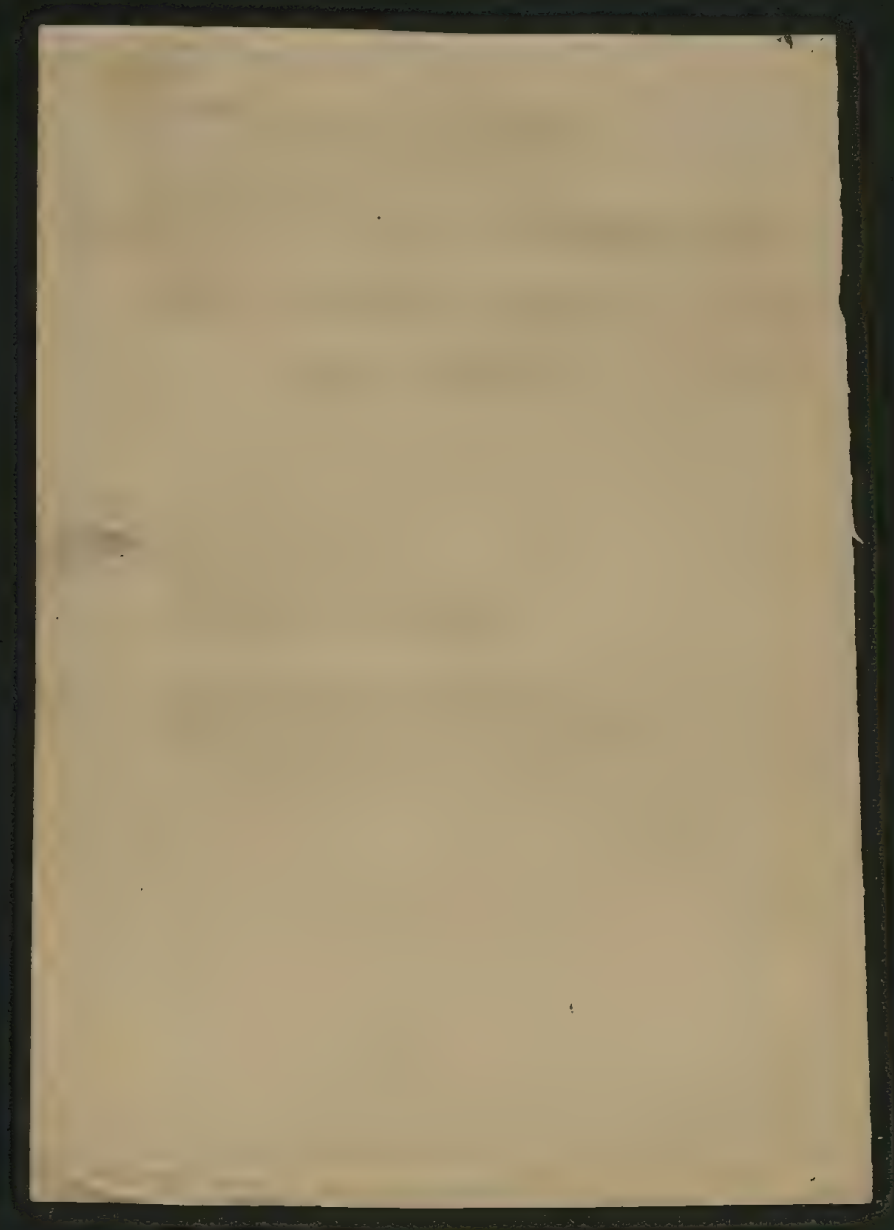
pag 83 -

Lift Lcia Bythaya K. a K
do Seratow i mianst
zalkut w nowych
Kunpity by Joty.

~~Litterae~~ Breve ^{1/2} 269

Elementis P. P. XIV. ad Cajetanum
Sottyk episcopum Cracov. data^{um}
Romae d. 6 Martii 1773.

druck.

Liść

2)

270

X. Kazańska Sotyka

Bisk^{upa} Krak. do Papie.

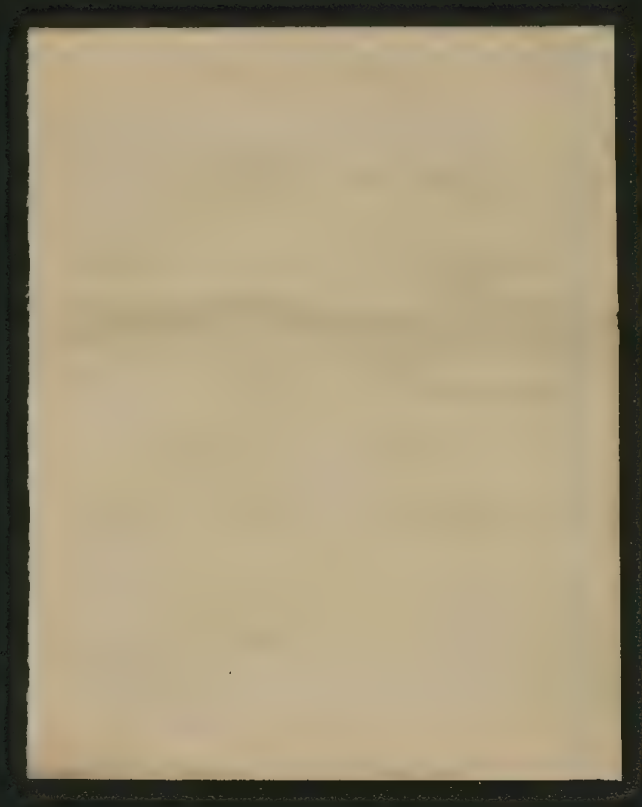
z Klementa XIV. pisany

po powrocie z niewoli mos.

Kiewskiej r. 1773.

(Stomazony z wtorkego)

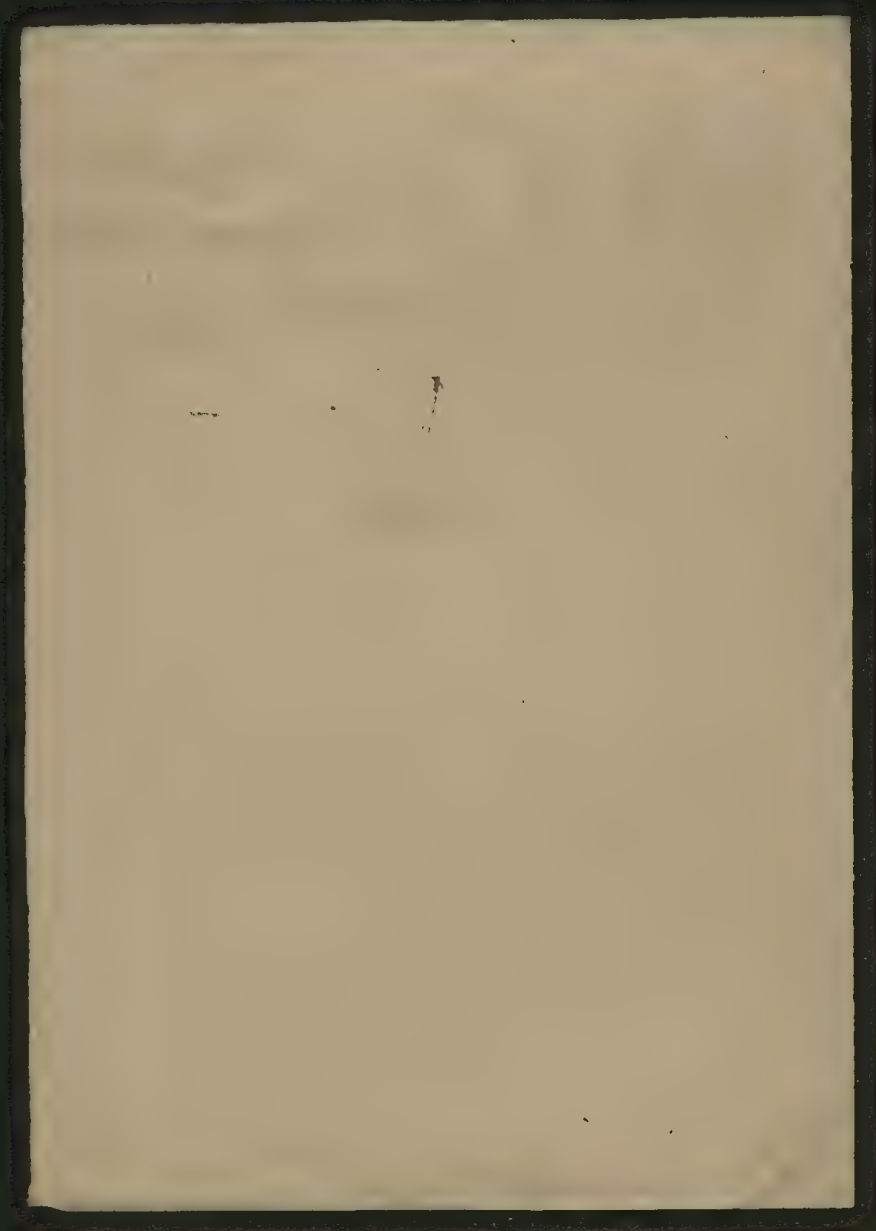
Druck. przepisany

Breve.

Clementis P. L. XIV. ad Căjetanum
Sołtyk episcopum Cracov. datum
Romae d. 20 Martii 1333.

druk.

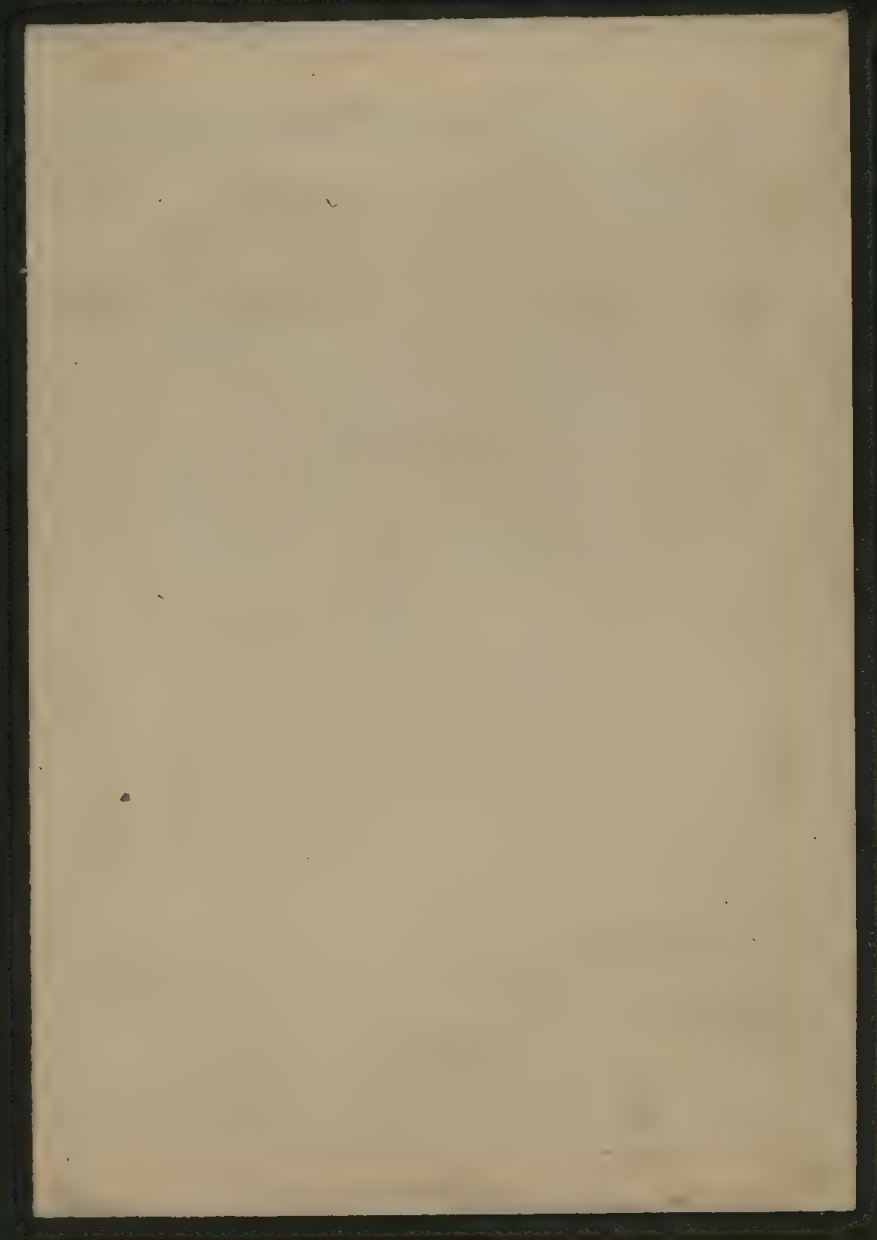
Responsum

14)

272

Cajetani Sottyk episcopi Craov.
ad Breve Clementis P. XIV.,
datum Craoviae d. 31 Martii 1373.

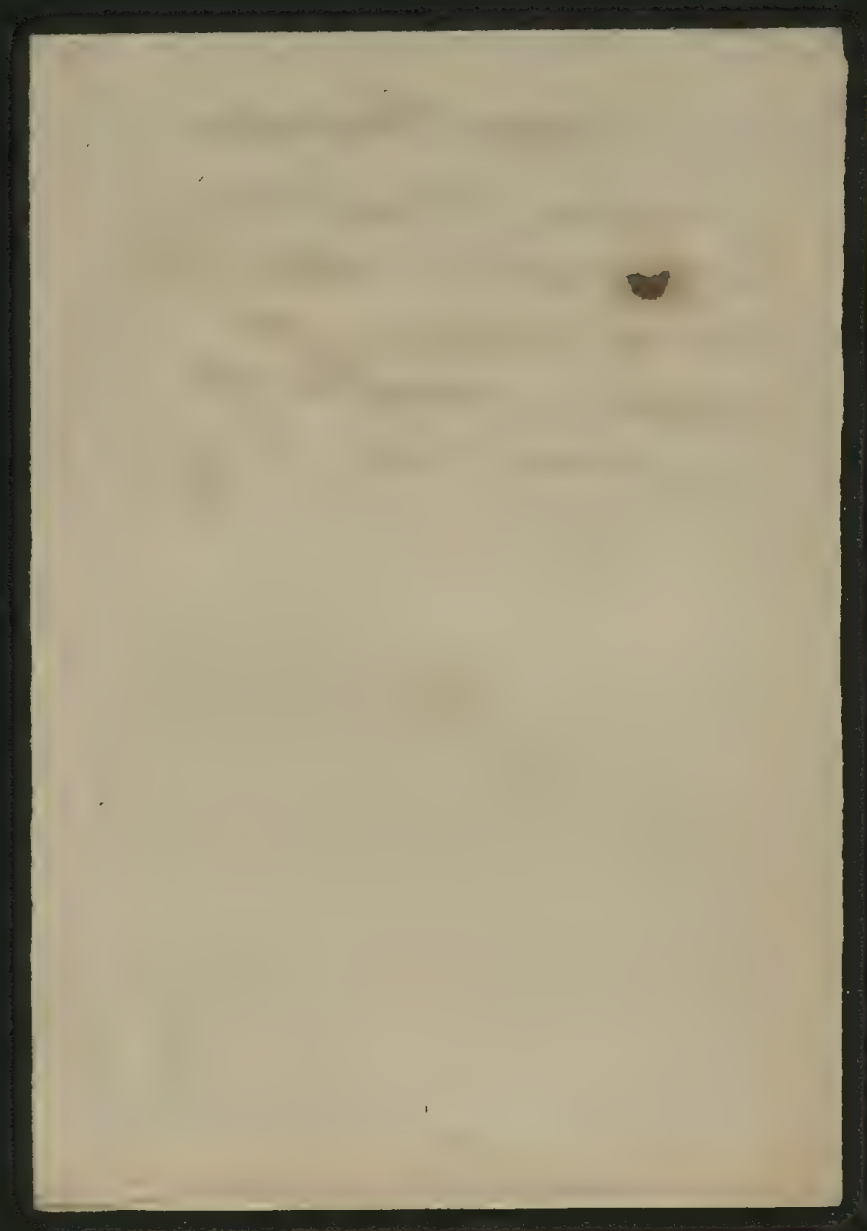
druk.

Droga Obwieszczenie

X. Kajetana Sotyka Biskupa
Krakowskiego o śmierci Karola Wielko-
polskiego Chorążego w. Kot.,
prezesa Duchowieństwa etc
z Krakowa d. 1 Stycznia 1874

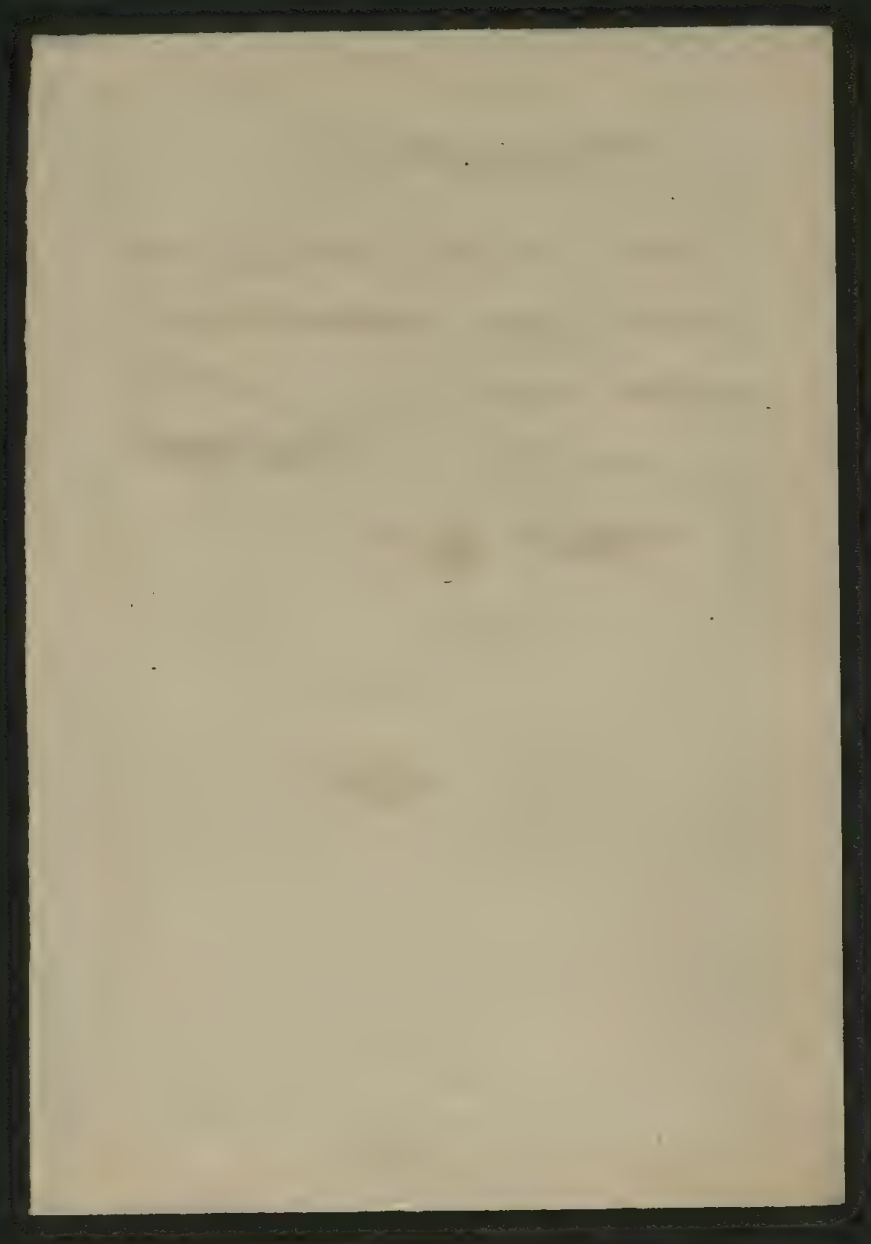
(druk)

Obwieszczenie

A. Kajetana Sołtyka Biskupa Krak.
o śmierci Jana Wielopolskiego
wojewody sandomir. prestante
Duchowienstwa z Krakowa
d. 14 Maja 1874

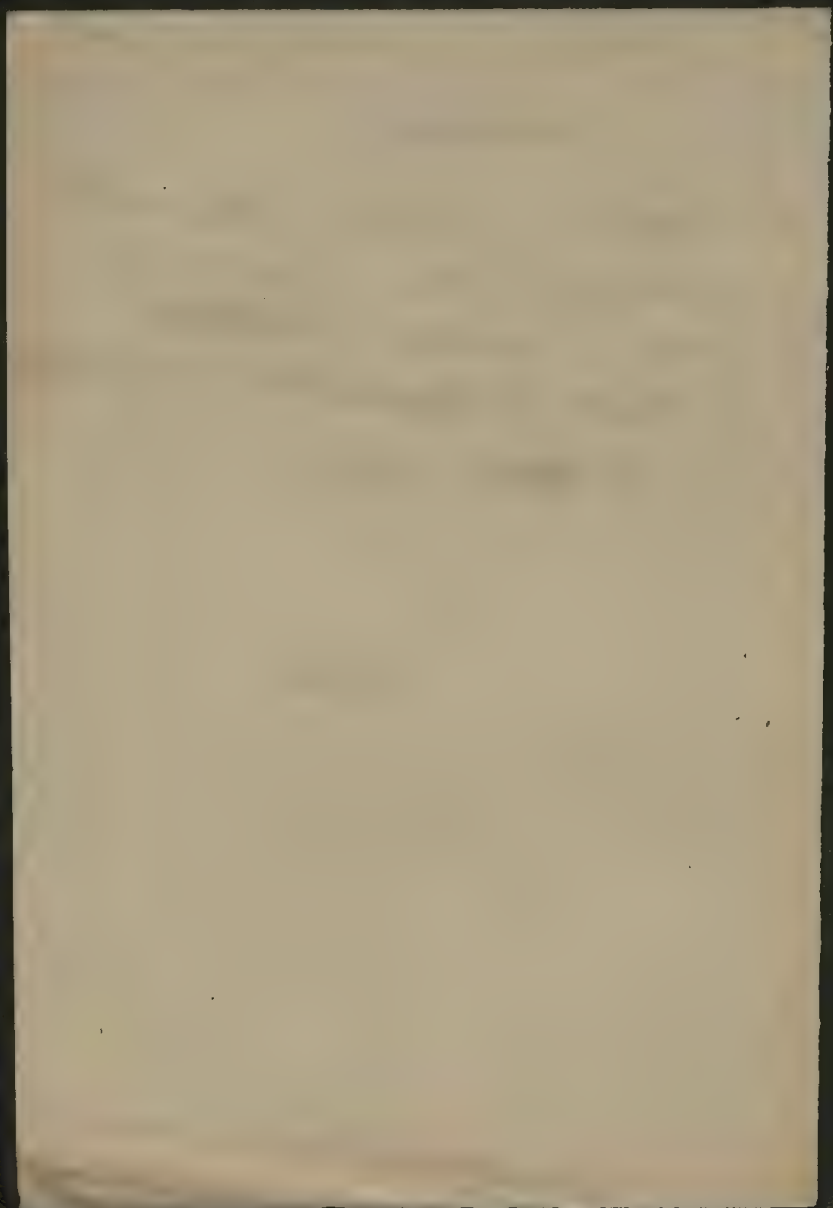
druk.

Domesienie

X. Kajetana Sołtyka Biskupa Krak.
o obraniu Ojca Sw. Lwisa VI La-
pieza, z przepisem modlitw,
przebrane Duchowieństwu z Krakowa
d. 17 marca 1775.

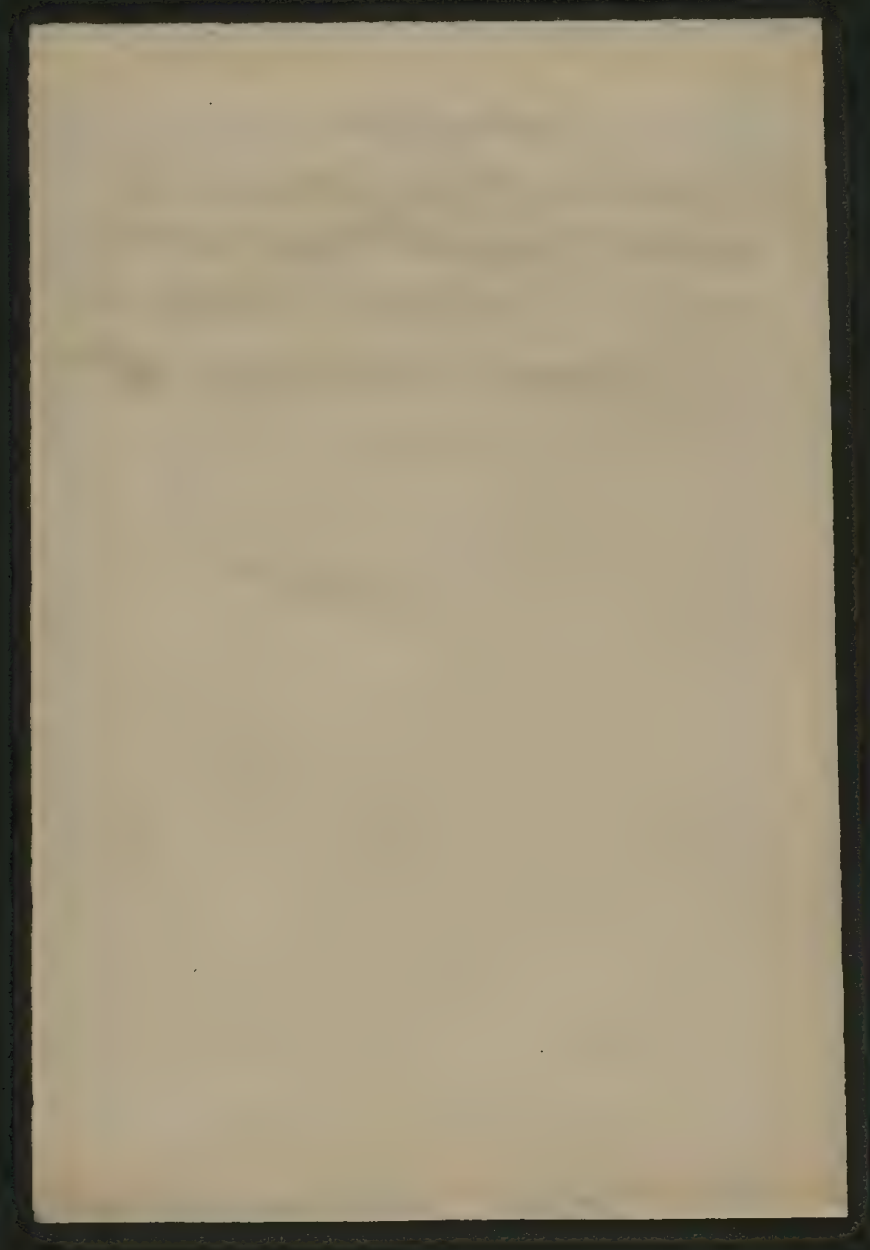
druk

Obwieszczenie

X. Kajetana Sotyka Biskupa Krak.
 o śmierci Macieja Sotyka Kasztelana
 warszaw. , prewtae Diukowienstwa
 z Krakowa d. 8 Stycznia 1780

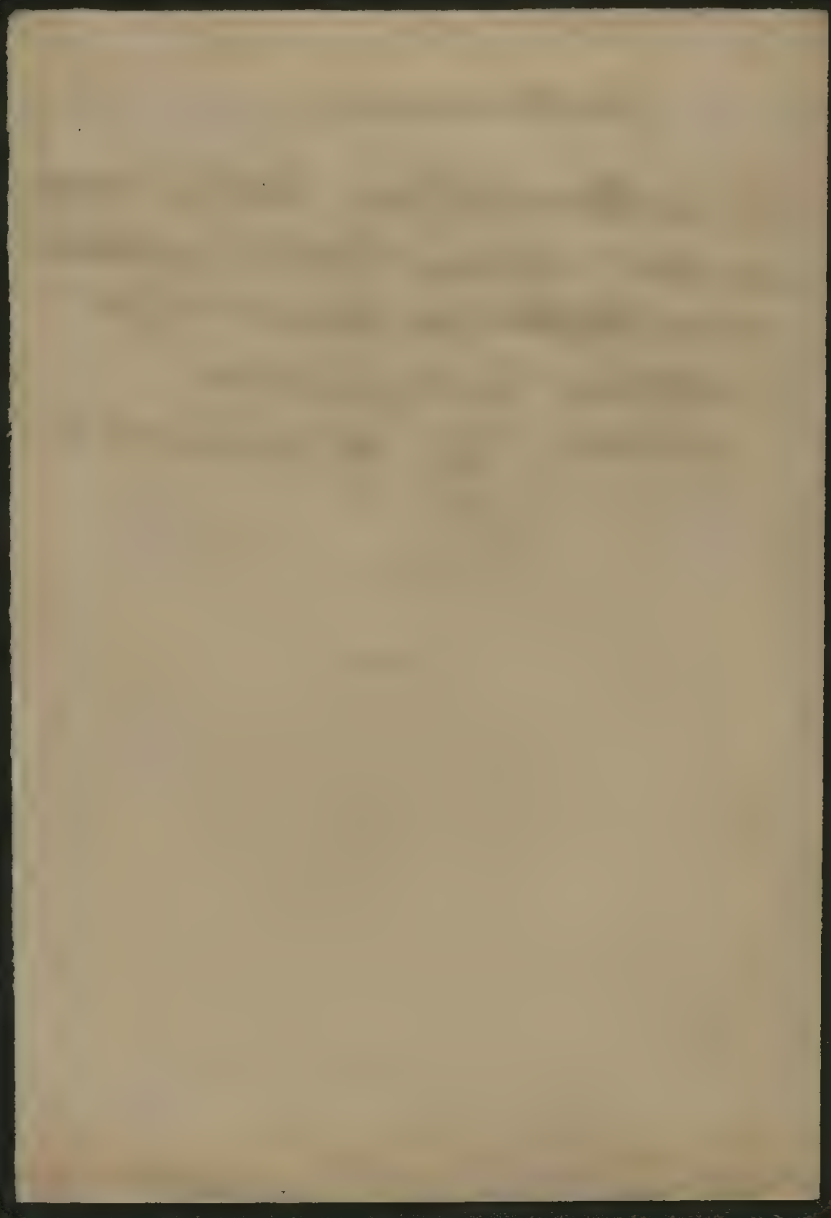
dra K.

Obwieszczenie

X. Księcia Sotyka Biskupa Krak.
o śmierci Władysława hrabi Sierakows.
Kiego Arcybiskupa Lubowskiego,
uraziane Duchowieństwa z
Krakowa dnia 30 Października
1780.

druk

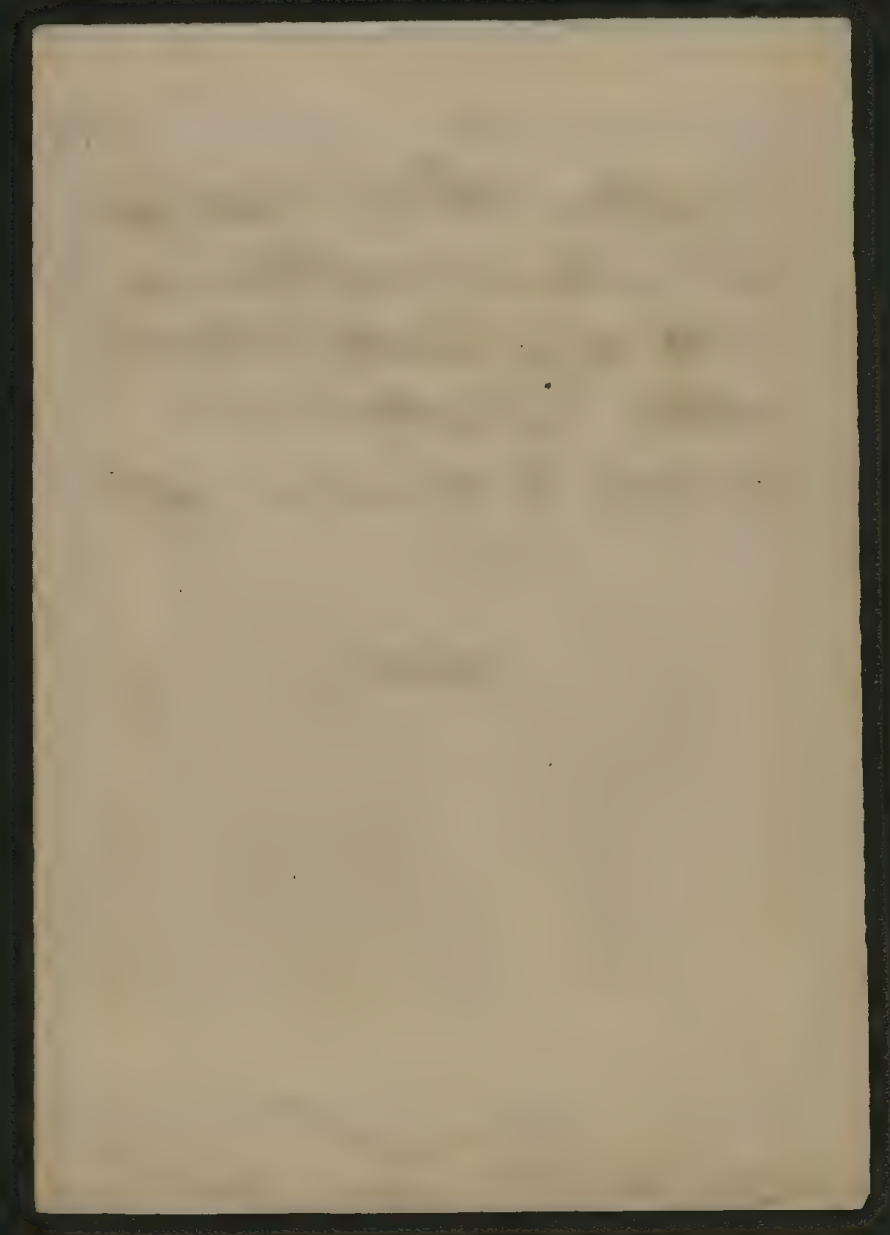

Proces

278

X. Kazetana Soltyka Biskupa
Krak. nakazujący modlitwy za
zmarłą Maryą Teresą Łesarzową,
prełtany Duchowieństwa z
Kra Kowa d. 10 Grudnia 1780.

(druk.)

Manuskrypta Piotra Matychowskiego Sta-
rośty oswiecimsk. Msr. fol. Nr 101/6.

Porowa Biskupa Kijowsk. na Senatus Consilium w Warszawie
d. 31 Octobr. 1758 „Krecz nie omylna że jako wcyto-
wieku... p. 394 - 397.

^{transl. a. Chrupaczewski}
Sermo ^{transl. a. Chrupaczewski} Czerny Canonici Cath. Crac. ab eodem Capitulo
delegati Cajet. Soltys ^{nominat. episc. Crac.} ad Cathedram Crac. invitans
1759... „Voluntatem Serenissimi... p. 419.

Sermo Martini Zaluski episcopi Dresdensis ~~Cajet. Soltys~~
suffraganei Plorens. a Capitulo delegat. invitans
Cajet. Soltys nominat. episc. Crac. ad Cathedram 1759.
„Summus tibi Celsoforme... p. 420

Responsio... „Satis mihi perspectum est... p. 421

List Soltysa bisk. Krak. do magistratu Krak. pisany
2 Sty d. 22. Junii 1759 „Praenobiles etc. Obieram
list W. Lanza de 16 currentis... p. 422 - 424

Litterae Clementis P. XIII ad Cajetanum Ignatium
Soltys episc. Crac. Romae d. 1.1.1. Martii 1759.
„Ubi primum dilectus filius... p. 424 - 425.

List Soltysa bisk. Krak. do Matychowskiego Starosty
neg. wolnick. 1762 „List W. Lanza przez umyślnego ni-
sany p. 685

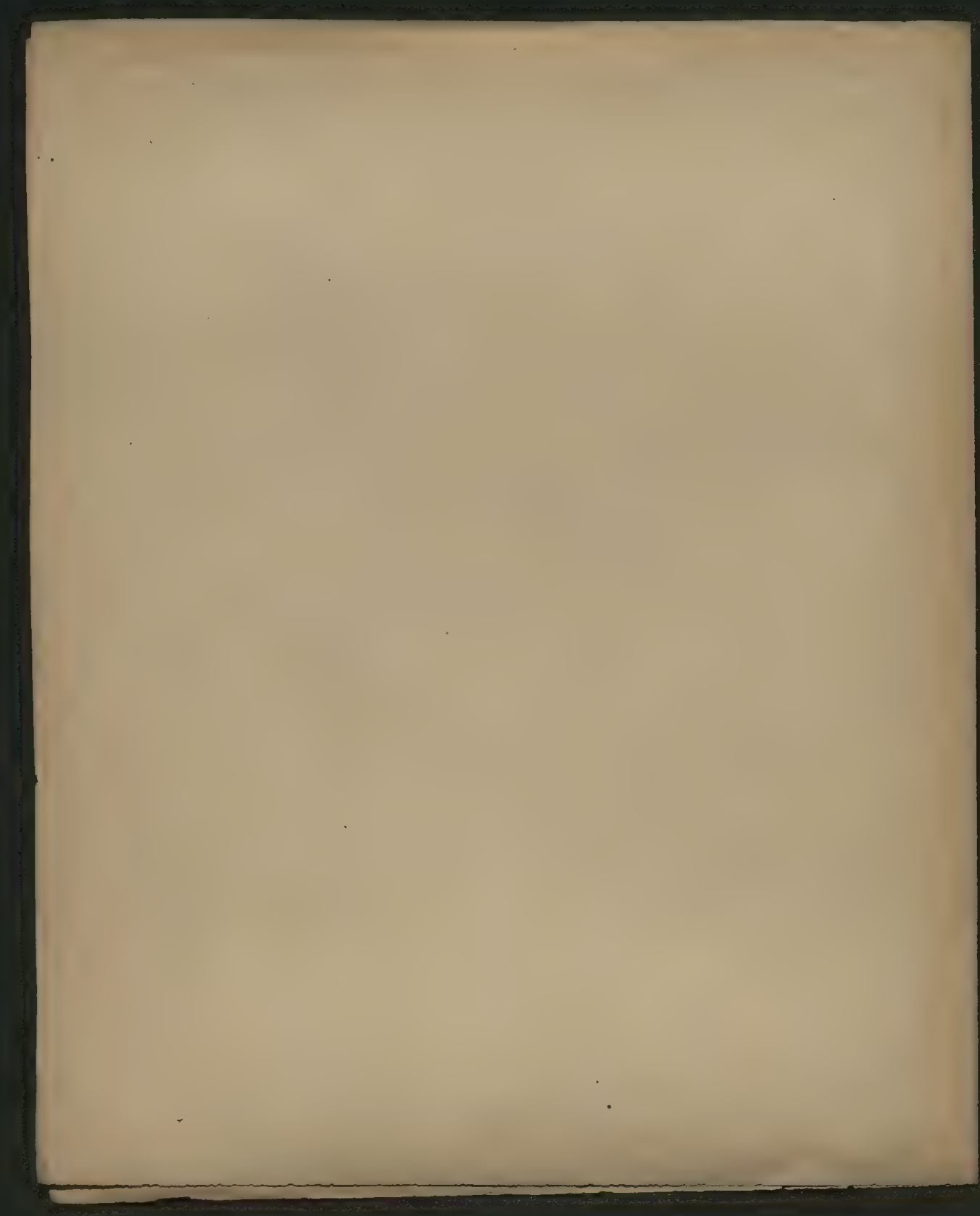
Respons. na ten list „Jak najgłębšie wychodzi mi... p. 685

Porowa Biskupa Krak. na Senatus Consilium w Warszawie d. 28
Octobr. 1762 „Nie wyborem stylu nie podchlebieni p. 709 - 713.

Monia A. Sottyka bisk Krak. podczas senatus Con-
siliu d. 13 Maji w Warszawie 1761. „Nie tajo
ca temu swiatu... p. 507-514.

Dziarynski sejm w Warszawie d. 27 Aprilis 1761. p. 544-603

Dziarynski sejm warsz d. 4 Octobr. 1762 p. 694-709

Sciendum, że mowy Xiecia JMci Biskupa Krakowskiego
nie były do smaku Dworowi. Dlatego po wzięciu Xiecia
Biskupa w areszt, ~~Jan~~ J. P. Ogrodzki pisarz koronny
regent kancelaryi gabinetowej J. Królewskiej JMci pro-
stał do drukarni JMci Xiecy Piarów, aby ułożony już
druk Xiecia Biskupa Krakowskiego mów rozrzuć,
mowy zaś do tegoż podane do siebie odebrać.

[Faint, illegible handwriting, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

Z Warszawy, 24 Februarii 1768.

Listy partykularne z Petersburga przez Gdańsk na-
deszły wiadomają, że Książę Jmci Krakowski i Kijowski
Biskupi ultimis Januarii tamże pod znacznym es-
kortem stęgli i zaraz nastajutrz do fortecy Sisselburs-
kiej zaprowadzeni.

My dear Mr. Garrison
I have just received your letter of the 11th inst. and am
glad to hear that you are so interested in the
cause of the colored people. I am sure that your
kindness and generosity will be of great service to
them. I am, Sir, very respectfully,
Your obedient servant,
Wm. Lloyd Garrison

